

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
11/D/1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
11/D/1

Early European Books. Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
11/D/1

Egidius de urinis et pulsibus

Petrus Leo de urinis

Profundissimi artium et medicine do-

ctoris domini Egidij tractatus de iudicijs urine me-

trice compositus cum ipsius commento. Ana-

cum eiusdem domini Egidij tractatu de pul-

sibus cum commentarijs Gentilis de

Fulgineo. Addito insuper Petri

Leonis spoletani singulari tra-

ctatu de urinis: nunc primus

in lucem edito: optime re-

cogniti: cunctisq; er-

roribus ca-

stigati.

Tenantius mutius de camerino Alexandro de Bartholacis de monteplmi sa-
lucem plurimam dicit.

Ascepi nuper amicorum optime Alexander: ac patrie tue honor &
decus: communi iuuenti medicine studentii utilitate ductus: opuscu-
la duo corrigenda: pulcherrima quidem: maximeq; cognitiu. necessa-
ria: quorum alterum de pulsibus: alterum de urinis inscriptum est.
Hanc emendationem meam cui alicuius docti: peritiq; iudicio subij-
cere vellem: tu mihi occurristi hac dignus censura. Noni eni itaq; pri-
dem ingenij tui acumen: atq; summam cum in alijs rebus omnibus: tum in hac
medendi arte diligentiam atq; peritiā. Huc accedit noster amor: ac mutua be-
nivolentia: qua effectum est: ut tuum potius q; alicuius alterius examen subirez.
Probe namq; scio te. ut verum amicum decet. ab omni simulatione: atq; adula-
tione alienum esse: ac precipue in hac re: que si recte perfecta fuerit: non dubio
quin & utilima & gratissima studiosis iuuenibus sit futura. Quare perlege que-
so hec duo opuscula: atq; castigationes meas diligenter perpende: nec non ut ti-
bi videbitur: corrige: quo audactius ea impressoribus transcribenda tradere pos-
simus. Vale.

De considerandis in iudicio vrine

Carmina de vrinarum iudicijs edita ab excellentissimo domino magistro Egidio cum commento eiusdem feliciter incipiunt.

Ste liber

no ue
institutionis: studio
se compositionis arti
ficio ex auctoz scien
tius elicit est et exor
tus: in quo phisicalis
scientie resultat arca
na: et secreta iudicia
vrinarum continentur:
quem quidē: quoniā
lectoris animum eri
git et extollit: nostro
rum amicorū instan

tie inscripsimus. De iudicijs vrinarum et preceptorum
traditiones in hoc opere metricè describuntur. Me
trica namq; oratio succincta breuitate discurrens diffi
nitas specificans terminis alligata est certitudine. Ideo
q; confirmat memoriam: et corroborat doctrinam. Pro
fusa vero oratio ppria libertate sublugies turbat me
moriam: ignorantie parit confusionem. Unde qui debent
certa ratione censeret exemplo cōmemorandisq; chara
ctere sigillari: potius metricè breuitatis affectant cōpen
dium: q̄ prosaice prolapsitatis dispendium. Fortasse igit
de versibus incōpositis: et de metri incongruitate nos ar
guet lector impotens. Sed attēda quoniā phisicaliū
verborū causa lex est et ratio: q̄ metricè orationis confor
tium vrine designant: vix enim multo conatu mansue
scere: vixq; castigari potuerūt: quin metrorū legib⁹ arcta
rentur. Ab hoc autem opere fugiant qui planetici sunt: et
discursiores alienis fecibus ibunt: et a mundano dogma
te recedant alieni. Socys autē nostris domesticis fidei:
quoz gratia hoc opus suscepimus huius noue institutio
nis offerimus. ¶ Ditiū dī at iste liber in duas partes: in
primam scilicet et in secundā. ¶ In prima igitur parte
agit de iudicio vrinarum fm cognitionem colorum et
substantiarum. ¶ In secundā agit de iudicijs vrinarū
fm distinctionem suozum contentozum.

Derivationē nomis vr̄e pōit.

Icitur vrina: quoniā sit renib⁹ vna.
Aut ab vr̄ib greco: quod demon
stratio fertur.

Aut quia quod tangit mordet desiccet et vit.
Ut de lacte serum se limpidus eliquat humor.
Sic liquor vrine de massa sanguinis exiit.
Humorum: quos conficit ars regitiua secūdi.
Et princeps operis: dum sit cribratio rerum.
Dum fit ab impuris pure discretio partis.

Expō.
Dicit vrina. ¶ Expōitio breuis. In libro isto auctoz
iste intendens doctrinā tradere de vr̄is in p̄ncipio po
nit derivationem nominis. Urina ergo secundum sentē
tiam illorū triū veritū derivat altera triū derivatio
ne. ¶ Prima derivatio est illa. Urina dicitur quasi vna
renibus: q̄ in renibus formatr generatur: q̄uis in epate
p̄ncipium et substantiā assumpserit. Assumit tamen in

renibus fm visum: vel q̄ magis fideliter h̄ significare
super habitudinem renū q̄ aliorū membrorū. Nec est
ergo sentētia p̄mi veritas. ¶ Aut ab vr̄ib. ¶ Secda de
riuatione ponit in hoc versu: cuius sentētia hec est. Urina
dicitur ab vr̄ib grece: q̄ est demonstratio latine: q̄ per
ipsam vrinā dispositiones humani corporis demonstra
tur: vt sanitas: egritudo: et neutralitas: repletio et inanitas
vel media habitudo et similia. ¶ Aut q̄ q̄ tagit. ¶ T̄c
ponit tertia deriuatio vrine: et est talis. Urina dicit ab
vro vr̄is: quia habet virtutem vrendi et desiccandi. et
ideo dicit valere p̄tra pustulas et. sicut expresse scriptū
est in cōmento. ¶ Ut de lacte serum. ¶ T̄c ponit q̄dā
similitudinē inter serū et vrinā: vt de ipsius vrine essen
tia doctrina clarior habeat. sicut serū de lacte per gros
sarum partiū expressionē sequestrat. ita liquor vrine de
massa sanguinea eliquat. ¶ Sanguinis est vrina. ¶ In
hoc loco ponit diffinitionē vrine: q̄dē diffinitio assun
pta est ab ysaac. Urina ē colamētū sanguinis et.

¶ Cōmentū. ¶ Renibus vna: quoniā formaliter in reni
bus generat et discernit: licet prius in epate et substantiā
et colorem accipiat fm habitū: in renibus tamen assun
psit eas fm visum: vel dicit q̄ fideliter renū habitudi
nem denūciat q̄ aliorū membrorū. Unde dicit vrina ab
vr̄ib grece: q̄ est demonstratio interiorū membrorum.
vnde cū certificamur de interioribus: tunc cōsulimus
vrine iudiciū. Et dicit etiā ab vrendo: q̄ habet virtutē
desiccandi. vnde valz p̄tra serpiginē: et cōtra pustulas: et
cōtra virge vlcerationem: et cū felle accipitis colata per
pannū maculā delet: potata etiā spleneticis p̄fert. ¶ Ut
de lacte serum. ¶ T̄c notat similitudo fieri inter serū
et vrinā: vt expresse de essentia similitudinis vrine euidē
tior cōpleat doctrina: sicut aut serū per grossarū par
tiū expressionē de lacte excolat: sic vrina de massa san
guinis eliquat. vnde Theophilus. Quidāz vero eam si
mitem sero vocauerit. ¶ Sanguinis est vrina. quid sit
vrina sic diffinit in hoc loco. et est hec diffō. ¶ Que hic
assignat bene p̄sonans diffinitioni: quā ponit Theophi
lus et Isaac in libro vrinarū: que talis est. Urina est cola
mentū sanguinis et aliorū humorū ex actionibus nāe na
tum: nō est re vera serū: sed quasi serosa substantia a san
guine eliquata. ¶ Humorū quos p̄ficit ars regitiua secū
di. i. virtus regitiua: scz secunde digestionis. Et princeps
operis dūz sit cribratio rerū. Id est sequestratio: que seq̄
stratio fit in epate. Slegmatica nāq; materia in p̄mo mo
tu ebullitionis generata ad pulmonez emittit: vt in fleg
ma p̄uertat. Colerica materia ad cistū fellis transimit
tur. Melancolia deriuatur ad splenē. Sanguinea ma
teria in epate sinceratur et mūdificat. Aquosa vero sub
stantia: id est vrina cum sanguine ad renes deportatur: et
per poros eunides reludat in vesicam.

Consideranda in iudicio vrine.

¶ Quale: qd: aut qd i b: q̄tū: quoties: vbi: q̄n
Etas: natura: sexus: labor: ira: dieta
Cura: fames: mor: lauac: cib: vinctio: pot⁹
Debent artifices certa ratione notari.
Sicupis vrine iudez consultus haberi.
¶ Quattuor ex primis cū precipue dominēt.
Debet iudicij portioz sententia sumi.
¶ Integritas lapsus: vitiū: x̄p⁹ min⁹: aut plus
Et status bis medius fit ab hoc examine cert⁹.
¶ Expōitio breuis. ¶ Quale: qd. ¶ T̄c ponit p̄ditiōes
Egidius de vr̄is.

Cōmentū.

Expō.

De coloribus

que regunt ad verū iudiciū vinarū: vt manifeste de-
clarat in cōmento infra. ¶ Quattuor ex p̄mis. Dic ostē-
dit quas p̄ditiones medicus debet p̄cipue p̄siderare. Et
dicit: q̄ primas quattuor p̄ditiones medicus p̄mo et p̄n-
cipalr attendere debet. scilicet ad q̄tate: substantiā q̄tates: et
ad p̄tente: q̄ ex istis quattuor p̄ditionibus cū sint sub-
stantiales v̄tine sumit melior s̄ntia in iudicādo. ¶ Inte-
gritas. Dic ostendit v̄tilitates: que habet ex iudicio v̄ti-
narum dicens q̄ per iudiciū v̄tine cognoscit medic⁹ sa-
nitatē hominis: egritudinē et neutralitatem: fortitudinē
virtutis et debilitatē: inanitionē et repletionē: et habitu-
nez mediocritē: et hec est v̄tilitas: q̄ habet ex iudicio v̄tine.

Cōmen. ¶ Cōmentum. ¶ Quale: quid. Formā inscriptionis vel
speculationis in alio: vel intētiōe in titulatōis declarat
sibi. In hoc enim loco declarat et ostendit: que sunt in iu-
dicio v̄tine p̄sideranda. Habenda enim est p̄sideratio co-
loris: substantie: q̄tatis: et p̄tentorum. Et iste sunt n̄ales
vel substantiales et intrinsece p̄siderationes: que ex ipsa
v̄tina perpendunt. Sunt et alie quedā accidentales vel
extrinsece: que ex p̄prietatibus subiectoz eliciunt: vt ex
erate cōplexione et alijs: que secunt. ¶ Quale. Refertur
ad qualitatem. scilicet ad colorem. ¶ Quid. Refert ad substan-
tiam. Diuificat igit substantia in tenuitatem: et spissitu-
dinem: et mediocritatem. Tenuitas in omnimodā tenuita-
tem: et in mediocrem et tunc: spissitudo in omnimodā
spissitudinē et remissam diuidit. ¶ Qd in hoc. Spectat
ad differentiā cōtentoz. ¶ Quantum. Pertinet ad q̄tita-
tem. Quantitas enim diuidit in multitudinē: mediocri-
tatem: et paucitatem. ¶ Quotiens. Pertinet ad numerum
effusionis vel inspectionis. scilicet vtrum semel vel pluries sit
effusa v̄tina. Nā ex frequentia vel raritate effusionis plu-
rimū instrumitur: ex frequentia speculationis plenius cer-
tificamur. ¶ Ubi. Refert ad locū collectiōis: que colli-
gi debet in vase vitreo claro ad modū vesice factor: vt ex
v̄tine qualitate omnes p̄tes v̄tine se v̄tini fideliter osten-
dant. ¶ Ubi. Etia refert ad locū inspectionis: q̄ debet
inspici in loco nō nimis radioso: nec obscuro. Et si radi⁹
sit ante oppositus opponenda est manus: vt fiat melius
discretio p̄tentoz: et ne radiositate visibilis spiritus beat
disgregari. ¶ Ubi. potest etiā intelligi de positione p̄te-
torū. scilicet v̄tini p̄tenta in summo teneant locū in v̄tina vel
mediū vel infimū. ¶ Quando. Refert ad tps effusio-
nis: q̄d est in hora matutinali: celebrata digestionē. Tūc
enim fidelior est: et est nunciū certus interior mēbroz
¶ Vel quando refert ad tps inspectionis: statim nāq̄
est inspicienda: et si affuerit oportunitas post et⁹ residē-
tiam vase obturato scdo vel tertio est inspicienda. Mul-
totiens nāq̄ mingit tenuis: et postea inspissat: et econuer-
so. multotiens tenuis et remanet tenuis: vt in Theophi-
lo legit. ¶ Etas. Quia alia debet esse in puero: alia in fe-
ne: et alia in iuvene iuxta intensiōem vel remissiōem cali-
ditatis. ¶ Natura. scilicet quantum ad cōplexionē: in colerico
nāq̄ debet esse citrina et tenuis. citrina ex caliditate. te-
nuis ex siccitate. In flegmatico debet esse discolorata et
aliquatū spissa. In melancolico debet esse discolorata
et tenuis. In sanguineo colorata et mediocriter spissa.
¶ Sexus. Ad differentiā inter marē et feminā. ¶ La-
bor. Pertinet ad exercitiū corporis. Ex labore nāq̄ cum
calefiat corpus colorat v̄tina. per laborē intelligit: et eius
p̄rariū. scilicet quietē. ¶ Ira. scilicet furor et animi ira enim pertine-
ad perturbationem animi. vnde mutatur v̄tina. ¶ Die-
ta. Quantum ad ministratiōem sex rerū nō nāliū: ex q̄bus
oibz variat v̄tina. ¶ Cura. Quantum ad sollicitudinē
et tristitiam. ¶ Sames. Quantum ad indigentia et potus
et cibi et ieiunij. ¶ Motus. Quantum ad q̄tatem exer-

citij: quoniam in quodā exercitio plus mouet corpus et in
quodā minus. ¶ Lauacrum. Ad differentiā balneoꝝ.
Nam ex balneo sulphureo vel marino v̄tina coloratur
et ex balneo aque dulcis discolorat. ¶ Libus. In qualu-
tate et q̄tate immutat v̄tinā. Quantitas multitudinis
cibozum discolorat et crudificat v̄tinā suffocando calorem
naturale. Paucitas cibozum intensam reddit inducendo
siccitatē: ex cūlus lima acut⁹ calor. Qualitas autē si calu-
dus frig. bu. et siccus: et etiā si in substantia sit subtilis: vel
grossa: aut mediocris. ¶ Unctio. Quantum ad vnguentū:
vt si vnguerit se oleo laurino v̄tina intendit: vel marcia-
ton: vel oleo inquam. vnde color remittit vel intendit-
tur. ¶ Potus. Sina enim q̄tate qualitate substantia et
colore imutat v̄tinā. q̄tate si multū bibent vel parū
qualitate. si multum fuerit calidus: vel frigidus: et simi-
lia. substantia si fuerit siccus vel diureticus: et subtili-
nāq̄ potū et diuretico multiplicat v̄tinā: ex siccus et sp̄s
so minuit. colore: vt si fuerit v̄tini ruberū vel album et
huiusmodi enim p̄tentiū tinge v̄tinā: et eam reddit san-
guineam: coctum: vt decoctio reubarbari et croci reddit
eam croceam. ¶ Debent artificij. Id est medico cōsilio
et discreto. ¶ Quattuor ex p̄mis. Id est quattuor cōs-
deratis: que diximus substantia. ¶ Integritas. Dic
clarat que v̄tilitas habet ex iudicio v̄tinaz. ¶ Integri-
tas. Quātū ad sanitatē. ¶ Lapsus. Quātū ad egritudi-
nem vel neutralitatē. ¶ Vitium. Quātū ad imperfe-
ctionē operationum. ¶ Virtus. Quātū ad perfectionē.
¶ Minus. Quātū ad minutionem. ¶ Plus. Quātū
ad repletionem. ¶ Status. Quātū ad mediocritatem.
¶ Ab hoc examine. Id est iudicio v̄tine.

De colorib⁹ v̄tine et primo de nigro.

¶ Bis deni v̄tinam possunt variare colores.
Quos ex subscriptis poteris p̄p̄dere forma.
¶ Nigrior v̄tine facies incōmoda febrib⁹
Quartane soluit: mortem portendit: et v̄tini.
Siniger ad fundū residens se deprimat b̄tior.
Abatrit purgatur multi sentina fluozia.
In febre fert mōtē nigra: ferida: paucā: p̄gula
Elesice vitio pro: sus renūm q̄ remotio.
¶ Expositio. ¶ Bis deni et. post q̄ antoz docuit nos in
generali p̄ditiones: que sunt attendende in iudicio v̄tina-
rum: et quid sunt: dic prosequit de v̄tina p̄ditione. scilicet de q̄li-
tate ostendens quor sunt colores v̄tinaz dicens q̄ sunt
viginti. sed qui sunt inferius declarabit. ¶ Nigrior v̄tini
ne. Dic prosequit de coloribus v̄tinaz: et p̄mo de colore
nigro. Sententiā istoz duoz versū est hec. V̄tina nigra
in colore tria significat. Unum. scilicet solutionē et liberationē
a febre quartana: et maxime si sit multa in q̄tate. Ali-
rum est: q̄ significat mortificationē caloris nāliis: tunc
est nigra quadam nigredine circumfusa: et tunc p̄cessit co-
lor lūidus. Tertium est q̄ significat v̄tinitas adustio-
nem: et talis nigredo est sicut cor: nū lucidū: et tunc p̄cessit
sit color viridis. ¶ Si niger ad fundū. Dic ponit alia
regula de nigro colore: et solū pertinet ad mulieres: que
talis est. Quotiens apparebit tibi v̄tina nigra cum nigro
sedimine: significat purgationē menstruoꝝ: q̄ humor nī
ger et melancolicus effundit in v̄tinā: et ipsam denigrat.
Et est notandū: q̄ talis v̄tina per residētiā attenuatur
superius et inferius inspissat. ¶ In febre fert mōtē et.
Alia ponit regula de nigro colore. Quotiens cumq̄ in fe-
bre acuta appareat v̄tina nigra in colore: paucā in q̄ti-
tate: ferida

tate: fetida in odore: vinctuosa in substantia: tunc potes p
culdubio mortem iudicare. Renū tamē & lumbos iudi
cio circumscribit: qz si esset vitium in renibus: aut in vesica
minus eēt vrina suspecta. Unde talis vrina potest appa
rere ex passione in renibus: aut in vesica.

Cōmentū. **C** Bis deni vrinā. In hoc cap. distinguunt
quot sint colores vrinarū. Sunt autē viginti. Et est mul
tiplex color: descriptio: vel distinctio. Quedā nāqz fit co
loris distinctio fm qualitates. alia fm naturā digestio
nis & decoctionis: tertia fm proprietates humorū. **C** Se
cundū qualitates fit hec distinctio colorū: qm̄ alij sunt
intensī: alij mediocres: alij remissi. Remissi omnes iudi
cantur a subcitino inferius. sed intensī omnes a rufio
superius. Mediocres sunt citrinus & subcitinus: rufus
& subrufus in quadā cōplexione. **C** Scdm̄ nām deco
tionis fit hec distinctio colorū: qm̄ alij significant mortifi
cationē: vt niger: viridis: & luidus. Alij significāt indige
stionem: vt albus: lacteus: glaucus: & caropos. Alij pici
ptum digestionis: sed nō perfecte vt subpalidus: subatri
nus pallori vicinus. Alij perfectā digestionē: vt citrinus
rufus & subrufus. Alij excessus digestionis vt subrube
rubeus: subrubicundus: rubicundus. Alij aduersionem si
gnificant: vt nopolos: & kianos. Alij superaduersionē & mor
tem: vt viridis: & niger. **C** Si vero obiciat qd a nigro co
lore incepimus: & in eodem terminauimus. **C** Respon
deamus: qd aliud est niger color qui fit ex mortificatione
ne: que fit ppter frigiditatem: & caloris extinctionē. aliud
est: qd fit ex summa & vltima aduersione: & iō fm diuer
sitatem causarū distinguenda est diuersitas effectuum.
C Distinctio fm humores euident est. Nam quidā co
lores significant colerā: quidā sanguinem. alij melanco
liam. alij vero flegma. Sed ad significādū humores dō
fici cōiungatio colorū & substantiarū. Primo & vltimo ex
qui auctor de nigro colore: vt fiat pcessus de coloribus
significātibz mortificationē: vel frigiditatis intensiōē
ad colores significātes aduersionem per colores significā
tes mediocritatem. & sic ab vna extremitate rōnabiliter
pcedit ad aliā extremitatem. **C** Bis deni. Id est vigin
ti: qui g colores sint: determinādū est inferius. **C** Quos.
Id est colores. **C** Ex subscriptis formis. Id est regulis.
C Nigro vrinē rē. Quartane soluit. In hoc caplo agit
de nigro colore ratione pdicta. Niger aut color in vrina
eria pōt significare: aut frigiditatem. mortificationē: & tunc
debet esse vrina nigra cum quadā caligine circūfusa pp
naturalis caloris extinctionē: & tunc pcessit luidus co
lor. Aut significat aduersionē completā & vltimā: & tūc
debet esse lucida sicut cornu lucidū nigrū: quēadmodū
apparet circa facies ethiopū: quibus ppter aduersionem
quedā luciditas in facie attrahit ex sanguinis aduersione
& vinctuositate ad faciem attracta. Viriditas etiā pcedens
est signū manifestū: qd succedens nigredo fiat ex aduersione
ne sanguinis. Significat aut niger color in vrina & maxi
me in febre quartana: si multa fuerit in quātitate: quarta
ne solutionē: & melancolici humoris purgationē. Melā
lica namqz materia nigra est: & terreftris: & sui cōmixtione
denigrat vrinā. Multā ideo dixi: qd ex purgamento mul
to debet multiplicari vrina: & ideo si paucā appareat su
specta ē. Litera plana est. **C** Soluit. Id est solui signifi
cat. **C** Mortē pcedit. Id est significat mortificationē
ex frigiditate intensa luitore pcedente. **C** Adurit rē. Id
est aduersionē significat pcedente viridi. **C** Si niger ad
fundū rē. Alia regula de nigro colore dat: & est accōmo
data mulieribus: & nō ad alia subiecta euagatur. Urina
nāqz nigra cū nigris sedimentibus in fundo apparentibz
significat purgationē menstruorū ex eruptiōe nigrī & me

lancolici humoris. Unde tota vrine facies: quadā deni
gratione respergit: sed talis vrina per residentias in spis
satur superius: & attenuat inferius. **C** Matrx purgat.
Id est purgan significat. **C** Sentina. Id est lacuna. i. re
ceptaculū. Sicut. n. ad sentinā nauis discurrūt omnes su
perfluitates: ita ad matricē quasi ad quadā sentinā mu
lieris corporis deriuant superfluitates. **C** In febre fert.
Alia ponit regula de nigro colore. Urina nigra in colore
paucā: fetida: & vinctuosa: nihil mali vesica habente pcul
dubio mortē significat: circūscripto vitio renū & lumborū.
Et iō dixi: qd talis potest apparere ex vitio renū vel
lumborū: & tunc minus erit suspecta. Et hāc regulā eligi
mus a Theofi. in cap. de fetida vrina in fine sui opis. Di
cit enim sibi. Urina in febre acuta nigra fetida pinguis
nihil mali vesica habente significat mortem. Et subiun
git. Urina odorem habens grauem significat mortifica
tionem: & putrefactionem. In febre acuta fert mortem:
id est significat mortificationes. Nigra ex mortificatio
ne: fetida ex corruptione: pinguis. i. oleagina ex pingue
dine: & substantialis būditatis vel humidī eliquatione.

C Be vrina nigra: que nigrā bz nubē.

Multa die cretico: quā nigra & pēdula nubes
Largius obfuscatur: sedimenqz natatle turbat.
Auribus oppressis turbata pace soporis
Sanguineus fluxum signat de nare futurum.
Sed si signa necis concurrant sine salutis
Iudicio mortis damnat: vel liberat egrum.

C Expositio. **C** Multa die. Hic ponit auctor aliā regulā
de vrina nigra: & nō solū itelligit vrina illa: que per totū
est nigra: sed etiā illa: que bz nigrā nubem. Ita est ergo
regula. Quicūqz videbis vrinā nigrā: vel subnigrā in co
lore: multā in qūitate cū hypostasi nigra excelsa: aut na
tatili apparente in die cretica: supueniēte in febre causo
ne cū vigilijs & auribz lurditate. tūc scias qd crisis futura
est per fluxū sanguinis ex naribus ad salutē vel mortē.
Ad salutē pcurrentibus bonis signis: ad mortē pcurrenti
bus signis malis. Rationes illorum in commento po
nuntur: & preter ea hec sufficiant.

C Cōmentū. **C** Multa die. Alia ponit regula de vrina
nigra vel subnigra. Per vrinā nigrā vel subnigrā nō trā
intelligimus illā solā: que p totū nigra est: & etiā illā: q
grā bz nubē: vel nigrū vel subnigrū eneoizima: ex quo fa
cies vrine denigrat. Est talis regula. Urina nigra vel
subnigra: multa in qūitate apparet: & cū hypostasi nigra
& excelsa: & natatili: formā tenes eneoizimatisan dse creti
co supueniens in febre causone cū vigilijs & lurditate si
gnificat crissim futurā p fluxū sanguinis a naribz ad salu
tem: si landabilia signa concurrant. sed ad mortē si illau
dabilia. **C** Multa die. Per B qd multa vrina fuit in die
cretica: significat qd nā mouet in die crisis deputata ad
purgādā mām: & fuit forns ad purgādā mām per vrinā.
& iō fuit multa. Qd aut eneoizima fuit pendens in medio
p hoc significat motus & dispositio mām: qd vō excelsus
est eneoizima: indicat leuitas eiusdē: qd aut nigra signifi
cat nimietas seruois puerientis mām in qdā aduersione
nem. Sed aduersione nō nimis violēta de mōstrat: cū eneo
izima est natatili & excelsum. Nā si esset violēta & vltima
ta aduersione: humiditatem depalceret: & nihil resoluere: & to
tam ventositatem plumeret: que psumpta potū fieret by
postasis subsidens qd excelsa. **C** Tota qd vrina multa
turbosa in die septima adueniens significat solutionē rē.
solutionē breuē. Paucā vō significat mortē in die septi
mā
Egidius de vrinis.

Expō.

Cōmentū.

De coloribus

ma. In eo q̄ ad sunt vigilie: et surditate supuenerint: de-
monstrat q̄ mā ignit: et acuta resoluta in fumū ascen-
dit ad caput: et vigiliarū inquietudinē: et auditus impedi-
mentum inducit. Et ipsa materia cū sit acuta et penetra-
tiua: frāgit venulas nariū: et per eas erumpens ad fluxū
sanguinis de nariis puocandū: mouendo: et meatus re-
serando laborat. Eadem materia sua siccitate: et acumi-
ne suo desiccans cerebrū in sanā inducit. Eadem quoq̄
materia per poros egrediens neruos in transitu suo pun-
git et mordicat et rigorem facit: perueniens etiā ad cutem
eam mollificat: et sudorē inducit. Inde est qd̄ dicit Isaac
in libro vinarū. Urine nigre vel subnigre eneoimata
habentes excelsa significant crism siē cū rigore et su-
dore. Urina multa et nigra cū sudore et vigilis subueni-
te hypostasi nigra et natiū sanguineus fluxū significat
a nariis. eadem cū laudabilibus signis morbi solutio-
nem portendit. Unde Theophilus in libro vinarū dicit
Urine nigre eneoimata habentes excelsa significant cri-
sim futurā cū rigore: et sudore: et infania: et quā fluxū san-
guinis de nariis. Inde est quod dicit Hippocras in quar-
ta particula affozismo. A causone habito rigore superue-
niente solutio fit: et rigor superueniens soluit egritudinē.
De vna nigra dicit Hippo. in epidimys. Impossibile est
sanari infirmos in quorū vniis dominat nigredo: nisi
in quibus vniē exeunt fm̄ crism. Idē in eodē. Si au-
ferant menstrua mulieribus vniis nigris superuenien-
tibus sanant. Item Sal. super epidimias Hippo. dicit. Quā-
do aliquando infirmus in principio morbi facit vniāz ni-
gram cum signis molestis et terribilibus: et tamen sanat:
si ptingat eius virtutem esse constantem: et facilem anbe-
litum. Item quādoq̄ in morbi initio vniā nigra venie-
cum timore accidentium: et permanet vsq̄ in diez nonā.
Sed postea veniente vniā nigra cū hypostasi alba vir-
tute se expediente decoctionem morbi significat: et egri-
salutem hoc rē. Hoc certum est fm̄ Hippocratem in lib.
affozis. secunda particula vbi dicit. Acutozium morbo-
rum non omnino certe pronosticationes sunt: neq̄ sani-
tatis: neq̄ mortis. Sed constanter scias: vt dicit Sal. q̄
significatio non concomitatur laudabilis. Si angustia
anbelit: et sudor in solo capite: et alienatio mētis: et abla-
tio desiderij: tunc scias q̄ manifesta ruina nature: et cor-
poris egri periclitatio declarat. Nota q̄ dicit Theo-
philus in vniis: q̄ vniā in se. causone. si nigram nubes
habuerit: significat transmutari in quartanā. Per nigre-
dinem significat adustionem materie: per nubem vento
sitas declaratur: et etiā q̄ non sit tanta adustio: quin ali-
quantulū de humiditate remaneat: que resoluta in ven-
tofitatem: sedimen eleuat in nubes. Materia igitur cau-
sonis expulsa a vasis ad fontes putrefit in eis: et quarta
nam inducit. Littera plana est bis expositis.

Cū qua substantia pueniat niger color.

Congrua mixture cū spisso federa seruās
Subtilis coitum refugit nigredo liquozis.
Attenuem tolleret: qui nō sibi pcolor heret.
Impetrat enentus: casusq̄ facit violentus.

Expō. **C**ongrua. In hoc capitulo demonstrat au-
ctor de nigro colore. cum qua substantia conueniat copu-
lari naturaliter. Sententia istorum quinq̄ versū breui-
ter talis est. Niger color naturaliter cum spissa substan-
tia commiscetur: sed cum tenui nunquā commiscetur: et
ratio est: q̄ vbi est nigredo ibi est obtenebratio et obscu-

ritas: que contingit ex perturbatione partium: et ingrossa-
tione. et ideo merito cum grossa substantia locatur: sed
cum tenui non: quia tenuitas contingit ex partium rari-
tate: et nigredo vt dictum est: ex perturbatione partium
et illa sunt contraria. et ideo se infimul nō patiuntur. Et
hoc intelligendum est naturaliter: quoniam accidentaliter
niger color cum tenui substantia aliquoties copula-
tur: sicut: vniā nigra spissa in substantia per loca opilata
transiens est stricta tunc ratione opilationis loci a sua
grossitie spoliatur: sic remanet tenuis. Et hoc est quod
auctor intendit.

Commentum. **C**ongrua mixture. In hoc capitulo
demonstratur: cui substantie sit cōiugalis niger color na-
turaliter. Et dicit q̄ cum tenui substantia nigrus colorē
impossibile est coniugari. Et hoc idem testatur Isaac in
libro vinarum: de cuius fonte hanc doctrinam habui-
mus. Vbi nāq̄ est nigredo ibi tenebrositas et obscuritas
que habet contingere ex perturbatione partium: ideoq̄
vbi est tenebrositas: non potest esse tenuitas: que contin-
git ex partium raritate. inde est q̄ nigredo non potest
copulari naturaliter cum tenui substantia. Ideo dixi na-
turaliter: quia quādoq̄ recipit copulationem cum te-
nuī substantia ex accidenti sicut propter emfrasis vine:
vt quando vniā naturaliter nigra transit per locū: vbi
est emfrasis: quia in loco opilationis remanet grossities:
et vniā a spissa substantia spoliatur: et quādam tenuitate
assumit. Item vniā nigra significat incensionē sangui-
nis: et sue humiditatis naturalis consumptionem ex in-
tensione ignis caloris: vel ex intensione calidi naturalis:
vel ex congelatione ex frigiditate nimia: vel propter he-
mores melancolicos fm̄ crism expullos: quibus omni-
bus vniē substantia inspissatur. Ex intensione sanguinis
propter nimiam ebullitionē: ex congelatione propter ni-
miam frigiditatem. et ex purgatione materie melancoli-
ce fm̄ crism pp substantie terrestritate cōmixta cū vni-
na. Et ideo nō pot pūgi niger color: cū tenui substantia.

CDe limido colore.

Cluida si fuerit: vel liuor particularis.
Gelotalis erit: per totum liuida membrum.
Aut membri monstrat humorem morificari.
Aut sursum liuens varijs accōmoda causis.
Paruus emittit: medi: morbusq̄ cadue.
Aschites: sinochus: vene ruptura: catarrus.
Strangurie lapsus: matricis passio: fluxus
Coste: pulmonis vitium: dolor articularis.
Consumptiua ptiſis: vis extinctiua caloris.
Sint tibi liuoris cause: quas collige signis.
Cluida si fuerit. **C**Expositio. Superius auctor dicit. Ex-
pō. minauit de nigro colore: hic determinauit de limido: qui
est via et incubatio ad mortificationē: et caloris natura-
lis extinctionem. Et ideo limidus color non differt a ni-
gro nisi fm̄ remissionem mortificationis. Unde senten-
tia illoz duozum versuum breuiter est hec. **C**luidus
color. Id est plumbeus: aut est fm̄ totam substantiā vni-
ne: aut fm̄ partem videlicet in superiori parte vine. Si
fm̄ totam substantiam vine: tunc aut facit residentiam
et tunc inferius inspissatur: et superius subtiliatur: et clari-
ficat. et tunc scias q̄ talis vniā per totum liuida talem
residentiam faciens significat humorem morificatio-
nem. Aut nullam facit residentiam: et tunc non solum sed
gnificat mortificationem in humoribus esse in fozis: sed
in membris

in membris radicatis: et hoc est quod intendit. ¶ Aut sursum liuetur. Dic determinat de colore liuido apparente in superiori parte vrine dicens: quod quodcumque apparebit tibi vrina in colore liuida in superiori parte vrine: significat egritudines varias et diuersas: vtpote partium emittitum: et medius: et epilepsiam: et alias: sicut in commento declaratur.

¶ Comentum. ¶ Liuida si fuerit. Post nigrum colore agit auctor de liuido colore: quod significat preparationem et inchoationem et inultimationem mortificationis: et non differt a nigro nisi in remissione malicie. Liuidus autem color in vrina alius est totalis: qui totam occupat vrinam. alius est particularis: qui partem superiorem tantum inficit. Totalis liuiditas autem significat mortificationem humoris et non membrum: aut significat mortificationem humoris et membrum: aut membrum et non humoris. Si igitur significat mortificationem humoris et non membrum: tunc vrina debet inferius per residuum in inferiori: et liuiditatem retinere: superius autem clarificari: ab infectione liuoris recedere. Si humores et membrum nulla residua vrine labes liuoris potest aboleri: per quod significatur mortificationis vitium non tantum in humoribus esse fixum: sed in membris esse radicatum. his cognitio littera plana est. ¶ Aut sursum liuetur. Premisit auctor de totali liuiditate: nunc de particulari subiungit. ¶ Varies accommoda. Id est deputa ad varias et diuersas passiones. ¶ Partium emittitum. Notandum est quod particularis liuiditas ex multis causis potest provenire: quia quodcumque ex mortificatione propter caloris naturalis extinctionem: sicut in emittitum vel ex humorum perturbatione: sicut est in fluxu ventris: et tunc vrina debet esse pauca: cum quibusdam humoribus et oblongis resolutionibus: cum quadam essentie impuritate: quod habet fieri: quia terrestria et aquosa commiscantur sibi. unde liuidus color succedit. Quandoque vero fit liuidus color ex spiritualium passionibus: sicut in pleuresi. peripleumonia: emphysemate: et perist. Patientibus namque membris spiritualibus membra nutritiva: scilicet stomachus et epar copulantur eis. Transmittunt ergo spiritum et naturalis calores ad innamatum eorum. Unde spiritus nulli calore depauperata frigescit. unde ex debilitate caloris et impuritate secunde digestionis: cum vrina sit eius superfluitas: quadam contrahit liuiditates. Vel aliter in pleuresi: vel peripleumonia multa est collectio materie superflue spiritualia opprimunt: quandoque etiam naturalis calor in saniofas humiditatem transducere contendit: et aliquid puluerulentum et contagiosum de mala materia per venam derivatur ad epar: et sanguinem inficit: et spiritus corrumpit. Unde vrina cum infectione spirituum et sanguinis superius liuescit. ¶ Et si querat quare liuescit potius super quam inferius? Respondendum est sic. scilicet quod humores et vapores cum vrina emissi cum sint corpora aerea leuia superius habent motum: et ubi magis habitant: ibi ostendunt suam infectionem. Sit quandoque liuiditas in epilepsia cum quadam plumbetate in circulo: que significat infectionem spiritualium ex passione animarum membrorum. In sinu etiam liuescit vrina propter sanguinis corruptionem: sanguine enim corrupto multum inficiuntur spiritus. Liuescit etiam in aschite propter digestionis secunde corruptelam: et humorum impuritates: in ruptura chilis vene: et in omni effusione sanguinis liuet vrina propter humorum perturbationem. In stranguria: et in catarro: et in arthrica non est vrina ex parte liuiditatis: quod contingit ex spirituum infectione per loca patientia transcurrentium et humoribus: quos contingit perturbari et corrumpi: vrine

ne foriuntur maculam liuiditatis: id est recipiunt. Et in passione matricis liuet propter eandem causam: precipue cum matrice sit lacuna: et sentina omnium superfluitatum: et hoc est quod dicit. ¶ Partium emittitum. Tres sunt species emittitum de quibus alias sufficiet dices. ¶ Morbus caducus. qui alio nomine appellatur epilepsia. ¶ Aschilites. Id est tertia species hydropisis: et dicitur ab aschite: quod est vter: quia in ea venter percussus resonat in modum vtris semipleni. ¶ Sinochus. Sebris est continua de putrefacto sanguine intra venas. ¶ Vene ruptura. Sicut chilis: vel alterius vene. ¶ Catarrus. Fluxus humorum a capite descendendum. ¶ Stranguria. Cum sit opilation vesice: vel ex humore collecto: vel ex apostemate. ¶ Matricis passio. Ut si patiatur matrice exinanitio: vel ex aliqua precipitatione: vel distensione finis superioris parte: vel ex declinatione supelatus dextrum vel sinistrum vel vertebz. ¶ Fluxus ventris. ¶ Coste. Quantum ad pleuresis. ¶ Pulmonis. Ex vicio pulmonis liuet vrina tribus de causis: scilicet ex stillicidio reumaticis. unde circulus est reumaticus et granulosis: et dolore circa spiritum si patitur ex repletionem: et tunc sentitur grauitas: et pondus circa spiritualia: et dolor partis sinistre. Patitur etiam ex compressione a stomacho: vel a splene: vel matrice: vel epate. unde aliquid extorqueat a spiritualibus ex sui compressione: quod lapsum est ad gibbum epatis: et inde per capillares venas ad vesicam: et vrinam inficit. Et distinguitur talis liuiditas per timorem membrorum compressionum. ¶ Ex vicio epatis liuet vrina tribus de causis: ex repletionem: ex opilatione et ex debilitate virtutis. Quando vero liuet ex repletionem. tunc distinguitur quod vrina spissa est: et pondus sentit dextro hypochondrio: et dolor. ¶ Ex opilatione liuet vrina: et tunc debet esse intensa: tamē me diocriter spissa. unde vrina inopos tria significat: vel opilationem epatis: vel maiorem: vel minorem emittitum. In ruptura vene debet esse hec causa: scilicet distinctio circa epar. ¶ Ex debilitate liuet vrina: quando in frigidat epar: et impuri humores et fumi generantur. unde coloratur vrina: sicut in hydropico. ¶ Ex vicio intestinum liuet quattuor modis: vel ex fluxu ventris: vel ex emorroidibus: vel lumbicis: vel ex illiaca passione: vel colica. Quando est ex fluxu ventris. tunc fit tribus modis: scilicet ex nimia et continua humorum discursione in colon: ex quibus aliquid corrumpitur ex calore naturali. Et ipso quidem corrupto in colon residat: et inficit in collum vesice: et inficit vrinam. unde liuet quod distinguitur: quia tunc vrina turbulenta est et intensa. ¶ Ex sanguine si magnus est fluxus. Ex emorroidibus manifestum est. Ex lumbicis: qui prenti sunt in intestinis: et inuoluti in flegmate: quod est eorum materia: cuius flegmatis corruptio in vesicam redundat: et inficit vrinam: quod distinguitur est remissa vrina: et spissa: et albis et longis resolutionibus ex frigiditate condensante illas: vel ex colore lumbicorum. Et ex illiaca vel colica passione liuet vrina: quod distinguitur ex tortione illarum partium. ¶ Ex vicio matricis liuet vrina tribus de causis: vel ex humoribus: vel ex fluxu menstruum: vel ex retentione ipsorum. Si ex humoribus. tunc distinguitur: quod vrina est spissa et remissa: et corpuscula sunt liuentia in modum loture amidi per vrinam diffuse. Grauedo circa partes illas sentitur. Ex fluxu menstruum liuet vrina: et in emorroidibus. Ex retentione et menstruum: ex quoque impuritate inficit vrina. ¶ Ex vicio vesice liuet vrina tripliter: opilationem: excoziationem: et rupturam. Si ex ruptura manifeste distinguitur: quia vrina est spissa: et pondus circa pectine sentitur. Si ex opilationem: vel calefactionem: vel ex humore: vel a cancro: vel sic. Si exco-

De coloribus

riatio: forfura minguntur: et quadoq; mingitur sanguis.
¶ Ex vitio fimbriarum luer: vt in artetica propter
 fillicidii. et in emittitibus ex duplicitate materiei. **¶** Ex
 perturbatione humorum: vt in continuis. **¶** Ex apostea-
 re spirituali: vt in plenitudo et empiate luescit ex adu-
 sione. Na aeris pibus et subtilib; euolatibus remanent
 terrestres et grosse. vii luer ex friditate. **¶** Dolor articu-
 laris. Idest passio. **¶** Consumptio piffis. Idest que fit ex
 vlcere pulmonis. **¶** Vis extinctina caloris. Idest morti-
 ficatio: vt in medio emittit: et in maiori. **¶** Liuioris cae
 quas. Et al; cas. **¶** Collige. Idest ppe de o tu medice si
 gnis. s. specificatib; p collectioes aliaz circustantia.

¶ Specificatio p alis pditiones d liuido colore.

¶ Paucula vix micta liuens oleagina morte

¶ Stranguria monstrat liuida pauca freques.

¶ Liuida cum granis seunctis atq; minutis

¶ Constantiter loquitur spirituale malus.

¶ Liuiditas arthomosa malis pbat articulare.

¶ Vertebra si matris copresserit aut diafragma.

¶ Inficit vine liuidus ora color.

Expositio. **¶** Paucula. Supi dixit auctor: q liuidus
 color: appens in supiori pte vine bz significare supra va-
 rias: et diuersas cas. Dic specificat p alias cōditiones ad-
 iunctas: et fm hoc ponit regulas: qru pma talis est. Quo-
 tien scuz videbis vinā liuidā in colore cuz difficultate
 micta: pauca in q̄titate: et oleaginosas et vinctuosas potes
 tunc morte pculdubio iudicare. **¶** Et nota q liuiditas
 puenit. vt oen est: rōne mortificationis: cū difficultate
 aut micta puenit rōne desiccatis meatu et vlap. Pau-
 ca rōne psumptiois mēbroz. vinctuosa rōne liquefactio-
 nis pinguedis. talis g vna significat morte. **¶** Stran-
 guria. Alia regula talis. Urina liuida: pauca: et frequēter mi-
 cta significat straguria: rationes declaratur in cōmento.
¶ Liuida cū granis. Alia regula. Urina liuida: appars
 cū granis minutis et sepatis frequēter significat in mem-
 bris spūalib; passionē. **¶** Liuiditas. Alia regula. Urina
 liuida cuz resolonibus arthomosis significat in articulis
 passionē. **¶** Est quoq; dicit q bec eadē vna cū resolo-
 nibus arthomosis significat fideliter fluxū humorum ex
 reumate. **¶** Vertebra. Alia regula. Urina liuida in su-
 perficie vine significat compressiones matricis super al-
 terum vertebroz: aut compressionem diafragmatis: et
 hoc est quod dicit de liuido colore.

Lōmen. **¶** Cōmentū. **¶** Paucula. Dic ponunt specificatōes pā-
 ctas: carū: qdō determinari hnt ex alijs circūstantijs. Li-
 uor nāq; picularis et vniuersalis nō determinat passio-
 nē nisi collectioe facta aliaz actionū vel occasioū: sed
 ex alijs adiunctis ē magis veridicus. **¶** Paucula. Ex mē-
 broz psumptione: qd est signū vebemētie caloris mem-
 bra psumptis: et humor māz depascentis. vii psumpta
 humiditate: et succositate pauca remanente: et redundāte
 ad epar: vna nō pōt multiplicari. **¶** Vix micta. Ex mea-
 tuū desiccatioe: et vine indigētia. **¶** Liues. Ex mortifi-
 catione vicinate: vel mediate. **¶** Oleagina. Idest vinctuo-
 sa ex pinguedinis eliquatōe: talis inq; vna morte signi-
 ficat. Dec supradicta vna si liuida fuerit cuz paucitate
 et frequentia: significat stranguriam. Stranguria est gu-
 ratim vine effusio ex opilatione colli vesice: vel eiusdes
 acuitate. Liuida est in stranguria: quia spiritus transeūt
 per locum opilationis. et ideo trahit infectionem liuoris

ex corruptis humoribus. Pauca est propter emrasim.
 opilationem grossorum humorum et viscolorum: vnde
 nō potest vesica sufficiēter se exponere in vna vice ex
 vna. Defectu aut q̄tatis supplet frequentia effusio:
 et ideo pauca est: et frequenter micta. **¶** Cū granis. Idest
 in circulo manentibus: et in vna residēte pmanētib;
 Na si statim euanescerent. tunc potius ex alia cā fierent
 q̄ ex cā reumatica. **¶** Adinutis. Idest pūis in q̄titate:
¶ Spirituale malū. Scz passionē spūaliū mēbroz et
 thoracis. **¶** Arthomosa. Idest ex arthomosis resolutioni-
 bus plena: albis: rotundis: et minutis. Sed q̄e sunt albe
 rotūde et minute: in caplo de albis et minutis expedit et
 exponet. **¶** Articulare malū. Idest articuloz passionē.
¶ Vertebra. Idest passiones matricis quando magis so-
 lito declinat in altero vertebrozum. vnde fit compressio
 ex compressione vertebz. Et sic a matrice fit color: ex
 dolore promociō reumaticis superflue materiei: ex quib;
 luescit vna. vnde si matris ex sui dissolutione forsum
 diafragma compresserit: vna luescit etiam.

¶ De colore albo cū tenui substantia.

¶ Albo subtilis vna ingata color. **¶** betē.
¶ Splenē: idropē: crapulā: nefresis: frenesiz: bla-
 Arthetica: colezāq; nigrā: pedicon: scotomā.
¶ Epatis algorem: cum febris caumate morte.
¶ In senē vīm fragilem vel defectum puerilem.
¶ In lesis humeros: aut collum liporhomiam.
¶ Quartanā febrem declarat: et amphimeriā.
¶ Matricis varias notat in muliere querelas.
¶ Hec emorroydas: et condilomata signat.
¶ At se iudiciū fallax non inserat erroz.
¶ Talia cruda potest atq; indigesta vocari.
¶ Lario: alba crisi non precedente: profanam
¶ Cōtinuo frenesiz: frenesis mortale ppinquat.

Expositio. **¶** Albo subtilis. Supi determinauit auctor
 de colorib; vine mortificationē et caloris aduisione signi-
 ficatib; nūc frequēter ingredit de colorib; significatib;
 indigestione. Et pmo de albo colore cuz tenui substantia copu-
 lato ostendens de ipso colore albo quid habeat significa-
 re ponendo regulas et specificationes ex alijs conditio-
 nibus fm q; valde bene scribitur in cōmento.

¶ Cōmentū. **¶** Albo subtilis. Exequito tractatū de co-
 loribus significatibus mortificationem. nunc exequitur
 de colorib; significatib; indigestione: et pmo de albo fm
 pluationē albi coloris et tenui. Sz sube ex gbus causis
 color albus fiat: et quomodo variatur fm diuersitate
 subiectozum. et quid sit causa tenuitatis ad presens pre-
 mittimus. neintroducetes lectoris tediosi sine signio-
 si primitias ostendamus. In hoc autem capitulo distin-
 guuntur signa albe et tenuis vine: quarum significatio-
 nes et specificationes ex circūstantijs debemus ppendere.
¶ Urina subtilis. Idest tenuis in substantia. **¶** Ingata.
 Idest copulata significat. **¶** Splenem. Idest spleneticā
 passionem. Splen enim nomen est membri et passionis.
 In spleneticā passione vna alba est: et tenuis cum qua-
 dam radiositate et quadam virgularum protensione. et
 quidam radioli essent in vna: talem platearum dicebat
 virgulas et ferrarius fenestratam. **¶** Alba est vna ex
 vitio splenis: quia ex melacolica superfluitate calore na-
 turali debilitato crudificatur digestio: et contrarie qua-
 litatis fit intensior idest frigiditatis. vnde vna dealba-
 tur. Albedo

Asi vi
 fue
 subti
 leue

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
11/D/3

De coloribus

finistre partis. Interclausio ventositatis fit: qđ caloz: be-
bilis sit: resoluit humores ⁊ resolutos nō plūmit. vñ ven-
tositas interclusa turbulēta gñatur: que pulsans hypoco-
ndriā: in ipsa attracta rēne vacuatisipa diffundit: et
inde fit infans vetricis: r lateq ⁊ coxay grauitas addit. Et
spūs ex quaz motu leuitas membrorū efficit: fit. Et
nebulositate a crudis humoribz resoluta: topidi ⁊ ob-
tusiores effecti in suis motibus impediunt: vel superflui-
tates: que ex defectu nālis calozis in nutritiis gñantur
vel motu sue grauitatis inferi⁹ diffiultes multaloz co-
xari ⁊ tibiaz aggrauāt: in eis qđ forcinā quedā sentiūt.
Simositatib⁹ etiā ad sensū instrumenta respirātibz
grauatis oꝝgāz ⁊ spiritibus: sensus ⁊ motus volūntarij
impedit. Et ipse fumositates ad cerebrum respirātes
sint grosse ⁊ impetuosē: fit distensio mirragan. Et ex
tensionē fit solutio continuitatis: ex qđ sequit odor capiti
⁊ maxime in sinistra pre: cū ibi sit sedes melancolicē
ne pformitatis. (¶ Et nō qđ tales vīne appent ⁊ melno-
sis: in emorroz des hñit⁹. Sed tūc appent pue enge-
resolones in fundo cū discoloratō ⁊ macilētia tot⁹ cogis.

De glauco colore.

CBe colore lacteo.
Lactea subtennis in acure caumate febri.
Litis in ingressu signis adiuncta sinistris.
Damnat ⁊ accusat patientes crimine mortis.
Fallitur vrine sententia: si tibi certo. *Ordine*

Ordine concurrant: que sunt vitalia signa.

Aens: sopor: affectus: bona respiratio: virtus.

Lactea subrennis cu largo fusa liquore.

Fine mali veniens defernescere calore

Soluit: et a morbi laqueis emancipat egrum.

In febre quam replicat tipicnsq; interpel-

lat error.

Lactea subrennis dictat: q; causa sit eius

Frigida: pressuram longi factura laboris.

Lactea subrennis febre declinante salutem

Impetrat: et corpus releuat: vitasq; refirmat.

Expō. ¶ Lactea subrennis rē. Superius determi-
natum est de colore glauco cū mediocriter tenui substā-
tia copulato. Dic determinat auctor de lacteo cū tenui
suba. Ponit ergo talē regulā pmo. Urina lactea in colo-
re: mediocriter tenuis in suba: in pñ egritudinis acuta si-
gnis malis: currentibus sine dubio patientē indicat mo-
riturū. Si vō signa bona et vitalia concurrant: sicut bonus
anhelitus: fortitudo virtutis: bonus somnus: et bona me-
moriz: et similia: tūc nō hz ista regula veritatē. Imo signi-
ficat egrī liberationē. ¶ Est tñ sciēdū: q; talis vria q̄tū
est de se nō significat bonū: sed rōne alioz signoz bono-
rum sibi p̄iunctoz. ¶ Lactea subrennis cū largo. Dic
ponit alia regula de colore lacteo cū suba tenui medio-
criter: Regula est ista. Urina lactea in colore: subrennis
in suba. multa in q̄titate: in declinatione egritudinis ap-
paret: significat solutionē egritudinis. ¶ In febre. Alia
regula. tertia. Urina in colore lacteo: subrennis in suba
in febre: interpollata significat mās egritudinis fridā: et
p̄ p̄is lōgitudinē egritudis. ¶ Lactea subrennis febre.
Quarta regula. Urina lactea in colore: subrennis in suba:
in declinatione egritudinis significat liberationem ab
egritudine et salutem.

Lōmētū. ¶ Lactea subrennis. Post capitulū de glau-
co colore cū tenui suba: subiungit auctor: aliud caplm de
lacteo colore fm p̄iugationē tenuis sube. ¶ Sed fortas-
se obyceret de verbis: et sententijs: eoz repugnātia. In
isto libro dī: q̄tū pro regula pponit q; lactea: vel karopos
nunq; tenuis reperit. sed hic lacteus color cum te-
nui suba p̄iugat. vñ videt dissonantia. ¶ Rēdemus q;
nunq; lactea est tenuis de oimoda tenuitate: et de omni
moda tenuitate intelligēdū est. Ad hoc nāq; vñ sit lacteo
colore: et q̄tū q; sit ibi aliquāntula partiū grossities: et acu-
mulatio. et iō lacteo color oimode subtilitati denegat co-
pulari. et hoc idē intelligit de karopos. Et pp hoc dictū
est: q; lactea vñ karopos sili mō nunq; reperit tenuis in
ultima subtilitate. Qz vō hic dī de p̄iugatiōe lactei colo-
ris cū tenui suba intelligēdū est nō de oī tenuitate: s; me-
diocriter tenuitate accedēte ad spēs spissitudinis. Unī au-
cto: volēs evitare piculum obiectiōis nō dixit simplr te-
nuis: sed lactea subrennis: sub nāq; denotat remissionē a
tenuitate. Si aut apud Zecophi. inueniat lacteus color
p̄iugū cū tenui suba. tūc tenuē subam intellige pro subre-
nui. ¶ De tali aut colore cū subrenui suba talis doctri-
na pponit apud hunc auctore. Unde vria lactea cum
subrenui suba: aut apparet in p̄ncipio egritudinis: aut in
fine. Si in pñ vel in fine aut apparet in pñ: vel in fine fe-
bris acutē: vel interpollatē: vel alterius egritudinis p̄se-
quens de singulis. ¶ Si in pñ febris acutē apparet la-
ctea et subrennis malis signis: currentibus: sicut est alie-
natio: desipientia: infirmitas: defectus: appetitus: diffi-
cilis respiratio: virtus debilis: mortē significat. Per hoc

eniz: q; est lactea significatur cruditas materiei: et indige-
stio: et locus secunde digōnis esse refrigeratus ex trāsmis-
sione spūm: et caloris ad cerebrū: et est signus frenesis su-
ture. vnde timendū est de cerebri p̄sumptione. Cerebuz
enim est membz delicatū: molle: et tene: et cū debilem
beat calorem nālez: nō multo calore indiget. et ideo fer-
uore caloris supueniēti s̄sumit. Cor vō est calidissimum
membz nāliter. vnde multo calore est assuetū et q̄tū more
fabri in p̄tino calore versat. Inde est q; impens feruo-
ris caloris adueniētis melius pōt tollerare. Qz aut est te-
nuis ex compactione humoz est et cruditate. Et qz mate-
ria iam rapta est ad cerebrū epate refrigeratōā nulla sit
resolutio: nec perturbatio. vñ vria nō inspissat. et iō ma-
lis signis concurrētibus: si talis vria appeat: mortifera
est. Sed si bona occurrerint signa supradictis contraria:
lz talis appareat: significat liberationem egritudinis: sed
nō est quātum est in se: qz p̄ se suspecta est infamis. Sed
qz bona accitina ei concomitant lz suspecta: signat p̄lixi-
tatem egritudinis. Sed si in fine febris acutē talis appa-
reat: et sit multa in q̄titate febre declinatē indicat. Qz enī
lactea est significat q; innālis calor iam recedit. q; vō te-
nuis: hoc fit ex attenuatiōe et subtilitate partiū materiei.
per hoc aut q; est multa: signat plena et sufficiens purga-
tio. ¶ Si vō in pñ febris interpollatē talis vria appeat.
tunc crudū et flegmaticū hūorē demonstrat. vñ dispoñit
vria fm frigiditatē et humiditatē: et fm caliditatem et
siccitatē: et fm frigiditatē et siccitatē: et fm caliditatē et hu-
miditatē humoz. Qz aut est tenuis: hoc fit ex compactio-
ne et complexiōe materiei et difficultate resolutionis. Ta-
lis g vria ex omni cā egritudinē significat: et longā affli-
ctionē ostendit rē. In fine g interpollatē febris si talis ap-
pareat: et multa ex lacteo colore: significat calorem defernē-
scētē. S; ex tenuitate significat materiei subtilitatē: ex
multitudine significat sufficientē purgationē: et ita egrī
liberationem significat. Sed si talis appareat sine febre
dispositione corporis ad hydropisim portendit. Dis dili-
genter p̄sideratis: que dicta sunt: manifesta est littera et sen-
sus littere.

De colore albo lacteo et karopos.

Albescens karopos vel lactea spissa figurat.

Hydropisim: colicā: lapidez: capitisq; dolorē.

Flegmatica excessus: mēbroz reuata: fluxū

Talis apostaseos causam complexio soluit.

Expō. ¶ Albescēs karopos. Dic determinat Egidi⁹
de calore albo lacteo et karopos cū spissa substātia. Unde
talis est regula. Alba nāq; vria in colore: vel lactea: vel
karopos spissa in suba signat hydropisim: et alias signa-
tiones: que sequunt in littera: et tu specifica: sicut scribit in
cōmento valde bene.

Lōmētū. ¶ Albescēs karopos. Dic agit auctor d albo
colore et lacteo vñ karopos cū spissa suba. Alba nāq; vria
remissior est q̄ lactea: vñ karopos. Et ē hic color karopos
silis camelloz: vellerib⁹. i. flau⁹: et hi colores oēs cū spissa
suba signant hydropisim. i. leucoflegmantia: specifica ex
multo tpe p̄cedēte: cū qdā obscuritate: et p̄urbatiōe: et ap-
posita manu liuida vel subcitra appēt. Et talis vria leu-
coflegmaticā p̄firmatā signat: et talē vria p̄cedit alba et
tenuis cū qdā liuiditate et obscuritate. ¶ Et nō q; talis
vria: que hydropisiz signat: poti⁹ qz ē alba q; lactea vñ
karopos pp maiorez cruditatē digōnis. Hydropisim. n. si-
gnificat erroze vritutis digestiue i epe. Color vō karopos
vel lacteus nō signat tantā cruditatē mae. pōt tñ lacteo
color vel karopos i leucoflegmantia appere. Sed alb⁹ co-

Expō.

Lōmētū.

De coloribus

**Salij text' vē
trio cōstipa-
tio ⁊ dolor il-
liacnē ex cau-
sa p̄dicta.**

Lõmme

De quattuor regionibus in vrina.

Expt

C Secunda regio vrine. s. pars que est p̄igua circulo: si
gnificat dispositionē membroꝝ spiritualium: z egritudi
nes eoz: sicut piceē in cōmēto. **C** Tertia regio vrine at
testat supra dispositionē mēbroꝝ nutritiuoz: s. epati: sto
machi: splenis: z similitū. **C** Quarta regio. s. fundus at
statut supra dispositionē membroꝝ inferioroz: que regio
si in se p̄ineat sedimen arenosum: būozes significat con
globatos: z molestationē significat generatiuoꝝ mēbroꝝ
ru: z egritudines eoz: sicut in cōmēto valde bene dicit.
C Lōmentū. **C** Sepe fit vrine zē. Notandū q. 4. sunt
regiones humani corporis: z p̄ma est animatoꝝ mēbroꝝ
rum: sicut cerebri z miringarū: z tñū cellularū ipsius: et
durat ista regio ab epigloto superius. Epigloto est mem
brum: qd iacet supra tracheā arteriam. z dicit ab epi: qd
est supra: z glatio qd est mēbrū: super euglossum. i. sfo
ragus. **C** Scda regio est spūalium: z p̄inet cor: z epar: z
tracheā: arteriā: z fistulas pulmonis: z durat ab epigloto
inferius vsq ad diafragma. **C** Tertia regio est nutriti
uoꝝ mēbroꝝ: z cōprehendit stomachi: splenis: epar: z ite
stina: z kistimellis: z durat a diafragnate vsq ab lūbos
z renes. **C** Quarta regio est generatiuoꝝ mēbroꝝ: que
cōprehendit lumbos: renes: z vesicā: z didimos: z matricē
z testiculos matricis: z vuluā: z duos testiculos: z virgam
virilem: z oia que p̄inent a renibus infra. **C** Quatuor
sunt regiones humani corporis: quibus p̄formant. 4. re
giones vrine. **C** P̄ima quaz est circulus: cui deservit
dispo animatoꝝ mēbroꝝ. Secūda est corpus aeris: vel
superficies: que est in superiori parte p̄igua circulo: z de
servit ei dispositio mēbroꝝ spiritualū: que si spissa est: z
turbulenta: attestat male humiditatem spiritūaliū mēbro
rum: maxime si circulus fuerit granulatus: z significat
distinā z asma: aut aliq collectionē materiei supline cir
ca spiritualia. vnde adest angustia anbelandi: z strictura
pectoris: qz spiritualia mēbra sunt aerea emittunt aerē
z inspirant. **C** Tertia regio dicit perforatiua: qz perfora
tis membris attestat. i. stomacho: epar: z alijs nutritiuis
que si nebulositate in se bz: vel spissitudine: denunciat
impedimētū nutritiuoz: ex superfluitis humoribus: sicut
dolorē ventris z inflationem: rugitū: z indigestionē: fa
stidiū zē accidentia: que stomachi repletionē p̄comitan
tur. **C** Quarta regio est fundus: z in fine pris vrine: qua
sedimen arenosum in se p̄inet: z humores cōglobatos: z
significat molestationem generatiuoꝝ: sicut nefresimi: li
thiasis: stragūā: z renū z lumbos dolorē: z partū ad
iacentiū granedinem. **C** Distans substantia. Id est dispo
na z inequalis q̄tū ad eandē vrinā: vt eadez in parte su
periori appareat spissa: vel in medio: vel in inferiori cete
ris paribus in tenuitate permanentibus: vel ecōtra. Si
p̄ma regio significatur molestari sicut singulis singula
reddantur: similis regio vrine simili regioni corporis at
testat. In reliquis collectionibus ratio generalis est: vt
si in pte superiori sit spissa: vel imediata: v̄ inferiori supze
ma regio corpis media vel infima molestari significat.

C De pallido colore v̄l subpallido z subcitrino.

C Pallida cum pingui: vel subcitrina liquore

Flegmatice mōstrat periodica frigora febris.

C Pallida cum tenui colerā declarat a instā.

C Pallida subtennis ex acri flegmate febrē.

C Pallida cui spissus mediocriter associatur.

Flegmatice craseos interpres fida probatur.

C Expositio. **C** Pallida cum pingui. Post precedētes co
lores consequēter agit auctor h̄ de colore pallido: subpal

lido: z subcitrino cui spissa suba tenui vel mediocri. Re
gula est. Urina in colore pallida: vel subpallida: v̄l subci
trina in suba: per totum spissa significat febres interpol
latam ex flegmate naturali: s. cotidianā. **C** Pallida cui
tenui. Secūda regula est. Urina in colore pallida vel sub
pallida: in substantia: tenuis: significat dominium colere
adulte. z melancolie innaturalissime cū febre. **C** Palli
da subtennis. Tertia regula. Urina in colore pallida v̄l
subpallida: tenuis mediocriter in substantia: quotidianā
significat de flegmate acetoso z digesto. **C** Pallida cui
spissum. Quarta regula. Urina in colore pallida vel sub
pallida: in substantia mediocriter spissa flegmaticum
sanum significat.

C Lōmentum. **C** Pallida cum pingui. Post al. colorem
lacteū: z glaucū: z karopos subiūgit caplm de pallido co
lore. Et etiā per pallidū colozē cōprehendimus in ipsū
pallidum z subpallidum colozem s̄m p̄iugationes spisse
substantie. z tenuis: z mediocriter tenuis: quos sic debes
colligere. Urina pallida: vel subpallida: vel subcitrina.
pallori vicina: in substantia per totū spissa: significat co
tidianam de flegmate naturali. Remissa est in calore p̄
pter flegmatis frigiditatem. Spissa vero propter humidit
tatem humoris flegmatici. **C** Alia regula. Urina palli
da vel subpallida in colore: z in substantia tenuis signifi
cat dominium colere adulte z melancolie innaturalis si
ne febre. **C** Alia regula. Urina pallida in colore z sub
pallida in substantia: mediocriter tenuis significat coti
dianam de flegmate acetoso indigesto: mediocri dico tē
dente ad digestionem. Omnis nāq materia in sui dige
stione in spissat vrina: z p̄ter flegma vitreū: qd ex sua di
gestionē eā attenuat. **C** Periodica frigora. Id est circu
lares reuolutiones: vel accessiones: qz a frigore pueniūt.
C Flegmate febrē. Id est cotidianā de flegmate natu
rali. **C** Subtennis. Id est remissa tenuitate: vt notet di
minutionem. **C** Pallida cui spissum. Alia ponitur regu
la de pallido colore: vel subpallido. Urina in colore pal
lida vel subpallida: in substantia mediocriter spissa sanū
flegmaticum significat zē. huiusmodi.

C De colore pallido sequente albus: vel
lacteum: vel glaucum: vel karopos.

C Si male disposito p̄cedat corpore glauca.

Lactea: vel karopos: z pallida post videat.

Signo pallores vires natura resum.

Et redit ad propriū vis digestina tenorem.

C In febre continua lenta: subpallida: clara.

Pondus apostasos in dextra parte futurum

Indicat: affectu constante: vigore vigenre.

C Si fluoz absintet vētris: aut viscera tētat

Pallida spumosa: pinguis: liuens: cinerosa

Paucula: sit pestis p̄fice non absona testis.

Si fluoz accedit mors intrat: vita recedit.

C Crudoz: z emfrasis: fluxus: p̄suptio: paucā.

Indicat vrinam: ratio contraria multam.

C Expositio. **C** Si male disposita zē. Alia regula. Pre
cedere vrina alba in colore lactea: glauca: vel karopos: z

vrina pallida in colore subsequatur fortificationem car
loris naturalis significat. z q̄ ipsa natura corporis resu
mit vires suas. **C** In febre continua. Regula secunda.

Urina pallida: vel subpallida in colore: in substantia: te
nuius z clara in febre acuta apparens: cuius bonis signis si

Egidius de yunis b

De coloribus

Lõmen.

finē partis prime. Ubi dicit acuta existente passione col-
lectio si fuerit in bipocundrys 2c. ¶ Affectu constante.
Idest bono appetitu cum alijs bonis signis. ¶ Constanti-
ter viore. Idest viagroso permanente.

te vigore. Idest vigoroso permanente.
 ¶ Si fluxor abenter. ¶ Alia regula datur de pallido co
 loze: per quem significatur pitfice. Regula sic colligenda
 est. Urina pallida vñ subpallida in colore spumosa supe
 rius cum quadam liquiditate oleagina. Subtinnans qua
 titate pauca: solutione circumscripta: pitfice declaratur.
 si in paffuali exiffente yzina superueniat fluxus vñms:
 mortale est intra affozifumum. Typhocraticus: quia it in gu
 ta particula affozifumum: scilicet principij prope a pit
 fi habito diaria superueniens mortale est. ¶ Abenter.
 Quia talis fluxus ventris ex humorum perturbatione:
 pauca humiditate redundante ad epar poffet apparere:
 ideo excludimus fluxum ventris ad certitudinem pe
 cificatiois. ¶ Pallida. Naturali calore debilitato circa
 nutritia: quae fpiritualibus compatiunt. ¶ Spumofa.
 Ex compreffione: vel compaffione pulmonis: in quo tri
 plex est caufa fump: offitatis. Impetus motiois: plenta
 fuae violentia ebullitionis: plentia ventofitatis. ¶ Pin
 guis. Idest oleagina ⁊ magis in principio ex pinguedinis
 refolutione. ¶ Licens. Ex infectione fpirituum: ⁊ pul
 rilenta: fipumofa materiae quae per vnam ⁊ paucam red
 dans ad epar fanguinem inficit: ⁊ fpiritu ⁊ fanguinem co
 rumpit. ¶ Lincrofa. Ex partib⁹ pulmonis refoluta: pul
 uis eniz est fubincerei coloris. ¶ Parula. Ex confum
 ptione humorum. ¶ Pelfia pitfice. Idest pelfiae quae co
 intrat. Idest multiplicata confumptione. ¶ Pelfia co

interat. Jactel multiplicata centumphonos. **C**rudor. In predictis cap. nullis frequenter fuit pollicetur
crina de paucitate vrinæ. ideo in hoc cap. cautius paul
tatis vrinæ auctor assignat. que sunt quatuor. Prima est
i. cruditas nāe: vt in pñcipio amphimerine. Et cā
est i. mfrasis. i. opilio meatuū: vt in franguria luer
sis. Tertia cā est fluxus ventris: vt in disintena: in qu
egeshio multiplicat: 7 vrina paucifacit. Quarta cā est co
sumptio membroz: vt in pñsi. Humiditas nāg: que ex
pelli debet in multiplicacione vrinæ a violentia caloris
depaucit 7 anbilat. qđ maxime est signū in febre acuta
mortalē. Ex pñoris signis vrina multiplicat. i. ex oge
stione materiel: vt in solutione amphimerine. Tunc em
vrina alba 7 tenuis 7 multa dō occurrere. **C**itius em
vrina remota: vel vigore nāe 7 medicamētibz diureti
cis multiplicat. **C** Itē ex vtriū coñsipatione calidus ex
tractiua vigente in epate: vt in habentibus calidus ex
7 siccum multa est vrinā: etiam in diabēcia. Simili
ter propter multā attractionem succofitosit 7 ex cupula
vel ex refecione copiosa multiplicatur vrinā: 7 in poti
ribz diuretica: 7 cā comedētibz multiplicatur vrinā: 7 in
causis. 7 pñ

ribus diuerſa: 2^a ea comedentis inſanabilis. **(S)**exta multiplicatio eſti vna ex ſeptem cauſis. Secunda ex multiplicatione cibi: negligētia exoritur. Secunda eſt multum humorum non cotox: ex quibus multum reſoluit vna. Tertia eſt ſuperfluitas cretica. Quarta eſt conſumptio totius corporis. Unde coꝛpoꝛu mēditate eliquata a coꝛpoꝛe multiplicatur vna: vt in ebrietate. Quinta eſt diabetes. Sexta eſt vſus diuerſorum. **(P)**rima eſt paucitas eſtionis: 2^a aliarum ſuperfluitas. **(C)**apita ſimilitur ſit ex 7. cauſis. 1^a prima eſt paucitas ciborum 2^a nimium exercitium 3^a opilatio meatuum 4^a acumen humorum cum vna vnde veſica pungitur: ex quibus exoneratur. 5^a eſt mortificatio veſice: ex punctionis defectus: vnde veſica non v3 in attrahendo: neque v3 in emittendo. 6^a eſt paralēſis veſice: vt in ſenilibus v3 in quibus 7^a ſtagnans diſpoſitis ad paralēſim. Tertia enim

enim a multa humiditate remolliti non possunt vrinaz continere: donec colata sit: sed paulatim educitur. 6° est calor immoderatus interius in venis consummens humiditatem corporis: ut in acutis. 7° est multitudo egestionum: et aliarum superfluitatum: ut fluxus ventris: et sudor nimis. 8° Crudor. Id est cruditas mæi. 9° Emfrasis. Id est opilatio. 10° Fluxus ventris. Id est solutio ex consumptione membrorum vrinæ præficio: et hoc est: quod dicit auctor.

De colore citrino.

C Est multis tenuis citrina referta figuris. **F**legmatica iuuenē: vñ quē niger afficit hūor. **C**ondemnat triteo: duplici senis ipedit ānos. **C**ontinua puerum: iuuenem cui fel dominaf. **P**ortendit sanum. proprio charactere signat. **T**alem constituit quartana planetæ febris. **A**utumno potius: et subrumalibus horis **T**horacis: splenis: epatis delicta faretur. **P**ectoris offensam: seiunctis obsita granis **S**plenem: si multis radijs virgata corruscet. **S**iccū monstrat epar cū largo fusa liquoze. **I**n febre continua sub morbi limine: talis **P**rolifando malum fert detrimenta vigoris. **I**n medio frenesim monstrat: sub fine duelli **D**esignat ceticæ firmari federa pacis. **C** Flegmatis et colore: quē pñcit vñio reddit. **C**itrinam tenuem citri conterminus humor. **P**lus tenuē crudus: tenuēq; minus resolut. **I**ntensam cū febre magis sine febre remissam.

Expositio. **C** Est multis tenuis. Postq̃ determinatus est de colore palido: h̃ agit auctor de colore citrino et sub citrino s̃m copulationem euz tenui substantia et medio cri. Unde vrina in colore citrina vel subcitrina cū tenui substantia vel mediocri multa potest significare. Et hoc s̃m diuersitatem etatum: complexionum: et sexū dñat: sa et diuersa habet signare. Unde vrina talis apprens in iuvene flegmatico: vel melacolicō simplicem significat tertianā. **C** Duplici. Secunda regula. Eadez vrina apprens in sene tertianā duplicē significat. **C** Continua puerum. Tertia regula. Eadez vrina. i. citria tenuis apprens in puero significat cōtinuā. puer intelligit hic vsq; ad i. 4. ānos. **C** Iuuenē q̃ semel. Quarta regula. Predicta vrina in iuvene colerico apparsente cum pura et equali substantia potes sanum colericum iudicare. **C** Talem constituit. Quinta regula. Eadez vrina apparsente et precedē te: et precipue in tempore autumnali vel hiemali et super longo tempore quartanā erraticaz iudicabis. Unde sciē dum q̃ talis vrina apparet in die post accessionem: quia quāvis de melacolia naturali debeat apparere discolorata: tamen qz febrilis caliditas accensa fuit in materia: colozes recipit: et sic apparet citrina vel subcitrina. **C** Thoracis. Ista eadem vrina significat vitium pectoris splenis et epatis: sic distingue. Pectoris: qz vrina sit citrina cum tenui substantia. sed magis tenuis in superiori regione: et maxime cum granis et ampullulis apparsente indicat super pectoris vitium et stricture: ratio huius sufficiēter traditur in cōmento. **C** Splenis. Eadem etiam vrina citrina vel subcitrina in colore: tenuis in substantia: et multum clara: radiosa vel virgulata splenicam signi-

ficat passionem. Ista etiā vrina potest significare emorroidam passionem. **C** Sicut monstrat. Urina citrina et tenuis: multa in q̃titate: cum macilentia corporis: ac sic citate: et ventris constipatione: tunc epar distemperatum in siccitate indicabit: ratio huius vero sufficiēter traditur in cōmento. **C** In febre. Alia regula. Urina eadez: citrina et tenuis: appars in febre continua et acuta. et hoc in principio: significat materie cruditate: et sic morbi longitudinem: et ideo timendū est merito de virtute: ne deficiat. **C** In medio. Talis etiam vrina si appareat in febre cōtinua et acuta in medio scilicet egritudinis: et præcesserit vrina rubea: vel subrubea: nec facta sit aliq̃ purgatio cretica supra frenesim ex raptu materie superi ad cerebrum iudicabis. Sed si facta fuerit aliqua purgatio cretica: et talis appareat: tunc supra alienationem infirmi et eius pñalescentiā ab egritudine iudicabis. **C** Flegmatis et colere. Regula. Urina citrina cū tenui substantia coleram citrinam significat abundare. Notandz est qz colera citrina generatur ex commixtione colere rubee et flegmatis naturalis. Unde ex albedine ipsi flegmatis rubedo colere remittitur et sic efficitur color citrinus: et ex spissitudine ipsius flegmatis colere tenuitas remittitur: et sic generatur colera citrina ut dictum est: et ex admixtione istius colere citrine in vrina redditur minus colorata et minus tenuis q̃ ex admixtione colere rubee naturalis. **C** Plus tenues. Ista colera citrina aut est digesta: aut indigesta. Si digesta: tunc reddit vrinam minus tenuem: qz sui digestionem vrina aliquantulum inspissatur. Si vero illa colera citrina sit in digesta: tunc reddit vrinam magis tenuem: qz propter sui indigestionem non resolutur aliquis humor grossus cum vrina: qui ipsam vrinaz posset inspissare: vel reddere magis spissaz. **C** Intensaz. Si illa colera citrina accēdatur et inflammetur caliditate febrili: tunc ipsa vrina magis intēdit in colore. Si vñ sine febre vrina remittitur. et ista sufficiant de illo colore citrino. **C** Talem constituit. Nota qz si vrina citrina apparuerit in autūno: quando brūme cadunt: talis pñt significare quartanam: et hoc dico erraticam: et dicit planeticā: quia tenet modum quorūdam planetarum: sicut martis: mercurij: iouis: veneris: et saturni. **C** In febre cōtinua. Nota qz talis vrina: scilicet citrina et tenuis appars in principio continue fe. significat longitudinem egritudinis: que terminabitur ad mortem. Si autem appareat in medio siue in statu egritudinis significat raptum materie ad frenesim faciendam. In fine autem egritudinis appars bonam determinationem ipsius egritudinis significat: scilicet sanitates.

Cōmentū.

C Commentum. **C** Est multis tenuis. Post palliduz colorem agit auctor de citrino vel subcitrino s̃m coniugationem eius cum tenui substantia: et etiam euz mediocriter tenui. Urina citrina in colore: tenuis in substantia per totum ad diuersa equiuocatur signa: per diuersitatem nāqz complexionum sexuum et etatus aliud et aliud habet significare. Nam in iuvene flegmatico si talis appareat significat tertianam simplicem: non enim est accommoda flegmaticæ complexionis: cum in flegmatico sano debeat esse pallida: vel subpallida cum pura et equali substantia et mediocri. De ergo appareat citrina contra legē complexionis significat excessum caloris: et colericaz accessionem. Nāsi flegma accēderetur: ut faceret febrez substantiā inspissare: et colorem remitteret. Si melacolia esset in ea quis substantiam attenuaret colorem tamen non intenderet. Si vero esset in ea sanguis substantiā inspissaret: et talis color intensior esset. Sequitur ergo qz talis vrina alijs circumstātijs circumscrip̃tis in flegma-

Egidius de vrinis b z

De coloribus

tico corpore: et in melancolico significat tertianā simplicem. In sene autem talis apparet significat duplicem tertianam: et maxime in flegmatico vel melancolico: quia tum ex etate: tum ex complexionem magis distat ab eius natura. et ideo distemperantiam maiorem portendit cum in sene flegmatico vel melancolico debeat esse alba: vel lactea propter defectū naturalis caloris. Si vero in puero talis appareat usque ad .4. annos febre in eo significat continuā: licet enim in pueris debeat esse colorata: et spissa: ex etate tamen: quia meatus sunt angustissimi: non possunt sic humores emitti: quorum admixtione cum urina fit coloratio: et eius spissatio: remanet ergo discolorata: quare parum colorata in puero maius significat malum quam multum colorata in iuvene. Est etiam discolorata in pueris propter inordinatam dietam ciborum: et potuum susceptionem: et propter gulositatem. ¶ Item urina citrina et tenuis cum pura et equali substantia sanum significat colericum. ¶ Eadem longo tempore procedente et maxime autumno vel hyeme designat erraticam: vel quartanam: et talis apparet post diem accessionis: licet enim de melancolia naturali debeat esse discolorata. tamen ex febrili distemperantia accensa materia occurrit citrina vel subcitrina. ¶ Item urina citrina cum tenui substantia magis tenuis in superiori parte: et precipue cum ampullis et granis significat vitium thoracis: et pectoris stricturam et quādam preparationem ad pituitam. ¶ Bifida seu theozicam sic collige: scilicet quod si sit tenuis cum tali colore non est ex caliditate: quia color intensior esset: si se distemperantia caliditatis ingereret. Non est tenuis ex frigiditytate: quia intensio frigiditatis eam potius dealbaret: humiditas non reddit eam tenue: quia potius inspissaret. Sit ergo tenuis ex siccitate. unde distemperantia siccitatis insinuat in corpore: et maxime quia circa pectus: et thoracem membra sunt siccā et ossuola. et ideo adueniente distemperantia simili maxime leduntur sicut ex contrariis iuuantur. Quod autem sit magis tenuis superius inde maior desiccatio circa thoracem ostenditur: quod si ampullosa appareat et granulosa: thoracē ex angustia et siccitate magis affligi significat. ¶ Item citrina vel subcitrina in colore: in substantia tenuis: limpida: multū et clara. Si fuerit quasi virgulata et fenestrata: splenicam passionem significat. unde illa virgulatio fit: et superius dictū est. Talis etiam urina potest significare vitium condilomatū: et emorroidarum. ¶ Item urina citrina et tenuis multa in quantitate cum siti: et macilentia corporis: et constipatione ventris significat distemperantiam epatis in siccitate. Epas namque siccum multum attrahit de succositate ab intestinis. unde urina multiplicabitur. dolor adest in dextro hypochondrio: et videtur patienti quod quasi quēdam flammā ad guttur suum ascendat ex calido: et fumo superius respirante. ¶ Item urina citrina: et tenuis in febre acuta in principio apparet: significat cruditatem materiei: et ex cruditate prolixitatem morbi. Et ex prolixitate defectum virtutis insinuat. unde timendus est ne natura deficiat in via. Si vero in medio morbi et in statu talis urina appareat precedente rubra: vel subrubra: non facta aliqua purgatione critica: frenesim significat ex ratione materiei ad cerebrum. Sed si precedente critica de terminatione urina citrina: et tenuis appareat. tunc alleviationem patientis significat: et conualescentiam infirmum: et declinationem morbi. Littera plana est. ¶ Signis. Id est significationibus. ¶ Niger humor. Id est melancolia. ¶ Triteo. Id est tertiana simplici. ¶ Duplici. Scilicet tertiana. ¶ Impedit. Id est inuadit. ¶ Gel. Id est colera. ¶ Caractere. Id est dispone. ¶ Quartana.

Id est de melancolia naturali post diem accessionis. ¶ Plenetica. Id est erratica. ¶ Autumno et. In quibus frigidum humores impetum faciunt. ¶ Limine. Id est in principio in medio et in statu. ¶ Sub fine uellu. Id est crisi celebrata.

¶ Flegmatis et colere. Alia regula proponitur de urina citrina cum tenui substantia: scilicet quia talis urina significat coleram abundare citrinam: que generatur ex commixtione rubee colere: et flegmatis naturalis frigiditate: et humiditate flegmatis remittitur color colere et siccitas. spissitudine flatus remittitur colore tenuitas. Albedo flegmatis ruborem colere remittit et ita fit colera citrina: ex qua redditur urina minus colorata: et tenuis quam ex colera rubra naturali. Sed colera citrina alia est digesta: alia est indigesta. Ex colera citrina indigesta urina redditur subcitrina: et multum tenuis: ex hoc ideo: quia cum sui indigestione repugnat nature expellenti non emittitur aliquis grossus humor: cum urina: cuius admixtione urina possit inspissari. Ex colera citrina digesta fit urina subcitrina: et mediocriter tenuis: quia cum colera citrina digesta non repugnet expulsiōi: cum aliquis grossus humor cum urina emittitur. unde et remanet immittitur. Si vero accendatur colera citrina cum distemperantia febrili: tunc urinam reddat magis intensam in citrinitate. sine febre vero reddit eam remissiozem. Colera vitelina disponit urinā remissiozem: quia colera citrina: et minus tenuem: quia sit ex commixtione vitrei flegmatis et colere rubee. Que vero accedens sequantur ex colera citrina: vel vitelina: ex aliis humoribus in libro nostro de symptomatibus dicitur. ¶ Dolor citri cōterminus. Id est qui assimilatur malo citrino in colore. ¶ Unio flegmatis et colere. Id est cōmixtio. ¶ Confiat. Id est constituit talem humorem. ¶ Reddit. Scilicet urinam citrinam in colore: et tenuem in substantia: sed distingue: quia crudus. Id est quando est indigestus reddit eam plus tenuem: quia magis resistit expulsiōi. ¶ Resoluitur. Id est digestus reddit eam minus tenuem: quia idem resoluitur et purgatur cum urina: cum febre: quia tunc materia incenditur sine febre: quia accessione remota calor matricis anteceditens tenet.

De ruffo colore et subruffo.

¶ In ruffus vergens puri color: emulsi auri. ¶ Equalis: purius: medius: cui se liquoz vnit. ¶ Corpus eucratice validos denunciat actus. ¶ In puero: iuvene: sene: flegmatico: muliere. ¶ Ruffa manēs tenuis notat hec icōmoda febris. ¶ Continuā: tritēsi: duplicem sed tepore lego. ¶ Epatis offensam: vel febrem quadriduanam.

¶ Expōitio. ¶ In ruffum. Determinato de colore citrino et subcitrino: consequenter agit hic de colore ruffo et subruffo: scilicet in similitudine auri puri. Regula. Urina ruffa vel subruffa in colore cum pura: et equali: et mediocri substantia: corpus eucratice significat: id est in optimitate complexionis. et hoc habetur a Gal. in primo de crisi. in capitulo de urina. Ratio huius est: quia corpus eucratice sit in temperamento. urina existens in temperato habet ipsi attestari: quia color ruffus medius est inter colores significantes excessum in frigiditate: et inter tenuitatem: et spissitudinem. et ita significatur temperamentum in siccitate: et humiditate. et ita est sententia trium

Urine

tria trium priorum versuum. ¶ In puero. Alia regula. De ruffo colore cum substantia tenui: et habet tria membra. et sunt ista. Quotienscumque videbis tales vrinam ruffam: vel subruffam in colore: et tunc in substantia in puero: iudica feb. continuam in iuvene iudica simplicem tertianam: in senes: et flegmatico: et muliere iudica duplicem tertianam. ¶ Sed tempore longo. Id est si talis vrina apparet longo tempore precedente: nec ad sit fe. calefactio: nem epatis indicabis. sed si sit febris: tunc illa febris est quartana: maxime in autumno et hyeme.

Com. ¶ Commentum. ¶ In ruffum vergens. Post citrinum colorem agit auctor de ruffo colore: et subruffo fm conuersionem tenuis substantie et spisse: vel mediocriter tenuis: vel mediocriter spisse. Et pmo ostendit que sit vrina eucratice corporis: et eucratice coloris. vrina namque ruffa vel subruffa in colore est pura: et equi: et mediocri substantia corpus eucratice significat. designat namque temperantiam humorum: et equalitatem. Et talis color fit propter temperantiam caliditatis et frigiditatis. et talis substantia fit propter temperantiam siccitatis et humiditatis. Vel aliter ex calidis humoribus vrina fit colorata: ex frigidis discolorata. ergo ex temperantia eorum: et equali convenientia: nec colorata: nec discolorata apparet: sed potius ruffa cum quadam rutilantia et claritate: tanquam aurum euriçon: qui color equaliter distat ab extremis. et sicut est medius: ita et mediocritatem designat. Ex siccis humoribus. vrina attenuatur. et ex humidis inspissatur ergo ex equali convenientia: et concursu eorum fit vrina in substantia mediocri: vt magis vergat in tennitatem quam in spissitudinem. Equalitas substantie nullus significat in corpore fieri perturbationem. Nam quibus vrine distantes sunt: his humoribus in corpore fit perturbatio. Puritas substantie quando scilicet non est obscura: nec obumbrata: nec feculenta significat naturalis caloris fortitudinem valentis humoris depurare. De si ruffa sit in colore: et mediocriter spissa: cum pura et equali substantia sanum significat sanguinem: et temperantiam humorum significat. sed inequalitatem humorum: quia significat dominium sanguinis. ¶ Color vrine vergens in ruffum. Id est ex parte ruffus: vel emulus ruffedini. ¶ Puri aurum. Id est similis puri aurum: id est euriçon. et dicitur euriçon ab eo quod est bonum: et rison quod est aurum: inde euriçon: id est bonum aurum: quia aureo donec radice assimilatur: non auro alecca: vel alinea veniente: quod est pallidum. ¶ Liqueat. ¶ Liqueat. Id est substantia. ¶ Equali. Scilicet si ne aliqua perturbatione: et non est distans fm omnes sui partes. ¶ Purus. Ab omni nebulositate. ¶ Medius. Id est mediocriter extremitates. ¶ Talis inquam. Scilicet color. ¶ Denudat. Id est exprimit. ¶ Validos actus. Id est perfectam operationem virtutum ex temperantia: et equalitate humorum corporis precedente: non cum insublet: sed eucratice bene temperati. ¶ In puero iuvene et. Alia ponitur regula. De ruffo colore cum tenui substantia: quia in puero significat fe. continuam significat in iuvene. tritum. id est tertianam simplicem. sed in senes flegmatico et muliere significat duplicem tertianam. ¶ Tempore longo. Precedente febre circumscripita significat offensam epatis: id est calefactiones. ¶ Febres quadriduanam. Id est quartanam notam significat: si diu talis vrina supradicta appareat cum febre: et hoc scilicet maxime habet veritatem in autumno et in hyeme. Rationes vero horum accidentium causa breuitatis pertransimus: quia in capitulo de colore citrino de

his sufficienter explanamus: et cetera.

Alia regula de colore ruffo.

¶ Principio cause dñ sunt noua semina morbi. Ruffa parum tenuis: cuius summam regionem. Nubes rara tenet motu generata caloris. De falso typicam succendit flegmate febrem. Sed tritum morbo iam procedente figurat. Spissa parum iam non tritum: magis iductiosas. Indicat ex falso: vel dulci flegmate febrem. ¶ Flegmatis at falsi morbi exuberat bñor. Et sine febre furens enor: mes excitat actus. Extremas pungens feruoris acumine partes. ¶ Si subruffa parum tenuis nec nubila fiat. Et talem seruet constanti tempore formam. Hydripico talis portenditur etitalis.

¶ Expositio. ¶ Principio cause. Dicat alia regula de colore ruffo cum substantia mediocriter tenui: et est scilicet vrina ruffa in colore: et mediocriter tenuis in substantia: in principio passionis nebulosa: et ymbrosa: ex motu caloris per resolutionem fumositatis significat febrem interpolatam de falso flegmate. sed egritudine tam procedente significat tertianam. Unde sciendum est: quod si a principio morbi vrina magis accedat ad spissitudinem quam ad subtilitatem: tunc sine dubio significat quotidianam solum interpolatam supra de flegmate falso: vel dulci. De falso si accedat ad spissitudinem. de dulci si incipiat inspissari: ista est sententia. 7. versuum vsq; ibi. ¶ Flegmatis at falsi. ¶ Alia regula. Vrina ruffa in colore cum mediocriter tenui substantia. non superius obumbrata: cum impura: et inequali substantia flegma falsum significat abundare sine febre. debet tamen ista vrina in superiori parte esse magis spissa. Vrina ista reddit in colore mediocri: scilicet subruffa: quia pro mediocri calore ipsius flegmatis falsi mediocri fit ebullitio: et sic mediocri color fit: non obumbrata: quia non est ibi febris: inequalis est substantia: quia ex flegmate debet esse spissa: et ex siccitate quia falsum: debet esse tenuis: et sic ex ytraque redditur inequalis: scilicet superius: et tenuis inferius. ¶ Et id notandum est: quod ex isto flegmate falso: et mordicante: et abundante attrahitur ad extremitates: scilicet manus: et pedes: et hoc ratione mobilitatis istarum partium. Unde vrina aliquoties significat puritatem per totum corpus vniuersaliter: et aliquando particulariter: si ergo per totam vrinam appareant resolutiones: tunc per totum corpus vniuersaliter scabies indicatur. Si vero in superiori parte vrine. tunc in superioribus membris puritus et scabies significat in media regione vrine. tunc iudicium est nutritiuorum membrorum. Si vero appareant in infima regione tunc scabies et puritus pedum: tibiurum: et corporum significatur. ¶ Si subruffa. Si talis vrina subruffa in colore: parum tenuis in substantia: sine nebulositate appareat per longum tempus in hydripico: tunc significat destructionem et mortem: sicut dicitur in commento: et hoc conuenit hypocras. in pronosticis: dicit enim Omnia namque hydripis et. et in Theophrasto.

¶ Commentum principio cause. Alia regula de ruffo colore cum substantia mediocriter tenui. ¶ Dum sunt noua semina morbi. Id est in principio passionis dum passio adhuc est noua: et tenera. ruffa in colore. ¶ Parum

Expō.

Comen.

Egidius de yrinis.

b 3

De coloribus

tenuis. Id est a tenuitate remissa. C Nubes rara. Id est nebulosa quadam ymbrositate motu caloris per resolutionem fumositatis generata. C Typica. Id est interpollatam. C Triticum. Id est tertianam. C Dorbo accedente. Id est tam materia digesta. sed si a principio appareat parum spissa: id est magis accedens ad spissitudinem quam ad tenuitatem: magis non significat nisi quotidianam: et sublata est equiuocatio tertiane. C Inductiosa. Id est interpollatam de falso flegmate si accedat ad spissitudinem. Vel dulci. si inspissari incipiat.

C Flegmatis at falsi. Ponitur regula de ruffo colore cuius mediocriter tenui substantia: quam sic collige. Urina in colore subruffa: et in substantia mediocriter tenuis: non superius obumbrata: cum impura et inaequali substantia flegma falsum sine febre significat abundare. Sed in superioriori parte debet esse magis spissa: et ex equalitatis flegmatis falsi urina redditur in colore mediocriter: scilicet subruffa: quia pro mediocri calore flegmatis mediocriter fit ebullitio: et pro mediocri ebullitione fit mediocritas: et non est obumbrata: quia non est accessio febrilis caloris: inaequalis est in substantia: quia ex flegmate debet inspissari: et ex siccitate attenuari. ergo pro utraque red dicitur inaequalis substantia: scilicet superius spissa: et inferius tenuis. Spissa est urina superius: quia cum ipsa urina effunditur aliquid spiritus et fumositatis: et quod leve est de natura: petit superiora: quod vero in urina est subtile per spiritum ascendit et perforatur ab illis: quod vero superius est natus: per urinam impellitur ergo ad superficiem materiam: et inspissatur urina. Item ex mediocri calore illius flegmatis aliqua fit ebullitio: et per eam aliquae partes resolvuntur ex humore: et leuigate et inspissate: petunt superficiem. C Dorbar. Id est mordicans membrum: et pungens propter colericam infectionem. C Enor mes actus. Id est puritum: et scabiem. C Extremas partes. sicut manus: et pedes: et crura. Ad istas enim partes ratione mobilitatis potius attrahuntur: et pelluntur superfinitates. Sed distingue: quia quandoque urina significat vniuersalem puritatem multum totius corporis: quandoque particularem: ut in superioribus partibus. vel in inferioribus vel in medijs. Si ergo appareat resolutiones in superioribus parte urinae: tunc superiorum partium significatur puritatem: si in media nutritiuorum. si inferius coarctum crurum et pedum. Si autem per totam urinam appareant resolutiones totius corporis: scabies et puritatem indicantur. C Subruffa. Id est parum tenuis: quia sine febre. C Non nubila. Id est non nubilosa. C Constanti tempore. Ut propter perseverantiam malitia designetur. C Hydropico. Id est leuco flegmatico. C Talis. Id est ruffa: vel subruffa. C Potenditur exitialis. Id est funesta: et perniciosa: quia febre significat accendi in humoribus facientibus hydropisim: qui cum multa sint prius consumitur subtilis humiditas calore febrili: et ipsi recipiant aliquam diminutionem. Omnis namque hydrops in acuta egritudine malum: ut dicitur Hippo. in pronosticis. Infestatur enim patiens febris grauedine: et dolore: et triplex funiculus difficile rumpitur. et ideo exitialis: id est mortalis est in hydropico talis urina: quia significat speciem hydropisis incurabilem: scilicet aschlitem et tympanitē. Item habet apud Theophrastum dicentē urina ruffa in hydropico mala: quodammodo aquosa subtilis.

C De ruffo colore cuius substantia mediocriter spissa.

C Ruffa parum pinguis: retinet ymbacula nobis indicat accendi febre de flegmate dulci.

C Infra subsistens color: et substantia coëst. Flegmatis excessus dulcis sine febre notat. C Ruffa parum pinguis: tenuis vel liuida ostendit. C Ambra quibus sunt spiramina stare dulci. Vel falso monstrat certa ratione granari. In muliere magis portendi probra monere. C Si color est ruffus: pinguis substantia: febris signat continuā de flegmate vasa tenentē. C Si sit causa recēs: et summā liuor obabret. Aut minor inultur: aut pleuresis insinuat. Si veritas aschlitēs magis: aut empima notat. C Debile reumatica membrum turbante querela. Bisponi poterit pinguis: ruffusque coloris. C Si spumosa magis fiat: cinerisque coloris. Emula: distincte liuens: subruffa remissa. Ad loca pulmonis morbi late pergrinat. C Pinguis: ruffa: parum liuens: oleagia: crinita. Obfusa sit febris ethice ligata fidelis.

C Expositio. C Ruffa parum. Postquam determinatum est de ruffo colore cum tenui substantia: et mediocriter tenui: dicat regula de ruffo colore cuius substantia mediocriter spissa. Regula est ista. Quandoque videbis urinam in colore ruffam: in substantia mediocriter spissam: et superius obumbratam cum non pura: et inaequali substantia: iudica quotidianam de flegmate dulci. C Infra substantia: Si autem color remittatur: et sit subruffus: et remaneat substantia mediocriter spissa: tunc significat abundantiam flegmatis dulcis sine febre. C Ruffa parum pinguis. Alia regula. Quandoque videbis urinam ruffam in colore in substantia mediocriter tenuem: vel spissam: et sit in superioriori parte liuida longo tempore talis perseverans: significat flegma dulce: vel falsum in spiritualibus abundare. C In muliere. Si talis urina appareat in muliere: dic color significat matricem pregranatam ex flegmate falso vel dulci: quia quidam meatus communes sunt vasa vniuersales: et matrici. Et tunc apparent in urina quedam resolutiones: quandoque albe: quandoque nigre: quandoque et non distinctae. guntur liuiditas in urina nisi cum manus appositione. propter hoc: quia ruffus color impedit: et tunc cum in matrice materia est contenta: adest color in vetro hy pocundrio cum inflatione quadam: et extensione. C Si color est ruffus. Alia regula de ruffo colore cuius substantia per totum spissa: et est ista. Quandoque videbis urinam ruffam: vel subruffam in colore: et in substantia per totum spissam: obumbratam: et obscaram sine liuiditate: tunc iudica febre continuā de flegmate naturali intra vasa putrefacto. C Si sit causa recēs. Alia regula. Quandoque videbis urinam ruffam in colore: in substantia per totum spissam: liuidam superius manu opposita sine resolutionibus surfuratis tempore pauco procedentem: minorem emittentem iudicabis. Est autem minor emittens semper quod vult aut color sequens Petri muslandini auctoritatem ex colera putrefacta extra vasa ex flegmate intra. Ex colore vasa debet colorari: et ex flegmate discolorari pro coarctatione cum urina. et ita ex utroque reducitur ad medietatem coloris: scilicet ruffum vel subruffum. Liuidum coloris: scilicet ruffum vel subruffum. Liuidum est ista. Urina superius propter humoris corruptiones. Et quia

Al. i. q. si sine febre,

Et quia humor corruptus est paucus: et etiam rufedo vine impedit: nō apparet liuiditas nisi manu opposita. Dec sunt accidentia: que concomitantur: scilicet frigiditas extremitatum ad horam vespertinam. vnde licet colera dominium habeat a tertia hora diei: tamen propter flegma putrefactum a motu proprio retardata legem ipsius flegmatis sequitur: et hoc reseruat in commento. ¶ Aut pleuresis. Alia regula. Urina ruffa in colore: in substantia per totum spissa: liuida superius et turbulenta: in recenti tempore significat pleuresim. Et est sciendum quod pleuresis. vt vult Gal. in scō de crisi. capitulo. 4. sunt accidentia sibi propria. Unum est dolor lateris punitivus. secundum est febris cōtinua. tertium est tussis inficiens. quartum est difficultas inspirandi. Que vero sit differentia inter yrinam significantem minorem emittitum: et yrinam significantem pleuresim satis habetur in commento. ¶ Si vetus aschilites. Alia regula. Urina ruffa et superius liuida longo tempore precedente significat hydropis aschiletem vel empum cum diſſia. ¶ Debile. Urina ruffa in colore in substantia spissa superius liuida et granulosa significat materiā reumaticam ad membra debilia descendentem et apostema facientem: puta sub ascellis: et in inguinibus: et etiam in membris generatiuis: in quibus propter plurimam nervositatem viget sensibilitas doloris: et omnis dolor exacuit reuma. vt vult Gal. ¶ Si spumosa. Alia regula. Urina subruffa in colore a media regione superius. distincte liuens et quasi subcineritia: multum spissa vel spumosa in pleuresi precedente ruffa intensa significat conuersionem pleuresis: in peripneumoniam. Sit autem in yrina subruffa per translationem materiei a loco sensibili ad locum quasi non sensibilem: scilicet membrum flegmaticum videlicet pulmonem. ¶ Pinguis ruffa parum. Alia regula. Urina ruffa in colore: in substantia spissa: magis tamen superius quā inferius opposita manu in superficie liuida et oleagina: cum crinoidibus et resolutionibus multo tempore procedente significat tertiam speciem ethice.

Comē.

¶ Commentus. ¶ Ruffa parum. Expeditum est de ruffo colore cum tenui substantia: vel mediocriter tenui. Nunc autem proponitur regula de ruffo colore cum mediocriter spissa substantia quasi incipiens inspissari: quā sic collige. Urina ruffa in colore: mediocriter spissa in substantia: superius obumbrata: cum nō pura et inequali substantia: significat quotidianam de flegmate dulci. Si autem sit subruffa manente eadē substantia significat abundantiam flegmatis dulcis sine febre. Et distingues: scilicet quod illud flegma dulce habet immutare yrinam duobus modis: scilicet substantiali sui admixtione: et tunc cum sit illud flegma albius spissum: reddit eaz: scilicet yrinam albam et spissam: minus tamen albam quā flegma naturale: et magis spissam quā flegma falsum: cum maiori humiditate participet: quia qualitativus sanguineus est infectum. ¶ Item flegma dulce immutat yrinam ex qualitativis suis: reddit eā ruffam: et subruffam: et spissam pro medio: et calore suo: ex quo mediocris fit ebullitio: et ex medio: et ebullitione contingit mediocris calor. Est spissa propter humiditates. Est inequalis substantia: quia non est equaliter spissa per totum. Spissa significat fieri perturbationes: ex qua perturbatione generantur fumositates multe: et ventositas emissā cum yrina diuellit: et impellit burozes per yrinam. Et per idem fit inequalitas substantie: cum magis impellatur de humoribus in yna parte quā in alia: imparitas substantie significat defectum caloris naturalis non valentis depurare yrinam: que sunt

accidentia dulcis flegmatis vel falsi: in libro nostro de sintomatibus requiras. ¶ Parum pinguis. Id est mediocriter spissa: quasi remissa accedens ad spissitudinem: aut incipiens inspissari. ¶ Infra subsistens. Id est ruffa: vel subruffa. ¶ Ruffa parum tenuis. Alia ponitur regula de ruffo colore cum mediocriter tenui substantia vel mediocriter spissa: que sic colligitur. Urina ruffa in colore: in substantia mediocriter tenuis: vel spissa: longo tempore liuida perseverans: in superiori parte: flegma falsum vel dulce in spiritualibus existens in pinguis abundare significat. Si mediocriter tenuis sit yrina: sit de dulci flegmate. si mediocriter sit spissa: et adsit febris: sit de materia in spiritualibus contenta. Sed flegma falsum vel dulce in spiritualibus existens: ex calore corum et modo ebullitionis corrumpitur facile: ergo reddit eam per totum liuidam. Sed liuiditas illa propter colorem yrine ruffe: vel subruffe non est perceptibilis nisi facta manus appositione: et tunc dicuntur hec accidentia concomitari: scilicet tussis: strictura pectoris: et angustia respirandi. ¶ Si talis appareat in muliere: hic color significat matricem pregruari a falso flegmate vel dulci: habet namque matrix communes meatus cum vix yrinabilibus: et tunc adsunt quedā resolutiones: que sunt quandoque nigre squamosae: non est distinguendum de liuiditate: nisi cum manus appositione. Et adsunt etiam bec accidentia: cum materia in matrice continetur: scilicet dolor in dextro hypochondrio cum extensione et inflatione quadā. ¶ Constans. Id est permanens diu talis. ¶ Quibus fiunt spiramina. Id est membra spiritalia: que deserviunt spirationi. ¶ Probra monere. Id est vitium matricis ex repletionem superfluitantem. Matricis monera dicitur metapbo: quia sicut super incidem moneta tunditur: sic in matrice fetus monetatur. Matricis plerūque oneratur ex flegmate falso ibi existente preter naturam et corrumpitur: et redundans per venam concava ad epas sanguinem inficit: et per meatus yrimales redundans ad vesicam yrinam inficit: et liuidam reddit ex sui admixtione. Sunt autem meatus yrimales coniuncti et alligati matrici: et tunc apparent quedam resolutiones: quandoque albe: quandoque nigre et squamosae: nec distinguuntur liuiditas nisi apposita manu: quod sub ruffo colore delitescit. Dec accidentia debent adesse: scilicet dolor sub sinistro hypochondrio cum extensione quadam et inflatione. ¶ Si calor est ruffus. Alia regula de ruffo colore cum prolixus spissa substantia: quam sic collige. Urina ruffa in colore: vel subruffa in substantia per totum spissa: superius per totum obumbrata et obscura: sine liuiditate: quotidianam significat de flegmate naturali. ¶ Item alia regula. Urina ruffa in colore: in substantia per totum spissa: apposita manu: in superficie liuida: sine resolutionibus furfuris paucis tempore procedente: significat minorem emittitum. Sit autem minor emittitum ex colera putrefacta extra vasa et ex flegmate intra. et ex colera debet yrina colorari. sed ex flegmate debet discolorari. ergo ex ytriusque in colore debet fieri mediocris: scilicet subruffa et ruffa et est superius magis spissa: propter assignatā causam: quā premissimus de yrina significatē quotidianā interpollatam de flegmate falso. Liuida in superficie est propter corruptionem humoris: et propter incidentem ebullitionem: et quod paucus est humor corruptus: et propter yrine ipsius ruffitatem: nō potest distingui liuiditas sine manu opposita. Et bec accidentia debent concomitari: scilicet frigiditas extremitatum ad horam vespertinam: et hoc propter coleram putrefactā extra venas: cuius sit dominium a ter-

Cae et sig
minoris et
mitricei.

De coloribus

Signa
pleuresis

ria hora diei: tamen a proprijs motibus retardatur propter flegma putrefactum in vasis. Et sequitur leges flegmatis: et sunt in summo labore vsq; mane: quia de vtraq; materia affliguntur: et tunc vsque ad horam tertiam sunt in summo labore: quia vtrius altera materia putrescit: alia preparatur ad putrefactionem: et a tertia hora vsq; ad horam vespertinam sunt in falsa quiete: quia tunc de altera affligitur: et tunc insurgit paroxysmus. Et in accessione iacet oculis clausis: et palpebris oppressis: nec oculos aperit: nisi vocetur et hoc accidit propter fumositates resolutam: humiditate fumosa petente caput: et relaxante palpebras oculorum. Non hos latet sententia Ferrary et Plateary: et magni Joannis de sancto Paulo: qui asserunt minorem emittitum de colera intus putrefacta: et flegmate extra. sed eorum sententia sunt dimittende.

Si Petri musandini auctoritatem sequimur. Si sit causa recedens. Alia regula. De vrina ruffa in colore: in substantia per totum spissa: superius liuida et turbulenta in recenti causa: pleuresim significat: quam consequuntur. hec accidentia: scilicet febris acuta: dolor lateris pungitiuus: tussis indeficiens: difficultas inspirandi. Sed quare hec sint in regulis de vrina significante mām in spiritualibus determinatum est. Sed nota hanc differentiam inter yrinam significantem minorem emittitum: et yrinam significantem pleuresim. Nam in pleuresi magis distinctam habet liuiditatem q̄ in minori emittiteo. et in pleuresi non est typus: qui est in minori emittiteo.

Si vetus. Alia regula. Urina ruffa et liuida superius longo tempore procedente asclitrem significat: vel vitium empimatis cum vitio diuine. vnde vero habeat liuere in asclite requirendum est in predictis. Debile. Alia regula. Urina ruffa in colore: in substantia spissa: superius liuida et granulosa significat apostema in inguinibus: vel sub ascellis: aut in membris genitalibus: in quibus propter plurimam nervositatem vergit sensibilitas doloris. ex dolore provocatur impetus reumatism. omniamq; dolor exacuit reuma. vt asserit Galienus.

Si spumosa. Alia regula. Urina subruffa in colore remissa in subruffitate: a media regione superius distincte liuens: et quasi subcineritia: multum spissa vel spumosa in pleuresi: precedente ruffa intensa: significat conuersionem pleuresis in peripleumoniam. Et autem subruffa per translationem materiei a loco sensibili ad locum quasi insensibilem: scilicet ad membrum flegmaticum: scilicet pulmonem: a medio superius est quasi liuida. propter incidentem ebullitionem: et ex corruptione materiei: et ex conuersione eius in sanicem: cuius pars ad yrinales meatus ad venam concauam transmittitur: et per yrinam purgatur: que ebullitio leuigata: et purgata: et a spiritu impulsu superficiem vasis petens reddit eam talis coloris. Subcineritia est ex resolutione partium pulmonis. pulmo enim est quasi subcinerit coloris: sed spumosa est ex motu pulmonis assiduo. Pinguis: ruffa parum. Alia regula. Urina ruffa in colore: in substantia spissa: magis tamen superius q̄ inferius: apposta manui: in superficie liuida et oleagina: cum crinoidibus resolutionibus longo tempore significat tertiam speciem et hinc longo tempore procedente. ideo additur: quia febris hec cum sit habitualis: non aduenit nisi cum longo tempore: talis color fit ex colore membri: ex quo cum fiat aliqua ebullitio in membris talis protenditur color: et appareat liuida: fit ex corruptione substantialis humiditatis. et appareat oleagina fit ex pinguedine a membris resoluta: et in yrina supernatante. Sed non potest distin-

gui vinctuositas: vel liuiditas: nisi manus sit apposta propter paucitatem ipsius pinguedinis: et propter ruffum colorem ipsius vrine. Crinoides resolutiones fiunt ex calore infixo membris: eorum parte dissolvente. Dec accidentia concomitantur: scilicet color continuus propter continuam distemperantiam membrorum: sed tamen lentus: quia non fit ex materia: sed ex humore. Talis in nodis manuum et pedum ex colerica fumositare procedente a spiritualibus: Rubor genarum ex colerica fumositare eas in flamante. dolor sinistre spatule: quia cum sit alligata cum spiritualibus quasi contrahitur: et desiccatur. Soluitur ergo continuus: et fit dolor: tussis variis quandoq; fit tussis sicca propter siccitates: quandoq; buimida ex aliqua superfluitate contenta in spiritualibus. Adiecit totius corporis ex calore megnibus in fixo consumente membra et dissolvente. vngues autem attenuantur ex reuerberatione vaporis. vnde in medio propelluntur: et in lateribus costringuntur. Littera plana est ex predictorum determinatione. Pinguis. Non vinctuositate: sed spissitudine. pinguis nāq; in hac facilitate vocatur. Continuum non quilibet: sed quotidianas de flegmate naturali. Reumatica. sicut in apostematibus. Empima. Idest sputum saniosum ex emolubis ca precedente. Doloribus lateris. Idest pleuresia. Peregrinat. Idest transferri significatur. Crinis. Que sunt scilicet crinoides resolutiones in tractatu de contentis sufficienter dicemus. Febris et hinc. Quantum ad tertiam speciem.

De colore rubeo.

Clara rubes trites duplici vlt epar calefacti. Quartanumq; potest insinuare typum. Hec mora vel breuitas: nubes: tps: ita: etas. Hec probat infirmi passio: forma: locus. Et stabili pede vadat sententia sunt hec Omnia iudicio discutienda tuo.

Expositio. Dic de colore rubeo. Regula. Urina in colore rubea: in substantia mediocriter tenuis: obumbrata superius et magis spissa q̄ inferius: significat duplices tertianam. Et tunc ista accidentia concomitantur: scilicet dolor capitis maxime in dextera parte: vbi est dominus colere: sitis: amaritudo oris: tinnitus aurium. Et est notandum qd secundum diuersitatem subiectorum in vrina habet varias et diuersas significaciones: quia talia vrina in iuvene et colerico simplicem significat tertianam: in puero continuam. Vel epar. Eadem vrina rubes et clara ex longo processu temporis apparens: et febris non adfuit: calefactionem epatis significat. Significat etiam quartanam notam. Et omnia ista discernuntur per conditiones consideratas: sicut ostenditur in sequentibus. vnde quando est simplex tertiana. tunc vrina magis rubea: et superius magis spissa: et quasi accedens ad subnigredinem. Dec mora. Idest quia si tempore longo vel breui laborauerit infirmus: possumus discernere: scilicet quatuor egritudines dictas: vtrum patiatur febre: vel epatis. calefactione: vel quartana. Si enim modico tempore laborauerit: vrina tali per longum tempus perdurat. tunc significat aut distemperatā epatis in caliditate: aut quartanā febrem. Sed distinguuntur sic: quia ex calefactione epatis vrina est superius obumbrata: cum quidam spuma crocea: viridi vel subnigra. Sed in febre quartana ista

tana ista deficiunt. ¶ Nubes. Scilicet si yrina sit tenebrosa et nebulosa in superiori parte. tunc duplex tertiana: vel epatis calefactio indicatur. ¶ Tempus. Scilicet tempus anni: quia si sit estas: significat tertianam: vel calefactionem epatis. si vero hiems vel autumnus quartanam.

¶ Status. Scilicet complexio: quia in colerico corpore significat talis yrina tertianam simplicem. in melancolico et flegmatico duplicem tertianam. ¶ Etas. qz si puer significat continuam. si iuuenis tertianam simplicem. si senex duplicem. ¶ Passio. Utrum de tertio in tertium: vel de quarto in quartum quantum ad quartanam: vel vtrum cum typo: vel sine typo: qz si cum typo interpolata significatur. si sine typo continua. ¶ Forma. Habitudo corporis. si pinguis: carnosus: vel macer. ¶ Locus. Salicis regio calida vel frigida vel locus. scilicet vtrum in dextro hypochondrio vel sinistro. ¶ Instabilitas. Medici qui sapienter et firmam veritatem vult iudicare: vt suum iudicium firmum sit: et verum: debet singulariter considerare omnes istas conditiones: sicut dictum est.

¶ Comē. ¶ Lamentum. ¶ Clara rubens. In hoc capitulo proponuntur regule de yrina rubea cum tenui substantia: et cum spissa: et cum mediocriter spissa: vel mediocriter tenui. Urina ergo i colore rubea: in substantia mediocriter tenui: ituperius obumbrata: et magis spissa qz inferius: tertianam duplicem significat. Talis color fit ex intensione caloris: et ex rubetate ipsius colere: et talis substantia fit ex siccitate. Dec ergo debent adesse accidentia: vel sintromata. scilicet: color capitis in dextera pre: vbi est diuinus colere: sitis: amaritudo oris: aurium tinnitus: sed talis yrine significatio variatur propter diuersitatem subiectorum: sicut dictum est de yrina ruffa. In colerico namqz et in iuvene. si talis yrina appareat: significat tertianam simplicem. in flegmatico et melancolico senex: in muliere i nouitate cause talis occurrens tertianam simplicem significat. in puero continuam ex longo processu temporis. Et circumscripita febre significat calefactionem epatis: talis etia designat quartanam notam. Et hec omnia aperte distinguuntur circumscriptione solus inspectis. ¶ Clara. Idest tenuis. ¶ Rubens. Scilicet in colore. ¶ Tritum duplicem. Idest tertianam duplicem de ma colerica in duplici loco putrefacta simplicem etia significat. et tunc debet esse magis tenuis: quando vnica et singularis ma putrefcit: sicut colera. vnde non est tatus impetus ebullitionis. Eadem significat duplicem tertianam de duplici ma collecta in duplici loco putrefacta: que diueras accessiones bz quotidie: quibus innadit patientes. Sed dicimus in tertiu grauius: si confusas bz mas more tertiane simplicis affligit: sed grauissimum facit insultu: propter putrefactiones duplicis materie: et eadem signa sunt in simplici: sed tunc debet esse tenuis: qz yna et singularis materia putrefcit. vnde non est tatus impetus ebullitionis. In duplici autem yrina magnis debet rubescere: et magis superius inspissari: et quasi ad subnigredinez accedere. ¶ Mora temporis. Ut si logo tempore laborauerit egrotans: inde medicus perpendere potest: aut febre: aut epatis calefactionem: aut febre quartanam. Nam si de nouo incipiat laborare: talis appareat: de febre tertiana presumendum est. Si enim longo tempore laborauerit: et ex longo tempore talis perseverauerit: presumendus est de distemperantia epatis: aut de febre quartana. Sed distingue: quia ex distemperantia epatis debet esse obumbrata in superficie et spumosa cum quadam croccitate: vel subnigredine: vel viriditate debet perfundi: quod significat ee intensiorem. in febre autem quartana hec se absentant accidentia. ¶ Nubes. Idest nebulositas: et tenebrositas in superficie quantum ad duplicem

tertianam: vel epatis calefactionem. ¶ Tempus. Idest anni: ex quo morbus potest certificari. Nam si estas fuerit talis: significat tertianam: vel epatis calefactionem. si hiems: vel autumnus quartanam. ¶ Status. Quantum ad complexionem: que rei est substantialis: et que stante subiecto euanesce non potest: in colerico namqz corpore talis potius significat tertianam simplicem: in melancolico: et flegmatico duplicem. ¶ Etas. Ut si sit puer vel iuuenis: siue senex. ¶ Passio. Scilicet vtrum de tertio in tertium: vel de quarto in quartum. et vtrum cum typo vel sine typo patiat. ¶ Forma. Quantum ad habitudinem corporis: scilicet vtrum sit macilentus patiens vel pinguis: vel carnosus. ¶ Locus. Scilicet vtrum in calida regione: vel frigida: vel ad regionem corporis potest referri: scilicet vtrum patiat in dextro hypochondrio vel in sinistro. ¶ Sententia. Scilicet diffinitiva. ¶ Stabilitas. Idest immobilitas et certo iudicio. ¶ De omnia. Idest he omnes circumstantie: que dicte sunt o tu medicum sunt discutiende.

¶ De colore rubeo cum substantia mediocriter spissa.

¶ Turbida spissa paru rubeo perfusa liquore Continui tritrit notio certa datur.

¶ Si summum viro obtineat vel liuida nubis.

¶ Portedit mediu: plenitudoqz malum. bzet.

¶ Spissa rubens sinochis: si summum liuor obtinet.

¶ Spissa rubens sinocham depro liuore figurat.

¶ Lausonide: si pl' tenuis qz spissa reuerfa

¶ Sinochide. Lauson subtilis: et ignea monstrat.

¶ Tertior est testis rubicundi forma coloris.

¶ Expositio. ¶ Turbida. Dic agitur de colore rubeo cum substantia spissa mediocriter copulato: et ponit plures regulas. Prima regula. Urina rubea in colore in substantia mediocriter spissa: per totum turbulenta: cum impura et inaequali substantia significat tertianam continuam. Ratio huius redditur in commento. ¶ Si summum. Alia regula de colore rubeo cum substantia mediocriter spissa. Urina in colore rubea: in substantia mediocriter spissa: in superiori parte viridis: significat medium emitriteum. et si liuida sit in superficie significat pleuresis: et medium emitriteus. Et est medium emitriteus ex colera putrefacta intra venas continue bulliete: et ex flegmate putrefacto extra: in medio emitriteo viriditas non distinguitur in yrina sine manus appositione: sed in pleuresi bene distinguitur. Quid est pleuresis: est collectio facta in commissura costarum: et diafragmatis: et fit sepius ex humoribus calidis et acutis. et id dicitur Typo. Accidit ructuantes et. ¶ Spissa rubens. In ista parte agit auctor de colore rubeo: vel subrubeo communiter cum substantia spissa: vel mediocriter spissa: vel mediocriter tenui. Isti enim colores in quibusdam sunt vniformes in iudicio. Hec est regula. Urina in colore rubea: vel subrubicunda: in substantia spissa: et turbulenta: liuida superius: et si in respiratione sit fetida. tunc significat sinochus. Sinochus habet fieri ex sanguine peccante in qualitate. Rationes in commento redduntur. ¶ Spissa rubens sinocham. Alia regula. Urina in colore rubea: vel subrubicunda: in substantia spissa: et turbulenta absqz liuiditate et fetore: significat sinocham. Est autem sinocha ex sanguine peccante secundum quantitatem. Et differentia inter sinochum et sinocham haberi potest per quandam versum

De coloribus

Sinobus
h3 tres spe-
cies.

lum. Sinocha de multo: s3 sinoch⁹ ex putrefacto. ¶ No-
tandum est: q3 sinobus tres habet species: scilicet febres
homotenas augmasticas et peraugmasticas: vt scribi-
tur a Galie. secundo de differentis febrium. et ponit sino-
cha pro sinobus: non faciens vim de nomine. ¶ Et ideo
notandus est: quia fm q3 diuersificantur species sinochi
fm hoc fit diuersificatio in vrina: q3 in homotena vri-
na appet vniformis in colore: et in sua substantia: et a prin-
cipio vsq3 ad finem in sua malitia perseverat. In per-
augmastica proccedit semper meliorando a principio vs-
q3 ad finem. In augmastica fm q3 ipsa febris proccedit
crescendo: et augmentando: ita etia3 et vrina. ¶ Et nota q3
hic tradit qda regula gnalis de vrina. Quotiescuq3 vrina
apparet rubicunda vel subrubicunda in suba spissa. si post-
modum clarificetur in superiori parte: bonum signu est:
et signus salutis: que sit ratio huius habetur in commento.
Si vero clarificetur in parte inferiori: et attenuetur: et su-
perius inspissetur: vel remaneat spissa: malum est signus
et mortis: et significatur q3 materia rapitur ad cerebrum.
et in hoc fatui medici decipiuntur credentes contrarium
veritati. ¶ Lausonide. Alia regula de vrina significan-
te caufonidem. Quotiescuq3 videbis vrinam in colo-
re rubeam: vel rubicundam: et in substantia sua magis op-
propinquat ad tenuitatem q3 ad spissitudinem: tunc cau-
sonem iudicabis. Lausones est febris continua ex du-
plici materia composita: principaliter composita ex cole-
ra: secundario ex sanguine: ideo vrina est magis tenuis
q3 spissa. ¶ Reueria. Alia regula per contrarium istius.
Q3 vrina rubea vel subrubicunda in colore propinquas
magis ad spissitudinem q3 ad tenuitatem significat sino-
chidem. Et est sinochides febris continua ex duplici ma-
teria composita principaliter ex sanguine: secundario ex
colera quapropter magis accedit ad spissitudinem q3 ad
tenuitatem. ¶ Lauson subtilis. Alia regula de vrina si-
gnificante caufonem. Urina rubicunda vel subrubicunda
in colore: in substantia per totum tenuis: lucens sicut ignis:
significat caufonem. Lauson est febris continua acutissi-
ma: et h3 fieri ex colera rubea putrefacta in venis pro-
pings venis ozificy stomachi: epatis pulmonis: et splenis.
Et ideo dicitur caufon a caumate.

Comen.

¶ Comentum. ¶ Turbida: spissa et. ¶ Sic ponitur regula
de rubeo colore cum mediocriter substantia spissa: quaz
sic collige. Urina in colore rubeo cum substantia medio-
criter spissa per totum turbulenta cum impura et inequa-
li substantia continuam tertianam significat. Talis co-
lor rubeus fit ex colore colere rubeo: que ex sua ebullitio-
ne et rubefactate sufficit ad clarificandum: et rubificandus
vrinam. Urina turbida est per totum ex perturbatione et
bullitione facta in vasis: et quia per ebullitionem fit par-
tium inspissatio aliquarum: cum etiam vasa illa sint am-
pliora: et porum ipsarum largiores. Spisse etiam partes calide
et subtiles cum vrina emittuntur: quia vrina perturbatur:
et est vrina impura: et inequalis substantie. ¶ Turbida. Id
est turbulenta. ¶ Spissa parum. Id est accedens ad spis-
situdinem. ¶ Si summum. Alia regula ponitur de colo-
re rubeo cum eadem substantia. Quia si fuerit rubea cum
priori substantia: in superficie viridis: significat medium
emittere: si autem liuida fuerit in superficie signifi-
cat pleuresim. In medio naq3 emittere propter coleram
intra vasa continue ebullientem: et ex flegmate extra ni-
mia sit ebullitio vel adustio. Emissa ergo colera cum vri-
na cum sit adusta et leuigata: ad vrine superficiem tendit

et eam reddit viridem: sed cum sit pauca: non distingui-
tur viriditas: nisi cum manus appone. Si autem lineat si-
ne manus appone: vel proterat liuorem in superficie
distinctum: significat pleuresim: que dicitur collectio fa-
cta in costis collatorum: et diafragmatis: et sepius de ca-
lida et acutis humoribus est. vnde Hippo. Accidit ructus:
tes non valde pleuretici sunt. Pro calore ergo et acumi-
ne materiei: et quia collectio est in membris calidis: val-
de sensibilibus: et quia sunt in motu continuo: materialis
la maxime ebullit: et aduritur. Per ramu ergo vene con-
caue conuersa per vinales meatus in multa quantitate
admisceatur vrine: et reddit eam viridem: que quia adu-
sta est et leuigata: petit superficiem: et reddit eam virides:
et q3 multa est materia adusta: apparet viriditas sine ma-
nus appone: vel etiam liuiditas: vbi non est tanta causa
incentionis. ¶ Summum. Id est superficiem. ¶ Ad-
dium. Id est emittere. ¶ Pleuretici q3 malus. Id est
pleuresim cum distincta liuiditate: vel viriditate.

¶ Spissa rubens. In hoc capitulo agit de colore rubeo et
rubicundo: vel subrubicundo communiter sub vno titulo
fm coniugationem spisse substantie: vel mediocriter spisse
vel mediocriter tenuis. In quibudam enim sunt omnes
isti colores vniformes in iudicio. In principio ergo ponit
vrine regula de rubeo vel rubicundo colore cuius spissa
substantia: qua sic potes colligere. Urina rubea vel sub-
rubicunda in colore: in substantia spissa et turbulenta: si fue-
rit liuida in superiori parte: et cum fetoris respiratione: et
quidam prauus odor a vase exalatur: sinobus significat. Et
talis est in colore: puenit ex calore et colore ipsius sangui-
nis. Signus enim cum sit calidus et rubens vergens ad
impuritate non sufficit ad depurandum vrinam. Et est spissu-
sa: hoc est ex humiditate sanguinis: cuius propius est in-
spissare. Et est liuida: hoc fit ex admixtione putridi sangui-
nis. Et est fetida: fit ex corruptione sanguinis eius. Sinobus
est febris continua ex sanguine putrefacto in venis.
Dicitur autem sinobus quasi cobabens. i. simul habens
omnes causas ad continuitatem concurrentes: que sunt
tres. Prima est continua coloris ebullitio: putrefactio
Secunda est continua putride fumositatis ad cor respic-
tio. Tertia est impuritas sanguinis. Iste tres cause in mul-
ta febre ita specialiter sunt adiuncte sicut in sinobus:
id ab illis denotatur. ¶ Spissa rubes sinochi. Alia regula.
Urina rubea vel subrubicunda in colore: in suba spissa: et
turbulenta: sine liuiditate: et fetore sinochi inflatus signi-
ficat. Sit aut sinocha ex sanguine abundante vel peccate
fm quantitate: et non fm qualitate: et est species febri-
lis: sicut fiat ex humore. Et rubea vel rubicunda est:
accidit ex qualitativis sanguinis. vt iam dictum est. Et
fit sine liuiditate et fetore fit: quia non est sanguis corru-
ptus: neq3 putrefactus: cuius admixtio debeat liuor vel
feditas innasci. ¶ Et notandum est: q3 cum sinochi sint
species: scilicet peraugmasticas: augmasticas: et homote-
nas secundum varietatem specierum: variatur dispositio
vrine. In peraugmastico enim apparet rubicunda: vel ru-
bea ab ipso principio cum alijs signis: postea apparet rubea
vel subrubicunda: postea ab intensioe ad remissionem:
vt fiat imitatio in vrina de malo ad bonum: sic et in
decreto et declinat febris ad acuitate principij: sic et in
vrina declinat intensio caloris. In augmastico vero con-
trarium accidit. In homoteno apparet vrina vniformis
coloris: et in sua malitia perseverat a principio vsq3 ad fi-
nem: prout febris vniformitas deposeit. ¶ In hoc autem tra-
capitulo hanc methodum: et quasi generalem accipe tra-
ditionem. Quodcumq3 vrina rubicunda: vel subrubicun-
da in substantia spissa: si postea in superficie incipiat sine-
rari et

Canior
febris

Spissu-
sa

Acutis

rari et quasi clarificari: ita illa turbulentia: et spiritudo incipiat residere: bonum signum est: et salutare. Per hoc enim quod apparebat urina per totum spissa: et modo incipit depurari superius: per hoc significat quod motus ebullitionis cessavit: que ebullitio prius viget in corpore: humores perturbabat et per urine finem uniformem spiritudinem confundebat. Si autem superius in spiritudine perfectior: vel spissior apparet: vel turbulentior: inferius autem attenuetur: vel clarificet: mortale signum est. significat autem raptum morbum ad superiora. Unde timendum est de frenesi: aut litargia: aut mania. unde contingit quod artifex imperitus cum videat urinam in principio spissam: et postea inferius attenuari deludatur iudicis conualescentiam: cum potius morbus contra naturam conualescat. ¶ Sinochum. Id est puridus. ¶ Sinochia. Id est inflatio de puro sanguine et sincero: sed super accenso. Secundum Constantinum accidit morbi sinochi sunt tres. scilicet dolor capitis infusus: et a profundo emergens: generum rubor: inflatio venarum: et maxime circa spiritalia: et oris dulcedo. ¶ Cautionem. Alia datur regula de rubeo colore et rubicundo cum mediocriter tenui substantia: cum mediocriter spissa: quam sic collige. Urina in colore rubea vel rubicunda in substantia: magis accedens ad tenuitatem quam ad spiritudinem cautionem deest si significat. Et est cautionem deest febris composita continua ex duplici materia: ex diversis generibus: ex colera. scilicet principali: et ex sanguine secundario. ubi magis accedit ad tenuitatem quam ad spiritudinem. ¶ Reueria. Sinochia. ¶ Tertia alia regula per contrarium predicta est. posita. Urina namque in colore rubea vel rubicunda: magis accedens ad spiritudinem quam ad tenuitatem sinochia: magis accedens ad febrilem continuam compositam principaliter ex sanguine: secundario ex colera. unde magis vicinatur spiritui quam tenuitati. Sinthomata occurrant mixta propter admixtionem sanguinis et colere. ut dominantis humoris accidentia dominantur: et contrarium forte intermissione continentur. ¶ Cautionem subtilis. Alia regula. Urina rubea vel rubicunda in colore: in substantia per totum tenuis: lucens vel lud ignis cautionem significat. Est autem cautionem febris continua acutissima. unde a caumate dicitur: et fit ex multiplici colera rubea putrefacta in subtilissimis venis oris stomachi epatis: pulmonis: et splenis. Talis color est ex calore et ebullitione ipsius materie: que putrescit in locis valde calidis. Est autem tenuis et lucens velut ignis: quia cum illa vasa nimis sint angusta non resudat ab eis nisi quod subtilius est et liquidius: quod comixtum vane eam reddit tenuem et igneam. Nec accidentia concomitantur. scilicet vehementer dolor capitis: ita quod patienti videtur: quod frons sue clavis figuratur. Hoc igitur accidit propter violentiam. si mostatem: et colera a materia resoluta: que miringas extendens cerebrum flagellat. Adest sitis immoderata: que nullo potu quiescit: et hoc pro nimia fertilitate colere os stomachi adurentis: quandoque adest nigredo lingue propter adustionem: infirmitas ex defecatione cerebri: somnia lampadarum: et corporis igitur. ¶ Reueria. id est contrario modo disposita. ut spissa magis quam tenuis. ¶ Tertio est testis. Quia cum fit intensior magis incensum maius insinuat.

De colore inopos et kianos.

Si color est inopos fert detrimenta salutis. In febre priua: minus est sine febre verenda. Nam renes: velepar succedit casticus humor. Hic est rupta chilis: aut fracto vase resudans. Adestruus elicitur mulieris corpore sanguis.

Talem disponit insano corpore saltus. Aut nimius coitus: cursus: labor imoderat. Nec est degenerans kianos a lege prioris.

Expositio. Si color est inopos. Postquam dictum est de colore rubeo et rubicundo. hic consequenter agit de colore inopos et kianos: et isti duo colores eodem modo indicantur. Color inopos est sicut vinum nigrum. Sed color kianos magis profundam habet nigredinem: et etiam multos colores: quia in una parte est rubicundi coloris: et in parte nigri: et in parte liuidi vel viridis. Regula. Urina in colore inopos vel kianos in acutis febribus et peracutis pessima est: et mortem significat: quia significatur sint homata egritudinis ita esse ultimata: quod plus ultimari non possent: manente substantia. unde si primo appareat rubicunda vel subrubicunda. et postea inopos vel kianos: sine dubio malum signum est et mortale. ¶ Alius est sine febre. Alia regula. Si talis urina inopos vel kianos appareat sine febre. tunc non minatur tamen periculum. et tunc significat apostema in epate: vel in renibus: vel rupturam vene kilis. Si ruptura kilis vene. tunc dolor maximus sentitur in 7. spondili computando ab inferiori parte: et tunc urina in fundo magis apparet feculenta. Talis etiam urina inopos vel kianos potest significare hydropsim. si appareat spissior in media regione. Talis etiam urina potest significare apostemata epatis: vel renum: vel pleuritis: vel peripleumoniam: et hec per signa propria distinguuntur: et sufficienter traditur in commento. ¶ Aut fracto vase. Alia regula. Talis etiam urina inopos vel kianos in mulieribus apparet: aut apparet cum febre: aut sine febre. si sine febre. tunc significat eruptionem menstruum: et tunc non est suspecta talis urina. Si vero cum febre. tunc sine dubio summum periculum minatur: et maius etiam quam in viris. Talem disponit. Alia regula etiam Talis urina quandoque apparet in sanis ratione saltus: aut etiam ratione multi coitus: aut cursus et magni laboris et immoderati: et hoc sicut per indicia patientum. ¶ Nec est degenerans. Dicit auctor hic: quod urina in colore kianos est eiusdem et uniformis indicii et significationis cum colore inopos: sicut dictum est.

Commentum. Si color. Post tractatum rubei coloris et rubicundi continuatur auctor capitulum de inopos et kianos coloribus. sunt enim uniformis indicii: et eiusdem considerationis. Est autem inopos color: sicut vinum: quod vergit ad nigredinem: ut est vinum: quod venit ex caliditate. kianos vero profundiores habet nigredinem: et etiam multiplicem colorem: quia urina in parte rubicunda: in parte nigra: in parte liuida: vel viridis apparet. Talis autem urina inopos vel kianos in acutis febribus et peracutis pessima est: et mortis significatio. Indicat enim sint homata morbi: ita ultimata quod ultra ultimari non possunt manente substantia. Unde si prius appareat rubicunda vel subrubicunda: et deinceps inopos vel kianos: talis processus proculdubio pessimus est: et mortis signum. Sollet igitur talis apparere in mulieribus sine febre propter menstruum eruptionem. et tunc magis spissa et pinguis et feculentior in fundo apparere consuevit. Unde huiusmodi urine magis suspecte sunt in viris quam in mulieribus: nisi talis in mulieribus appareat patientibus febres acutas gratia ipsarum febrium non propter eruptionem menstruum. Tunc enim presumitur summum periculum magis etiam quam in viris: quanto sunt a natura remotiores. ¶ Tercio talis urina apparet in ruptura chilis vene. Unde maximus dolor sentitur in 7. spondili facta computatione ab inferiori: tunc urina in fundo feculentior apparet. Est autem

De coloribus

Spa epati:
quo distin-
guat a pleu-
resi.

In medico maximus honor cum per tale vrinā in tali loco
veraciter potest pronosticari eruptionem predictae vene chilis.
Et non quod talis vrina quando spissior in media regione ap-
paret. tunc hydropisum potest significare. Et tunc distingue:
quod si fuerit quasi sanguinea hypofarē significare potest. Si vero
magis limba leucoflegmatica: nec tunc ex hoc est precipitanda
signa sine de hydropili. Temeraria namque et precepta discursus
sio artificem deueniunt: et ei ruborem incutit. Et tunc ta-
lis vrina apostema epistae aut pleuresim: vel peripleumo-
nia: vel apostema renum significare habet: vel iudicare: et ob-
stinguendum est per alia accidia: et est requirendum: vtrum pa-
tia punctura in dextro latere: vel in sinistro latere angu-
stiam etiam anbeladipodis et grauedine circa renes signifi-
cat. Et apostema epistae sunt plures auctores distinguunt a
pleum. et quatuor modis sunt Alexadri. Sit. n. in dextro la-
tere. vnae. et alia est distinctio. Prima est secundum pulsum.
Nam in epistae apostemate corpus est magis coloratum: et co-
lore multo magis permixtum. sed in apostemate spiritua-
lium semper minus est coloratum: et praesertim colore ma-
gis momentaneo. In epistae apostemate tussis est sicca: quod
maius ipsi est sub diafragma. sed in pleuretico tussis sunt
oculi est semper humidus: quod maius est in spiritalibus: supra
diafragma: et de facili educitur. Item dolor maior est:
et etiam punctura in pleuresi: et fieri debet propter loci et dia-
fragmatis sensibilitatem: quae fit ex nervis. In apostemate
etiam epistae dolor est potius grauius: cum non sit epar ner-
uosum. Et his quatuor supradictis differentijs quoadque su-
peraddunt aliae sex differentiae: quae habentur ex quodam epi-
stola ipsius Gal. ad Glauconem medicum. Et tunc prima est:
quod apostema epistae acutum est admodum quando luna est in
coniunctione: sed in pleuresi est rotunda forma. Secun-
da: quod in apostemate epistae sanguinolente solent esse egestio-
nes ex incontinentia epistae generata: et resudatione epistae: sed
in pleuresi non sic contingit. Tercia et tertio ex figura corpo-
ris distinguitur. Nam in apostemate epistae corpus est valde
et multum extenuatum: sed in pleuresi non tunc est corpus ex-
tenuatum. Item et quarta: pleuretici melius cubant supra
praesentes dolentes propter loci vacuum. Et quod apostema non
comprimi a stomacho et intestinis: sed in apostemate epistae
non bene cubare potest patiens supra partes dolentes: quod tunc
pars quae dolet comprimatur et a stomacho: et ab intestinis.
vnde sequitur multo maior dolor. Item et quinta: secundum locum:
distinguitur: quod pleuresis habet fieri in vtroque latere: sed
apostema epistae fieri habet tunc in vno latere. scilicet dextro.
Et tunc sexta et sexta distinguitur etiam secundum vrinam. vnde dicitur est in ante-
cedentibus. Et hic habemus decem differentias istorum
apostematum iam dictorum. Item redeamus ad signifi-
ca ta discernentia predictae vrinae. Talis ergo vrina presen-
te sanfugio anbelatur: vel ortomia superius aliquatulum
limba empima significat. Eadem vrina si spumosa habet croceam
nimita epistae calefactionem significat: et icteritiam: quae si an-
te septimam diem in acuta febre superuenit: signum est
pessimum. Sit etiam ex incontinentia materiei: quae sintho-
matis erumpens vi per totum corpus diffusa: quasi ab in-
terioribus fluctuando ad exteriora diffunditur: et succuta-
nea effecta cutem secundum se inficiendo icteritiam inducit. Quod
si vi nature expellitur maius potius: et post septimam diem icte-
ritia superuenit: morbi determinatio fiet. Talis etiam vri-
na multotiens apparet in sano corpore ex saltu propter ru-
pturam vene in renibus vel in vesica: aut propter resudatio-
nem sanguinis ex rarefactione vasorum: propter immo-
deratum cursum: vel coitum: vel laborem nimium. Et Lau-
sticus humor. Idem collectus ad apostema faciendum.
Chilis. Idem vena spine adiacens. Et alut fracto vase.
Idem vena aliqua.

De colore viridi.

Agriacam: spasmodum: maiorem: denique moriem.
Iudicat vrina prassina tincta colore.

Epistolo. Et Agriacam. Postquam determinatus est de colo-
re inopos et kianos. Dic agitur de colore viridi. Item. co-
lor viridis in vrina significat aduersionem. Et aduersionis
tres sunt termini. scilicet primus: medius: et completus. In pri-
mo aduersionis apparet vrina in colore kianos quadam super-
ius viriditate pusa vel limiditate. In medio fit viridis:
et significat diuini colere prassine et eruginose. In fine adu-
ersionis denigrat. Urina ergo viridis in colore apparet quod
dicitur multa quoadque pauca. Si pauca viridis: moriem
significat: et maxime si color viridis vel niger vngues infe-
cerit: quando est viridis et multa: valde olens et feculenta
significat rapturam apostematis in aliquo membro nobili
vt epate. vnde suba mēbri dissoluit: et per vrinā expellitur.
vnde in primo moris est vtrius. Talis est vrina significat
icteritiam ex colera prassina vel eruginosa. Et nota quod
tres sunt species icteritiae. vt dicitur in commento. Et spasmodum
Ista eadem vrina in febre acuta appens significat spasmodum
ex inanitione. Et maior. Ista est vrina significat maiorem
emittere: ita magnū periculum minatur. Denique mor-
tem. Ista etiam vrina significat finaliter in ultimo maline
mortificatione: et caloris extinctione nalis. vltimo sequi-
tur de nigro colore. Et quod superius in primo capitulo determi-
natum est: ideo hic non oportet reiterare. Et ista sufficiat
de coloribus. Et sic terminata est prima pars principis.
Comentum. Et Agriacam. Post inopos et kianos colo-
res fm ordine conueniente agitur de viridi colore. Viri-
dis color in vrina signum aduersionis. Aduersionis vero quadri-
clauditur terminus. scilicet primo: medio: et completo. In adu-
ersionis principio fit primo vrina kianos quadam superius limi-
dis: pusa in medio fit viridis: et indicat domum colere
prassine: vel eruginose. In complemento denigrat. Urina
in colore viridis quoadque multa: et quoadque paucis
viridis et pauca moriem habet significare. et maxime si color
viridis vel limidus: vel niger vngues digitorum infecerit
quando est viridis et multum male olens et feculenta significat
rapturam apostematis in aliquo nobili membro. vnde in
te. Unde substantia ipsius membri dissoluit: quae dissolu-
ta cum vrina emittitur. vnde in primo moris debet num-
tiare futuram. Talis etiam vrina in colore viridis icteritiam
portendit ex colera prassina vel eruginosa: quae sui leuitate
diffusa ad superficiem corporis cutem inficit: et icteritiam
inducit viridem. i. agriacam pegaseleontem phicaque. I. a
viridi mustella interpretatur viridis. Sit. n. tres species icte-
ritiae viridis: de qua modo dicitur est. icteritia nigra quae p me-
lonchirion dicitur a melon: quod est nigrum: et chiros: quod est ma-
nus: vel chiros quod est humor. Et icteritia crocea: quae p me-
li vocabulo vocatur restricto ad species icteritiae: quae p me-
cupat. Item vrina viridis in febre acuta appens signifi-
cat spasmodum ex inanitione propter assumptionem humiditatis
in balis rone predicta. Eadem vrina maiorem emittere
significat. et ideo valde periculosa est. Et Agriacam. Idem
rica viride. Et spasmodum. Ex inanitione. Et maior. Idem
mortem. Idem mortificatione nature: et extinctione
caloris nalis: deficiente fomite nali. Et prassina. Idem
viridi: prassinū namque marmabū dicitur: et tunc colera prasi-
lina dicitur: et est sensus. Et prassina tincta colore: vel virore
confecta virore eius tracto ex colera prassina: vel virore
emulo coloris prassii. Et hic tractatus terminatur de colo-
ribus. Post virides sequitur niger color. Sed de illo ex-
peditum est in primo capitulo de coloribus.

De contentis

De contentis vrine. Et est secunda pars principalis.

Cap. II.

Epi⁹ artificē bludit forma coloris. Et frandat plerumqz fidem censura liquoris.

Est i⁹ ptenē rata lex: discretio certa.

Iuditiū cōstans regula: vera fides.

Cetera postponens nature conscius auctor.

Hinc Hypocras veri semina firma trahit.

Nunc contentorum seriatim forma notetur.

Et proprios teneant significata modos.

Expō. C Expositio. **C** Sepius. **V**ic incipit secunda pars principalis huius libri. Et continuatur hoc modo precedenti parti. determinatum est de vrina considerando colores et substantias vinarum. **V**ic vero determinatur de contentis vinarum. vnde sententia istorum duorum versuum est ista. Multoties color ipsius vrine et substantia eiusdē deludunt medicum: et decipiunt ipsum: cuius ratio est: qz color et substantia vrine multoties apparent: nec illi bu mozi: qui est causa egritudinis attestantur: quia color cū sit accidens superficiale: facilliter recipit alterationem: et substantia vrine: que cum debeat tenuis apparere: apparet spissa: et cum spissa: apparet tenuis propter stricturam vel largitatem pororum: et viarum: et etiam propter digestionem materie: indigestionem. **C** Et in ptenis. **S**z ex inspectione contentorum habetur certum et verus iudicium de infirmitatibus. Et ratio est: qz cōtenta: aut cōtinent in ipsis membris: aut sunt particule eorū: ita habetur iudicium magis certū et firmū. **C** Cetera postponens. **V**ic probat auctor auctoritate benedicti Hypo. qui in libro pronosticorum rarissime cōmemorans substantiā et colozē vrine de ipsis ptenis doctrinā tradidit: nūc de fursibus: nunc de crinoidibus: nūc de squamis.

Cōmē. C Cōmentum. **C** Sepius artificem. **E**xecuta prima particula sui operis: in qua egit de vrinis fm coniugationes colorum et substantiarum aggreditur auctor secundam particulam: in qua distinguitur de contentis: quorum inspectio fidelis est ad discernendam habitudines interiorum membrorum: magis qz colores et substantia. **C**olor enim vel substantia multoties aliunde deriuatur: nec bu mozi attestatur: qui est causa egritudinis. **C**olor siquidem vmbatilis accidens est: et superficialis: ideoqz cito euanescit propter quācūqz corporis alterationem. **I**mmutatur etiam substantia vrine propter pororū constrictiōnem: vel largitatem: et propter digestionem materie vel indigestionem: vnde cū debet esse spissa substantia quādoqz attenuatur. Et cū debet esse tenuis inspissatur. **S**z ex differentijs contentorum certius eligitur iudicij de passionibus corporum: contenta siquidem in vrinis: aut sunt contenta in ipsis membris: aut sunt particule ipsoz membrorū: ideoqz firmiorem habet consistentiam: et si gnificationem. **Q**uod autem fideliora sint nuntia contentorum probatur auctoritate Hypo. dicentis in pronosticis et in affozimls quādam regulariter constituentis doctrinam: qui potius contenta cōmemorat qz substantiā et colozem: nunc de fursibus: nunc de crinoidibus: nunc de pilis: nunc de squamis: nunc de sanguine: nunc de saniem: nunc de globis interserendo: rarissime vero commemorat substantiā: colozem: qz ea magis deludunt artificem: qz superficialia accidens est: et a subtilioribus inest partibus: que cito euanescent ab intrinsecis: et substantia: libus: que firmius in cōposito perseverant: sicut est vidē-

ri in rosa: qz sua roseitate: cito viduatur cum in aqua seruēti ponit: vel cum sulphure suffumigat. **C** Cēlura. **I**dest iudiciū. **L**iquoris. **I**dest substantie. **I**n pueris enī vrina debet esse spissa propter humiditatem etatis: et tamē tenuis apparet propter stricturā meatuum cōtra operātem. **C** Defraudat fidem. **I**dest decipit. **C** Nature. **I**d est naturalium causarū: sub quibus cōprehendimus quēcūqz a leuiori globo inferius ptenent. **C** Cetera. **I**dest colozem et substantiā. **C** Postponens. **I**dest tanqz inutilia ad iudicia reputans respectu ptenent. **C** Vinc. **S**ci. licet a contentis. **C** Nec contentorū. **P**ostqz iudicij propagationem de contentis adduxit fm dogma Hypocratis agit auctor ad ponendum contentorum numerū. **C** Seriatim. **I**dest ordinate rōne nō a serio: sed a serie. **C** Significata. **S**als ptenoz. **C** Modos. **I**dest diffinitiones.

Que et quot sint contenta.

Circulus: ampulla: granus: nubecula: spuma.

Pus: piguedo: cbim⁹: sāguis: arena: pilus.

Furfura: crinoides: squame: ptes: atbomose.

Sperma: cinis: sedimen: spirit⁹: alta petēs.

Expō. C Expositio. **C** Circuli. **V**ic Egidi⁹ enumerat ptena in vrinis apparentia: fm istum ordinem enumerationis determinat de his in sequenti: primo de circulo.

Cōmē. C Cōmentum. **C** Circulus. **N**unc enumerat auctor contenta fm ordinem: et eodem ordine mandabit executioni de his: que in his. 4. versibus enumerantur. Et singulorum executionem declarat: et primo de circulo.

De circulo spisso et aquoso.

Spissus in vrina si circulus est et aquosus.

Cellula posterior: flegmate pressa dolet.

Expō. C Expositio. **C** Spissus. **V**ic tractatur de circulo: non qz ipse circulus sit contentus in vrina: qz est suprema regio vrine: sed qz in circulo cōtenta incipiunt apparere. **E**st g regula talis. **U**rina apparens cū circulo spisso: in substantia: et colozē simili aque: significat vltimā cellulaz capitis flegmate aggravari: pp hoc qz in illa pre sui hz osium.

Cōmē. C Cōmentum. **C** Spissus. **S**cōm series ordinationis contentorū pmo agit de circulo: nō qz circulus sit ptenū vrine: est enim regio suprema vrine: sed quia cōtenta in circulo incipiunt apparere: et cū circulo quedā distinguuntur cōtenta. **D**e circulo autē pōt queri: quare approprietur vrine: cum etiā in quolibet liquore circulus appareat vt in aqua vino: et oleo. **R**espondemus sic. non appropriamus circulus vrine: ita vt ab alijs liquoribus excludamus. **Q**uilibet nāqz liquor in superficie circuli facit: et ex aquosioribus partibus: et magis fluidis fm formam vasis continentis in superficie naturaliter generatur. vñ in aqua: vel vino in vase posita aliquo supereminet circulus: qz aquose partes: et magis fluide: et que plus bñt de aere cōmixtionis in superficiem tendunt: nec se a grauioribus comprimī patiunt. **P**ars etiā liquoris superior ex vicinitate aeris interclusi inturgescit: et ppter eandē rōnem circulus in vrina apparet. **S**ed hic nō videt aliquid posse significari per circuli de consistentia cerebri: vel alioz membrorū: cum etiā circulus cuilibet liquori pteuari possit. **A**d hoc dicimus: qz sicut testat Isaac cerebri: licet sit frigidū: et humidū: et sit de genere pinguedinis et medulle: tamē actualiter est calidū. vnde cuz liquidā habeat substantiā et fluida: simili indiget nutrimento. **I**n epate autem fit varia: et multiformis sanguinis generatio fm diuersitatem membrorū nutriendorū.

Egidius de vrinis.

c

De contentis

Sanguis ergo liquidus et levis generatur: qui transmittitur in liquiditate ad nutriendum cerebrum: et petit superiorem: cuius sanguinis superfluitas eius spissitudini et proprietati unitur. Unde longe fit liquidior et subtilior: et leuior sanguine ipsius: de quo illa superfluitas effusa cum vena tendit superius: et circulum facit. humiditas enim huius motum a centro inducendo latitudinis effusione ad circumferentiam. Frigiditas habet motum a circumferentia inducendo coarctationem: unde illi motus contrarii sunt: et currunt ad cerebrum: et operatur quod crescit vel decrescit circulus: augmetatur aut spissitudo: aut latitudo circuli vel minuitur: hoc est finis quod cerebrum aquosiori sanguine: vel sicciori: vel calidiori: vel frigidiori nutritur. In forma autem circuli principaliter relucet consistentia cerebri: utrum bene vel male nutriatur: et utrum ab aliquo distemperantia disturbetur. Deservit namque circulus dispositioni animatorum in embryonibus: id est cerebri et miringarum. Circulus namque in substantia spissus: in colore remissus: declarat cerebrum compunctum: et gravari oppressionem materie flegmaticae: et maxime circa posteriorem partem: id est occipitium ubi est sedes: et dominiū suae domicilii flegmatis. Quod remissus sit circulus: provenit ex frigidityte: unde debilitatur calor naturalis in cerebro: nec potest deputare superfluitates. unde cerebrum turbatur. Quod est spissus hoc puenit ex humiditate: quae motum habet per diffusionem latitudinis. Spissus. Id est in tuba dilatans et turgidus. Aquosus. Id est in colore remissus ut quod aquae colore representet.

De purpureo circulo et spisso. et de pallido et tenui.

De purpureo spissus affligit sanguine prae. De nam felle nigro pallidus et tenuis.

Expō.

De purpureo. Circulus vixine apparatus purpureus et spissus prima parte capitis significat affligi: et si talis circulus appareat: et ad sit punctio in naribus: et dolor frontis: et plenitudo venarum: et videatur infirmo quod ante ipsum sint quidam corpora rubra: tunc pronosticat sanguinem de naribus exiturum. **De nam.** Circulus pallidus et tenuis in parte sinistra significat melancholiam abundare: et ea affligi: ibi enim habet dominiū humor melancholicus.

Lōmen.

De lōmētū. De purpureo. Post spissus circulus et remissus: agit de purpureo circulo et spisso: talis ergo circulus significat abundantiam sanguinis: et propterea molestari ex sanguine. In proza namque. i. anteriori parte capitis sui sanguis obtinet principatum. Quod est purpureus circulus sit ex sanguis feruiditate: quod est spissus ex humiditate: vix maxima immutatio cerebri significat: quod cum debeat nutriri sanguine frigido et aquoso: ad eum delegat nutrimentum sanguis feruidus et estuosus. Si vero fuerit circulus cum punctioe narium et dolore ventris: et plenitudine venarum: et eger putat ante se videre quidam corpora rubra: fluxum sanguinis de naribus significat. **De nam.** Id est sinistra. Id est agit de circulo remisso et tenui: qui leuiam partem cerebri significat: pcellari: et affligi ex melancholico humore: in qua parte sinistra cerebri viget melancholia. Quod est remissus: est ex frigiditate: quod est tenuis: est ex siccitate humorum. Si talis circulus perseverauerit debent concomitari haec accidentia. i. pusillanimitas: timor: insomnietas: et anaritia.

Significatur
fluxus sanguinis
narium.

De circulo rubeo et tenui.

De extra parte furit colere ferventis acumen.

Si tenuis fuerit circulus atque rubens.

Expō.

De extra parte. De extra. Circulus rubens et tenuis signifi-

cat i. de extra parte doloris ex humoris colerico ibidem abundante. **De lōmētū.** De extra parte. Sequitur de circulo interiore et tenui: qui colera declarat esse in ea: et dexteram partem capitis affligi. quod rubens est sit ex calore. quod est tenuis sit ex siccitate. De extra parte. in qua praecipue dominatur colera.

De circulo plumbeo.

Insignat sensus radicem mortificari.

Plumbeus: et ramis hinc nunc metra vari. **De extra parte.** De extra parte. Sequitur de circulo plumbeo. Circulus plumbeus epilepsiam significat: et tamen mortificationem ipsius cerebri: quod est radix sensus: et deinde ad reliquas partes corporis malitia transmutatur. **De lōmētū.** De extra parte. Sequitur de circulo plumbeo: qui significat epilepsiam: et quod mortificationem ipsius cerebri: et malitiam ad ceteras partes corporis propaganda. **De ramis.** Id est nervi: qui a cerebri radice adnascuntur.

De rubeo circulo post lūidus apparente.

De lūiente prius si post rubens videatur.

Exurgit cerebri natura: vigor reparatur. **De lūiente.** De lūiente. Circulus lūidus prius si postea fiat rubens: tunc significatur conversio mali ad bonum: quod ipsa virtus cerebri confortatur et melioratur.

De lūiente. Agitur de rubeo circulo non solum simpliciter: sed per collationem lūidi coloris praecedentis. Et est potius mediū collatiū quod absolutū. Nam si in apoplexia mori lūido circulo in vixina prius apparere: et postea die vixina postea apparet rubens: talis est mutatio dextri cerebri: sit conversio de mortificatione ad vite corroboracionem: et de caloris extinctione ad eius perfortationem. **De natura.** Id est virtus regitima. **De exurgit.** Id est resurgere significatur.

De sequitur de viridi circulo.

Si formam causon in febre virois adopret. **Fellens ad motum frenesis succedit humor.**

De extra parte. De extra parte. Determinat de circulo viridi: qui apparet in febre acuta inducit timorem de frenesi: et de raptu materiei ad cerebrum.

De lōmētū. De extra parte. Sequitur de viridi circulo: qui aduersione signat in acuta febre: vix tunc edum de frenesi futura ex superfluitate colere. **De sellens.** Id est colericus.

De circulo tremulo.

Si tremulus fuerit spinalia membra gravat. **Si niger extiterit: vel mortificat: vel adurit.** **De tremulis.** De tremulis. Circulus tremulus significat aggrauationem in membris spinalibus.

De niger. De niger. Circulus niger duo significat: aut mortificationem: et coloris nalis extinctionem: aut aduersionem. Si mortificationem: tunc praecessit color lūidus. Si aduersionem: tunc praecessit color viridis.

De lōmētū. De extra parte. Sequitur de tremulo circulo: qui significat dolorem posteriorum partium a nucha usque ad caudam: qui etiam significat: quod circa illas partes sit maxima nervositas: ita dolor: qui exiens sui parte cum vixina et superius ascendens expellit circulum: unde accidit tremor.

De niger. De niger. Id est agit auctor: de aduersionem: vel nigro: qui significat mortificationem: et aduersionem: quod si praecessit aduersionis complementum. Sed distinguitur: quod si praecessit

cedat viridis significat cōplementū aduersionis: s; si pcedat liuidus color significat detrimentū mortificationis.

De ampulla.

Ad residens ampulla tumēs viscosa coherēs morbi crudificat causas: morbiūq; prolōgat. Et nefresim gñat: cerebriūq; dolore molestat. Rugitum vomitūq; notat: venetrēq; solutū.

Expositio. Non residens. Dicto de circulo dñm est de ampulla: que qdē ampulla est fm pntū fm ordinē enumerationis superius factū. Et est ampulla spuma circulo coherēs tumida: et inflata: et distenta: q̄ duplex est. s; pmanēs et nō pmanēs. De ampulla nō pmanēs nō determinat in medicia: cū illa sit trāstoria et facta p effusione vīne: vel et alterius liquoris: et illa appellat ab isto auctore ampulla residens: ampulla vō pmanens est ista: q̄ post effusione ipsi vīne post lōgū tps durat et pmanet: q̄ ista ab itrinseca cā pcedit: et gñatur ex būoz p̄turbatio: et v̄tostate iterius interclusa. et iō q̄ talis ampulla dispositionē humani corporis significat: determinat de ipsa in medicina. et ista ampulla ab auctore vocat nō residens. i. olu p̄tuerās. Regula ergo talis est de ista ampulla. Ampulla in vīna per longū tps durās: et pmanēs tumida: et dilatata: et distēsa: ex v̄tostate interclusa: et viscosa: et coherētā hñs cū circulo. ita q̄ cū baculo stupa inuoluta: et in vīnali iposito de difficili pōt a circulo remoueri: talis ampulla significat morbi cruditates: et ipsi lōgitudinē. Et nefresim. Ista eadē ampulla passionē renū significat. cā vō habet in cōmēto. Et cerebriūq; Ista etiā ampulla significat dolores capitis p̄p̄ fumositatē a cruda mā resoluta: et supius ascendente ad cerebriū: et miringas ipsius inflat: et sic efficit dolor in capite. Rugitum. Eadem ampulla significat rugitū ex ventositatē generata: et vomitum et solutionem ventris.

Cōmētū. Non residens rē. Expedito tractatu de circulo agit de ampulla: que fm vīne pntū iuxta ordinē enumerationis est. Est autē ampulla spuma circulo coherēs magis tumida: et distēsa p̄tū magis dilatata. Ampullarū vō alia residēs: alia nō residēs. Residēs est illa: q̄ cito euanesceat: illa gñat ex ipetu effusiois. vñ ex quo liber liquore sicut ex aq̄ vel vīno p̄cipue altius vasi ipetuo se infusa ampulla gñat. Sed postea modico tpe resoluta ānibilat cito: nec p̄stini stat v̄stigia retinet: et d̄ tali ampulla cū sit trāstoria: et nō pmanet: non agit p̄bica: q̄ nō est necessaria ad demonstrandū habitudinē humani corporis: q̄ nō fit ex aliq̄ p̄turbatione būoz: s; tñ ex aere exteriori. Ampulla vō residens est: que post effusione vīne diu p̄tuerat: q̄ ab interiori cā p̄lurgit. s; ab būoz p̄turbatio: et moriōe int̄ clausa v̄tostate. Et de tali ampulla hic agit: q̄ dispositionē būani corporis designat. Unde de ampulla talis datur regula. Ampulla in vīna diu p̄tuerans tumida: et dilatata distēsa ex ventositatē interclusa: viscosa: et coherētā hñs cū circulo. ita q̄ baculo stupa inuoluta in vīnali vase iposito vix pōt a circulo remoueri: talis significat cruditatē māci: et morbi p̄lixitatē: et nefresicā passionē: et capitis dolorē. Et nō est residens: per hoc cā pmanētia: et malitie radicatio d̄signat. Et vō est tumida et in p̄tibus dilatata: p̄ hoc ventositatis gressu interclusio significat. Et est coherēs: ex viscositate materiei p̄greditur. talis ergo cruditatē māci portēdit. Cruda nāq; mā: et frigida actioe caloris cū nō possit plenarie excoqui et digerī resoluūt in grossas v̄tostates: que resoluta: et a debili calore nō p̄sumpta p̄tibus humidis in

tercludit: et per meatus p̄tinnos epatis ad epar accedēs supfluitati secūde digestionis admisceat. postmodū cū vīna purgat. Eadē ampulla significat morbi p̄lixitatē: vbi nāq; est materiei cruditas: morbi p̄lixitas p̄comitatur. Eadē significat nefresis: i. passionē renū. Cū igit crudi bumores ostendunt eē in causa: qui cū renibus habēt similitudinē: renes enim frigidi sunt: et a fonte caloris remoti: cū sint frigidi et mā sit frigida cū substantie grauitate: et cōplexionis similitudine: cū sanguine renis nutrituro attrahit illa mā ad renes: que cū nō possit p̄sumi: q̄ multa est: et calor est debilis in renibus p̄ter nām: supflua remanet: et nefresim inducit. Eadē et ampulla capitis dolorē monstrat: q̄ ventositatē interclusam indicat q̄ fumositas a cruda mā resoluta a sui leuitate superius respirat: dolorē inducit capitis: et miringas cerebri distendit. Vāc autē regulā et methodū trahim⁹ ab Hypo. in. 7. affoz. Alit enī Hypo. Quibuscūq; ampulle in vīna supnatant: his nefresim significat: et longā egritudinē fore. Non residens ampulla. Id est diu pmanens post vīne effusione ad oriam eius: que fit ex ipetu effusionis. et talis nō est utilis ad p̄noscandū circa corpus bumatum. Tumida. Id est turgida: et inflata. Ventosa. Id est multa ventositatē distēsa. Coherens. Id est inuiscata circulo. Propagata. Id est proluxa.

De granulis.

Granula reumatice semper sunt nuncia cause. In circi serie si granula fixa tenentur. In cerebro secreta latet confusio morbi. Si substat depressa parū: nec mota regressus Accelerent capiti: loca propina pcutit humor. Pronior ad partem sit fluxus debiliozem.

Expositio. Granula. Determinato d̄ ampulla ex cōsequenti determinat de granulis. Granula sunt qdā grana spuma interclusa: et in circulo diuisa in multas partes ipsius circuli. Regula est illa. Granula significat fluxus būoz a capite ad aliq̄ p̄tē corporis inferiorē descendentiū. Cum ergo reuma fluat: et descēdat a cerebro mēbro frigido et humido fm illā p̄tē debile: ad quā fluit accipit denominationē: sicut declarat in cōmēto. Si granula fixa pmanēt in circulo: tunc ex hoc significat: q̄ in cerebro morbi mā p̄tinet. Si substat. Si illa granula pmanēt sub circulo: et moto vīnali ad circuitū nō ascēdant fm q̄ magis vel minus depressa sunt sub circulo: fm hoc significat dolor membrorum capiti p̄p̄inquo: et elongato. Pronior. Hic reddit vīna cā ex parte mēbz recipientis: et est debilitas mēbz: q̄ cū ipm membrū sit debile: sine dubio nequit repellere materiam ad semisiam: et possumus itelligere per hoc fortitudinē mēbz ipellētis. Et ista est p̄ cā fm Joannitū in cōmēto: et cā: et tradūt. habū dātā mā: et largitas poroz. Cōmētū. Granula rē. post ampullā agit auctor de granulis. Sunt autē granula qdā grana spuma interclusa et seiuncta in circulo. i. in diuerfas partes diuisa. Et bñdī granula attestāt reumatī. i. fluxus būoz a capite ad aliq̄ p̄tē corporis. Cerebriū nāq; cū sit frigidū et humidū: sit de genere pinguedinis et medulle: nutrit frigido et būido nutritio. Unde multa būiditas aquosa et fluida multoties in cerebro exuberat: cuius ps per mucilagines naturā purgat: et ps per spū: et rascatioes emittit. Si ergo p̄tingat in cerebro p̄tinuā superfluitates p̄abundare: fit dolor capitis ex tāta repletionē: mālis caloris: nec subsidarius in illā mām agere contendit: ipsam in minutas p̄tes

Legidius de vīnis.

c z

omé

nebula apparēs in vīna significat diſſeperantiā mēbro-
rum ſpiritualiū: et occupat ſupercie vīne: que corp⁹ aereus
nuncupat: et reddit vīnā participē qdā luciditate. Et ali-
tē nebula apparēs epatis calorē infīnuat: qd̄ plenus cer-
tificat per croceitate. ¶ Corporeis aerei. Idē in ſuper-
ficie. ¶ Offenſe ſpatialiū. Idē paſſionē ſpatialiū mēbrozū:
que ſunt q̄ſi foras: et carminis tori⁹ caloriz. ¶ Jecoris.
Idē epatis. ¶ Eſt ventōſa. Poſt nūbeculā agit auctor
de ſpuma. Dicit ergo per ſpumā intelligimus ſpumā carē
tē ampulloſitate. De ſpuma aut ampulloſa p̄miſit. Spu-
ma enī multiplex eſt. Alia eſt diſſuncta et intenſa: et gra-
dā granulū diſtincta: de qua agit auctor in cap. granorū.
Et bic replicat de eadez ex incidenti gratia diuiſionē. Eſt
alia ſpuma vētoſa et ampulloſa: de qua ſupius p̄poſuit
in cap. de ampulla. Eſt alia ſpuma tertia non granulorū
nec ampulloſa: ſed primum: talis ſignificat omnis vētoſi-
tatis: aut violentiā caloriz: et ebullitiōis. Dicit diſtingui
calorē vīne: et teſtimoniū ebullitiōis: cum vō vīna fit ov-
ſcolozata eſt augmentū indigeſtiōis: et vētoſitatis. Itē ſi
ſit ſubtilis et nimis tenue: fit ex calore. Et croceitate p̄-
cipet: fidele p̄ſtat argumentū incēſſionis. Itē ſpuma pri-
gia fit ex calorē: et alia eſt nigra: aut vīdis a duſtione. Ti-
rat enī ſignificat melancholiam: aut epatis aduſione. Am-
ridis agriaciā. crocea ictericiā crocea. ¶ Ventōſa. Am-
pulloſa de qua dictū eſt: ventōſitatis nūcia. ¶ Intenſa co-
loriz. Idē incēſiū. ¶ Spiritus. Vētoſitatis ingroſſat ſpū
viam ſua intercluſione. ¶ Intenſa. Idē plūmē eſt
toſitatem intercluſam. ¶ Atericia. De hoc dictum eſt:
ſignificat enim ictericiā nigrā: vel viridem: vel citrinā.

Be sanie.

Ulcera vesice sanies effusa fatetur.
 Si sanies foetorem si granis adsit odor.

Si nigra: vel viridis: v^l quasi tincta croco.

Illoc dolor: et partis actio lesa docet.

¶ Expositio. **¶** Ulcera. Sic determinat de ianone
sanies emissa in yrina significat vlcerationē renūm
vesicę aut epatis. Et distinguit qz sanies emissa a renib⁹
sentit.

vesice: aut epatis. Et distinguit: qz sanies emittit
vel vesica grauez odorē h3: et in illis pibus dolor sentit.
Sed si ab epate sanies emittat: tunc dolor est in dextro

C Lōmentū. ¶ Ulcera refice. In hoc cap. tractat de sa-
hypocūdrio ⁊ aggrauatio: ⁊ virtus digestiua impeditur.

Cōmentū. **U**lcera vesice. In hoc cap. tria
nie: q̄ cū vīna effusa significat vlcerationē vesice: aut
nū: aut epatis ex aliq̄ superflua mā in eius regione colle
re emittit sic

nū: aut epatis ex aliq̃ superflua mā in elus. itē
cta. Sed virū a renibus: vel vesica: vel epate emittit
distingue. Nā a renibus: vel vesica emissa gravitate odor
centibus

Distingue. Itā a renibus: vel vesica ciliis g.
ris portēdit: et in partibus illis. et locis adiacentibus
sentit. sed ab epate nequaquam. Sed in dextero hypoco-
stici: et operatio

sentit. sed ab epate nequaquam. Sed in hepate: et operatio
dris pullatio doloris: et quidā pōdus percipit: ab Hippo
digestive virtutis impedit. Hoc ergo elicum? ab Hippo
mingat: et sūmas: et sūmas.

digestiue virtutis impedit. Hoc ergo etiam
crate q̄i fine q̄rte pticule dicit. Si pus mingat: et liqui-
grauis sit odor: tunc renū: aut vesice vlcerationē signiat.

Be pinguedine.

Precedens olei formam resolutio pinguis.

¶ Expositio. ¶ Hic determinat de pinguedine apparen-
te in vultu. Illa pinguedo apparet in vultu signat

Expositio. **T**unc determinat de pinguetudine in urina: et dicit auctor: quod illa pinguedo apparetur in urina: aut est cum febre: aut sine febre. Si cum febre: tunc significat corruptionem: si sine febre: significat fluxum: et

na: aut est cu febre aut sine febre. Si sine febre: ligatur
dissolutione totius corporis. si sine febre: ligatur
solutione fieri a renibus. De urina pingui: aut dissol
tione fieri a renibus. Si sine febre: ligatur
dissolutione totius corporis. si sine febre: ligatur
solutione fieri a renibus. De urina pingui: aut dissol

oleagina qñ significat toti⁹ corporis solutionē
lutionē renū. Et quot modis dissolutio toti⁹ corporis
dissolutiōe:

lutione rend. Et quot incole vni.

100

_____

Cōmē. Dissolutio renū distinguat optime ponit in cōmēto.
Cōmētiū. Precēdes. Post sanies sequit caplm de pinguedine. Hoc nomine pinguedo intelligitur pinguis qdā et vinctuosa suba a mēbris resoluta: q̄ emittit cū vrina: vrina autē magis vel minus pinguis vel oleagina apparet fm quantatē resolutionis maiorē vel minorē: et fm p̄cessum caloris in resolutionē pcedētis. In p̄ncipio nāq; resolutionis ipsius pinguedinis apparet vrina oleagina q̄si olei colorē habēs: in augmēto vero est q̄si oleum. in statu vō est vt ipsa pinguedo: et ipm oleū. Urina ḡ habens olei colorē in p̄ncipio declarat liquefactionē: et q̄si aquosam: qd est vt oleū bz in se p̄fectiorē cōmixtionē olei. et talis est in augmēto: et significat p̄cessū et augmētū liquefactionis: s; que est oleagina et in colore et in suba q̄si ipm oleū significat statū resolutionis et vltimatā caloris dissolutionē: tales qdē vīne et bice febris sunt familiars. **Cōmētiū.** Sed nota: q; talis vrina apparet aut cū febre aut sine. Si cū febre significat dissolutionē totius corporis: appē cū febris morbus sit vniuersalis. Si sine febre p̄ticularē resolutionē significat renū et lumbos. In renibus nāq; et lumbis multa pinguedo circūuoluit et operit eos: q̄ pinguedine resoluta exēte cū vrina: copiosior sit emissio vinctuositas q̄si sit a toto corpore emitteretur. **Cōmētiū.** ppe vinales meatus p̄tuta est: et iō cū sit multa et ppe posita: nec ad sit calor p̄sumptiuus: qz est sine febre: ex quo incipit resoluti copiosius purgat. Sed illa q̄a toto corpore in minori q̄titate emittit: tum qz est in ea febris calor: qui cū p̄sumēdo eius minuit q̄titatē: tum qz remota est a vīs vinalibus. **Cōmētiū.** Dec autē trahim ab Hypo. vltima p̄tula vbi ait. Quibuscūq; pinguis hypostasis et globata est: bis nefretica et acuta significat egritudinem fore in p̄tē fe. et bice. Pinguedo vīne distincta est per p̄tes in superficie: si est in viro carnoso nō valde crasso. In 2^a sp̄e tota superficie vīne occupat: sicut tella aranea. In 3^a sp̄e pinguedo diffusa est p̄ totū. vñ vrina fusa sup lapidem rauco sonat sicut oleū. **Cōmētiū.** Pinguedo resoluta a renibus tribus modis distinguitur a pinguedine totius: qz pinguedo totius nō est tanta nisi forte in tertia sp̄e et bice. Sedo distinguat: qz pinguedo renū statim apparet post vīne effusione: q̄ sit difficile miscibilis de nā: et sit decisa a partibus. p̄p̄inquis: nō cū ea p̄lociat: et iō vīne in cōmixta apparet a toto corpore decisa ex vt decoctiois in epate: cū vrina p̄fectius admiscet. et iō sit minus apparibilis: qz non cadit in vna et eadē p̄te et. Tercio distinguitur: qz pinguedo renū non facit ad intensiōem vīne nisi forte epas sit calefactum. Sed ab omnibus mēbris resoluta sit cum intensiōe vīne et tenuitate.

Cōmētiū.

Cōmētiū. De crudo humore. Humor in vrina sit summus pendulus imus. Adembragz supma ledit mediana vel ima. Straguria nefresim residēs fac atqz tenasimō. Nutritina grauat medi^o diafragma supm^o.

Cōmētiū. **Cōmētiū.** Humor. Dic agi^o o crudo hūore ḡ emittit cū vīna. Tria sunt: que hñt similitudinē. s. crudus humor: putredo et sedimen. sed q̄uo discernantur satis bñ tradit in cōmēto. Crudus ḡ hūor emissus in vīna q̄nq; occupat p̄tē superiorē vīne: q̄nq; p̄tē mediā: q̄nq; inferiorē: et fm hoc diuersis regionibus humani corporis attestat. Si enī occupat supremā p̄tē: tūc significat egritudinē pectoris: et mēbroz sp̄ualiu: et diafragmatis cōpressionē. Si vō mediā occupat p̄tē: tūc significat vitii stomachi cū repletiōe supfluitatiōis: et totio ventris: et ru-

gitus intestinoz. Si inferiorē occupat p̄tē: tūc renū et lūborū et p̄tū adiacētū declarat passionē: vt straguria nefresis. **Cōmētiū.** **Cōmētiū.** Humor et. Post pinguedine agit de crudis hūore ḡ purgat cū vīna. **Cōmētiū.** Et notādū ē: q; tria sunt que p̄tendūt sp̄em sediminis. sedimē: putredo: et crudus humor. Est ergo diligenter discernēdū sit. Si mota vīna sedimē in paruis hypostasis resoluat: hypostasis est: et bz formā magis eq̄lem nō adeo interruptā. Est autē by postasis supfluitas tertie digestionis. Si vero mota vīna dissoluat in pingues: et oleagines resolutiones: et ipa vīna fenda sit: et mali odoris significat: q; putridus est humor. Itē tale sedimen saniosum: et ineq̄le est: et insipidus. Si aut mota fuerit vīna et in q̄sdā arthomosas resolutiones dispergit: cruditas humorū intelligat. Crudus itaq; humor cū vīna emissus: aut superiorē occupat p̄tē: aut mediā: aut infimā. Si superiorē obtineat: declarat vitii pectoris: et sp̄ualiu: et cōpressiones diafragmatis: vt asma vel diſma: vel emoptoica passio declarat. Si mediā obtineat p̄tē vitii stomachi ex repletiōe supfluitatis: vel torcio ventris: et inflatio: et rugitus intestinozū indicatur. Si infimam partem obtineat passio renū: et lumborum: et partium adiacentiu: tenasimon: nefresis: straguria: et tibiārum et genū dolor manifestatur.

Cōmētiū.

Cōmētiū. De sanguinea vīna. Et vitio secoris trahitur mictura cruoris. Vesice aut renū venę chilis: bec tibi plenus. Prouida signoz doctrina facit reliquozū. Fundit trumbosum vesica graue maculosus. Et subsistentem modicum fetoris habentem. Abinctio fit pura venę chilis ex crepatura. Et dolet a fine grauter pars septima spine. Si fluat a lūbis: purus manat: et sine trumbis Renū testatur id punctioq; comitatur. Dextram dolor cruciat si fluxus ab epate faciat. Et sanguis purus manat fomenta daturus.

Cōmētiū. **Cōmētiū.** Ex vīrio. Dic determinatur de sanguine exēte cū vīna: qui q̄tuor significat. s. aut vitii epatis: aut vesice: aut renū: aut rupturā venę chilis: et hoc qd dicit vīq; ibi. **Cōmētiū.** Hoc tibi plenus. Dic ponit specificationes cū alijs p̄ditionib^o: et p̄ q̄nq; p̄cedit a vesica ibi. **Cōmētiū.** Fundit trūbosum. Dic specificat q̄nq; sanguis p̄cedit a vesica: qz sanguis ille est trūbosus in modū globi: et bz graues atq; fetidū odorē: et in fundo residet: et talis sanguis est spissior et ponderosior. Ratiōes horz satis oñdunt in cōmēto. **Cōmētiū.** Dic specificat q̄nq; sanguis p̄cedit ex rupturā venę chilis: qz tūc sanguis est purus: et maxim^o dolor sentit in septia spondili scā p̄numeratiōe ab inferiori p̄te. **Cōmētiū.** Si fluat a lūbis. Dic specificat sanguis exiens a renibus: qz tūc sanguis est purus: et nō est trūbosus: et dolor et p̄ctio sentit in renib^o. **Cōmētiū.** Dextra dolor. Dic specificat sanguis exiens ab epate: et ille sanguis est purus sincerus et dolor in dextro hypocūdo sentit vehemēs. **Cōmētiū.** Renū vesice. Dic determinat de arenulis. q̄ signant passionē: aut renū: aut vesice. Renus si apparent rubee in colore: vesice si apparent albe: et bñ fm colorem mēbris a quo deriuant. Est autē notandū. q; arene rubee q̄nq; apparēt i patiētib^o duplicē tertianā: vt simplicē: et maxie i bñtib^o renes ficosos p̄p̄ diſcrastiā febrile appēt arene rubee de calculo. Quid sit calcul^o: et q̄uo ḡnāt: et q̄ sint cāe ḡnōnis ip̄i calculi satis in cōmēto manifestū est inspicienti.

Cōmētiū. **Cōmētiū.** Ex vitio. In hoc cap. agit auctor de san-

Cōmētiū.

Expō.

Cōmētiū.

De contentis

guine: quicquid est vrina emittit. Sanguis g̃ emissus cū vrina aut pcedit ab epate. tūc d̃ esse purus: & sincerus & in dextro hypochondrio sentit. Et talis sanguis cū sit calidus. vrine pfectius admisceat: aut pcedit a vesica. & tūc d̃ esse sanguis trūbosus in modū globi: & grauis odoris & in fundo residens: q̃ tunc fit frigidus. vtpote ad nutrimentū mēbrū frigidū destinatus impurius est: & spissior: & pōderosior. Recept̃ ēt infra p̃cauitatē vesice: q̃ frigidum mem̃bz est amplius p̃globat: & corūp̃it: q̃ debile h̃z calozē. vñ nō pōt a sup̃fluis depurari. q̃ frigidus est iō globosus: & grauis ad fundum descendens. iō & grauis odoris: nec vrie cōmiscet. vñ a vesica originē d̃ h̃re. Circa pectinē: & peritonē: & circa extremitatē virge in emissione vrine punctura sentit. & tūc talis sanguis pōt in vrina petrificari: & cū hoc ēt sua globositate. & ēt friditate: et cū hoc ēt fm̃ loci p̃tinētis p̃prietatē petrificationē faciētes: ex qua multi perierūt. Et vt refert Gal. talis sanguis q̃nqz p̃ ṽgā in modū sanguisugę emittit. si a lūbis distrahitur originē purus est: & in renibus dolor: & p̃uctura sentit. si ex ruptura cōstis. vne puenit purus similis est: & in 7. spondili facta p̃numeratōe ab inferiori pte dolor sentit vebemēs: huius dogmatis firmitatē trahim⁹ ab Hypo. dicit. n. Si sanguinē mingat q̃: aut pus q̃ si puluerulētū sanguinē ad osiam puri. Et postea subiungit: ēt squamas p̃ qd̃ significat vlcera vesice: & subdit: & ardor grauis fit: ex quo habet corruptio sanguis: & tūc qd̃ vlcera nem significat vesice. Itē dicit Hypo. Si sanguinē mingunt: & trumbos & stranguriā habent: & dolor incidit in pectinem: & peritonē: circa vesicam dolorē significat. Ex his enim passio vesice significatur. Itē determinat Hypo. quādo a renib⁹ pcedit & dicit. Quicquid sang. spon te mingunt bis de renibus rupturam vne significat.

De arenis.

Renum vesice lapidem testantur arene.

Renum si rubee vesice si magis albe.

Emula contenti forma sit suo continenti.

Expō. **C** Expositio. (C) Renū. Lōmentū istud require in cōmēto superius dicto: vbi dicit. (C) Renum vesice. Dic deter minatur de arenulis quid significant.

Cōmen. **C** Lōmentū. (C) Renū. In hoc cap. agit auctor de arenulis: que q̃nqz emittunt cū vrina: & passioibus vesice. Attēstant aut in renibus nefresim: aut latissim fore in vesica ostēdit. Sed arene: aut sunt rubee: aut albe: aut nigre: aut subnigre. Si rubee & molles a renibus euenire ppenduntur. rene. n. rubei sunt: & molles: & carnosī: & sanguinem p̃tinēt. vñ arene ibi gnāte iuxta formā sui p̃tinētis in ru beitatē spēm ppendunt. Si albe sunt potius a vesica pueniunt. vesica nāqz alba est. & fm̃ formā p̃tinētis p̃ten tum imutat. Omnis enim res trahit ad suā originē: vñ a loco sue gnationis: vel a re agente vel patiēte. A loco si cut apostemata: que talia debet eē q̃lia sunt loca vbi nascunt: vt formata in loco ociofo. Si nigra sint d̃ melācolica mā sūt. & sunt oib⁹ peiores: q̃ sunt de grossiori mā. Sed que sunt albe citius dissolui p̃nt: q̃ ex flegmaticis hūoribus crudis: & indigestis cōgelatis gnānt. Calculus itaqz qui fit ex nigris arenis sibi p̃glutinat: & p̃glutinat: & p̃flat: & oīum pessimus est. Si magnus fuerit: nō pōt curari nisi per incisionē: aut sit de albis arenulis de flegmatica mā pductis: ille nisi fuerit multū adustus: & in p̃fetu teporis excoctus: & induratus diureticorū beneficio: et antidotarioz medicaminū facilis pōt curari. Et nota q̃ in pueris fit frequentius litas p̃p humoz vicosi: tātē in eis abūdātiū: in iuuenibus vō fit nefresis frequē

tius p̃p siccitatē renū. Unde sanguis desiccatur: & subtile p̃tes p̃sumunt: & terrestribus igit remanentib⁹ relique in durant. (C) Noli autē semp̃ terri: quotiēs videas arenulas rubee in vrina apparere: nec statim p̃cipites sniam de calculo: q̃ in patiētib⁹ duplicē ternariā: vel simpliciē & maxime in hūitibus renes siccōs arenule apparent: ra bee p̃p febrile d̃icrasia. (C) Itē nota: q̃ tres sunt cāe gnātionis calculi. s. abūdātia sup̃fluitatū: & vicositas earum angustia meatū: & debilitas virtutis expulsiue: p̃le igit cāe fortius sunt in pueris. & iō isti passioi magis familiarē res existūt. (C) Tribus de causis apparent arenule. & vel ex calculo: vel artenica: vñ lōga q̃rtana. In artenica ex in duratione humoz: in q̃rtana ex melācolia desiccate: in durante humoz: vt habet in Alexādro de p̃ficio: q̃ la pidē expuit: qui generatus erat in canalibus pulmōnis ex humoz induratiōe. (C) Et nota q̃ arenule significant q̃ lapidē p̃firmat: & q̃nqz diminiui. si pus nō apparent: ap̃ quotidie multiplicent magis: & magis quousqz multū ap̃ parcat significat lapidē diminiui. Si pus diu multis ap̃ parentib⁹ quotidie diminiunt magis significat lapidē p̃firmādū: q̃n vero penitus non apparent: cūz nō sunt purgate: tunc significant lapidem confirmatū.

De pilis.

Forma pilo similis: vel erit decisio carnis.

Aut pars humoris lima siccata calozis.

Inde probes renum: vel totius nocumētus.

C Expositio. (C) Forma. Dic determinatur de pilis. Pil. Expō

sunt qdā resolūtōes lōge & graciles ad s̃tudinē p̃p̃oz: & emittunt cū vrina: & significant aut dissolutionē renū: & lūboz: aut siccitatē hūoz: ex acuitate calozis desiccatoz: & hoc bētur in cōmēto. (C) Nota q̃ isti pili appent aut cū fe. aut sine fe. Si cum fe. significatur totius corporis dissolutio. Si sine fe. dissolutio renū & lumborū.

C Lōmentū. (C) Forma. In hoc cap. agit auctor de pilis. Sūt aut pili qdā resolūtōes lōge & graciles in modū p̃p̃oz: q̃ cū vrina emittunt. Procedūt aut ex dissolutionē renū & lūboz: vel sunt ex hūorib⁹ siccatis: qd̃ sic dissoluti sentiat in tali resolūtōe: q̃n digitis p̃fricat q̃n soliditas carnis: tūc de suba renū esse p̃pedit: & significat p̃tes eoz & lūboz: ex acuitate calozis eos dissolutis. vñ Hypo. in affo. d̃cidētis & tales apparēt in diabetis. vñ Hypo. in affo. Quibuscunqz modica caro: aut pili exeit pingui ex renū te vrina: h̃s a renibus egrediunt: vñ bis eductio de renibus fit. Si aut pili illi p̃fricati digitis cedūt cōp̃fessionibus nec statim euanescent: ita vt subit aliq̃ soliditas lon: & induratis hūoribus fieri significant. Et si resolūtōes renū ge apparent: & aliquātulū grosse: significant opilationē renū & lumborū: q̃nqz dextri renis: q̃nqz sinistri: & q̃nqz vtriusqz. Si dextri dormitatio & fornicatio in vtroqz sentiunt. si sinistri in sinistro pede. si vtriusqz in vtroqz sentiunt. Ex tali. n. opilationē nerui cōp̃rimunt: & ex cōp̃fessionibus ne eoz spūs anialis: cuius p̃prietas est currere & p̃neruos sensum & volūtariū motū ipendere nequit parib⁹ exremis. vñ per neruos spūs anialis nō pōt libere transire p̃p cōp̃fessionē p̃dicatā. vñ dormitatio: vel fornicatio occurrit. (C) Et nō q̃ pili appent in vrina: aut cū fe. aut sine fe. Si cūz febre totū corp̃is dissolutio significat. Si sine febre de renū substantia fieri decisio particulariter indicat.

De squamis & fuffuribus.

Per squamas tenues & fuffura micra notat Vesice scabies: aut si febris concomitatur.

Zotius

Totius fuit integritas corpus tenuatur.

Expō. **C** Expōitio. **C** Per squamas. In hoc loco, determinat auct or de squamis et fursurib⁹. Squame sunt qdā resolutiōes late et rotunde ad similitudinē squamā pisciū: qdā de a superficie mēbroz abradunt: et vocant⁹ squame petaloides: et iste squame appentes in yrina qñqz significant dissolutiōē toti⁹ corp⁹. si ad sit febris. Si vō nō sit febris particularis dissolutiō: et scabies vesice significat. **C** Fursura sunt qdā resolutiōes ad similitudinē fursuris: que ex caloris violentia a mēbris dilacerant⁹ et abradunt⁹. Iste g fursura sunt alba: qz mēbra: a gbus decidunt⁹. alba sunt: et erunt magis grossa qz squamē: qz magis pfunde a mēbro rū suba dissolunt⁹. Talia g ptenra fursurea appentia in yrina significat aut toti⁹ corp⁹ dissolutiōē: aut solū vesice. Si g cū appent ad sit febris. tūc dissolutiōē toti⁹ corp⁹ significat. si vō sine febre appent: significat dissolutiōē vesice solū. Lognotat⁹ et per digestiōē et idigestiōē.

Lōmē. **C** Lōmentū. **C** Per squamas. Sequit⁹ de squamis et fursurib⁹. Sūt aut squame quedā resolutiōes late et rotunde: que quasi a mēbroz superficie actiōe caloris dilacerant⁹ et abradunt⁹: et sunt qdā petaloides que ex tritico sunt et modici squamis pisciū assimilant⁹. vñ squame petaloides nūcū pant⁹: b⁹ resolutiōes a mēbris decide qñqz cū yrina purgantur: et indicat dissolutiōē toti⁹ rñ: aut vesice. Si igit ad sit febris cū appent: significat dissolutiōē totius corp⁹: vt in febre ethica ptingit. Si sine febre et indigōne. tunc ptiularis dissolutiō et vesice scabie demonstrat. Hoc affirmat Hypo. i affo. vbi ait. Si squamas mingūt: et dolor grauis sit: vesice vlcationes significat. **C** Fursura sunt quedā resolutiōes in modū fursuris dispositē: et a mēbris decident⁹ ex violētia caloris. Sunt et albe: qñ ipsa mēbra alba sunt: tales emittunt⁹ cū yrina: et sunt grossiores squamis: qz nō ita superficialit⁹ radunt⁹: s⁹ a calore inserto pfundius a mēbroz suba euellunt⁹. Yrina g fursurea b⁹ resolutiōes: aut dissolutiōē totius corp⁹ significat: aut vesice tñ. Vñ sic distinguit⁹ p febrē et nō febrē: p digōnē et nō digōnē. Hypo. aut in affo. Quib⁹ in yrina pigui exite fursurea mingunt⁹: bis vesica scabit. Petala et fursura dissolunt⁹ a vesica. sed nō crinoides: qz vesica nō est solidū corp⁹: sed est tenuis et pelliculosa. **C** Predicta corpa qñqz fluūt ab humoz calore ligdas pres psumēte: vel frigiditate condensante. S⁹ cū alijs signis in pma specie ethice apparet petaloides in secunda fursurea in tertia crinoides.

C De crinoidibus.

Certa fides per crinoides qz tertia febris. Est ethice species nimis inserta latebris.

Expō. **C** Expō. **C** Certa. Dic determinat de crinoidib⁹ et sunt. Crinoides qdā resolutiōes grosse: qz caloris violētia multū pfunde a mēbroz suba euelluntur: et sunt maiores qz squame et fursura. Vabent. n. crinoides tres dimensiones magnas. s. latitudinē: longitudinē et pfunditatē. Crinoides igit in yrina appentes tertia species ethice significat.

Lōmē. **C** Lōmentū. **C** Certa. Sub vno titulo egimus d squamis et fursurib⁹. In B caplo suz tractaturus d crinoidib⁹. sunt aut crinoides qdā grosse resolutiōes decise a mēbris violētia caloris incesit et trussit mēbris: et sunt maiores fursuribus et petaloidib⁹ in trina dimēsiōne. s. latitudinē: lōgitudinē et pfunditatē gradēscūt pp qd signat qz mēbroz suba amplius et plen⁹ dissoluat. Dicit⁹ aut crinoides ab idos qd ē forma et crina qd est vno: qñ formā vna pten dēt. sūt aut crine vel crina grossiores pres vl ptiule tritici: qñ in pñ mollitiōis et attritiōis mole de grani integri

tate diuidunt⁹. Tales g crinoides in yrina appentes tertia spēs ethice designat: cū aut sint ita rotūde a vesica nō pcedūt. Vesica nāqz magis accommodat⁹ resolutiōi fursur et squamāz qz crinoidaz. Appēt qñqz tales crinoides rubee et subnigre in febre acuta ppter sanguinis infectionē et pessimū est: et qñqz passionē solidoz mēbroz testat⁹. vñ Hypo. in vltia ptiula ait. Quibuscūqz in febre in yrinis crinoides hypostasit⁹ sūt: lōgā signant egritudine. i. ethicā.

C De athomoz resolutiōibus: et albis minutis.

Innuatur gutta regnare per alba minuta.

Si mulier fuerit non alterum tibi decrit.

Quin et ceptus ad sit: vel languori neptus.

Expō. **C** Innuat. Dic dērmiaf d athomosis resolutiōibus: et albis minutis. Iste g resolutiōes appētes in yrina tā in viris quāz mulierib⁹ vitū gutte signant. Et s⁹ regionē yrine quāz iocupāt: signant corp⁹ bñani regionē affligi: qz si in pte supiori yrine. tūc signat partes supiorē corp⁹ pati guttā: et si in media mediā: et si in fundo yrine inferiorū corp⁹ prius guttā signant. **C** Est tñ notādūz qz si iste resolutiōes athomose et albe in yrina mulieris appent: et pigues sint in modū loture amili in fundo residētis inferius. et post modicū tps cōglobant⁹: inqz tales resolutiōes mulierē significat pcepisse: et si appareāt subrubee et rotūde significat mulierē in masculū pcepisse. Si vō appēat albe: vel sicut lūide: et late forme significat feminā pcepisse. Si vero cū omnibus predictis signis mulier nō cōcepit. tūc significat guttā. sicut dictum est: vel matricis humositate. et tunc yrina est magis spissa.

Lōmē. **C** Lōmentū. **C** Innuat. Segit tractat⁹ de athomosis resolutiōib⁹: et albis minutis: qd idē ē. Athomose resolutiōes et albe significat vitū gutte tā in viris qz in mulieribus: s⁹ si appēat in fundo: significat guttā inferioz ptiuz. si in media regiōe appent: vitū gutte significat in mediā ptiuz. s. a regiōe gnatiūoz vñqz ad diafragma. si vō apparet in pte supiori supioz ptiū guttā significat: s⁹ si p totā yrine subam diffundunt⁹: guttā oīum mēbroz significat. Tales aut resolutiōes si in yrina mulieris appent: et sit pigues: et marie in pte inferioz i modū loture amili inferius residētis: et post modicū tps cōglobant⁹ significat mulierē pcepisse: et si appēat subrubee et rotūde forme significat masculū cōcepisse. **C** n. rubee sunt: vel subrubee significat: qz nālis calor ē sufficiēs dare eis talē colorē. Si vō appēat albe: et qñ lūide et late forme: signant feminā pcepisse. Per talē nāqz colorē vñ signat debilitas nālis caloris si sufficiēt eis colorē pfectū attribuere. Si vō nō pcepit mulier: et tales appent resolutiōes: signat qz cōcepit dolorē: et paritura est inqratē. Solū. n. vitū gutte signatur siue ondis in muliere. g tales resolutiōes equocant⁹: vl ad pceptū signandū: vel ad arteticā: vel humositatez mīcias: et tūc yrina spissior est. Iste sunt vrie. s. muliebres: que magis deludunt artificē. De talib⁹ nāqz yrinis dare finiam piculosus est: cū ad vtraqz se bēant: q dicta sūt. vñ de talib⁹ vñas ignora ē. tñ pp fetū. tñ pp mulierē. In viris aut tales yrine cum albis minutis securiores sunt ad indicādū in eis. n. veritas māifesta lucet. Sed yrine muliebres execrabiles sunt pp duplices fetus: et corp⁹ continēis respectū. Vñ dicit⁹ resolutiōes in yrina viri appētes guttā significat albe sunt: et pue sunt: et rotūde. Albe qz resolunt⁹ a mēbris albis. vñ imitant⁹ colorē mēbroz a qb⁹ decidunt⁹. Parne sunt cū nālis calor agat in mām gutte: vt eā digerat et dissoluat: resolutū quoddā parū de membro: qz cum solidū sit: et parua sit caloris actio: paruum est quod resoluitur. et ideo parue sunt resolutiōes.

Expō.

Lōmē.

Urine mulie
rū fallacia.

De contentis

Rotunde sunt: qz calor vndiqz agit in illā mām circūferē
tialiter dissoluēdo. z iō rotūde appetit: vel rotunda sunt:
qz de rōne granula rotūda sunt: qz ex descēsu rotūdātur
vt grādo in casū. vtpz ē de gutta pluuiāliqz in descēsu
suo rotūdāt.

De signis conceptionis.

Ad matricē sicca: vennis sopita: retentio fluxus.

Discolor affectus: vomitus: cōpressio virge.

Ad aīe grossities: z perturbatio ventris.

Ex mellicrato conceptus signa probantur.

Expō.

C Expōitio. Hic determinat de signis: per que possumus
cognoscere pceptionē ex incidēti. Signis pceptionis: qd
bētur per vrinā: in proximo est dēti. Sed alia signa sunt
cōceptionis: que enumerātur in istis predictis versibus.
C Matricē sicca. Qz iā clausum est orificiū matricis: vñ
nō emittunt mēstrua: que vuluā hūectare solent: sed po-
tius retinentur ad nutrimentū fetus. **C** Vennis sopita.
Aliud signū pceptionis. Si desiderū veneris est sopitū: z
extinctū. ppter hoc: qz mīx: que vacua erat: iā repleta ē.
C Retentio fluxus. Aliud signū pceptionis. Iqz mēstrua
retinent: vt inde nutriat fetus. **C** Discolor affectus. Aliud
signū pceptionis. Appetitus varius z multiformis: qz mō
appetit acrimina: mō fructus acerbos: z carbonēs: z bu-
uimodi similia. Et hoc accidit ex ipso sanguine mēstruo
melācolico redundāte ad os stomachi: z inficiēte ipsū.
C Vomitus. Aliud signū: qz ille sanguis inficiens os sto-
machi mouet ipm ad vomitum. **C** Cōpressio virge. Aliud
signū pceptionis. vt bētur in cōmēto. **C** Ad aīe grossi-
ties: qz sanguis redūdāt ad spongiositātē māmillarū. vñ
igrossant. **C** Et perturbatio. Aliud signū pceptionis. **C** Hypo-
in 4ª pñcula affozit. Mulieres si vis scire si pcepit zc.
C Cōmentus. **C** Matricē sicca. In hoc caplo: qd est qñ si
nale z cōplementū sui opīs: assignātur accētia z signa ce-
lebrate pceptionis. De pceptiōe per vrinā significāda pre-
cesserat intēio in caplo pcedenti. Ideoqz ad pceptiōis no-
titiā plenarie hñdā posuit auctoz signa pceptionis in pcelo-
ne sui operis. **C** Matricē sicca. Qz pclusum est interius
orificiū: neqz iā emissionē mēstruoz: matricē hūectatur
vel vulua etiā illinitide mēstruoz nō hūectat: qz mē-
strua retēta sunt ad nutriendū ferū. hoc autē nomie matricis
eius extremitas. i. vulua intelligit: vel vulua sicca est:
qz a mīce iam repleta ex semine virili iam interius mo-
netato: iaz voluptas mīcis a veneris illecebris nō adeo
diffundit: nec in lachrymas resoluūt venereas. Extincta
n. est stis eius: que pñs sedari nō poterat: qd fit: qz laz re-
pleta est: z ex interiori sarcina aggrauata minus pōt va-
care priuiti venereoz. Ex vacuitate nāqz mīcis viger
sensibilitas: z ex sensibilitate ampliori amenitate vene-
ris matricē ampli⁹ infestat. **C** Vennis sopita. Nō merca⁹
ppter pñctā rōnem. Sed obmurmurāt subagitatores z
lenones z assueti ad venerē dicētes hoc esse falsum: qz a
multis post conceptionē auidius z instātius appetit co-
itus qz antea. Dicunt se etiā vidisse quasdā: que ante cōce-
ptionē suis adulteris ianuā pudoris claudēbāt: sed facta
pceptiōe vmbilicū: z crura eius relaxabāt. **C** Rīdem⁹
hoc pot⁹ esse securitatis cā qz cā ardoris z voluptatis: nō
tñ dico quin ex fetu calore duplicato renes calefiāt: et ex
calore puagāte vel pgrauate veneris orificiis qdā pñt
tus innascat. sed non est adeo voluptuosus: sicut qui fuit
an pceptionē: vel in pceptiōe. Tunc n. matricē tota se ope-
rit: z applaudēs tēperatiē feminis ipm intromittit in mo-
netā pceptionis. i. forniā. **C** Aliud cōmētū. **C** Matricē.
Qñ egit de ardomosis resolutiōibus: que qñqz significāt

Cōmen.

Appetit⁹ ad
coitū: an ma-
tor sit an con-
ceptionē vel
post.

Aliud com-
mentum.

pceptum: qñqz non. hic addit signa: per que fiat discretio
qñ significet pceptū. Et pmo ponit gnālia. scō spālia cuius
matricē psequita ē qd desiderabat: z adepta est qd vena-
bat gēsat. Et iō claudīt vt retineat qd desiderabat: ac
ceptū collū eius z vulua desiccantur: qz nō fuit qd solet
fluere. vñ vulua minus humorosa fit. **C** Vennis sopita.
Cū matricē creata sit ppter pceptionē habito sine ad que
ipsa est facta. tūc in eo gēsat nāliter. vñ nō appetit plus
coire. Tñ ex ebullitione postea facta in ipsa matrice: ma-
xime si mām ipsa generādi fuerit colerica: z etiā matricē sit
sibi similis in complexionē. sunt quedam mulieres pte-
gnātes: que appetunt coitū vebementer: qñ in eis renes
supflue calefiūt z maxime cū vulua nō recipiat in se hu-
morositatē solūtā: ppter hoc magis appetit coitū: z for-
te ad hoc vt eius humectet vulua: matricē coitū appetit
maxime ppter necessitatē qz ppter vilitatē: qñ natura
stimulat a vebemēti fecitate simulātē mīce ad appe-
tendū coitū. **C** Retentio fluxus. Id est mēstruoz: reti-
nent aut mēstrua vt fetus ppinent nutrimentū ad pñ-
clutionem interioris orificij. **C** Aliud cōmētū ad pñ-
cta carmina. **C** Matricē. Patet cā huius ex pñctis qñ
nā coartat collū matricis: vt retineat mām generandi.
C Affectus. Id est appetitus. **C** Discolor. Id est varius
z multiformis. mō n. appetit acrimina: mō fructus acer-
bos: mō cretā: mō carbonēs z similia qd bz cōtingere ex
sanguine mēstruo melācolico z pñgiolo redundante ad
os stomachi: z inficiēte ipm. vñ appetunt similia sue infe-
ctioni. Sed hoc bz fieri maxime in nouitate pceptionis. p-
pter retētiōē mēstruoz. sanguis n. mēstruus adhuc est
in motu. In 3ª aut mēse: vel in 4ª fetu iam pfirmato cel-
sar talis appetitus. **C** Vomitus. Ex eadē cā: sed accidit
maxime in nouitate pceptionis. **C** Comprēssio virge. Ex
angustatione interioris orificij matricis. vnde videtur vi-
ro cū coit cū muliere: qz virga a vulua ligat pcepit
virga est lōga. **C** Ad aīe grossities. Ex redundāte san-
guinis ad spongiositātē māmillarū. vnde distēdunt z in-
grosant. Sunt nāqz pñui meatus a matrice ad māmil-
las: per quoz pñuitatē fit trāstus denuationis ad supe-
riora: z ad māmillas. **C** Turbatio. Aliud signū ē ab hy-
pocrate elicitū. Dicit. n. in 5ª particula affo. Mulieres si
vis scire zc. qñ dormitura est da ei mellicratū bibere: si
quidē habuerit tortiōis: pcepit. si vñ nō. Sed non est
omnino veridicū signū: qz suscepto mellicrato: tortiōis
sentiant: nō tñ. ppter hoc semper de facta pceptione ar-
guunt. Si vero in corpore mulieris suscepto mellicrato
fiat absentia z priuatio tortiōis: certū est signū nō facit
pceptionis.

De signis conceptionis masculi.

Conceptum maris insinuat splendor faciei.

Ad embrozū lenitas: spissi concretio lactis.

Atqz tumor ventris in dextra parte rotundus.

Femineum fetum contraria signa figurant.

C Expōitio. **C** Conceptum. Hec sunt signa pceptionis
masculi: quia si mulier ante conceptionem esset discolor
rata: z facta conceptione habeat faciem bene coloratam.
ex hoc habetur: vñ signū conceptionis masculi quan-
tum est ex hoc. **C** Ad embrozū lenitas. Si facta conce-
ptione mulier habeat lenitatem embrozū: hoc est
signum conceptionis masculi quātū est ex hoc. **C** Atqz
si concretio. Id est coagulatio lactis: z spissitudo. Si
tumor. Scilicet ventris. **C** In dextra parte rotundus:
qz ibi est locus pceptionis masculoz. **C** Semineus. Si
gna pñia istis: qz dicta: sunt signa pceptionis femine.
C Cōmētū.

Cōmen. **C**ōmentū. **C**ōceptū. Post tractatū de gñalib' signis pceptionis: subiūgit auctor de spālibus. **C**ōplendor fa-
ciei. Recurrit ad priorē consistentiā mulieris. Si autē an-
pceptionē solebat esse minus colorata: et post modicū fa-
cta pceptiōe purpurea facies vel illuminata occurrit: ex
hoc perpede conceptionē masculī. Nā si calidiori sangui-
ne: et in calidiori pte mīcis concipit. vnde nālis calor in
corpore mulieris incutit et mello: digestiōe procreat. nāz
ex bona digestiōe bonus color in facie nascit. **C**ōmem-
broz leuitas. Ex eadē cā: ex bona nāqz digōne bonuz est
nutrimentū: et bona reparatio spūum: ex quibus sufficiēter
repatis robur et vigorositas ipsi corpoz prestatū: et mem-
bra leuigātū. **C**ōspissi pcretio lactis. Idest coagulatio:
qz lac magis est digestū et excocitū: et ablata est aquositas
virtute caloris. Vñ si eius gñta super vnguem vel super
marmor: aut super alia re terfa apponit: non fluit: sed la-
terales ptes eius redigunt in cumulum: et hoc significat
masculi pceptionē. **C**ō In dextera pte. Vbi est locus con-
ceptionis masculoz. **C**ō Rotundus. Qz ptes masculini
corpōis cū sint fortiores fori sibi coherent: nec in mīri-
te qdā fragilitate distendunt. **C**ō Roraria signa. Nā cō-
trariarū cārū dñy sunt effectus. **C**ō Secundū cōmentūz
ad predicta carmina. **C**ō Conceptū. Vñ determinat signa
cōceptionis spālia: mā masculī est spāliū qz femine. Po-
nit auctor: qz sperma viri stat loco factoris et agentis: sed
sanguis menstrualis loco māt. Et ex hoc pñz: omnis vir
calidior est omni muliere: tñ quedā mulieres calidiores
sunt quibūdā viris: sed hoc intellige de calido viscoso et
māli magis. viri autē omnes calidiores sunt calore vñuo-
fo et formali: et ideo viri fortiores sunt feminis. **C**ō Splen-
dor faciei. Quoniam ex mā calida: que ebullit in matrice
eleuātur fumū vel vapores calidi ad epar: vñ calefit. Et si
mīlter ad cor: vñ calefit. vñ ex his mēbris sic calefactis
eleuātur calidi vapores ad facies: et ad caput. vnde facies
splēdēscit: rubor est ex flore sanguis vñtute caloris depura-
ti: et inde leuitas totū corpōis: calor rarefacit et subliat:
que duo sunt pñcipia leuitatis: calidū vño velociter mobi-
le. **C**ō Spissi pcretio. Quod fit a calore forti aquositatez
ipsam: et spūi fortiter cōprehēdētē. vñ videmus qz car-
nes cocte rigidiores sunt: qm calidum supernūcitat buni-
dū: et ipm cōprehēdit: et coagulat per abstractionē buni-
di prius exñs. Sed attendendū est qz calor aggregatus
fortior est qz spūs: et iō parui viri nūqz sunt humiles: qm
calor eoz est aggregatus. vñ mobiles fortiter sunt elena-
ti: qm calor semp spargit et eleuat: et iō sunt audaciores et
subtiliores. Cōtrariū accidit in magnis ppter eius spfo-
nē. vñ si magnū sapientē videns: vel innēneris: et parui
humilē: redde laudē deo. **C**ō Atqz timor. Luz. n. calor hu-
midus fortiter cōprehēdit: rorūdat: sicut supra prelibatū
est. Et hoc ē facit in dextera pte maxie: qz calida est: et iō
tumor rotundat: euz pñpū masculus. Signa pñcipia ap-
parent in mulieribus. **C**ō Et nota qz splendor faciei ma-
xime pceptionez masculī certificat. si an pceptione m fa-
cies erat palida.

Cō Be spermaticis resolucionib'.

Spermaticis inscripta notis vrina fatetur
Illecebrez coitus: genitalia membra grauari.
Fermento veneris ludibria vana sopozis.
Sine gomozē: vel membra vim resolutā.
Cō Expōitio. **C**ō Vñ determinat de spermate apparen-
te in vrina. Regula. Vrina cū spermaticis resolucionib' appa-
rens residēbus: vel ad fundū tendētib': significat coitū
pcessisse: aut nocturnā illusione: aut volūtariē et desiderii

venereoz opez sine actu. et tunc significat membroz ge-
neratiuoze repletionem. **C**ō Sine gomozē. Talis etiam
vrina si frequenter occurrat gomozēz significat: vel pa-
ralesim generatiuoze membrorum.

Cōmentū. **C**ō Spermaticis. In hoc caplo auctor agit **Cōmē.**
de spermate in vrina: qm qm cum vrina mittunt reso-
lutiones spermaticae. vñ appet vrina euz quibūdā spma-
ticis resolucionibus. Est ergo talis regula. Vrina cū sper-
maticis resolucionibus apparens ad fundū tendētib': vel
residētib': coitū significat pcessisse: aut nocturnā illusio-
nem aut concupiscentiā: aut affectū venereoz opez sine
actu pñcie. Significat etiā genitaliū mēbroz et didimo-
rum repletionē ex spermate qd est: qz redundat in testi-
culis et per incōtinētiā cū vrina emittit. Significat etiā
talis vrina: si frequēter occurrat: gomozē. sine paralesim
genitaliū mēbroz. **C**ō Est aut gomozē imoderata et in-
uolūtaria spermatis effusio: que est passio turpissima: de
qua multitudo nō modica: vel aliqui aliquādo pierit: q-
tales egritudine pñteri erubescunt. vnde morbi malitia
magis cōfortatur. Sicut autē bec passio ex nimia sanguinis
abundātia. vñ sperma augmētā et pñ nimia abundātia
multiplicat et emittit sine aliq delectatione et virge ere-
ctione. Sicut qñqz ex debilitate vñtus retētiue: qñqz ex
lenificatiōe vasoz seminaliū. vñ vasa seminalia lubrifi-
cant: et sic spma ex tali lubrificatiōe cū nō hēat coheren-
tiā in receptaculis inuolūtariē labit. Significat autē bec
passio in illis: qui hñt palesim in mēbris genitalib': sicut
est in epilepticis et apoplepticis. in illis. n. vrina et semē inuo-
lūtariē emittunt: et sic spma pp debilitatez nernoze: et pp
aliā cām intrinsecā inuolūtariē egredit. **C**ō Spermaticis
notis. Idest spermaticis resolucionib'. **C**ō Scripta. Idest pñ-
sa. **C**ō Illecebrez coitus. Quo ad celebrādū coitū. i. quan-
do aliqs celebrauerit coitū. vñ ex reliquis materiis reso-
lute et nō sufficiēter educte: qz debilis fuit spūs expellēs.
iō talis appet vrina. **C**ō Genitalia membra. Scda signatio
est: mēbra genitalia dicunt in hoc loco et testiculi: virga: et
vidimū pñcipue. **C**ō Fermento. Idest spmate: quo testiculi
turgescunt: sicut pasta ex fermento crescit: et ampliā. **C**ō Lu-
dibria vana sopozis. Idest nocturnas illusiones ex vene-
reis officiis vel opib'. qñ. s. dozmētib' se igerūt: et impro-
uisa mēte somniat vel dozmūt. **C**ō Gomozē. Idest imo-
deratā et inuolūtariā spermatis effusione. **C**ō Vñ resolutā.
Idest paralesim: que fit ex dissolūne mēbroz. **C**ō Sequit
aliud cōmentū ad pñcipia carmina. **C**ō Spermaticis. Sperm-
ma emittit aut pp multitudinē māt: aut pp defectū vir-
tutis pñtue: aut pp debilitatē lacerti remolliti fm para-
lesim. **C**ō Illecebrez. Qz nimis mouet mā. et nimis cale-
fiunt testiculi. vñ fortiter attrahūt et spma ibi gñant: qd
emittunt. Subliat per motū pñcedentē in coitu nimio.
Cō Genitalia membra. Propter multitudinē māt spermati-
ce: que inturgescit a calore p motū. **C**ō Ludibria. Qm in
tali opōne nō bñ modificat pñuitates ex spermate. **C**ō Go-
mozē. Idest inuolūtariā spermatis emissionē. **C**ō Vñ reso-
lutam. Idest virtutem contentiūz: et propter lacerti re-
mollitionem deficientem retinere.

Cō Be pulueris resolucionibus.

Sub forma cineris corpuscula pressa deoz suz
Infima mēbra notat aiorbi lāguoze grauari.
Ex attricis emorroydis splenisqz tumore
Sepi apparent: vel quādo menstruus hūor
Temporibus certis sua respiracula nescit.
Cō Expōitio. **C**ō Sub forma. Vñ determinat de resolu- **Expō.**

De contentis

tionibus pulueris: que emittuntur cum vrina ad simili tudinē pulueris. Est ergo regula. Urina in colore remis sa cū pulueris resolutionibus in fundo residentibus si gnificat egritudinē membrorum inferiorum: sicut renū et lum borum et partium inferiorum. ¶ Ex attricis. In attricosis et fi cosis et in patientibus emorroidas: et inflationes splenis apparet quādoque talis vrina. ¶ Vel quādo menstruis. Talis etiam vrina apparet in mulieribus quādo patian tur retentionem menstruum.

Lōmentū.

¶ Lōmentū. ¶ Sub forma cineris. Dic ponit aliud ca pitulū de pulueris resolutionibus: que quicquid cū vrina emit tunt: et sub forma pulueris in fundo subsistunt. Inde col ligat regula talis. Urina in colore remissa cū pulueris resolutionibus in fundo residentibus: in colore nigris: vel liuidis significat emorroidas. significat etiā attrices si ne p̄dilatata. Talis etiā vrina significat vitium splenis: et in mulieribus significat colicū: et si talis diu appeat signi ficat retentionē mēstruorum. ¶ Emorroides sunt quicquid ve ne: que a chili vena p̄cedentes vsq; ad pudibundū circū luz terminantur. Iste ergo vena quādoque replent et aggra uatur ex melancolico sanguine qui maxie abundat in chi li vena: que p̄ne adiacet. Spina v̄o frigida est: cū sit p̄s corporis posterior. vnde p̄pter frigiditatem illius p̄tis me lancolicus sanguis in illis venis h̄z d̄m̄m suū. Cū autē p̄di cte vene aggrauate sunt: et sup̄ replete ex melancolico san guine descendunt: et fortiter eo in loco tumescunt: atq; in flātū: ita q; in capitibus cap̄ quedā appent tumorosita tes varie. vnde sentit grauedo: et ponderositas circa par tes inferiores: et adest pigritia totius corporis et discolora tio faciei. Ille autē vena quicquid rumpunt: et sanguis emittit ur in multa quātitate. rumpunt autē ille vene propter abundantia sanguinis: et p̄pter incōtinentia: vel ex calore nimio p̄pter cōpressionē. Unde hec passio maxime est in illis familiaris: qui sup̄ marmora federe p̄sueuerunt. Est autē emorroides nōmē membri et passionis: qz ille vena di cunt emorroides: p̄ q̄s venit hec passio: que dicitur emor roys. vñ egritudo ab illis venis orta emorroides dicun tur. Dicit autē emorroides ab emorq̄d est sanguis et roys: qd est fluxus. vnde dicunt emorroides q̄si fluxus san guinis. In emorroidibus vrina debet esse remissa in co lore: nāz melancolico sanguine abundāte in corpore debi litatur nālis calor. vñ digestio crudescit et ex digestionis cruditate discolorat vrina. Appet autē cū pulueris reso lutionibus: que resolute a melancolico sanguine nigro et terrestri per cōtinuos meatus deriuāte ad vesicā cum vri na emittuntur: qz sunt pōderose et terrestres subsident in fundo. ¶ Attrices sunt collectiones facte circa anum ex melancolico sanguine in illis p̄tibus turbato: et viscositate inducente. ¶ Sici sunt molles collectiones circa anum distincte quibusdam granis in modum granorum ficus. ¶ Condilomata sunt dure et solide collectiones et rotun de circa anum in modum glandiū: et dicunt condiloma ta a condilon: quod est rotundum. vnde apud maximia nuz reperitur: digitis in condilon replicatis. i. in rotundū. ¶ In attricosis igit: et ficosis: et condilomaticis vrina ap paret similis prior et propter eandem cām disponitur p̄m colorem talem. ¶ Et resolutiones tales ex vitio splenis post data medicamīa: maxie propter dissolutionē par tium apparet eadem vrina remissa cum resolutionibus pulueris. Similiter in retentione menstruum. nā san guine melancolico per mēstrua retento resolunt quedā partes liuide ab ipso sanguine: quasi squamosae: que qui ue sunt sup̄silitates mēbroz ex nutrimento. vñ p̄nca vel colore.

Attricco
qd sint.

Sici qd sint
et condiloma
ta.

res p̄tes: que rōnis cōpassione molestatur. vt dicitur est.

De hypostasi.

Informat sedimen color: et substantia tempus. Forma: loc: color est alb: substantia gūpbia. Continuatā suis: conum sua forma figurat. Inferior: fundus locus est constantia tempus. Albuz: continuz: residens: cōstans: p̄ncaū. Si sedimen fiat: bona sit digestio: virtus Fortis nature triplici viget actio motu. Albificat: mundat: cumulat: cōdensat: et vñ. Aentofum calor extenuat: sorbetq; vapores. Airt: que bona sunt retinet: q̄ prana repellit. Nec natura suos secat: aut interpolat actus. His claret signis ostensio certa salutis. Eucetra sit febris: breuis est discussio morbi.

¶ Expositio. ¶ In isto loco determinat de hypostasi. Est igit hypostasis superfluitas terne digestionis effusa in vri na. Hypostasis in 3^a digestionē diuiditur a nutrimento membrorum: et emittitur cum vrina. Unde hic ponitur descriptio hypostasis laudabilis et sunt quingē conditiones ipsius. Color qui est albus: substantia que debet esse conti nua sine interruptōe et diuisione: locus qui est fundus venalis: pus: hypostasis. s. q; multos dies p̄seuerat in sua bo nitate: forma a lato: et circū quicquid tendat in aqua vel pinealis: vt incipiat a lato: et circū quicquid tendat in aqua. Et de istarum differentiarum qualitate singulariter determinatur in commento valde bene. ¶ Albū con tinuum. In isto versiculo continentur quingē differen tie hypostasis nālis. s. q; sit alba in colore: cōtinua in sub stantia: residens in fundo p̄m locum: cōstans quantum ad tempus: p̄ncaū quātum ad formā. Et si tale sedimen cū istis conditionibus appareat in vrina: significatur: q; digestio est bona: et virtus fortis: et q; actio nature triplici viget motu. ¶ Vñ notādū est q; triplex ē motus cōmēti alteratiū: localis: et cōtentialis: et declant in fine cōmēti. ¶ Lōmentū. ¶ Informat. Aliud capitulum proponit de hypostasi: vbi videndum est quid sit hypostasis: et eius proprietates. Est enim hypostasis superfluitas terne dige stionis cum vrina effusa. omnis ergo digestio superfluitatem hēt suā. Prima digestio habet pro sua superfluitate gestionem et ventositatem. Secunda digestio h̄z vri nam. Tertia digestio habet hypostasim et sudorem. Hypostasis in tertia digestionē diuiditur a nutrimento mem brorum. vnde cum in omnibus membris fiat digestio: et omnia mēbra nutriantur: a quolibet nutrimento diuidit hypostasis: sed nō tota hypostasis: que a nutrimento diuidit cū vrina purgat. Nā viariū longitudine et meatu strictura non pōt tota ad vesicā prouenire: pars enī quez dam a calore corporis consumitur. alia per sumam: vapores difficatur. Alia pars extenuatur et per sumam: vapores expirat illa portio sola: que vasis coheret: p̄p̄nquior est vix vrinalibus: ad vesicā descendit. Cum enim vasis coheret rarefactis vix pororuz ex caliditate ingreditur vasa: et per meatus continuos deriuatur ad vesicam: et cus te vero per capillares venas descendit ad vesicam: et cus vrina emittitur. In vrinis autē sanoz non appet hyposta sis: qz fortitudine calozis: et v̄tute mēbroz: sup̄silitas illa p̄sumitur. Membra etiā in sanis melius nutriunt et par ue sunt sup̄silitates mēbroz ex nutrimento. vñ p̄nca vel colore.

Color

Saba

Locus

Cōmēti

Sep

Form

Coloꝝ. coloꝝ: suba: locus: et tps. Isaac in lib. yrinapz alia. f. 5^m dñ
tia apponit: que est forma: et nos Isaac sequentes illā dñ
tia^{5m} apponimus. Nālis coloꝝ hypostasie est albus: ois
nāqz hypostasie nālis dñ esse alba. Et similia nāqz mem/
bra būani corpore oia sunt alba vlr: qñs et caro videat
esse rubea. Sed nō est ille coloꝝ carnis: s3 potius sangui/
nis dñ p pporos ipsius carnis. vñ si caro coquat et expri/
mat: sicut faciūt hibernientes albisca: et ad ppruū colo/
rem rcuerit. nutrimentum g nō in corpore mēbris nisi
pns dealbet. Est aut nutritio pueris rei nutritis in nāz
rei nutriende. g nutrimentū est albu cū mēbra sint alba.
et hypostasis est decisa a tali mā. ergo in coloꝝe dñ eē al/
ba: Qñ nāqz superfluitas dñ eē emula. f. similis et imita/
tiua eius: a quo decidit: ideoqz nulla hypostasis est lauda/
bilis nisi sit alba. bec. n. significat perfectā assimilationē
nutrimenti fm nām mēbroz: et fortitudinē nālis calozis
in digestione pualentis. Rubea. n. hypostasis min⁹ bo/
na est. significat. n. longitudinē egreditur et cruditatem
māei. vnde virtus digestiua nō ita pualent in 3ª digestio/
ne in faciendo digestionē nutrimenti: significat tñ simili/
tudinē eucriti. i. bene terminabilē. qz fit de sanguine pu/
ro et sincero: g humor amicus est nāe: et maxime familia/
ris. Subruffa hypostasis pēoz est rubea: qz fit de sangui/
ne aquoso. vñ minat ex cruditate sanguinis maiorēz. plū/
ritatē egreditur. Lūida hypostasis vitupabilis est: qz
significat mortificationē. Viridis vel nigra pessima est:
qz significat aduersionē et mortē. et bec de coloꝝe hyposta/
sis sufficiat. Suba hypostasis est cōtinua: qz dñ esse si
ne diuisione et interruptiōe suaz ptiū: qd significatur
tertiā digestionē māei esse pfectā: que nō beat aliqz vērō
stare: que sui pitiā possit diuelli et continuitatē hyposta/
sis. Diuulso aut hypostasis fit ex ventositate terne dige/
stionis. Et bec de substantia hypostasis sufficiat. Loc⁹
hypostasis ppius et nālis est fundus. Debet nāqz esse by/
postasis subsistens in fundo yrinālis: et talis subsistētia si
gnificat secundā digestionē nō fuisse turbatā: nec impedi/
tā aliqz ventositate. Nā si scda digestio fuisset vērōsa: illa
emissa cū yrina propelleret hypostasiz vel in media pte
yrine: vel in superiori. si maior esset ventositas. Et sunt
tres differentiē hypostasiz f3 locū. Nā si hypostasis fuerit
subsistēs in fundo: vocat sedimē. Si aut sit
impulsa in media regiōe yrine: vocat enozima qñ depē/
dens. Et si fuerit impulsā vīg ad supficies yrine ex ma/
iori impulsu ventositatis vocat nebilis. i. nubes ex meta/
phora nubū. Et bec d loco hypostasis sufficiat. Tem/
pus hypostasis est pmanētia in talibus dñtys per mul/
tos dies: talis āt pmanētia est eqūitas siue tps: qd signi/
ficat maxime fortitudo nāe: que gde in bene operādo nō
deficiat: sed suū opus pmanere sufficiat. Nā si in pma die
appeat hypostasis cū bonis dñtys: et in scda appeat cum
malis: ex tali incōstātia significat nāe debilitas: que non
pōt in bono ope pseuerare. Et nota q equalitas in bo/
na hypostasi est optima. sed equalitas in mala hyposta/
si est pessima. Inequalitas g in malo bona est: sed ineqli/
tas i bono mala est. Et bec d tēpore hypostasis sufficiat.
Forma. Forma hypostasis dñ esse pnoidea. i. in moduz forme
pinealis: vt incipiat a lato et perpendiculariter circūquaz
tēdat in acutū qñ in modū pyramidis: vel in modū pi/
nee. Talē vō formā vocat Isaac pineatā qñ tendentē in
acutū in modū pinee. Talis g forma significat digonēz
perfectā. vñ graues pres hypostasis in fundo sustinent: et
pstituit eius basim. Mediores autēque non sunt adeo
ponderose: mediuz occupāt. Leuiorez vō: que sunt ignee
et aere: supius tendūt. littera per se p3. Suis gumfis.
Idest suis compaginibus. vt habeat partuz coherentia.

Conū. Idest a lato incipit: et tēdit in acutū in modū gal/
le. Loc⁹. Est fundus eius: id ē in inferiori pte pñstēs.
Cōstātia. Idest ei⁹ pmanētia p multos dies. Albū
ptinuū. Dic ponit descriptio bone hypostasis: et qd beat
significare oñdit. Albū. In coloꝝe. Cōtinuū. Quā/
tū ad subam. Residēs. Quātū ad locū. Cōstātia.
Quātū ad tps. Pineatū. Nō ad pine: sed ad pinee for/
mā refertur. Bona digestio. Nō qz alba. albedo. n. nō
sufficit ad insinuādū pfectā digonē: posset nāqz album: et
impulsiuz: et diuulsum appere. sed bona digestio signifi/
cat ex eo: qd est albu cū alijs sequētibz dñtys. Cur/
tus digonis viger triplici motu. Triplex est motus nāe
in 3ª distōne. salteratius: qui fit in dealbatiōe nutrime/
ti. localis qui fit in pglōbatione et ptiū trāspōitiōe: et en/
tialis: g fit per alias dñtias: que subnotantur vel pūgan/
tur. Albificat. Ecce alteratius motus. Admndat:
pdeat et vñt. Ecce localis et essentialis. Ventosus ca/
loꝝ. Quod significat per ptinuitatē. i. per consistentiā by/
postasis repellit per vaporē. Nec nō. Quod significat
per continuitatem et consistentiā hypostasis.

Be sedimine qd deficit in dñtys bonis.

Ledit et incurdat sedimen qd eūqz pziurum.
Bifsonus et varius faciens discrimina motus
Sernatis reliquis si pendeat: aut perat altum
Flamine ventoso digestio lesa probatur.
Saluo iure loci seruata lege coloris

Vis ventosa mouet sedimen compage soluta.

Expō. Expōitio. Supi⁹ posuit auctor: qñqz dñas sedimis
laudabilis. hic determinat de hypostasi recedēte a lauda/
bili et dicit: qd sedimē qd eūqz deficiēs in aliqz pñtaz qñ
qz dñaz inquātuz deficiet: intñ deficit a laudabili sedi/
mine. vbi grā. Sedimē in coloꝝe albu et deficiēs fm lo/
cus: et his nebula vel nebilis deficit: recedit a laudabi/
li hypostasi. per hoc. n. significat vērōstas scde digonis:
et iō rōne vērōstatis impellentis petit supi⁹ et efficitur ne/
bula vel nebilis. Et iō notādū: qd hypostasis fm tria
loca: q occupat in yrina tres accipit denotātiōes. Si gñ
occupat fundū dñ sedimē. si mediuz dñ nebula: vel eno/
rima. i. qñ dependens: et si supius sit impulsā rōne maio/
ris vērōstatis forti⁹ impellētis: nebilis appellat. et sic
hypostasis inquātū elōgat a nāli efficit inālis. Saluo
iure loci. Si hypostasis fuerit locū et coloꝝem. f. q sit alba
fm coloꝝe: et in fundo fm locū: et beat substantiā diuulsa et
nō ptinuā est innālis hypostasis: et vituperabilis: et signifi/
cat tertiā digestionē turbatā fuisse ex ventositate.

Cōmētū. Ledit. Specificauit auctor bonū et legi/
timū sedimē cū suis dñtys ppijs fm locū: coloꝝe: sub/
stātiā: tps: et formā. Nūc ostēdit: q si sedimē peccet in ali/
qua istaz dñarū: vel fm aliquas est illaudabilis: preter/
nām. Si eniz seruato coloꝝe et ptinuitate mutetur locus:
et fiat enozima vel nebilis illa: vitupabilis est: qz signi/
ficat secundā digonē nimia vērōstas esse impeditā. Si
vō fuerit locus et coloꝝe: vt sit albus: et subsidens: et substantia
pmutet: vt in cōtinua sit et diuulsa: vituperabilis est: qz si
gnificat 3ª digestionis pmutationes fieri ex vērōstas: vt
vērōstas incidens sedimēz cōpaginē et ptinuitatem re/
moueat. Quod eūqz pōz. Idest quecūqz mutatio fa/
cta a pōzib⁹ dñtys. Faciens discrimina motus. Id/
est faciens sedimē differre a laudabili sedimine. Ado/
tus difsonus et varius. Propter mutationes factā in dñio/
talis motus siue talis pmutatio ledit: et incurdat sedimē. i.
vitiosuz et ifame oñdit. Sernatis reliqs. Idest coloꝝe

De contentis

et suba. ¶ Si pendeat. Id est fiat eneorima. ¶ Aut petat alium. Ut fiat nephilis. ¶ Saluo iure. Id est permanente substantia: et albedine perseverante gnata in 3ª digestionem. ¶ Vis ventosa. Gnata in 3ª digestionem. ¶ Mouet. Id est diuellit: et prauitatem interruptam significat: et ne per hunc motum intelligat impulsione: et non digregationem subiungit. ¶ Compagē soluta. Id est discontinuata.

De sedimine rubeo et subrubeo.

¶ Subrubetū quā de sanguine pstat aquoso
Est peius rubeo. quānis vicinū albo.

¶ Designat rubetū: q̄ longa sit eucrita febris
Cum sit causa mali nature filius humor.

¶ Leuis et excoctus: resoluibilis: ac moderatus.

Expō. ¶ Expōitio. ¶ Cōparat auctor sedimen in colore rubetū ad subrubetū dicens: q̄ sedimen subrubetū est vituperabilius rubeo sedimine: cuius rō: q̄ sedimen subrubetū bēt fieri ex sanguine aquoso: et aliquid indigesto et crudo. id significat cruditatē mae: et per p̄s longitudinē morbi: et per p̄s ex morbi longitudine minas defectus virtutis. ¶ Quānis vicinū. Licet fm̄ colore appropinquet magis sedimen subrubetū ad albū q̄ ipsum rubetū in digestionem: tñ magis est elongatū a bono. vt dicit in cōmēto. ¶ Designat. Determinat de sedimine rubeo: et dicit q̄ inter oēs spēs sediminis: post sedimen laudabile melius est sedimen rubetū: q̄ tale fit ex sanguine bono et bene digesto: qui aptus est faciliter conuerti in subam membrorum in 3ª digestionem: et ita significat egritudō bñ terminabilis et salubris: sed tñ longarōnes patent in cōmēto.

Cōmētus. ¶ Cōmētū. ¶ Subrubetū. Subiungit de sedimine sub rubeo: q̄ videt 3 nām: q̄ sedimen aliq̄ sit subrubetū: vt alterius coloris q̄ albi: maxime cuz sit supfluitas 3ª digestionis decale a nutrimento membrorum. Nā membra alba sunt: et nutrimentū ipsius albū est. Et q̄ ab ipso nutrimento decidit: debet esse albū: q̄ nullū sedimen debet esse alterius coloris q̄ albi: quid est q̄ auctores dicūt q̄ aliq̄ sedimen est rubetū vel subrubetū. Rñdemus: si sedimen est supfluitas 3ª digestionis: pcedimus sedimen esse albū. Sed q̄q̄ nomine sediminis q̄dā vaga et cōi significatiōe stelligimus id: q̄ in fundo vrine residet: siue sit humor crudus: siue sanguis: siue putredo: siue sanies: vel globositas arene: et fm̄ talē intelligentiā aliq̄ sedimen dī esse rubetū vel subrubetū. Subrubetū sedimen dī esse malū: q̄ significat factus esse ex crudo et aquoso sanguine. vñ p̄tinuat p̄lixitas egritudinis ppter maei cruditatē. Sed tñ non minas periculū: q̄ fit de sanguinea mae: que tēperata est respectu alia. ¶ Sed mirū est q̄ auctor dicit. Subrubetū peius est rubeo. Nā albū fm̄ se maxime est bonū. rubetū vō magis elongat ab albo q̄ subrubetū: et subrubetū mediū est iter rubetū et albū. Nec pōt fieri trāsīt de rubeo in albū: nisi per subrubetū ex mediata digestionem. ergo cū subrubetū p̄ximus sit albo q̄ rubetū: minus malū est q̄ rubetū: lz dicat auctor ipsum esse peiores rubeo.

¶ Nomō sedimē seb. rubetū dicitur peius rubeo.

¶ Ad hoc dicim: q̄ subrubetū sedimen a nā decoctiōis magis elongat ab albo q̄ rubetū. non n. fit subrubetū mediāte digestionem albi vel rubetū. sed potius ex crudo et aquoso sanguine: qui p̄ cruditatē suā nō potuit p̄fecte excoqui: et rubificari: neq̄ etiā sibi omnino sanguineā species adaptari. Rubetū aut sedimen p̄p̄inquitus est et affiniū albi: q̄m sanguis qui tñ p̄cessit decoctiō: est: ex qua decoctione facta pōt de facili membris assimilari. ¶ Quānis vicinū albo. Istam vicinitatem intellige fm̄ colorem tñ: et nō fm̄ digestionis mediatiōem. ¶ Designat rubetū.

Determinat de rubeo sedimine: q̄ post album inter spēs sediminis laudabilis est: et uertibilis: significat tñ longā egritudinē ppter abundantiam maei et ppter cruditatem. ¶ Eucritā. Id est bene determinabile ppter sui tēperantiā. Sit n. de sanguine puro et sincero: q̄ mēbris est amabilis. Nā mēbra dulcia sunt: et sanguis est dulcis: et de tali sanguine mēbra nutriunt. ¶ Eucritā. Id est bene digestibilis ab eu: q̄ est bonū et crassū. vnde discrita 3^a significat. ¶ Filius nāe. Propter amicitiam: quā h̄z cū mēbris: et descriptio sanguinis. ¶ Leuis. Nā mulcebre h̄z q̄litates: et substantiā mollē et feruentē. ¶ Excoctus. Id est digestus: q̄ idcat mediocritas sube. Nam si cēt crudus: exiret aquosus: si adustus grossus. q̄ bene est coctus et legitime digestus. id mediocritas. ¶ Resoluibilis. Id est aptus resoluī et dīgeri in 3^a digione: hoc ppter habilitatē suā q̄litarum. est n. calidus et humidus: que qualitates fauent digioni. ¶ Moderatus. Hoc pōt referri ad temperatiā q̄litarū: vel ad temperatiā q̄litaris. De q̄litaribz constat. sed moderatiā q̄litaris necessaria est. Est autem hec moderatiā et p̄portio in mundificatione q̄litaris: vt in duplo magis sit de sanguine in humano corpore q̄ de flegmate: et in duplo plus de flegmate q̄ de colera: et in duplo plus de colera q̄ de melācolia: hoc māsistū pōt diligētē intueri.

De sedimine nigro.

¶ Nature funestat opus: culmenq̄ vigoris
Altius enertit sedimen nigre speciei.

¶ Nō sumū tenet aut mediū min⁹ est vitiosum.

¶ Hoc tamen offendit in pluribus illud in vno.

¶ Plus nūero peccat nephilis nigra: nō iō plus

¶ Plus peccat sedimen nigrū: s̄ nō nūero plus

¶ Defectum numeri cause violentia pensat.

¶ Aggrauat: et cumulat mala circūstātia mōbi.

¶ Expōitio. ¶ Determinat hic auctor de sedimine nigro.

Et dicit: q̄ inter oēs spēs sediminis deter⁹ et vituperabilius est sedimen nigrū: q̄ significat mortificationē et euerisionē caloris vel vigoris. Sediminis nigri tres sunt spēs fm̄ tria loca: que occupat in vrina: videt fundus: aut mediū: aut superius. ¶ Qd̄ summū. Dicit hic q̄ sedimen nigrū: q̄ appet in medio vrine: vel in superiori pte vrine significat tñ malū. q̄tū sedimen in fundo exis: q̄d est sit in fundo exis: est in ultimo: illud laudabile: et malus est. ¶ Hoc tñ. Dicit dicit: q̄ sedimen nigrū exis in medio vrine: vel in superiori pte in pluribus dñtis peccat: q̄ in fundo sit nigrū: in loco cū sit altū. Sedimen nigrū in fundo solūmodo peccat in vna dñia. fm̄ colore solus. nō non: q̄ tenet locū debitū: et legitimum sediminis nālis. Sermo auctoris p̄tinet falsitates. ex hoc q̄ dicit peccat nigrū in fundo solū peccat in vno: q̄ fm̄ veritatē peccat in multis. fm̄ loco in substantia: et in colore. In loco: q̄ si esset in medio vrine: nō tñ esset malum. peccat ergo fm̄ locum. et ipse dicit q̄ legitimum locū tenet: q̄ est falsum. Peccat in substantia magis q̄ suspensum vel altū. Illud se stris: que nullo mō potuit subtiliari a calore. et iō magis peccat in substantia. Egid⁹ vō istud nō p̄siderauit. Peccat etiā in colore. vt dñm est. Non ergo peccat solum in vno nigrum sedimen in fundo. sed peccat in multis: et sic concluditur: q̄ inter omnes species sediminis deterius est sedimen nigrū: et adduc magis: q̄ est in fundo nigrum. Et ista sufficiat de considerationibus vrinarum.

¶ Cōmētum.

Cōmē. **C**ōmentū. **C** Nature. In isto vltimo caplo pponit de nigro sedimine: qd detestabili est oibus alijs spibus sedimini: qz significat mortificationē: qz nigrū sedimen si occupat fundum: peius est qz eneoizima nigrū. vt pz. sz eneoizima nigrū peccat in plurib⁹. sin colore: qz est nigrū in loco: qz est eleuari. Solutio sz eneoizima nigrū peccet in pluribus: sz sedimen nigrū peccet in paucioribus: tamē maius pctū est in sedimine nigro qz sit pctū nigrū eneoizimatis: qz peccet in pluribus. quātitas. n. qz qz vincit numerū in malitia. Nigrū sz sedimē peius est: qz significat cām mortis magis abundare. vnde sedimen tale ex abundātia sue malitiei sz terrestreitate deorsum deprimi tur. illud vō qd significat cām mortis: minus abundare sursum tendit. Vel aliter pōt intelligi qz nigrū sedimē significat calozē nālē penitus esse extinctū. vñ ab ipso nullo pōt fieri resolutio: sz nulla resolutio fit: nulla gnatur ventositas in corpore: sz nulla gnatur ventositas: nulla pōt ee cā: quia possit sedimen ipelli in prez supioze: qd est pp vltimā extincione calozis nālīs. Et cū ex defectu resolutionis nulla generet ventositas mortale est: sz sum mū periculū. Eneoizima vō nigrū sz ostendat nālīs calozis extincione: tñ qz est impulsio facta ex vōtositatē signifi cat aliquantulū vigorē calozis nālīs: ex cuius resolutione vōtositatē proccit: que sedimē impellit. La plana est. **C** Non ideo plus. Id est in q̄titate. **C** Culmenqz vigo ris. Id est altitudinē: vel formā pyramidalē. Lum eni caloz sit fortis suūz subm eleuat sicut videmus: qz iuvenes incedūt recti pp calozis multitudine sz fortitudinē. Senes aut inclināt pp eius defectum: sz caloz bmoī reddit virtutē vigorozā. **C** Vigoris. Id est virtutis. **C** Altius. Id est pfundius: qz in radice sua: sz in centro suo. **C** Oz sum mū. Causa huius iam declaraf. cū hoc sedimen nigrum: suspensum sz altū plura indicat pctā qz sedimen nigrū residens: qm indicat vōtositatē: qm nō facit sedimē residēs. Sed videt: qz voluerit inuere: qz nigrū sedimē in fundo sit in loco suo nālī. Sed nos dicimus pus: qz ille locus est ppius sz nālīs hypostasis nālīs sz. Sed nālē sz innālē cundē locū nālīter nō habebunt: pp hoc sane vel satis intelligit rōnis oppositio: hoc mō sedimen natans: aut suspensum: qd dicit eneoizima: peccat in loco ex ventositate: que debilitat calozē nālēm: sz spargit sz solut eius p̄tinitatem. vnde peccat in duobus. sedimē vō residens tñ in vno. Sed certe si velis subtiliter pscrutari veritates rei sermo auctoris est simpliciter falsus: qm sedimen residens maiorē defectū calozis nālīs significat qz suspensum. Significat eni suspensū peccatū in suba. diuelli enim suba in co. led sedimen in fundo nō. Et di co: qz sedimē nigrū residens plus peccat in suba qz suspensum: qm nullo modo subtiliat a calozē. suspensum autē subtiliat aliquo mō. Sed hic solū ad extrema respicit: sz ventositate discontinuatē p̄siderant in suspensio: qz in alio neutru inuenit. sz iō plura peccata possit in suspensio qz in residente: cū sz hoc sit pp ventositate suspensum: sz aliud nām: seu hypostasis p̄tietatē bz. sz sic poteris aliquomodo auctore defendere: qm stuporē facit audientibus in suo mō loquendi. **C** In vno residens. Talis aut in vno loco. Vel dic fm eū: qz si peccat in loco: cū sit valde graue: qz hoc pbat. **C** Nephitis sz. Plura peccata in numero: significat tamē suū virtutē in q̄titate: sz fm veritatē nō est tñ q̄tum sediminis residentis. Residū sermonis est intellectū. sz sic est finis ad laudem dei sz beate Marie virginis omniumqz celicolarū. Amen.

C Donitur qūo Egidius opus suum completum sigillat.

Cap. vlti.

Enc mea completo respira musa labore
Stringe rotam: cursum cobibe: cō
pesce fluente.

C Claude musadini torrētes fluminis vndas.
Non vltra equinoci gazas prelata salerni
Spge: nec vñs apices: nec dogmata mauri.
Sobria claudē larem metuens liuoris ocellū.
Ne tecum moueat contraria secta duellum.
C Discol⁹ sz mōdaz: vebemēs: clamofus: ianis
Quem sterili lolio pascit farragine cruda.
Inflat sz infatuat mons pessulanicus errans.
C Ne probis fontem laceret: forme qz nitorez
Obscuret maculis vereor: clara bassia figat.

C Lenoni populo faciem nec casta reueles.
Simbria mōstret: quam nō est tēgere dignus.

Exp. 5

C Expofitio. **C** Nunc mea. Completo opere suo: sz posita doctrina sua de vñis. sz vñis significatiōibus. sz eius cōtentis stilū sui operis narrādo more metrice scribentūz musam suam inuocans: pmo finē suo operi assignās ipz sigillat sz claudit. Sedo autēnticat sz approbat hunc libellum auctoritate alioz proboz: viroz: quoz sniam imitatus est. Tertio reprobat sz vituperat medicos de pessulano monte: sz eoqz sequaces pppter eoqz errores. scda ibi. **C** Claude musadini. Tertia ibi: discolus sz mōdaz. **C** Et bec tertia pars diuidit in tres partes. pmo redarguit illos medicos. Sedo reconciliat cum magistris montis pessulani: ne maledicat de ea. Tertio vilipendit vulgares: sz idiotas: sz ignorātes: vel scolares garrulos: ibi scda. **C** Ne pbis. Ibi tertia. **C** Lenoni populo. **C** Nūc mea. Litteralis expō. **C** Mea musa. Id est doctrina. **C** Respira. Id est finē iponas. **C** Cōpleto labore. Id est finito libro. **C** Stringe rotā. Id est siste mobile igeniū Egidij qui est capax oīz: sicut figura circularis rote. **C** Cursum cobibe. Id est finas studiūz: in quo nulla est quies: sicut in cursu. **C** Compesce fluente. Id est canones: sz regulas traditas in hoc libro. **C** Nota qz merito assimilat sciaz flumini: qz sicut flumē p̄tinue labit sz mutat. ita scientia a doctoibz tradita in suis opinionibz p̄tinue: seu quodie diuersificat sz innouat. **C** Claude vndas torrētes fluminis musadini. Id est inundationes documentoz illius viri: qui dictus est Petrus musandinus: quē imitatus est Egidius. **C** Non plāta vltra gazas salerni equoci. Id est tu musa nō extēsa vltra thesaurū scientie pbi medici de salerno: qui vir dicebat magister salernus. vñ salernus equiuoce dicit de viro isto: sz de ciuitate: in qua erat iste vir. **C** Sparge nec vñs apices: nec dogmata mauri. Id est nō excedas terminos scie magistrī vñsionis sz magistrī Mauri: qui ē de vñis tractauere. **C** Sobria. Id est tu doctrina mea. **C** Claude lare. Id est finēz impone. **C** Metuens liuoris ocellū. Id est partū oculū: qz de p̄titudine inuidentū alteri est subclaudere: sz pui ficare oculū: quo intuent bona alioz: vt fingat qz se nō videre talia bona. **C** Liuoris. Id est inuidie illorum de monte pessulano. **C** Contraria secta. Id est inuidoz de monte pessulano qui Egidio inuidebāt de tā pclaro opere. **C** Duellū. Id est bellū. **C** Mons pessulanic⁹ errās. Id est supbia medicoz errantium de monte pessulano. **C** Discolus. Id est diuersaz sz falsaz opinioū. **C** Mōdaz. Stimulās. **C** Vebemēs. Potens ad maledicēdū. **C** Clamofus. Id est sopbista clamatoz. **C** Inanis. Id est Egidius de vñis.

Summa iudicii

vacuus scia. ¶ Inflat et sicut. Suppire facit medicu:
et enuciare vba parū pfecta. ¶ Quē. Scilicet medicum.
¶ Pafcit stentū lolo. Id est inuiti et mala doctrina: que
lolo assimilari pōt: qd alias segetes deturpar: et comedē
tibus multa inducit nocumēta. ¶ Ne laceret. Id est me-
dicus pessulanicus. ¶ Sontem sciētie tue. o mea musa.
¶ Probris. Id est maledictis: vñ probis. i. medicis de sa-
lerno: qui pbr: et boni medici sunt. ¶ Sormez nitroz.
Id est iplendorē tue pulchritudinis. ¶ Maculis. Id est
maledictis. ¶ Ureoz. timeo. ¶ Clara basia fiant. Scz
cum sapientibus magistris et doctozibus: vel figar. i. me-
dicus pessulan⁹. ¶ Nec reueles. Id est nec oidas. ¶ Sa-
ciem. Id est libru. ¶ Nec casta fimbria monstret. Id est
tua secreta: et pudibunda: que sub vestibus: et fimbria ve-
lantur: non monstrentur. ¶ Lenoni populo. Id est repon-
tatozi malozum verborum. ¶ Quā. Scilicet fimbria.
Id est secreta tua pudenda. ¶ Non est dignus tangere.
Scilicet populus leno et inuidus propter suas grossitū.

¶ De modo indicandi yzinas.

Ste est modus iudicandi yzinas: vñ sic
est pcedendū. p^o de colore. 2°
de substantia. 3° de pntis. Et hic modus talis:
qz p^o scire debes: cui⁹ est yzina. i. viri vel mu-
lieris. ¶ Itē vtrū iuuenis: vel senex: seu cu-
iuscūqz etatis. ¶ Itē si est durū: patiū: vel non: hoc est si
egritudo de nouo orta sit: vel antiq. Deinde sequit iudi-
ciū p hunc modū. yzina ista colorata est: colore nimii ci-
trino. ideo attestat colere rubee. Turbata est et obum-
brata ex mā putrefacta eē vasa: et id emittit simpli-
ci vel duplici labozat ex colera putrefacta eē vasa ille vel
illa: cuius est hec yzina. Et hoc dico qdū est de colore: et
saba. ¶ Circulus est grossus et niger: et significat dolozes
capitis in illo: vel in illa: cuius est yzina. ¶ Itē sunt gra-
na in circulo: et ostendunt reumatismū. vñ dz con-
queri de doloz capitis ex reumate ille: vel ista. Sunt ibi alia
grana: que distant linealr sub circulo: et tarde redeunt ad
circulū: et ostendunt fluxū humorū a capite ad pectus descē-
dentū in illo: vel in illa: cuius est yzina. vñ debet p-
queri de doloz pectoris: et grauedinē: per cōpāssionē de dolo-
re stomachi ille: vel illa: cuius est yzina. Itē est ibi nubes
cū granis: et ostendit siccitatē pectoris in illo: vel in illa 2°.
Item si fursurē resolutiōes: et squamosē vt petaloides: et
crinoides: que sunt: sicut qrtā ps grani p totū corp⁹ vñ:
et ostendit vñm dissolutionē illi⁹: cuius est yzina. Item est
ibi quodā pntū arthrosomū nigrū: et significat dolozē
sub aliquo hypochondrio. i. dextro vel sinistro. vñ dz con-
queri de doloz hypochondrioz. Item est ibi qdā pntū
spermatizū et tribosomū: qd bz pilū eleuatiū: et significat
dolozē iūcturā illius: cuius est yzina. Dic nō sunt alie re-
solutiones: nec alia pnta: nisi ista: que dicta sunt: nisi q-
dam: que sunt in fundo sub forma cineris: quoz quedaz
vergunt in flauedine: et quedā in nigredine: et habent ad-
berentā manifestā: et ostendunt in mulieribus retentio-
nem menstruoꝝ. vñ debet p-queri de retēione mēstruo-
rum illa 2°. Dec eadē ostendunt in viris opilationē via-
rum: epatis: et splenis. vñ debet p-queri de doloz splenis
et epatis. Item sunt alia pnta: que sunt nigra opilatiua:
que qñqz apparēt cum gbusdā resolutiōibus squamosis
in fundo yzine: et ostendunt multā repletionē intestinoꝝ
cum cōstipatione ventris illius: cuius est yzina. Et qz sa-
pientia pauca sufficiunt: ideo hec ad pntens sufficiunt: qz
idem modus: et idem cursus seruatur in omnibus alijs
contentis: in quibuscūqz yzina appareant.

¶ De contentis yzinaz colore et substantia.

Dolor et saba yzine supra morbu signi-
ficat. ¶ Lōrēū signat: in quo
mēbro mā morbi pntet. ¶ Itē pntū spma-
ticū longū in forma pili in radice triboluz: i.
grossus attestat bz supra dolozē mēbroꝝ iū-
cturaliū. i. arthetica signat. ¶ Itē pntū in fundo yzina-
lis grossum albu et tribosomū: et qñ massa carnosa signat
dissolutionē a renibus: sine descensionē: et of incurabilis
egritudo renū. i. in suba renū: qz yzina trāsies p renes cū
sit mordicativa: vel icenſua magis dissoluit qz possit cō-
solidare medicamina. vñ incurabilis est. ¶ Itē ne bula
in superficie appens signat dolozē spūaliū. vñ de signat: qz
magnus doloz est in pulmone: vel corde: vel via fragma-
te. ¶ Itē grana sub circulo signant repletionē. Nō acti-
¶ Itē in fundo grana residētia et nigra signant repletiō-
nē nō acti. ¶ Itē in fundo grana residētia et nigra signi-
ficat repletionē intestinoꝝ: et qz feces sunt putrefactę in
intestinis. ¶ Itē squamosa nigra cū pntis nigris signi-
ficat cōstipationē. ¶ Itē squamosa resolutiōes et pingues
signant supra ethica scēde spēi. ¶ Circulus grossus et
aqualis: et granulosus appens cū yzina discolorata coro-
miam: vel vertiginē cerebri ostēdit. Viridis color appa-
rens cū yzina significat febrē priuā frenſim ostēdit.
¶ Itē ois ampulla grossa et viscosa valde late appēs cū
yzina remissa dolozē renū ostēdit. Cum yzina vñ itēta et
pauca cruditatē yzine ostēdit. ¶ Itē ois granū in circulo
cū spuma iterata reumatismū ostēdit. Sians vñ linealr
sub circulo fluxū hūoz ad pectus: vel hypochondria ostē-
dit. Si ex obliq sub medio circuli fuerit: putrefactionē
hūoz in stomacho ostēdit. Sed si cum nube creta fuerit:
calozē pectoris designat. ¶ Spuma appēs in circulo cū
yzina tincta: et pſula excessum caloris innālis in medijs
mēbris cū putrefactionē hūoz ostēdit. Si viscosa et ampul-
losa fuerit: et gūdinē egreditinis signat. Si crocea colo-
ris fuerit: calefactionē epatis signat. Si residet in fundo
cū spmaticis resolutiōib⁹ triboluz: vñ ulcerationē vesice si-
gnificat. ¶ Itē ois pinguedo appens in toto corpore yzine
pnt⁹ ethice signat. Residens vñ in fundo yzine ligfactio-
nē renū signat. ¶ Itē hūoz residēs in fundo cū pntis ci-
nerosis spermatizū grauedinem intestinoꝝ ostēdit.
apparens sursum cum granulis offensam pectoris ostē-
dit. ¶ Item si sanguis apparet in toto corpore yzine pin-
ne rupturam in epate ostēdit. Si paucus cū olia pnt
guedine in renibus ostēdit rupturā. Sed si paucus et
tribosomus cum spermatizū resolutiōibus triboluz
rupturā yene in vesica ostēdit. ¶ Si arenosus: cinerosus
residēs in fundo nefresis ostēdit. Si cū suba elegia et bi-
ca ostēdit. Si vñ fuerit cū yzina radiosa: mūdicaciones
splenis et epatis ostēdit. Si vñ cū yzina luete p totū bñte
spumā ampullosam et albā: leucostegmātiā ostēdit. Si vñ
yzina signante febrē: dissolutionē corporis ostēdit. Si vñ
appeat cū yzina pſula habētē circuli granulosos: sciat
cā ostēdit. Si vñ appeat cū yzina signante flegma solium
scabiē ostēdit. ¶ Itē pilus appens in toto corpore yzine: si
yzina sit remissa: macredinē toti⁹ corporis ostēdit. Si vñ ap-
paret in regione pntuata ipsi circulo: stricuras pectoris
signat. ¶ Itē lōgus pilus residēs in fundo cū squamis la-
nū ostēdit. ¶ Itē si fursur residet in fundo cū squamis la-
tis: scabiē vesice ostēdit. Si i toto corpore yzine signantia le-
bz: grauedinē ad motū signat. Si i vñ olegia et lana
te scdam spēm ethice ostēdit. ¶ Si sanies et ampla: et lana
residēt in fundo: scabiē vesice ostēdit. Si vñ fuerit pnt
resolutiōes admixte notis spmaticis epatis: supationē
vētris ostēdit. Si vñ in toto corpore yzine signantis elegia:
pigritiā ad motū ostēdit. Si cū yzina aliquantū elegina:
pntā

ſpēs ethice oñdit. ¶ Itē ſi athomi albi reſidēt iſun-
do: & cū ē vīa radioſa: aut diaphana: leprā oñdit. Si cū
vīa granuloſa artetica ſignat. Si niger fuerit athom⁹
appens in medio corpis vīne: apoſtemationeꝝ membra
oñdit. ¶ Itē ſi prētū ſpermatīcū coagulatū i modū boni
bicus reſideat in fundo: mulierē pcepīſſe ſignat. ¶ Itē
ſi pila fuerit lata: & in modū lane: cū circulo granulo-
ſo: paralepſim oñdit. ¶ Itē ſi fuerit rotūdū in radice cū
quodā pilo ſibi admixto: artetica oñdit. ¶ Itē ſi prētū
ſpermatīcū fuerit cū qdā nigredine: ſtrāguriā ſignificat.
¶ Itē ſi fuerint plura & lactea in toto corpore: vīne pollu-
tione: aut coitū pceſſiſſe ſignat. ¶ Itē ſi penta cineroſa
appent in vīna ſeparata vergētia ad albedinē qdā a
nigredine: iſte inoꝝ p repletionē oñdit. ¶ Itē ſi ex toto
nigra fuerit: & groſſa: & ſepara: retētiō ē morozidaz oñ-
dit. ſi ex toto nigra bñtia adherētia: retētiō ē mēſtruoz
oñdit. ſi vero cū vīna groſſa pſula pcpitationeꝝ mīcis
oñdit. ¶ Itē ſi qdā alba: qdā nigra habētia adherentiā
cū vīna radioſa: opilationem ſplenis & epatis oñdit.
¶ Itē hypotaſis reſidens in fundo cum omnibus ſuis
diſtētiis completam digeſtionem ſignificat.

Uſufficiētia colorū vīne.
Sed oīs humor: aut eſt ſimplex: aut cōpoſi-
tus. gcauſat color: aut ex ſimplici: aut ex cō-
poſito. ſi ex ſimplici ſic habemus ex vnoquo
qꝝ hūore vñū colorē. vñ a ſanguine colorē ruberū obſu-
ſcūa colera colorē nīmiū citrinū. a melācolia glaucū. a
ſlegmate albū. ¶ Itē pīr hūores cōmiſceri: & quozūdā
humoz: cōmixtiō eſt poſſibilis: & quozūdā impoſſibilis.
Poſſibilis eſt vt ſanguinis & colere. ſanguinis & ſlegma-
tis. ſlegmatis & melācolie. melācolie & colere. Impoſſi-
bilis cōmixtiō eſt: vt ſlegmatis & colere: tñ admiceſcentur
cū ſunt in locis vicinis: ſicut ſlegma in ore ſtōachi: & cole-
ra in fundo. Eſt etiā ipſoſibilis cōmixtiō ſanguinis & me-
lācolie. Si aut ſlegma admiceſcat cū melācolia: aut illa
cōmixtiō erit eq̄lis: aut iequalis. ſi equalis: erit color ka-
ropos. ſi iequalis: & ſlegma erit ſupabundans: erit color
lacteus. ſi melācolia: erit color glaucus. ¶ Itē ſi fiat cō-
mixtiō colere & ſlegmatis: aut erit equalis: aut iequalis
ſi equalis: erit color citrinus. ſi iequalis: & ſlegma ſuper-
abūdat: erit color pallidus & ſubpallidus. ſi colera ſuper-
abūdat: erit color ſcitrin⁹. ¶ Si at obiciat qꝝ qñ cola
ſupabūdat dꝝ eſt iſteſſoz qꝝ qñ cōmixtiō eſt eq̄lis. ¶ Rñ
dendū eſt: qꝝ nō dicat color citrin⁹ ex illa eq̄li cōmixtiō-
ne: ſed rōne temperantie: quoniam caliditatē & ſiccitatē
colere temperat ſlegma: & color citrinus eſt temperatioꝝ
omnibus coloribus. Et propter hoc de tali cōmixtiōe eſt
color citrinus: nō rōne intenſionis & remiſſionis: ſed rō-
ne tēperatiōis. Si fiat p̄mixtiō colere & ſanguinis: aut erit
equalis: aut ieq̄lis. ſi ſit equalis: erit color rufus. ſi in-
equalis: & colera ſuperabūdat: erit color ſubruffus. ſi ſan-
guis ſuperabundat: erit color rubeus. ¶ Itē pōt fieri cō-
mixtiō colere aduſte: & ſanguinis aduſti. et illa p̄mixtiō
aut erit equalis: aut iequalis. ſi equalis: erit color mo-
pos. ſi iequalis & ſanguis ſuperabundauerit: tñ erit co-
lor rubicundus. ſed ſi colera ſuperabundat: ſic erit color
ſubrubicundus. ¶ Item color cbianus ex cōmixtiōe
omnium humorū corruptoz: generatur. color autem vi-
ridis & liuidus cauſant ex albo & nigro. Si niger vincat
album: erit color viridis. ſi albus vincat nigrus: erit color
liuidus. & hec eſt ſufficiētia omnium colorū. ¶ Sed ſi
querat: quare nō ſit color ex alijs hūozibus: qui poſſunt
cōmiſceri. ¶ Rñ eſt: qꝝ nō cōueniūt niſi in qualitati

bus paſſiuis: & color cauſatur tantummodo ab actiuis. et
ſic eſt ſinis ad laudes omnipotentis dei: & ſue genitricis
omniūqꝝ celicolarum. Amen.

¶ Tractatus de pulſibus prefatio.

Ultimoz ſunt membra principa-
lia: quibus humani cor-
poris machina firmis baſibus & funda-
mentis roborata p̄ſiſtit. ſ. cerebrum: cor:
epar & teſticuli. Dicunt autē principalia
nō qꝝ ad cuiuſqꝝ horū interemptionē ſe-
quatur interemptio & deſtructio anima-
lis. Abſatis enim teſticulis ab humano corpore: quāuis
deformet corpus: & in femineam degeneret nām: non tñ
interimif: nec ſtatim ſubſtantie derogat. ſed ideo princi-
palia dicuntur: qꝝ toti corpori dominant & principantur:
ſm diſpoſitionē: & ſz moderationē virtutū. Scdm diſpo-
ſitionē p̄ncipant: qꝝ ſi in vñū ſcurrant craſes p̄ncipioꝝ
perfecte: ſm eas totū corpus diſponet. Secundūz virtu-
tum moderationem: qꝝ in cerebro p̄ncipat virtus moti-
ua & ſenſibilis: & principaliter in corde fundat virtus ve-
getatiua: & ſpiritualis. In epate p̄ncipat: ſue dominaſ
virtus augmentatiua: & nutritibilis in teſticulis luxuriat:
& iocundatur propagatiua & generabilis. ¶ Darū quat-
tuor virtutum cōmunioꝝ: & viliōꝝ: & latius patēs ceteris
eſt nutritibilis & natura prior. Nam ante anime inſuſione
ſuos motus in corpore experit. Cum enī corpus huma-
num ſit fluxibile: & tributarium diſſolutionis: neceſſario
deſiceret: niſi vir⁹ nutritibilis deperdita reſtauraret: & to-
to tempore vñionis anime ad corpus operatur: & vniuer-
ſam exiſtentiam cōmittatur. vnde iugis: & inſeparabilis
comes: & ſocia nature: & magis intrinſeca: & fidelis eſt. vñ
cum virtus nutritibilis non poſſit operari ſine fundamen-
to: cui inniſtitur. Et epar ſit eius principalis ſubiectus: vel
fundamentum: conuenit epar prius eſſe formatum cete-
ris membris. et corporis edificium ab epate tanquā a
fundamento primario conſurgit. ideo epar prima radix
corporis iudicatur. ¶ Vir⁹ vegetabilis & ſi ſit dignioꝝ:
qꝝ corpus ad altioꝝem ſecū vel gradūz prouehit: & ipſum
vegetabili ſplendore illuſtrat: nā natura poſterior eſt: nec
eſt corpori cōequalis: & ſi illud opereſt ante inſuſione aie
exiliter tamen: & ſemiplene actionem ſnam exequitur.
Ante inſuſionem anime vñit corpus nō anima: nec ani-
matione: ſed vegetatiōe: ſicut arboꝝes ſpiritu viriditatis
vegetantur: toto vero tempore mutationis anime & cor-
poris ſpiritualis virtus aduegetat: vel negociatur ſuper
membrum: in quo fundata eſt: & virtus illa dignitate. vñ
eminentia eſt in corde. ſed natura & tempore formatio-
nis poſterior. ¶ Virtus motiua & ſenſibilis & excellentioꝝ
eſt precedentibus prelacione dignitatis. ſoli enim mili-
tat aie. ¶ Itē ab anima p̄cedit: ſed eſt tempore & natura
poſterior: nam ante anime inſuſione virtus hec eſt im-
pedita. nec valet operari: propterea enim ex inſuſione
anime contrahitur. Sicut autem virtus ſenſibilis poſte-
rior eſt: & temporis ratione: & nature conditiōe. ſic & mem-
brum: quod eſt huius virtutis fundamentum poſtea eſt
formatum. ¶ Quarta virtus: que propagatiua eſt: & ge-
nerabilis: ceteris virtutibus indignioꝝ eſt: natura & tem-
pore poſterior: indignioꝝ: qꝝ nō eſt ſubſtantialis corpori:
nec adeo neceſſaria: nec a nature ſpectat eſſentia: ſicut
ceterę virtutes: ſine quibus & earum effectibus nō poteſt
continuari eētia. Et poteſt dici prior ex natura humane
complexionis & cōpoſitionis: poſterior tempore & natu-
ra: qꝝ talis virtus ad agendum non mouetur in corpore
ante inſuſionem anime: nec poſt inſuſiones ipſius: niſi in
tempore pubertatis: oſſibus medulla repleta: augmenta

Egidius de pulſibus.

D Z

De pulsibus prefatio

tie hūoribus: cōfortato calore naturali ampliatis me-
nibus: causa coitus: etatis feruore concurrentibus. Tunc
quidez bec virtus excellenter et egregie ad sue operatio-
nis ministracionem: vel ministrū ex causarum habili-
tate prouocatur: bec autē operatio est effrenis sicut alia-
rum virtutum. Cum enī effrenato cursu bec virtus ali-
quanto tempore suam cōtinuat actionem: enervatur cor-
pus et tabescit: et in defectus declinat corpus. vnde certus
est: qd bec virtutis operatio non est ita substantialio na-
ture et necessaria: cum ex sua continua actione corporis
pariat defectum: et animale corpus iugiter et indefinēter
expirat: inspirat et respirat: et anima vegetabili illustratur
p̄tinue membra digerunt: appetunt: retinent: et vt ab ali-
quibus superfluis corpus mudent: cōtinne mouentur.
Sunt itaq; huius virtutis bi effectus magis effrenes: et ma-
gis violenti: et nequaquā virtutis generalis effectus: cuius
operatio in multis suspenditur: in quibus ad petram cō-
tinētie parui alliduntur. In alijs vero ppter frigidā
testiculorum crassitatis talis actio impeditur. qz ex causis ad
coitum concurrentibus p̄uuantur: inde est: qd bec virtus
nature nō cōuenit: nisi ppter p̄pagationem: vt rerū ge-
nera per multiplicationem particularium: ne intereant
cōseruantur. Homo enim nō cōtinne durat: opz ergo: vt
permaneant successe virtuti p̄pagatione suum membrū
similiter cōforme principalibus ceteris indignus: et po-
sterius tempore sibi formam speciem vendicauit. ¶ Cū
itaq; cor et epar tanto principalitatis p̄iudicio preferā-
tur: id ēm crasse istorum membrorum teste Gal. in regni-
totum corpus disponetur: et non a cerebro: non a testi-
culis offerit Galienus totum corpus suam trahere dispo-
sitionem: sed cordi tantum et epari hoc debetur inde est
qd veterum phozum studiosa intentio ad horum mem-
brorum naturas: et habitudines inuestigandas maxime
laborauit: sed non potuerunt melius pendendi et exp̄res-
sius inuestigari qd iudicio pulsuum: et discretione vīna-
riū. Vīna enim fidelis testimonio dispositionem eparis
et membrorum sibi communicantius dilucidat. Pulsus
vero cordis habitudinem: vite tenorem: spirituum assi-
stentiam declarat. De doctrina vīnarum varj et multi-
plices tractatus reperiuntur: propter quorum confusio-
nem libellum noue editionis componentes sub volumi-
ne breuitatis construximus: vt scolarium nostrorum
eruditioni consuleremus: et communi vilitati inferuire-
mus: qui liber incorrectus et incastigatus a nobis est elap-
sus. Subito enim in lucem prodijt: et nō expectans tem-
pus editionis legitimum factus est abortiuus: nec iam
de facili posset reuocari cum iam in manus plurium ve-
nerit scriptura mala attritus: et indignatus abscondi cū
montipedenibus nutricatur: est in labijs singulorum: qui
quis eum palam liuoris moribus obiret: ex eo ta-
men suam locupletant paupertatem: et penuriam: et sui
intellectus reficiunt ariditatem. ¶ Doctrinam pulsuum
pauci aut nulli dederunt perfectam: vel non diuinitas
dederunt scientiam. Gal. vero ex multa prolapsitate volu-
minum: et librorum varietate: et verborum prolapsitate
confusiones induxit: et veritatem turbauit. omnis enim
confusio nouerca est veritatis. Constantinus in p̄tegni
de doctrina pulsuum intendens multas varietates: et dif-
ferentias proponit: que per sui multipliciter vix pos-
sunt comprehendendi loquelis rationis humane. Phila-
retus autem sub tanto breuitatis volumine predicto-

rum confusionem studuit coarctare: qui charibdis con-
fusionis volens effugere in scyllam obscure breuitatis:
que obscuritas est inimica doctrine. vnde liber Phila-
reti iudicio meo a consorcio horum librorum et artis
dignus est profanari. Verumtamen nos meliorem eli-
gentes semitam: breuitatem et confusionem abhor-
rentes de pulsuum differentijs componentes libellum
ex vtroq; contemperamentum facimus: vt medicri-
tate seruata scolarium nostrorum qui doctrine nostre
edulio cibantur intelligentie seruiamus. ¶ Scribimus
autem fin artificium metricis positionis sue rationis
vt verba nexibus pedum ligata sub sigillo memorie
fidelius claudantur: et certior doctrina operetur. Ab
huius operis vestibulo planeticos: et falsos discursus
res monachos: qui norma religionis abutentes pelle
monachali remota de huiusmodi artis mysterio p̄-
sumunt profanamus. Talibus enim huius operis se-
creta nollimus p̄polarari: nec margarite spargende
sunt porcis: nec philosophie mysteria diuulganda sunt
imperitiis. Omnes ergo tales sic submouemus: vt que
capere intellectu nequeunt: ad ea legenda videantur
indigni. ¶ Que vero in aliquorum librorum principia
inuestigari solent: in huius operis etiam principio in-
uestiganda occurrunt: scilicet: que sit auctoris intentio:
que causa intentionis: que vilitas. ad quam partem
philosophie expectet: qui modus agendi: que libri diui-
sio: qui libri ordo tractandi: qui titulus. ¶ Intentio
auctoris est in hoc opere doctrinam tradere de pulsi-
bus compendiose ostendens immutationem pulsuum:
et causas immutationum: et genera: et differentias.
¶ Causa intentionis est communis omnium: scilicet
vilitas: et latinitas indigentia de doctrina pulsuum.
¶ Utilitas est presentium humani corporis dispositio:
num cognitio: et futurarum p̄cognitio: et p̄sentiarum
rememoratio: et hoc tam in sanis qd in egris et in feb-
tritis. ¶ Liber iste pro maiori parte pertinet ad philo-
sophiam: et mediante philosophia ad naturalem scien-
tiam: scilicet ad physicam. ¶ Modus agendi est diffini-
tius: et diuisiuus. Diffinitiuus: quia omnia genera pul-
suum diffinit: et significationes differentiarum deter-
minat: qd ad diffinitiuam pertinet doctrinam. Diui-
siuus: quia omnia genera pulsuum in diuersas parti-
es: et causas immutationum in diuersas species trā-
sectione distribuitur. ¶ Diuiditur ergo in tres portio-
nes liber iste. in prima agit generaliter de decem gene-
ribus pulsuum diffiniendo: et de quinq; consideratio-
nibus: secundam quas differentie pulsuum discernuntur.
Secundo de speciebus generum: et de circumstantijs
et causis: ex quibus pulsus nominatur. Tercio assente
principaliter de significationibus pulsuum. vnaqueq;
tamen partitio suam habet ordinem tractandi sibi spe-
cialem: et proprium: quod ex littera erit manifestum.
¶ Titulus erubescit exponere: quia. Pulsus in vilijs
liuor post fata quiescat. Cum suus ex merito quemq;
tuetur honor. Sed ne huius libri auctoritas in laudes
detractoris infanda tituli mutatione conuertatur: ne
alius grana: que non seminavit colligere presumat: de-
missio vultus: et verenda fronte titulum supponimus: vt
detractor falsigraphus nostram monetis ingenuitatem. Tunc
risalia imagine et adulterina effigiare non possit. Tunc
ergo sit titulus talis. ¶ Incipit

De dispositionibus cordis

19

Incipit liber magistri Egidij de pulsib⁹
metricis compositus.

De complexionibus cordis: et forma: et co-
positione: et de officio eiusdem.

Ingenij vires modicis conati-
bus impar
Materies onerosa pmit perple-
ra figuris.
Ardua: difficilis: nodosa: imper-
nia paruis

Ardua mollimur nulli tentata priorum.
Qui tanti prurpura maris transire volentes
Non freti ratis officio: vel remigis vsu.
Sed pedibus metricis: et sicco calce vadam?
Artificis tactum fidis inconcina recusat.
Verbaq; iunctura non articulata decenti
Meribus arctari metrica compaginis horrent.
Quanto res grauior: q̄to minus apta resoluti
Ad veniam tanto procliuor esse meretur.
Ipsa regi grauitas siquid peccauerit auctor
Offensam culpe lenat: absolutq; reatum.

Incipit comentum magistri Gentilis de Sulgino su-
per tractatu pulsuum magistri Egidij.

Ingenij vires. Auctor more recte scri-
bentis operi suo p̄scribit proe-
mium: in quo leges: et debita proemy decet
exponit. Captat eni beniuolentia audstori: cu
ostendat vix oratione metrica tractari posse.
Tractatus vtilis est valde ad doctrinam. Materies.
Attentione excitat: vbi arduitate m̄ae: p̄plexitateq; insti-
nuat. In vtroq; vo docilitate venat: q̄d ex tra p̄p̄d̄m.
Materia est de pulsuum diuersitate. Onerosa. Id est
grauis: et difficultatis molle comprimens ingenium tra-
ctandi. P̄mit. Vires ingenij humiles: et debiles re-
spectu difficultatis. Perplexa. Id est intricata et inuo-
luta ad m̄am reducit. Figuris. Id est varijs Srys di-
ctis in mutationibus: et significationibus pulsuum: quibus
ipsa materia figurat. Ardua difficultis. Nec oia incul-
cant difficultate operis: et hic excitat attentione. Nulli
tentata. Id est nulli p̄cessor nostroz ausi sunt aggredi
tanti p̄plexitate operis: et arduitate pedibus metricis ino-
dare. Qui tanti prurpura. Id est m̄ae p̄funditateq; ma-
ri cōparat. p̄pter p̄fusionē. Non freti ratis. Id est pro-
saice orationis. Prosaica oratio assimilat rati: et metrica
pedū vadationi. Materia pulsus est p̄funda: et cōparat
mari p̄ quāda metaphora. Sicut eni nauta in mari in na-
ui firmissima existens p̄fundū maris securus penetrat
q̄ si pedes ire p̄sumeret. sic animus mare tractatis tam
p̄fusa materie remigio p̄saice ofonis melius: et securius
p̄transit q̄ si inde pedibus metrica ofonis eandem m̄am
aggredere transire. Sids inconcina. Alia meta-
phora: per quā difficultas operis dat: vel ostendit. tracta
est a cibara et fidicula: que si cordas habeat dissonas: et
incontinuas: nec plectro artificis bene preparatas sue
temperatas: ad tactum nullā reddit consonantiam. Sic
etiam hec materia tantam habet verborum inconsonan-
tiam et incontinuitatem: q̄ ex eis metrica orationis resul-
tare sonozitas vix poterit. Quanto res grauior. Per
hoc petit veniam: si aliquid peccauerit in tractando exu-
lans se a difficultate materie.

Cor vite sedes vitalis fida calozis
Abansio: nature basis: vnica sol microcosmi.
Ciuifici thalamus: tronus et penetrale vigoris.
In quo fonticulus scaturit: qui fomite puro
Abēbra regit: vegetat: auget: disponit: adurit.
Ilic stabiles nūeros: et p̄physica vincla regras.
Et quibus humane constant fundamina vite.
Et sementinis hanc incolit insita causis.
Et sibi germanam reddit vis ignea sedem.
Unde datur membro species cognata calozis.
In conum consurgit apex: terre tria fundant.
Edificantq; basim sursum leuioza feruntur.

Cor vite. C̄ finito proemio aggredit̄ p̄positū p̄ncipa-
le: vt tractet de m̄a pulsuum: sed anteq̄ aggrediat̄ suā ma-
teriam et pulsuum distinctionē: q̄dā p̄ambula p̄mittit et an-
tecessoria ad p̄ncipale: quibus lector ad intelligentiā se-
quentium promptior expeditioni accedat. Primo itaq;
differit de complexionibus cordis: et de forma: et cōpositione:
et officio eius: q̄d a cōplexione: et forma trahit originem.
Et nota q̄ supremus artifex disposuit p̄uide cuncta
et cor quasi quēadmodū solē in medio microcosmi loca-
uit: ipsumq; valde calmāgnitū: rotundū: p̄cauū: et p̄uexū
stabilis faciedū: q̄ est fundamentū calidi nālis: et vi-
talis: spiritus domicilli: cuius beneficio totū corpus ca-
lescit: et vegetat. omne eni calidū teste p̄bilareto veloci-
ter mobile de nā. Cor eni necessario oportuit mobilitati
acquirere: vt per eius motū vitalis spiritus infunderet̄
tur in membris: cuius infusio vnueris corpus bz vege-
tare: et viuificare: et rotundū est: sed tñ nō exp̄ssē: sed p̄
manet in modū conū dispositū: q̄ rotunda forma amica
est: et p̄sentanea motionis. Sentit nāq; p̄bus: q̄ omne ro-
tundū de nā sui est mobile: vel volubile. Tres forma
rotunda p̄fectior est: et incorruptibilitati magis vicinā
p̄pter carentiā angulorū. Dicit. n. Constantinus in libro
oculorū: q̄ forma rotunda in lateribus est elisa: circū qua
q̄ declinās: nō habēs angulos: in quibus p̄ncipalē super-
fluitas p̄stitura lesione: que si haberet angulos: in q̄
macula sup̄fluitatis adheret: cor esset trigonum: vel alte-
rius forme: et in angulis rubigo adherens cām dissolutio-
nis p̄stare. Cor est p̄uexus: et p̄cauū: vt intra sue p̄caui-
tatis cellulas sanguinē cū spiritu nāli sibi ab epate missū
sum acciperet: et vitale spiritū in se liberius p̄tineret: et vt
etiā aerē a pulmone spiratus promptius attraheret: ad
temperandū calidū innate elutionis. Nā si esset intus
solidū: et exp̄s p̄uexitatis mediarū partū interpositio-
ne impediret p̄strictio: ex qua p̄surgit dilatatio. Interdi-
cta vero dilatatione et cōstrictione nulla vitalis spiritus
per arterias exsufflatio fieret: et ita a nāli officio itra: cor
necessario deficeret. Cor vite. Id est sedes v̄lis: viuifi-
cationis domicilli. Sida mansio. Id est fidelis habi-
tatio. Vitalis calozis. Id est spiritus: a quo oia mēbra
calefiunt. Basis vnica. Id est fundamentū: sicut eni
fundamentū est id: quo edificium innitit̄. ita tota micro-
cosmi machina corde tanq; firma basi: p̄cipua roborat̄.
Unica nō sola: sed p̄ncipalis. Sunt equidem alie
bases microcosmi: sed hec est p̄cellentior: vt a p̄ncipio. i.
proemio docuimus: vbi quattuor p̄ncipaliū membrorū
multa discussimus. Sol microcosmi. Sicut enim in
maiori mūdo: q̄ dicit macrocosmus solis beneficio oia
Egidius de pulsibus

o 3

De dispositionibus

irradiantur: illustrantur: calefiunt: confortantur: augmentanda augmentantur: terre nascentia ad conceptum et partum vocantur. Quando vero absentatur a nobis ad oppositam regionem: et antarticum delegatur cardinem: et quando nubes sua oppositione nobis suum fuerantur aspectum: inferiora suo fruantur beneficio: et aer tristis et caliginosus damnatur ob absentiam caliditatis. Simili modo a sole nostri corporis: id est corde omnia membra calefiunt: vegetantur ad nutrimentum: et ad reparationem deperditorum partium inuitantur. Et si nubes fumositatis ipsum obtenebraret: vel alia causa repentina immuteret: ad eclipsim perperat corpus humanum: et luce vegetationis priuatur. ¶ Unifici thalamus. In thalamo luxuriantur: et iocundantur homines: lasciuunt et recreantur tristes: et in thalamo cordis: in quo celebrantur animo nuptie: et nature viuifici spiritibus medys tanquam seruis et vernaculis ministrantibus nature anime matrimonio: gaudens ex oblectamento temperantie bilarefcit: et confortatur nubere: melancoliam: et rancorem eliminat: et sanguine puro et sincero sue re-creationis adipem sortitur. Ideoq; iure cor thalamus vitalis spiritus et vigoris dicitur. ¶ Tronus. Quia sicut in trono principantur reges: sic in corde regnat et suum imperium tenet calor naturalis. ¶ Penetrale. Secretior pars domus est: et cor est corporis humani pars secretior: ad quam tanquam ad magis clausam alijs partibus extinctis vis mortificationis tardius erumpit. vii mors describitur extinctio caloris naturalis in corde: sic enim non potest vita debellari: nisi eius turris principalis obseruetur. Cetera membra sunt quasi mapalia et appendentia castro: quibus abruptis principatus vite non derogatur. ¶ In quo. Scilicet corde. ¶ Scaturit. Id est ebullit et estuat. Riuerum et aquarum est de terra scaturire: que de terra extra impetiose saluunt: et erumpunt. Aqua namq; feculenta limi viscositatis ligata non scaturit. Calor quidem in corde scaturit ad similitudinem aque salientis. ¶ Ecce q; fonticulus. Id est vitalis spiritus cum sanguine mundo defecato: fons iugiter manans: saliens in corporis vitam: nec arescere potest nisi cum violentia siccauerit mortis: qui. i. fonticulus membra regit tanq; pater et patronus corporis: et cor ea sustentat. ¶ Vegetat. Id est viuificat sua infusione: vel nam mediante per membra. ¶ Auger. Quia vigore vitalis spiritus: et aialis namli mediante corpus nutrit: et auget. Cum enim mortificatus est corpus: et a vitali spiritu destitutus non nutrit. Qualiter vero in aie infusione nutrit corpus: et ante infusione spiritus vitalis et aialis montipendens solvendum relinquantur: ut inde modicum exerceant. ¶ Disponit. Id est totum corpus sue complexioni assimilatur et pformatur: ut totum totaliter acceptum. nam ossa non possunt mutari a sua crassi: cum sint frigida: et sicca: sed partes toti corpori coeque: quod plenius in regni debet dici. ¶ Adaurat. Id est euertit et refrigerat: et attrahit aeris mulcebitate temperat: aliter enim totum corpus a vehementia euertationis candesceret: nisi aer attrahatur a corde: et aspiratus a pulmone flabello sue euertationis ipsius demulceret. ¶ Vinc. Id est ab ipso corde tanq; a fundamento nae. ¶ Tu requiras. Diphice rimatoz. ¶ Stabiles nuncios: et pbica vincula. Id est ppositiones firmas: que in numeris attendunt: et pbificales modos: et inuisibiles gumphos: quibus aia est corpori irretita. Est. n. certa mensura: et certa pportio: metum in qua qualitas cordis in toto corpore: et in quolibet aliorum membrorum calor debet excedere: que si infra illam metam substituitur: magis q; non possit sustinere: vel sua meta trans-

gredias: vita destruit. ¶ Pbifica vincula. Id est vitalis spiritus namli: et aialis quibus medianibus aia pungiit corpori: illi namq; spiritus: licet in discretis locis habeant generari: tamen in corde roboratur: et inde pforationem recipiunt: et caliditate etiam cordis: et namli spiritu virtute caloris depurati: in corde vitalis spiritus reperit et aialis. ¶ Ex semine. Dixerat cor esse solem corporis: et fundamentum caloris namli: nunc assignat quare ita sit. ¶ Quia vis ignea. Id est naturalis calor contractus ex primis componendis: que eae sementine sunt et originales: hanc sedem cordis inhabitat: et quodam federe germanitatis eam sedem deo: tunc amplectitur: licet. n. in qualibz parte corporis sit calor tanq; regitans totius corporis: cor tamen sibi quasi firmam et stabilem appropriat mansionem. ¶ Unde dicitur. Probat ex forma cordis: cor esse namli caloris habitaculum: sicut quidem formam pincatam: et cono similem: in imo grossam et rotundam: quadam latitudine orbiculari diffusam: superius vero tendentem in acutum: que forma rei acco: modata ex virtute igne: tatis ignis naturali motu suo tendit ad altum: vel in acutum. Ex grossioribus ergo partibus et aquosioribus plus grossificet: et terrestre: tatis habetibus fit in imo cordis ampliatio aque: partes impeditae a terrestribus non sequuntur motum intime contradictionis. Ex alterutra ergo partum contradictione eius pars inferior grossa quadam orbiculatione rotundatur. Ignec ergo partes et aeris sursum rapit impetu caloris: rapit proprie leuitatis ascendentes: tendentes in acutum: cordis summitatem in modum con: vel piramidis constituunt. ¶ Sed obicitur: quare cor in humano corpore sic dispositum est: q; fm dispositionem cordis: cor in summate grossum est: et inferius acutum: unde fm dispositionem istam ratio predicta infringitur. ¶ Ad hoc dicimus q; fm grecos homo dicitur abtropos: quasi sursum conuersus: et assimilatur arbori inuerso: sicut enim arbor inuersa habet radicem constitutam sursum: et a radice ramos procedentes inferius: sic homo cerebrum: que est radix totius corporis habet superius ortum. cetera vero membra a cerebro tanquam a radice medianibus nervis progredientia habet constituta deorsum. ita secundum dispositionis huius ordinem: cor in superiori parte obtusum est: sed inferiori vero respectu huius ordinis acutum est: sed naturali ordine positionis inspecto: cum omnis radix debeat supponi: et rami eleuari: erit secundum hunc naturae ordinem cor in summo acutum: et in imo grossum et obtusum. ¶ Basim. Id est fundamentum substantie cordis: quod ex terrestribus partibus in imo residentibus compositum est.

De motu cordis.

Effreno rapitur motu: nunc surgit in arsin. Nunc aduersa thesis ipsum pmit emula ceteri. Continuo motu res feruida posset aduri. Deficeret: traheretq; sui dispendia motus. Sed pulmo madidus: eruditq; huius alin. Multisq; distinctis cameris fonet ignea cordis. Blando concepti spiraminis ore flabello.

Effreno. Postquam egit auctor de complectione et forma cordis et officio: ostendit hic motum eius. ¶ Et sciendus q; sunt tres motus in humano corpore. Primus nature tui. Secundus anime. Tercius anime et nature simul. Et motus nature effrenis est: et necessarius irratiabilis: et violentus

De
cordis
motu.

De
cordis
motu.

lentus: ex quo incipit: desinere nescit: donec compleatur. Unde reprehendimus errorem quorundam: qui asseriebant motum cordis fieri per quosdam nervos descendentes a cerebro ad lacertos pectoris: quos lacertos ipsi nervi movent. Lacerti moti movent thoracem: et secum trahunt pulmonem: pulmo motus commouet cor: quod ab aula mee speculationis arbitror esse infassidum. Motus enim cordis: ut ait Gale. nalis est: nec est in nostra potestate: ut possit differri: ut motus anime. Motus anime voluntarius est: et ratio subiacet voluntati: ratio moderat: et administratur per nervos et spiritum animale: qui anime vernaculus: et pambulus est. Hunc motum possumus differre et retardare: ut volumus: sicut motum manuum: vel pedis: vel alterius membri. Tertius motus: qui medius est pulmonis et thoracis: est ibi primus nalis. unde ex toto non potest differri ne cessitate inducere legem motionis: partem voluntarius est: unde ad tempus differri potest: et voluntas arbitrii sequitur: quando statum suspēdimus: et ab inspiratione cessamus. In eo enim quod differri potest: preedit ab anima: et est voluntarius: in eo quod ex toto differri non potest: sed necessitate respirandi in actu reduci cogitamus: non preedit: et est universalis. Non est itaque proportionalis motus cordis motui pulmonis: motus enim cordis prius duplicat: vel triplicat: quam motus pulmonis: vel thoracis compleat semel: motus thoracis est proportionalis motui pulmonis. Et motus cordis non ridet motui pulmonis: vix est si dexteram manum super leuam manulam applices: vel si pulsum in arteriis discernis: nam: coeperies triplicem motum prout cordis: et semel perfici motum pulmonis: sed motui arteriarum proportionalis est motus cordis. Moto namque corde mouetur arteria tota: sicut moto baculo in manu: mouetur manus: et etiam baculus in summitate in medio et in principio. Unde si alicui arteriam moueri: sed posterius quam cor: cum non moueatur nisi ex motu cordis. Spiritus enim vitalis: qui cor dilatat et arterias: non potest esse simul in corde et in arteriis: sed tractu temporis a corde in arterias diffunditur. unde motui cordis dilatatio arteriarum successiuum esse videtur: quod soluat montipedes. Et Moto itaque cordis: qui per assignatam rationem effrenis est et necessarius duplex est. Alius est simplex alius compositus. Simplex: qui tamen consistit in dilatatione: vel tamen in constrictione. Qui ex dilatatione et constrictione consistit compositus est: et constat ex contrariis motibus. Diastoles: dilatatio: et arsis sunt idem. Systoles vero: constrictione: et thesis sunt idem. Et est diastoles motus cordis ad extrema. Systoles est circustantius partium reductio ad centrum. Impetus ergo cordis: et vehementia spiritus in peccatis operatur dilatationem: et tamen durat dilatationis motus: quantum permittit impetus caloris: et vehementia siue violentia spiritus impellentis. Diastolem itaque operatur caliditas inducens ebullitionem: et spiritus impellens: cessante itaque aut languente violentia impulsiois remittit motus dilatationis. Et tunc ex terrestri substantia cordis propter vehementia partium extremarum: et gravitatem earum fit compressio cordis: et extremarum partium aduicem reductio. Et Motionis vero cordis varietas: et differentes sunt cause: que a nobis quattuor esse dicuntur. Calida cordis complexio. Forma eius et compositio eius terrestri substantia: et spiritus cum fumosa superfluitate innatus. Quarta causa potest dici siue esse spiritualis virtus: que a tribus precedentibus preedit. Sed quia ex spiritu impellente tamquam ministror: calore tamquam artifice fiat dilatatio plenius ostendimus. Sanguis per concava venarum ab epate cum naturalis spiritu per dextram cordis auriculam ingrediens cordis ministratur: in cuius cavitate sanguis receptus locum calidissimum inueniens incipit ebullire: et ebulliens resolvitur et rarefuit in fumum et spiritum. Differt autem fumus a spiritu.

Spiritus enim subtilior est: fumus autem grossior. Et est spiritus inter ignem et aerem medius: igne obtusior: et aere subtilior. Fumus est inter aquam et aerem medius: aere grossior: et aqua subtilior. Fumus itaque et spiritus generati in corde per viam rarefactionis ampliorum locum occupat: et cordis concavitatem replent: et distendunt. inde fit cordis dilatatio. Quod autem corpus rarefactum maiorem locum occupet probari potest auctoritate ratione et exemplo. Dicit enim Aristoteles ex uno pugillo aque multos fieri pugillos aeris: hoc idem similiter ex alijs. Primum argumentum potest adduci. Si castanea integra ignito cineri apponatur: calor ignis humiditatem castanee in fumum resolvit: fumus resolutus multo maior est quantitate: quam habuit massa: ex qua generatur. unde maiorem locum occupat: et locum inter corticem et castaneam replet et distendit. Et cum intus nequeat contineri: aqua inititur ad vaporizationem: ex quadam violentia sursum mouetur: et secum castaneam deportat: nec eam reprimi permittit: donec erupro cortice evaporet. Similiter fit cordis dilatatio ex fumo et spiritu ampliorum locum quam sanguis occupantibus. Sed constructio cordis ex sola eius ponderositate efficitur: sicut ad depressiones castanee sola eius gravitas sufficere videtur. Cum enim motus cordis secundum diastolem et systolem triplex sit causa: calida complexio: compositio: spiritus cum fumo innatus. sciendum quod virtus operativa: que est quarta causa procedit ab his tribus: que sic describitur. Virtus motiva est motus cordis et arteriarum etc. Obijciatur de compressione cordis: videtur quod non sit operatio virtutis. Nam quando incipit compressio: virtus operari desinit: nec iam aliquem motum exercet. Item nec virtus potest operari: nisi aliquo spiritu mediente: sed in compressione non mouetur spiritus: nec per ipsum compressio fit: sed potius ex coheretia partium cordis: qui cum sit gravis substantie virtus sue gravitatis deorsum deprimit. Non ergo operativa virtus est motus cordis et arteriarum secundum diastolem et systolem: sed secundum diastolem tantum: quod obuiat auctori. Hoc argumentum soluendum relinquamus his: qui in talibus negociantur: ut habeant materiam litigandi. Deinde explanatis litteram exponamus. Effreno. Id est violento: et necessario: et naturali intellige de composito motu: qui partes applicat: cum subdit. Nunc. Id est quandoque surgit. In arsis. Id est in diastolem ex calore ebullitione faciente: et ex spiritu impellente. Nunc. Id est aliquando completa dilatatione: cessante impulsione spiritus. Thesis. Id est systole. Adversa. Quia contrarius motus diastoles. Premit ipsum. Scilicet cor ex coheretia et gravitate partium. Thesis. Dico. Emula. Id est familiaris et amica. Centri. Id est concupiscentie cordis. Continuo. Dixerat cor effreni et violento rapi motu. unde cum sit calidum et indefinente et inefrenato motu agitur: posset inflammari: et incandescere: maxime cum sit calidum et ignitum. Est enim physialis methodus: quod solida corpora maxime cum sint calida ex motu calefiunt: nec tantum calida: immo etiam que frigida sunt: et terrestria. In quadrigis et molendinis circa axem ubi voluitur rota ex impetu effrenate volutionis ignem accendi videmus. Quod si fieret in corde humanum corpus deficeret: et discrimen dissolutionis incurreret: quod ne fiat natura promissa et discretata: et in cunctis suis operationibus sedula: dispensatrix pulmonem constituit: tamquam famulum et camerarium cordis: qui ventilabro concepte aereitatis operatur cordis feruorem: et ignem eius facit flabellum blade euentis omulcer. Et primo madidus. Quod est flegma: et recepta auricula: et multa eliquatione huc et illuc. Cruidus et cruoris. Id est flegmatis: quod est crudus humor: et primo indi-

Fumus et spiritus differunt.

Motus cordis duobus.

Motus cordis esse quatuor.

De

gestoz. vt dicit Arist. 7 Isaac in lib. vrinaz. spumositates
sanguis spali attrahit: pulmo ab epate vt in flegma fa-
ciat 7 calidū spū pręperet. ¶ Multis camenis. Id est ca-
sulis 7 spogositatibus: quibus in cameratus est: vt intra
fles camerositates vētriculus: maloz et gēritas valeat pi-
neri: 7 fidelī 7 diuī? retineri. Na si plana esset bilis cōue-
xitas epas spogositates arētus cōceptus stanz exiret:
nec stabilem haberet mansiōē. Sed ex quo est calor ca-
menis concavis intrinfecans diuitiis cōmoranz: cuius
diuturna commozio cordi necessaria est plurimuz ad
temperamentū 7 refrigeriū ispiratiōis. i. aeris ispirari.

De causis motus cordis.

Co:dis forma crasis; fumus; vis spūalis.
 Aernula virtutis; tribuens spiramina mēbris.
 Sunt arsis cause; thesis ex sola gravitate
 Perficitur; dum deprimitur substantia p se.
 Hunc regit; z celebrat nature regula motum.
 Quis vis animę membris infusa vigorē
 Suscitāt; z reliquos virtutis temperat vsus.

¶ Cordis forma. Que sunt cāe motus cordis dicit q̄m
distinctio lūcē et p̄cedentibus v̄dicant. ¶ Forma.
Quātu ad eius rotunditatē: quē forma mobilitatē p̄grua
est. nā omne rotundū est mobile de nā. ¶ Crasie. Jdest
calida eius cōplexio . omne nā; calidus de nā velociter
mobilescit omne frigidū tarde mobile. ¶ Sumus. Et
sanguine resolutio gnāvis per p̄m rarefactionē . vñ an-
phozē locū occupā inflat cor: dilatatur. ¶ Vis spiritua-
lis. Jdest exīssē in ipso corde. ¶ Vernula virtutis. Spi-
ritus vitalis minister operationē secū deferat: et virtutem
spūalem. ¶ Tribuens piramina. Jdest piramina vege-
tatiōis toti corpi infundēs. Nec oīa p̄dicta cause sunt.
¶ Arsis. Jdest diatole. ¶ Sed thesis. Que ē extrema-
tus p̄ius reditio ad centrū. ¶ Perficiat. Ex sola graui-
tate: et cohercentia: et terre streitē subleuat. ¶ Euz dep̄-
mit. Jdest ī motu p̄prie grauitatis: nulla spūs impulsio-
ne ad hoc operante. ¶ Dū regit et celebrat. Dixerat au-
tem motū cordis esse effrenē: et necessariū: q̄ fit a nā tñ.
Inde videt̄ alicui: q̄ soli nature attribūctus esset motū
cordis: q̄ oīno a virtute anime aluenus. Ideo offēdit: q̄
q̄uis fiat a nā principaliter: tñ vigorē sui formatiōis for-
tis ab anima. ¶ Sed pbat: q̄ motus cordis tñ ex anima
p̄cedit. Dicit Cōstantinus in p̄ategni: q̄ virtus quedā at-
tinet nature tñ: dicit nālis. Alia est: que corp̄ p̄uificat
et cor et dilatatur arterias: et itē p̄fringit: q̄ ad aiām atti-
net: et dicit spūalis. Tertia est: que sensum et voluntarium
motū p̄ficiat. Analizet: ex hoc videt̄: q̄ v̄tus spūalis: que
cordis motus p̄cat: tñ p̄cedit ab anima. ¶ Ad hoc dicit
Cōstantinus cū dicit virtutē spirituale ad aiām pertinē.
re: nō ideo dicit: q̄ vitā et p̄mōdiū sui essentie sumat ab
anima: q̄ ex infusione anime suū p̄fectus equeq̄ actio
nem. Ante. n. in infusione aiē inerat tñ fm habitus: sed aiā
infusa est fm actū. vñ ex infusione anime oēs virtutes cor-
poris in suis exp̄dit actionibus fortiores exp̄lunt.

CDe descriptione pulsus.

Cinnatum recreet vt nūlcebis aura calorē.
Et procubabsentēt fumose vmbacula nubis.
Spiritus vt digno reparari fomire possit.
Errasi atq; thesi conflatur motio cordis.
Que pulsum faciat: ⁊ vite consona fiat.

C In pulsu resonant tenor: et cōcordia vite.
 Sinzugie vitalis amor modulamina cordis.
 Intima temperico: animi secreta voluntas.
Augma: paroxysmus: stat? et pyodic? eror.
 Aborborum cretici motus: quid fata minent.
Quid possit lachesis: quicquid parat critialis
 Antropos: ense necis dūz fila sorozia rūpit.
Critime fraudes aperit discretio pulsus.
 Certificatq; fides: pulsus confirmat et vnit.
 Iudicij genus in speciem censura reducit.
 At pulsu dubio medici mēs pēdula mutat.

Et pulsu d' b'io medici m'ca pedula m'ca
 ¶ Innatum. Quid sit motus cordis? quibus causis p'cur
 rentib' fiat? quid operetur motu cordis? aut aia: aut na
 tura dicit: q' aut ex motu cordis: aut ex causis motu cor
 dis operatib'us p'cedit pulsus. ideo insinuatue ponit de
 descriptione pulsus. ¶ L'us v'o tota huius op'is doctrina de
 pulsib' constituit: ex r'one p'positi tenet: pulsus est motus cor
 de descriptione. Describit a p'ho sic: pulsus est motus cor
 dis z arteriar' zc. Hec aut diffinitio intelligenda est p' p'ci
 n' n' p' essentia sua: sicut sunt multe diffinitiones b'm' artis.
 "Pulsus n. n' est illa motio: que est in corde: c'p' ipsa sit sin
 gularis: z pulsus sit in arterijs a corde remotis. motus sit
 cordis c' est illius motio: que est in arterijs: z que est
 pulsus. Sicut n. ex motu arboris sequit' mor' frondis et
 fructus nec t'm' vnus est sed alius: lz ab altero facit. sic
 in pulsu. mouetur n. cor: dilatatur: z arterijs motu vitali
 sp'us impellit: z impulsus arterias mouet. q'm' motus est
 pulsus. v' pulsus sic possumus diffinire. Pulsus est p'ce
 tio ex diuersis motib'us c'posita in m'bro p'cano z r'ere
 nio facta a motu cordis z quaru'da arteriaz p'cedens
 a virtute operat' spiritus mediati. Potest eti' d'ci: pul
 sus finitio p' physicalis est per essentia: vt pulsus sit motus com
 positus ex motu cordis: z motu arteriar'. Ex diuersitatib' motu
 m'bris potest c'olari vna motio composita. Hec vna
 motio cordis erat motio: que est pulsus: z motio arteria
 rum. similitur erat pars ei'ndem. Ille ergo qui t'git pul
 sum: sentit prae: n' ergo sentit motu cordis: sed illud per
 pendit ex motus arteriaz cogniti'oe. ¶ L'iter' a p'ho ex
 talr. ¶ Motio talis. Que pulsus facit est p'posita ex mo
 tu arteriaz z cordis. ¶ Constat. Id est c'posit'. ¶ Ex
 ar' z t' b'ei. Id est dilatati'oe z sistole. i. motio cordis z ar
 teriaz c'posita fm' diastole z sistole p'cedat. Sequi
 tur. ¶ Ut mulcebz. Hic assignat v'ltat'oe pulsus: vnde
 hec clausula n' est de diffinitioe: sed ad v'ltat'oe addu'git
 sionem annexa est. sicut in diffinitioe p'physicali addu'git
 hec clausula ad infrigidati'oe calozis innati. Est aut v'lt
 litas pulsus: vt suo motu calefacit corpus: z ex aere inspira
 to a pulm'oe sp'us vitalis reparatur. illius n. attractio aeris
 pars euaporat per poros corporis: qued' a pulm'oe expirat
 mitur: qued' a cordis c'strictione in pulm'one expirat
 qued' retenta subtiliatur: z depuratur: ex ex vitali sp'ri
 tul annexa z adiu'cta vitalis spiritus reparatur. ¶ Recre
 ¶ Ut mulcebris agra. Id est aer ispiratus. Id est
 Id est emulceat z contemperet. ¶ Innatu calorem. Id est
 nalem: qui aliter estuatur: incederet. ¶ N' p'compositio. n' re
 est caloz innatus: v'us p' tractus ex p'mis compositio. n' re
 est p'ncipalis: qui in mortuo subiecto a substantia subiecti que
 dir: qui iugis est z comes perpetuus assequa subiecti: que
 violenter mortificati'oe n' pot' subuertere. Laron. Item
 na quauis sit mortificati'oe: t'm' colerica est z calida in quar
 to: in corpore suscepta dissoluit: z febre' prouocat. v' hec
 n' est nisi ex calore innato. Est z illud caloz innatus c'cur
 tur ex

cus ex influentibus: et infusione spirituum et humorum: et est actu tunc: qui subam relinquunt: iste ex aere recreatur: et di-
 sperat: et non alius. ¶ Umbracula fumose. Id est super
 fluitates: que recepte in corpore obnubilarent et obubra-
 rent vitale spiritum. ¶ Absentet. Id est exsufflentur a corde
 ad pulmonem: et a pulmone exten⁹ emittant. ¶ Sic pot⁹ q⁹
 ri: quoniam sufflam⁹ suspēdimus: quo aera cor attrahit: vel quo
 superfluitates expellit. ¶ Dicit⁹ q⁹ in spiramie fit attractio
 aeris: qui aer per tracheā arteriā ad pulmonem trāsmittitur:
 et in pulmonis cavernulis suscipit: nec ad cor aer ille tot⁹
 trāsmittit duplici de cā. tūm q⁹ cor totius aeris attracti
 ad pulmonem capax non esset: cuius pulmo est capax tāq⁹
 macer mēbz. tūm q⁹ eius pars in se cōtinet. vt licet aer
 ab exterioribus nō attrahat: cuius cor inueniat aerē in pul-
 mone: quē posset attrahere. Et quoniam pulmo replet⁹ sit ae-
 re: et cor beat in se sufficiēte aerē: quo possit foui. vñ vi-
 det⁹ q⁹ lōgo tēpore possit teneri aer nullo mediato suffra-
 gio ab aere exteriori: tūm hoc fieri nō pot⁹: q⁹ cor semper in
 strictione: que successiva est dilatatione: fumosas superflui-
 tes emittit: que trāsmisse ad pulmonem si nō possent ex-
 sufflari: nec in corde continerit: itē ad cor reuoluit: et reci-
 procate vitale spiritū igrossarent: qui nāliter d⁹ esse sub-
 tilis. vñ ingrossato nimis spū: nimia dilatatio cordis fie-
 ret: et extrema ad mediū redire pberent. Si enī est ni-
 mia subtilitatio spiritū: quibuscūq⁹ est cā mortificationis.
 vñ nutriti in aere grosso si transirent ad regionē calidā:
 in qua defecatus est aer cito morerent⁹: q⁹ spūs vitalis ni-
 mis subtilit⁹: et pter nām debilitat⁹: nec pot⁹ cordis gros-
 situdē plenū dilatare: inde q⁹ syncopā: et syncopātes
 suffocant. Inde ē q⁹ pisces nutriti ex grosso aere aque ab
 aqua extracti ad ipm aerē: qui subtilior est moriunt⁹: sed
 qdā tardi⁹: vt anguille: quidā citius vt allectia: quidā me-
 dio tpe vt luc⁹ et barbelli: et quare hoc fiat inuestigent so-
 cy: Si r⁹ dico nimia spūs vitalis ingrossatio pter nām fa-
 cit scurrere mortē. vñ homines de Lybia si trāsirent ad
 aerē spūsum nō diu viuerent: nec nos in aerē eoz diu pos-
 semus viuere: ppter eandē cām: q⁹ spūs vitalis ex inspi-
 satione: que pter nām suscipit: corumpit. et iō in spissato et
 implete latera cordis spiritū: cor imoderate dilatat⁹: qd
 cū metā sue dilatationis excedit: impedita strictione facit
 ad interēptionē aialis. Sunt. n. due cause mortificationis
 imoderata. dilatatio et strictione. sicut. n. corpus aialis di-
 latationē nisi debitā beat viuere nō pot⁹: ptequat⁹ stric-
 tio: et strictioni succedat dilatatio: sic ex impedimēto vt
 imoderata dilatatio et strictione pialū mortificatio-
 nis incurrit. Et vt viuat humanū corpus nō sufficit inspi-
 ratio nisi respiret. hec autē sunt fm vicissitudines dilata-
 tionis et constrictionis cordis. inde est q⁹ ex rifu et nsmio
 gaudio multi ppter nimia dilatationē syncopant: et syn-
 copi pteueratē moriunt⁹. Dum. n. p imoderata dilatatio-
 ne fumose superfluitates impedita strictione nō exsuf-
 flant⁹: s in corde retinent⁹: retente inspissant vitale spiri-
 tum: qui d⁹ esse subtilis: qui inspissatus pter modū extin-
 guif. sicut ignis erbere: igniens aerē qm motus ignitiōis
 ad grossiōrē descendit aerē. dū. n. igrossat nām subtilitati
 egredit⁹ et extinguit. Si r⁹ ignis in stupa accēsus in ore io-
 culatozis tenet⁹: q⁹ ex flatu et anhelitu ingrossat⁹: et anteq⁹
 egredi possit: extinguit. Simili rōne ignis exite aere ni-
 mis hūido et pluuiofo vix pot⁹ ardere: q⁹ ex aere pluuio-
 fo inspissatur. Et iā ex gaudio fit syncopis alia rōne: q⁹ im-
 pedita exsufflatiōe vitalis spūs nō pot⁹ repari aialis: quo
 deficiēte cessat sensus volūtari⁹ motus aialis. Nālis ē
 calor in corde ex fumosis superfluitatib⁹ retētis anibulat⁹.
 sicut ex gaudio fit syncopis et mortificatio qm ppter
 imoderantiā dilatatiōis. ita ex tristitia et terrore plurimo

accidit ppter imoderantiā constrictionis. Lū. n. laterales
 partes cordis imoderate cōstringunt exclusa vacuitate.
 iō in corde nullus aer recipit: nec fit respiratio aeris: que
 est necessaria ad tēperādū feruorē cordis: et vitale spiritū
 recuperādū. ¶ Hec vō oīa variant⁹ intēdunt⁹: aut remittunt⁹
 fm ofias cordis. qdā. n. cor molle est: et tenez: et la-
 piaz bz subam: tale cor gaudio supueniēte ex obedientia
 suaz partiū amplius dilatat⁹: et vehemētius. et boies ta-
 lis cordis facilius syncopāt⁹: et forit⁹. Et si cōstituant⁹ in
 balneo aereo carēte respiraculis syncopi cito piclātur.
 hñtes vō dūz cor: et terrestre: et cōpactuz ex gaudio synco-
 picāt tardius: q⁹ durities cordis resistit dilatatiōi imode-
 rate. Sed ex tristitia adueniente citius syncopant et for-
 tius: q⁹ durities partiū: et grauitas iuuat excessum cōstri-
 ctionis. hñtes cor durū valde si ingrediant⁹ fornaces
 vbi est aer subtilissimus ppter pflationē metalloz vebe-
 menter syncopim incurrit ex defectu dilatationis: q⁹ vi-
 talis spiritus in duro corde d⁹ ē grossus: et a subtilissimo
 aere valde subtiliatus nō pot⁹ latera cordis ad modū de-
 bite dilatatiōis pcellere. inde puenit⁹ q⁹ pueri citi⁹ syn-
 copiant q⁹ viri. ¶ In pulsu resonant. In sinuata pulsus
 diffinitio opz vilitatē pulsus declarare. s. declaratio cō-
 sistentie et habitudinis corporis tēperati: vel eius distem-
 perati: vel discretio passionū et affectionū ante: dilucida-
 tio tempoz: et acutaz egritudinū: distinctio futuraz cri-
 sum: vel ad bonū: vel ad maluz: cognitio vite et mortis:
 abradicatio fraudū et delusionū: vrine certificatio: que
 oīa ex sententia littere melius clarebunt. ¶ Tenor. Id
 est stabilitas vite: et integritas: et eius pcoris ptiuitas fm
 naturalem leges corporis ipsius. ¶ Resonant in pulsu.
 Id est manifestant⁹ p pulsu. sicut. n. p sonū declarat⁹ clari-
 tas metalli: et cymbali bonitas vel malitia. sic per pulsu
 qm p quēdā sonū: q⁹ in ipso pulsant arterie ex motu spūs
 impellētis declarat⁹ distēperatiā vel tēperatiā būani cor-
 poris: et nō solū per pulsu ea cognoscunt⁹. ¶ Sed amor.
 Id est pax: et consideratio vñ. ¶ Sinzugie. Id est vite bu-
 mane: que p quādā sinzugā et pportionalē pcordiā quat-
 tuor elntoz in corpore pñst. per vitale sinzugā pot⁹ itel-
 ligere admirabile compaginē: et matrimoniale cōplexio-
 nem: vel copulā inter corpus et aiam. ¶ Modulamina.
 Id est tēperamēta nō solū cordis: sed interioroz mēbroz:
 que corde bene se hñte fortiora et tēperantiora sunt: sicut
 eo male se hñte lāguent et fatiscūt. ¶ Secreta volūtas.
 Id est passiones et affectiōes ante: sicut gaudiū: ira: tristitia:
 animositas: timiditas: auaritia: liberalitas: qm immu-
 tant pulsu: et p pulsu declarant⁹. qm distinctio ta-
 lium sit difficilis. ¶ In gaudio. n. q⁹ cor mediocriter di-
 latatur ppter tēperamentū affectionis: et q⁹ sanguis tem-
 peratus est humor: qui in gaudio mouetur: cor paulatim
 et temperate ab interiorib⁹ ad exteriora diffundit⁹. vnde
 pulsus temperato processu in magnitudine augmentat⁹:
 et mediocriter inter fortem et debilem: et velocem et tar-
 dum sibi vendicat. Non enim multa refrigeratio neces-
 saria est ppter calozis temperamentū. ¶ In ira: q⁹ calor
 impetuose ad interioribus ad exteriora diffunditur: et co-
 lera estuosa est: q⁹ in iro mouetur. ideo ex ira repente pul-
 sus in magnitudinem surgit: et impetuositate colere. pu-
 catus neglecta formidine velocitatē et frequentia assumit.
 vnde si talis efficiat pulsu ppter nāz corporis sine febris
 irritamēto: sine corporis exercitio colligi pot⁹: q⁹ talis ex
 ira fiat. et iram significat: maxime cuz ira fit feruor cor-
 dis. In quo ex desiderio vindicandi: et vindicta fiat p
 exteriora: extra calor prumpit furiosus. Sic vō pulsus
 qui fit ex ira: fit fortis: magnus: frequēs: et veloc: tñ inter
 mollitiē et duritiē fit mediocris. ¶ In tristitia et timore

Propter qd
 i terrore et tri-
 stitia forit qd
 moritur.

Et si facili⁹ e
 difficili⁹ fin-
 copis: n. pp
 gaudiū: aut
 tristitiā.

De pulsibus
 passionū aie

Due cā
 hñtis aia-
 lis ex pte
 cordis.

pp qd in
 gaudio et
 via super
 fluo quo
 mouet⁹.

Propter
 calozis

pulsus parui & debiles sunt: qz calor ab exterioribz ad interiora reducitur: & ex motu melancolic: que dñum bz in timore: pigritat calor nālis & sanguis: & pfortato motu melancolic: & defles: & segnis: & qñ cogelans efficit. vñ pulsus pūis: debilis: & occultus in timore magis qñ in tristitia: ppter motū subitū terrois: & tristitie liuore. Sed si timor aliquātū durat: & morē quousqz vñs debilitet: & spiritus torpeat: & pigritet: fit pulsus vermiculosus: deinde formiculosus. In terrore vñ calor nālis subito intra procellitur: vñs modo qñ timida fugit: modo qñ se defensura reuertit: & duplicitate talis motus fit pulsus velox tremēs: & inordinatus. Si qñ timor perueniret pulsus: pulsus tristi similis redderetur: si tardauerit quousqz debilitetur: fit pulsus vermiculosus. ¶ Ex magnanimitate & audacia nālis tracta: & ex humida & feruēte nā cordis: sunt pulsus magni & fortes. ¶ Et ex pusillanimitate & timiditate: sunt pulsus parui & debiles. ¶ Ex liberalitate & largitate: magis apertus & teporatus: ex auaritia & frigus. ¶ Augma. Nō solū passiones aīe per pulsam innotescunt: sed qñ morē tepora egritudo aīe: & qñ tates pōximos: & qñ tates peryodoz. In pncipio egritudinis acutē fuit pulsus magni & veloces: minus tñ qñ in angmēto: ppter cruditatez moris. Et qz calor ex multa mā oppressus eā non sufficit ad plenū resoluerē: augmēto egritudinis colore iam adulto mā amplū solui ināpiēte & inualecēte calore: pulsus maiores & fortiores occurrūt. In statu pulsus ad magnitudinē & velocitatē pulsū accedunt: ppter acutē calorem. In declinatōe tepescēte calore minorant pulsus: & tardi fiūt. Qz autē declinatio fiat: sic cognosces. Si pcesse rit crisis: vel si ē sine omni crisi mā est cōsumpta: qz sepe ptingit eā febili calore psum sine alia purgatiōe: & tunc eger incepit eē compos sui: tūc est declinatio morbi: & tales pulsus boni sunt. Si vñ nō bil boz pceserit: & eger sit mēte stupidus & debilis: & sensibilitatis diminutio: tales pulsus pessimi sunt: qz ex defectu morbi nō sunt: s; nāe. vñ dicitur p bilaretus. Rari pulsus semp sunt difficiles. ¶ Augma. Id est augmētū egritudinis. In augmēto itel lige pncipius. ¶ Paroxysmus. Id est exacerbatio egritudinis: ppter: cū sit in acutis: qz opt dicunt. Iacutē. iō paroxysmos hūit: qz pulsus instāta paroxysmoz: idicat: qz tūc fastidiosus magis & vehementior erit. ¶ Status. Id est status peryodi. ¶ Et peryodicus error. Id est accessio in terpollata qñ ad iterpollatas: qz p circularē & peryodicus morus relouant. Pulsus interpollatā febre signat: qz p tinet inā velocitatē & frequētiā. sed certis tpi b laceffit & certis tpi b inalefcit: bz se tñ ad signandū iterpollatā. ¶ Adorboz creta morus. Id est determinatōes acutaz: que crises dicunt. ¶ Quid minent fata. Tria sunt fata. id est tres parce: cloto: lachesis: & antropos. Cloto ē morio de nō esse ad eē: & est gnatio. Lachesis est pductio s; punitatē expūdi. Antropos est corruptio. i. egressio a substantia statu: siue puerio de eē ad nō eē. Tora vis vel facultas parcaz in pulsu exultat. ¶ Urine fraudes. Dic ponitur vltima vtilitas p fideratōis pulsus: qz nāe iudiciū p ipm certificat: & p ipz fraudes vrine: & veritas apit. Urina nāqz p fiderata fallit medicū: si eius iudiciū per pulsus certificet. Nā si pulsus vrine p sentit: tunc est iudiciū vrine bonuz: si autē disideat malū est. Lū. n. pportio ad sit signozum vñt iudiciū. i. ad vnitatē iudicij reducitur. ¶ Senus in spēm. Urina qñqz apper rubea: & turbulenta in colore & substantia: & distēperatiaz significat corpis. s. calozē: & iō egritudinē signat in gñe. Sed qz talis pōt apparere ex multis causis: sicut ex febre: vel apate: vñ ex ruptura vene: vñ epatis calefactiōe: vel ex inordinato exercitio: sanguine plus iusto fluēte: qñs significant egritudi-

De pulsibus
tepor egritudi-
num.

nez in genere: tñ non determinate & diffinitē significant eā. Sed adhibita significatiōe pulsus & p fideratione genus specificat: determinat: & declarat: qñ sit egritudo in spē vñ febris vel alia: & si feb. vñ p tina vel iterpollata.

¶ Incipit principale propositus de decem generibus pulsuum.

Quinqz modis probat artificis solertia pulsus.

Ex quibus elicitur numerus generum duplicatus.

Ex forma motus tria: magnū: forte: citatū.

Abolle parit plenum: calidū substantia mēbal.

Ex quibus & primis ferics senaria surgit.

Spissum pstituit mora: que discriminat arse.

Qui pede bacillico passim declinat ab alto.

Et qui deficiens surgit: vñresqz resumit.

Ex collatina tbeium ratione notatur.

Tāqz precipuis adiuncta nouissima primis.

In qbus est motus discors: vel psonus vnus.

Ordo: vel aduersus numeri ratione notatur.

¶ Exequitis quibūdas antecessorū: & preparatorū ne-

cessarij ad sublequēs. i. de officio cordis: & forma: & com-

plexione: de intentione: & causis intentionis: de diffinitio-

ne pulsus: de vtilitate considerationis pulsus. Pñs inqñ

diligenter pertractatis aggregatur auctor: principatē pro-

positū: vñ instruat doctrinā de pulsū generibz. ¶ Sunt

itaqz genera pulsū diuersa: & diuerse pulsus difference

fim diuersas differentes medici cōsiderationes: sunt de-

cem genera pulsuum: & quinqz cōsiderationes. A quinqz

eniz cōsiderationibus decem genera pulsuum oriamur.

¶ Prima p fideratio medici attenditur circa proprieta-

tem motionis arterie. Nam motio arterie est talis: qz est

magna: pua: mediocris: vel fortis: debilis: mediocris: vel

velox: tarda: mediocris. Ab hac prima cōsideratione at-

circa p prietatem motiōis vertit: tria genera pulsuum at-

tendunt & nascunt. ¶ Primū gen^o pulsū est magnus: par-

uus: & mediocris: vñ sub vno genere p raria colligamus:

quorum eadē est disciplina. Scdm genus est fortis: de-

bilis: & mediocris: que similiter sub vno genere reputan-

tur. Tertium genus est: quod ab eadem cōsideratione

trahit originem. s. velox: tardus: & mediocris. ¶ Primus ge-

nus pulsuum diuidit in longum: curtum: & mediocre: la-

tum: strictum: & mediocre: apertus: occultus: & medicus:

quoz omniū significatiōes cause & diffinitiones parēbit

ex littera: vel ex littere cōsideratione. ¶ Secunda con-

sideratio vertitur fm consistentiaz organi. i. arterie: que

est organum: & instrumentum pulsus est: aut arteria hu-

ius cōsistentie: quia ipse est dura: mollis: & mediocris: vel

plena: vacua: & mediocris: calida frigida: & mediocre: pro-

Dec proprie pertinent ad arteriam. Pulsus nanqz pro-

prie non dicitur calidus: & mollis: nisi gratia arterie: que

est organum: & instrumentum pulsus est: aut arteria hu-

ius cōsistentie: quia ipse est dura: mollis: & mediocris: vel

plena: vacua: & mediocris: calida frigida: & mediocre: pro-

Dec proprie pertinent ad arteriam. Pulsus nanqz pro-

prie non dicitur calidus: & mollis: nisi gratia arterie: que

est organum: & instrumentum pulsus est: aut arteria hu-

ius cōsistentie: quia ipse est dura: mollis: & mediocris: vel

plena: vacua: & mediocris: calida frigida: & mediocre: pro-

Dec proprie pertinent ad arteriam. Pulsus nanqz pro-

prie non dicitur calidus: & mollis: nisi gratia arterie: que

est organum: & instrumentum pulsus est: aut arteria hu-

ius cōsistentie: quia ipse est dura: mollis: & mediocris: vel

plena: vacua: & mediocris: calida frigida: & mediocre: pro-

Dec proprie pertinent ad arteriam. Pulsus nanqz pro-

prie non dicitur calidus: & mollis: nisi gratia arterie: que

est organum: & instrumentum pulsus est: aut arteria hu-

ius cōsistentie: quia ipse est dura: mollis: & mediocris: vel

plena: vacua: & mediocris: calida frigida: & mediocre: pro-

nus. f. rarus: frequens: et mediocris. ¶ Dicit Cōstantinus in pātegni: q̄ septimū genus ex pte quietis est: et adducit au-
toritatē Gal. dicentis. Pulsus in dilataciōe et p̄strictiōe
quietis h̄z duas. vñ cū pulsus in dilataciōe sua extrema
digitos percutit: h̄c exteriore vocat quietē: et h̄c sensu
bis inuenimus. Quies sc̄da est cū pulsus in p̄strictiōe ad
centrū suū redit: et hec quies nō est sensibilis: q̄ nō facile
sensu cognoscit̄ vel percipitur: sed p̄strictiōis mora ex di-
latatione cognoscitur. ¶ Quarta p̄sideratio versat̄ circa
collationē aperte more ad occultā p̄portionē earū. Si n.
plures sint apte more q̄ occulte pulsus est incidens. i. p̄-
pter maiorationē sui in notitiā sensus nostri cadens. Si
aut̄ sint plures occulte q̄ aperte: dicit̄ pulsus decedens. i.
a notitiā nostri sensus cadēs. Et hoc est octauū genus: q̄
nascit̄ a quarta consideratiōe. i. incidēs et decedēs. ¶ Et
nō q̄ ad hoc q̄ incidētia et decedētia pulsū determine-
tur: nō op̄ octo vel nouē motiōes considerare: sed vsq̄
ad centesimā percussione in p̄sideratiōe progrediendū
est: vt collatiōes morarū ad moras: occultarū ad apertas
fortium ad debiles melius perpēdant̄. Nō. n. si vna mo-
tio fortis sequit̄: et alia debilis sequit̄: et itēz tertia fortis et
q̄tra debilis iudicāndus est. ppter hoc pulsus decedēs: q̄
p̄ma fortis et sc̄da debilis. Nā eadē rōne cū sc̄da sit debi-
lis: et 3^a fortis sequit̄: erit pulsus incidēs: q̄ debilis rēdit
ad fortē: et sic posset p̄bari: q̄ idem pulsus esset incidēs et
decedēs. Ad hoc dicimus: q̄ in ea p̄sistentia in qua videt̄
pulsus p̄māre diutius: tales eū iudices. Qd̄ sic cognoscēs:
si pulsus in decē percussionibus sentit̄: et in vndecima de-
ficit: deinde ab vndecimo computēs: si in quarto ab vnde-
cimo deficit: dicit̄ decedens: et talis tendens in defectum
per quodā gradus magis: et deficiendo morē significat̄.
Si vō deficeret in octauo: postea in vndecimo ab ea de-
cidit̄: et postea tardius deciderit: donec deficiat: talis inci-
dens est: et significat̄ nā. n. p̄us afflicti: morbo iam partiz
supato resurgere et p̄ualere. ¶ Quinta cōsideratio at-
tendit̄ p̄ mutatiōē vel cōsistentiā predictarū cōsi-
deratiōnū: et ab hac consideratione duo extrema genera
sunt: nōnum et decimū p̄cedunt: que nō principalia sunt ge-
nera: sed principalibus annexa et adiuncta. nō. n. principa-
liter attendunt̄: sed aliam adiacentē: vt equele et inequale.
ecce nonū. ordinatū et inordinatū. ecce decimū. Si pul-
sus sit assidue fortis: dicit̄ equalis. Si aliquid admisceat̄
debile cū forti inequalis dicit̄. Sed de his plenius dicet̄
in sequētibz. ¶ Nota: q̄ hec pulsū genera non sunt op-
posita cū circa vñ et eundem pulsū tria vel quattuor
habebant esse genera quādoq̄ consistere. aliquādo enim
pulsus magn⁹ pōt esse mollis: velox: fortis: p̄sensus: equa-
lis: ordinatus: plen⁹. Sed quedā sunt opposita: vt magn⁹
p̄sens: qui nūc sunt diuersa gnā cū sint sub vno gñe: s̄ di-
uerse d̄ntie vñtis generis: ideo se nō compatiunt̄. Si
militer sunt diuersa genera nō contraria. sed pro contra-
rietate carū se nō sustinent: vt magnus: debilis. abundā-
tia nāq̄ spiritus facit magnus. defectus eius et caloriz fa-
cit debilem. Similiter forte: parū: velox: debile: p̄sensus
sunt cōmisceri: in quibus cōtrarietas causarū intercadit.
Decē genera pulsū fm diuersas rōnes dicunt̄. i. fm
motū: fm organū: fm plures motiōes. ¶ Nota q̄ hoc
nomē generale pulsū p̄dicari pōt de q̄libet inferiori: q̄
de magno: forti: velox: raro: incidē: eq̄l: ordinato: mol-
li: pleno: calido: nō tñ in eadē significatiōe. Dicit̄ nāq̄
hoc nomē pulsū q̄tuor modis. Primo mō accipitur p̄
motiōē: que occurrit digito. Et in hoc sensu tria gnā di-
stinguunt̄: magnus: velox: validus. Secundo modo vi-
dit̄ pulsū res pulsata: sicut organū: et fm h̄c significa-

tionē duo distinguunt̄ genera pulsū. i. molle plenum.
hec aut̄ ad organum pertinent. Arteria enim mollis va-
cua plena proprie dicitur. extranee vero dicuntur de mo-
tiōe: que est pulsus. Motio sigdē mollis: dura: plena: va-
cua in collatione dicitur: que et si dicantur de pulsū: p̄di-
catio redūdat in proprietatē organi. Calidus et frigidus: et
q̄d est tertū genus pulsū ad res pulsata dicit̄ pertinere:
et pōt patere: vt illa tria genera pulsū distinguant̄ put-
res pulsata dicitur arteria. et n. p̄prie bici pōt calidus: vel
frigidus. Sed quidā p̄siderātes: q̄ non est calida vel frigi-
da de se: sed potius ex frigiditate vel mortificatione spi-
ritus vitalis impellētis eā: dicunt calidū: vel frigidū pul-
sū dicit̄ p̄ res pulsante: et hec est 3^a significatio pulsū: vt p̄
res pulsante accipiat̄. Hoc mō posset fieri: nisi eēt q̄d dicit̄
p̄baretur: q̄ nonū gen⁹ attēdit̄ fm caliditate: que red-
dit p̄ totū corpus arterie: in quo p̄siderat̄ q̄ntitas supposi-
te materie. Per tactū: totū est de accitē: q̄d insinuat au-
ctor: q̄ pulsus calidus ad res pulsata p̄tinet: nō ad res pul-
sante. Nā si dicat̄: q̄ pulsus d̄r calidus. ppter calidū spi-
ritum: nō ppter subam: vel q̄ntitatē arterie. Similiter pulsus
mollis: plenus: vacuus: nō d̄r dicit̄: vt redūdet p̄dicatio in
subam organi: sed in qualitatē humoris arteriā in fundē-
tis. Sēnt nāq̄ arteria mollis: dura: plena: ppter humorē
suppositū: q̄d flegmaticus multus aquosus arteriā mollē
vel plenā efficit: s̄ sicca durā et vacuā reddit. Sed p̄bi-
laretus testat̄: q̄ fm p̄sistentiā organi attēdit̄ plenū: mol-
le: durū: vel vacuū: vel fm figurā. Si ḡ plenū: molle: durū
vacuū pertinet ad p̄sistentiā et figurā organi. sicut calidus
et frigidus. Quis. n. neget arteriā calidā esse sua q̄ntitate vel
figurā? Ip̄a. n. calida vñ frida sua q̄ntitate tāq̄ cā forma-
li: et est calida vel frigida rōne spūs: et qualitate spūs tāq̄
efficiente vel mālī. vñ Constantinus in pātegni. Calor ar-
terie est ex mā intra cōtenta. i. spiritu et sanguine. Quarto
modo d̄r pulsus collectio plurimū pulsū fm q̄ quattuor
genera distinguunt̄: rarus: frequens: incidens: decedens:
equale: inequale: ordinatū: inordinatū. ¶ Solertia. Id
est p̄ndētia. ¶ Artificis. Id est medici. ¶ Probat. Exa-
minat et diiudicat. ¶ Pulsus. Enaliter intellige nō pro
motiōe: nō p̄ res pulsante: nō p̄ res pulsata: nō p̄ plurimū col-
lectiōe: et quo p̄bat ostēdit̄. ¶ Quinq̄ modis. Id est q̄nq̄
p̄sideratiōibz discretis. ¶ Ex gbus. Id est p̄sideratiōibz.
¶ Elit̄. Id est p̄cedit̄. ¶ Nūerus. Id est decē gnā pul-
sū: que in dupla p̄portionē se habent ad quinq̄ con-
siderationes. Nunc p̄sequit̄ quo modo. ¶ Ex forma.
Id est proprietate motiōis arterie: circa quā vertitur p̄-
ma cōsideratio. ¶ Nascitur tria. Scilicet gnā et ostēdit̄:
que s̄z. ¶ Magnū. Illud est p̄mū: q̄d ostēdit̄ fm quā-
titatem trium dimensionum teste Constantino et p̄bila-
reto. ¶ Magnū. Sub magno audit parū et medio-
cre. Ecce p̄mū genus. ¶ Sore. Sub quo debile mediū.
Ecce fm. ¶ Sore. Ponit tertius p̄biletus: et Cōstan-
tinus etiam considerat fm tenore virtutis: sub quo con-
siderat debile et mediocre. ¶ Litatum. Id est velox: sub
quo tardus et mediocris. Tertū genus est citatū: et atten-
dit̄ tēpore et qualitate motiōis. p̄biletus ponit quāti-
tatē motiōis. Similiter et Cōstantinus tēpus. ¶ Sub-
stantia membri. Id est constantia: vel cōsistentia organi
et figura sue q̄ntitas substantie: circa quā versat̄ sc̄da p̄side-
ratio. ¶ Parit̄. Id est ex se p̄cludit vel p̄ducit. ¶ Mol-
le. Id est sub quo durū mediocre continetur. Illud est q̄r-
tum genus fm Cōstantinū. Sed p̄biletus ponit octa-
uū. ¶ Plenū. Per q̄d vacuum itelligit̄ q̄d est quintū.
Calidū: frigidū: mediocre. Ecce sextus: calidū ad organū
p̄tinet: q̄ ad q̄ntitatē sube orgi teste p̄biletus et Cōstan-
tinus in pātegni. Calidū asserit pulsū fieri ex q̄ntitate arterie.

Boc no.
p̄ pulsū
et quorū
modis.

De

Philaretus calidū ponit nenuz: conturbator nominis et sententiarum: et Constantinus sextus. Et ex quibus. Id est tri-
bus postremis. Et primis. Elitio a prima consideratio-
ne. Surgit. Id est cōplet. Series senaria. Id est sex-
gna. Spissus. Dic assignat originē septimi generis: quod
est frequens et rarus. Mora. Id est finis morarum et spaci-
um quod est inter duas dilaciones attendit spissus vel frequens.
hoc est quod dicit Constantinus fieri ex tempore getis. Philaretus
ex gērate genis. Istud a Philareto de sextu: et Constantinus
de septimo. vii autē fiat hec gēna pulsuū: et ex quibus causis
habetur: et quid habeant significare in sequentibus cum ipso au-
ctore dicemus. Qui pede dactilico. Ponit originē octa-
vū: qui est incidēs et decidēs: quod a Philareto non dicitur:
a Constantino octauū assignat. Hoc genū attendit finem colla-
tionē et proportionē morarum ad moras aptarum ad occultas:
fortiū ad debiles. Aptā mora dicitur ipsi pulsu occulta mo-
re ipsius getis inter duos pulsus exitis. Sit itaque incidēs
et decidēs finis proportionē temporis ad tempus: si mora precedentis
pulsus sit minor quam subsequētis pulsus dicitur decidēs. Si
mora sequētis sit maior quam mora precedentis dicitur incidēs: quod
finis rationē assignat intelligendū est. Pulsus decidēs ab
auctore comparat pedem dactilico: quia sicut dactylus a longa et
apta integra syllaba incipiens declinat in breues. sic pul-
sus decidēs ab apertis moris tendit in occultas. Passus.
Id est sursum et deorsum depulsum. Ab alto. Id est
apertis dicitur mors. Et pede dactili. i. more dactilico.
Et qui deficiens. Assignatio est incidentis. Surgit.
Præ deficiens. Uiresque refumit. Id est de oculis dif-
ferentia in aptas: quousque in nullo deficiat: est indicium
nature resurgentis: et vires refumit. Notat. Id est
attendit finem ad originē. Ex collarina thesū. Id est
proportionē morarum: que sunt more dilationū et thesū.
Ile. n. more attendunt et perpendunt finem dialtolē et sistole-
m. Rarū picipis. Assignatis octo generibus: que sunt
prima et principalia: assignat originē duorum extremorum. i. no-
ni et decimi: que sunt accidentalia: et principalibus adiuncta.
Adiuncta. Non est equalis: et inaequalis: decimum or-
dinatū et inordinatū. Philaretus equalis septimus: tū or-
dinatū octauū ponit. Discors vel consonus. Id est e-
que vel inaequalis. Unus ordo. Quatuor ordinatū. Vel
aduersus. Id est inordinatū. verus quod finem rationē nume-
rorum et computationū ordinatio vel inordinatio considerat.
Nō. n. duo debiles pulsus: vel tres: vel quattuor: nec unum
inordinatus nō interfertur duobus magnis et fortibus:
et multis alijs differētibz modis finis numerorum diuersi-
tate interponunt diuersi pulsus pluribus alijs generibus.
Ideoque finem numerum rationē diximus ordinatū et inordinatū
numeri attendendū. Quid autē sit equalis pulsus: quid in-
equalis: quod ordinatus quod inordinatus: vtrum ordinatus sit
equalis vel nō: vtrumque ordinatus sit inaequalis: et quot
sunt species inaequalis inordinati inferius patebit: ubi po-
nent diffinitiones et significationes singulorum generum.

De pulsu magno et puo: et mediocri.

Augmentata facit magnam dimensionem trina.
Paruus si parua: mediū mediocriter aucta.
In longum latum magnus consurgit et altus.
Paruus in occultis strictū cadit atque recisus.
Qui mediū sequit merito mediocris hētur.
Assignatis generibus pulsuū: et originibus eorum: ut de
generibus pulsuū euidentior paretur doctrina: vniuersi
generis sui ponit diffinitionē. Et primo diffinit magnū
pulsus. Est itaque magnus pulsus: qui finem gēratē triū di-

mensiois attendit: longitudine: latitudine: et profunditate.
modum transcendens dicitur magnus. Ad hoc igitur ut sit
magnus pulsus: oportet quod sit longus: latus: et profundus. Parus
per triū intelligit: qui nō sit longus: latus: nec profundus.
Ira per. Parus si parua. Id est trina dimensio dimensio
facit parū: et parū detrimentum gēratē in longitudine
finem curritudinē in latitudine finem stricturā in profunditate
per residentiam. i. finem sui incertā resolutionē. De
diū. Id est mediocriter pulsum facit trina dimensio. De
cta mediocriter. Id est suam mediocritatē: ut si nō ex-
dat in aliā dimensio.

De longo pulsu et breui: et lato et stricto: alto et profundo.

Longus ventriculos digitorum quatuor exi-
Subsistit mutilus: mediūque sit oibus equus.
In latum digitos latus tenet eminere altus.
Occurrit gracilis: strictus: residetque profundus.

Magnū pulsus diffiniunt per excessum trine dimen-
sionis. i. longitudine: latitudine: et profunditate. ideo ut pa-
teat euidentius quid sit magnus: diffinit quod sit longus: la-
tus: et profundus. quibus cognitis eorumque ex eis componatur
magnus: pfecte innotescit. Quid sit magnus: ex ppeti-
bus. n. partibus inuestigatis totius declarabitur natura. Lo-
gus pulsus est ille qui exiit. Id est excedit. Uterque
los id est apices: et sumitates. Digitorum quatuor. Supra
longitudine arterie porrecto: cum enim sentitur in ve-
triculis quattuor digitorum: posset sentiri quinqz vel sex: si
essent positi. Posita diffinitione longi ponit diffinitionem
curti eius contrarij. Subsistit. Id est excedit in primo in se-
culis quattuor digitorum. Cum enim sentitur in primo in se-
culo: in tertio in quarto nō sentitur. Mutilus. Id est
curtus est: qui mutilatur finem longitudine. Mediū.
mediocriter inter extremitates sit. Omnibus digiti-
bus. In la-
Equus. In quatuor non excedit: nec excedit. In fa-
tum. Diffinit latus: qui et cum longo cito currit ad faciem
dum magnū pulsus. Latus tenet digitos. Qui exiit ex
triculis digitorum finem latitudine. Altus. Pulsus qui ex
altitudine considerat: qui. i. multi eleuat arteria: a centro
recedit ex vehemēti impulsu spiritus. Eminet. Id est nō mo-
natus est: eminēs: et aptus. Occurrit. Id est nō mo-
natus est: qui nō tū occupat et pergit latitudine digi-
torum: sed excedit quasi in modū gracilis funiculi occurrit.
Profundus. Id est occultus: qui paratius est alto. Re-
sident. Id est vicina cetero intellecta mediocritate iter ex-
tremitates: qui. i. nō excedit in latitudine: nec excedit.
Et nota quod multis modis possunt narrari be differē-
tie ut longus cum stricto: longus cum mediocri. Itē latus
et strictus componunt. Itē latus cum apto: et cum occulto: cum
mediocri iter duo. sed nullus curtus: strictus: vel occultus
tus magnus est.

De forti et debili pulsu.

Constituit validum sociata frequentia magno.
Surgit ab oppositis species contraria causis.
Egit de primo genere pulsuū: quod est magnus: parum me-
diocriter finem diuersitate suarum compositionū. Consequenter
agit de secundo. i. de forti debili et mediocri: quod habet ppeti-
ad gēratē motiōis arterie. Lū autē sit tertium finem Phila-
retus et Constantinus: tria a nobis finem ordinatū: quod tale ordinatū
ei appropriant arctatio metrice rationis. Fortis itaque com-
ponit ex duobus magno et frequēti. i. veloci. Dicit namque
Philaretus:

Pulsaretur: p frequentia accipiens magnitudinem val-
dum facit: sed pro frequentia intelligitur velocitas. Si
enim frequentia intelligatur: cum fiat ex debilitate virtutis
et fortitudine caloris expectentia magnitudinem refrige-
rationis: virtus debilis: que non sufficit aere attrahere se-
mel: qui possit refrigerare: opus est defectum fortitudinis sup-
pleat vicissitudo: et repetitio numero: actio: id frequen-
tiam non poterit tollere fortis pulsus: propter contrarieta-
tem causarum. Est itaque fortis pulsus compositus ex magno
et veloci: magno: quia multum eleuat arteriam: et a centro re-
cedere cogit: et in longitudinem diffunditur secundum latitudinem: di-
gitos attingit ex veloci: quia inchoata percussione cito suum
motum compleret: et consequitur: hoc est quod in terra tangit.
Especies tria. Id est pulsus debilis. **E** surgit. Id est
pedat. **E** ab oppositis causis. Id est calore debili: et im-
becilli virtute: et debilitate spirituum.

C De veloci pulsu et tardo: et de
duro et molli.

C Arsis lenta parit tardum festina citatum.

C Si pulsant digitos: austero dura rigore

Organa: disponunt durum. si lasa remissum.

Ponit notitia secundum generis: i. velocis: tardi: et medio-
cris: quod a nobis tamen tertio loco assignat. Et pertinet hoc
genus ad fortitatem motionis arterie: et attendit ex tem-
pore: vel fortitudine motionis. Est itaque velox pulsus secundum longi-
tudinem: qui in modico tempore spaciū pertransit: quoniam si
inchoata percussio cito compleret. Et est tardus qui modicum
spaciū pertransit in multo tempore: quoniam si inchoata
longo tempore perficit. Mediocris inter extrema medius co-
siderat. **C** Arsis. Id est dilatio. **C** Lenta. Que multum
tempus consumit in sua contractione. **C** Si pulsant. Tribus ge-
neribus pulsuum: que a prima consideratione nascuntur: propriis
diffinitionibus declaratis: ponit notitias: et diffinitiones
aliorum. Primo agit de illis: que a secunda consideratione na-
suntur: et sunt tres: et pertinent ad persistentia organa: que sunt
durum: molle: mediocre: plenum vacuum: calidum: frigidum:
mediocre. Est itaque durus pulsus: qui duris digitis
tangitur: occurrit arteria dura: et rigida: et quasi funiculi
tensi sentiuntur. Molles qui molles sentiuntur arteria. Et vi-
detur esse fortis: sed non est ita. Fortis enim secundum Constan-
tinum vascula dilatat: ut quasi inanita reddant. Durus est
et asper: quia virtuti non obtemperat membra durities: ut di-
latari queat. **C** Si organa. Id est arterie. **C** Pulsant. Sci-
licet digitos: et ventriculos digitorum. **C** Austero dura. Id
est cum duricie et rigiditate distendendi. **C** Si lasa. Id est
quodammodo lassitate et suavitatem sentiunt. sic enim glossat Con-
stantinus. ut videantur digiti ab eis penetrari.

C De pulsu pleno et vacuo.

C Si cedat vacuum: si constat turgida plenum.

C Pulsus disponit calidum calor arterialis.

Frigidus occurrit subiecti frigore membri.

Notificat per descriptionem quid sit quintum genus: scilicet
plenum vacuum. Est ergo plenus: qui turgidus quodammodo
more redundante videtur. Vacuum quod apparet quasi infla-
tus: sed statim cum tangit tanquam vacuum a digitis sentit.
Et pertinet hoc quintum genus ad figuram et habitudinem
organum in vacuitate et plenitudine. **C** Pulsus disponit.
Assignat notitias sexti generis: quod est calidum: frigidum: me-
diocre: quod cum praedictis precedentibus ad consistentiam

tiam arterie pertinet. Est. n. arteria huius consistentie: quod sen-
titur calida: aut frigida: licet. h. calor arterie pertrahatur ex spi-
ritu feruido: et sanguine intra contento: tamen qualitas in-
de perveniens est ipsius arterie dispositio. **C** Calor arte-
rialis. Id est pulsus calidus: cum digitorum extremitates
arteria calida sentiunt. Frigidus vero tria modo.

C De medijs pulsibus.

Cum relique species aliquo mediante ligentur.

Iungitur in valido fortis discrimine nullo.

Equus inequali: causam compaginis huius

Solvat qui dirimit latebrosa enigmata rerum.

Quoniam in assignatione praedictorum generum auctor aliqui
assignavit media extremorum quoniam inter aliquam extrema
nullum medium posuit. ideo in hoc cap. ostendit hoc esse de-
clarandum: in investigandum: et relinquendum examini: et discus-
sioni philosophorum: quorum enigmatica sunt solvere rationes: et tales
ambiguitates solvere: et enodare. Quod autem ab auctore pre-
termisum est: nos qui sumus eius interpretes: et eius vi-
cary supplemus defectus. **C** Dico ergo omnia illa extrema:
que adiuncta sunt distemperatis: sicut magnus paruum
curtū longum: latum strictum: apertum occultum: velox tar-
dum: frequens rarus: perveniens habet. de vna namque omnia
ad alia tria per medium temperamentum fit transitus: magnus
enim mediocre excedens in tria dimensione supra modum
diminutus monstrat distemperantiam: quia defectu caloris:
et imbecillitate spiritus. Ecce isti pulsus notant distemperan-
tias trias: vnius excessum: alius defectum. Inter excessum
et defectum medium est: quod per abnegationem describitur extre-
morum: quod. si nec est in excessu: nec in defectu: illud tempera-
tum est: et ita medium iter magni et parvi. Similiter iter
curti et longi. et inter alia extrema quicquid applicantur di-
stemperantibus: secus est de forti et debili. Nam si iter forte
et debile est mediocre. cum omne medium est temperatum: et omne
temperatum sanitati additum: erit illud mediocre sanum. si
verum forte sanum est: et quanto fortius: tanto sanius: et in forti-
tudine non fit excessus: nec in virtute: nec in bonitate me-
tis fit excessus mentis. Et habet hinc: quod vni extremorum
excedit suum medium in temperantia et sanitate. Sed omne me-
diocre temperatum iter duo extrema. si verus est medius
vtriusque extremorum magis temperatum et sanum est. **C** Item si
mediocre est iter forte et debile illud genus nec forte est:
nec debile. sed extra temperamentum. **C** Item pulsus nunquam
est fortis: nisi ex tenore virtutis: et in debile transit nullo
medio a magis forti: vel per multos medios minus for-
tes usque ad ultimam remissionem fortitudinis transit in de-
bile. Et ille est minus fortis: quo mediate transit magis
fortis in debile. fortis genere non est medium iter fortem: et
debile: quia si non esset fortis: nec debilis: fortis enim quodam
genus est secundum suam latitudinem. Sicut ergo iter virtutis et viti
nullum est medium. sic inter fortem et debile non est medius.
C Item equale et inequale non habet medium. Nam si sic illud
non esset equale nec inequale: sed quicquid equale est vni
inequale est alteri. ab equali enim fit transitus ad inequa-
le nullo mediante: et e converso. **C** Item esse equale est sanum
esse et temperatum secundum naturam: nisi sit in malo: sicut equalitas
in physico pulsu. omne autem inequale est distemperatum
secundum naturam ex morbo pringens. Similiter ordinatum et inor-
dinatum non habet medium. **C** Item pulsus similiter inci-
dens et decedens non habet medium: quoniam incidens fit ex co-
ntemperantia et fortificatione virtutis: decedens ex contra-
ria. Inter temperatum et intemperatum: inter fortificationem
et defectum nullum est medium. unde si sic non esset tempera-
tius de pulsibus.

Que species si-
ne officio pulsus
habeant modum
et que non.

mentū: nec intemperamentū: nec forte: nec debile: qđ est incontinenti. C Relique species. Pulsus assignatorū generū: sicut magnū parū: velox tardū: frequens rarū. C Ligenf. Id est assignent fm copulaz alicuius medij. C Sortis. Pulsus: qđ sit ex tēperamēto z tenore vntis. C Jungit. Id est copulat. C In valido. Qui sit ex debilitate virtutis. C Nullo discrimine. Sine interpollatione medij similiter. C Equus. Id est eq̄lis pulsus iungit sine medio. C Causam cōpaginis hic soluat. Cum debet causam assignare de priuatione medij: mittit nos ad discussionē philosphoz: quoz est talia rimari. C Compaginis. Id est colligationis extremoz. C Soluat. Philosphi. C Qui dirimit. Id est soluit. C Enigmata. Id est questionē obscuras z tenebrosas.

C De pulsu frequenti z raro.

Si raptu subito morule discrimine paruo Arsz multiplicet: series numerosa frequentē Constituit pulsum. species contraria rarum.

C Ducusqz posuit doctrinā de sex generibus pulsū: quorum tria p̄tinent ad p̄prietatē motiōis. s. vnus ad q̄ritatem. s. magnū: parū. medij. Duo ad q̄ritatē. s. velox: tardus: mediocris: forte debile mediocre. Alia tria p̄tinent ad p̄sistentiā organi vel figurā. s. durus molle: mediocre: plenus vacuū: mediocre: calidū: frigidū: mediocre. Nunc diffinit septimū genus ex tēpore quietis. z attendit iter duas dyastoles: qđ est frequens z rarum. C Si subito series numerosa. Id est crebra z numerosa repetitio dilatationum. C Multiplicet. Continue replicando iteret. C Arsz. Id est dyastolem. C Paruo discrimine. Id est modica mora quietis interpollata inter vnam dyastolē z aliam. C Subito raptu. Id est motione raptim iterata. C Contraria species. Id est contraria dispositio facit rarum pulsum.

C De incidenti z decidenti pulsu.

Beciduus modulū ex fortibus z manifestis Sensuz degenerans tacito pede tendit ad ima. Uergit in occultum satagens enadere sensum. Inciduus surgit: respirans tendit in altum. Baserit occultum: sibi conciliat manifestum.

C Ponit notitiā octauū generis. i. incidentis z decidentis: qđ attendit f3 collationē morarū ad moras: occultarum ad apertas: fortium ad debiles. Aperta mora est qñ pulsus sensui occurrit. i. qñ arteria dilatata. ita qđ eius motio aperte sentit. Occulta qñ dilatatio est ita occulta z viciua centro: qđ vel sensum effugit: vel paruz imutat. Secundū ergo collationē morarū ad moras incidentia: vel decidentia notat: qđ expresse docuimus superius in distinctione generū decima: qđ iterare nō opz. C Si obyciat de cauda foricina finitiua: qđ est pulsus decidentis. naz pulsus decidentis p̄ largius pōt. n. decidentis pulsus inueniri: vbi nō est cauda foricina finitiua: vt si post decē fortes percussiones fiat vna debilis. z facta cōputatione de illa post octo fortes: segt vna debilis: postea desinet circa septimā: postea in quartā: postea in scđā: postea in toto desiciat. reuera qđaz decidentis p̄ter caudā finitiuā. Sed ille decidentis: de quo hic agit: bz plures moras z interpollat plures debiles paulatim: quousqz nulle apte p̄currat: sed cauda finitiua tanqđ ab occultis resurgit in fortes aptas. sed ab occultis p̄tinue tendit in altiores. C Modulū. Id est motibus apertis. C Sensu degeneras. Id est pau-

latim declinās. C Inciduus. Id est incidēs p̄ maiorationem sui in notitiaz sensus cadens. C Surgit respirans. Id est in naturam insurgere vel resurgere: z respiramina z vires significat resumere.

C De equali pulsu.

Firmus z oppositi fugiens cōmercia motus Permanet equalis seruato iure tenoris.

C Postq̄ executus est de octo generibus p̄ncipalibus: agit de nono z decimo: que sunt anexa z adiuncta p̄ncipalibz: scz de eq̄li z ineq̄li: ordinato z inordinato. Eq̄lis est cuius percussio est eq̄lis z vniformis tenoris in digitoz extremis: vt si magnus: velox: fortis: frequens: mollis: plenus z cis mediocriis: nullā in q̄ritate: vel q̄ritate: vel tpe motionis: vel numero motionis diuersitate recipiēs. C Eq̄lis diuidit. Nam qđā est absolute equalis: qui q̄ritatē seruatur in omnibus dictis differentijs: de quo dictū est iam. Alius est eq̄lis fm qđ: vt sit eq̄lis magnitudinis: sed mō velox: mō tardus sentit. C Item qui eq̄lis est: in paruitate: vel debilitate: huiusmodi pulsus est eq̄lis in hoc: sed nō est eq̄lis absolute: inequalis est q̄ritatē recipit oppositam ofiaz. Inequalis autē alius absolute: vt qui est ineq̄lis in oibus generibus: alius in vno gile: nō in alio: z f3 illud: que eq̄lis of. C Fugiens. Id est nullā societate recipiens cū opposita ofia. et talis est absolute eq̄lis: si in bonis p̄ueniret differentijs: sed pōt eē eq̄lis in malis percussionibus: vt in paruitate z debilitate. z talis non est eq̄lis simpliciter: vel absolute: sed eq̄lis in hoc: vel f3 qđ: vel eq̄lis in malo: z pp tales q̄ritates excludēdas apponit. C Firmus. Qui n. manet in paruitate vniformis non ex firmitate nature est: sed ex debilitate poti. Quicūqz ergo firmus est ex nature firmitate: z virtutis proueniens: z seruans vniformem tenorem in omnibus generibus est equalis simpliciter.

C De inequali pulsu.

Degener: instabilis: nec eodē tramite currēs. Abutat inequalis dubijs moderatus habentis. C Notificat ineq̄le. C Degener. Id est ab eq̄litate degeneras p̄ administrationē. i. p̄sūptiōem dñe dñe. C In stabilis. Qz nō fuit statū vnus tenoris. C Nec eodem tramite currēs. Qz trāsit p̄ vias diuersas oppositorū generū. C Abutat. Scilicet mō retardās: mō festinās: pcedit: titubant de magno in parū: de forti in dbilē. C Moderatus. Id est agitatus. C Dubijs habentis. C Metaphora est sumpta ab aliquo: qui non bene nouit regere z frenare equum.

C De ordinato z inordinato pulsu z priuato.

Distinctis gradibus mutatur in ordine recto. Trāsit in oppositū q nomen ab ordine sumit. Qui priuatiue censetur ab ordine leges. Ordine p̄cedit p̄ceptus est z sine lege.

C Ponit notitiā decimi generis: qđ est ordinatū z inordinatū. C Et nota qđ ois eq̄lis est ordinatū: vbi enī est eq̄litas: ibi est ordo: s. nō p̄uertit. Nā ordinatū aliud eq̄le aliud ineq̄le: nō ois ineq̄lis inordinatū est. Nā ineq̄lis alius ordinatū. alius inordinatū. ois inordinatū est ineq̄lis: ineq̄lis ordinatū est: qui recipit ofiam oppositas diuersi generis oppositi. Ordinati tñz qñ gradati: z fm p̄portionē vniformis gradus: qñ. s. habitudine sequētiū percussionū in sua ineq̄litate p̄formāt habitudinē p̄cedentū: si

tum: si sint octo pulsus cōstante fortis: et nonus debilis: iterū octo fortis: et nonus debilis: et sic longo tpe pcedat habitudo pulsū: et lz multis alijs modis variare: dñz tñi babitudines mutationū rñdeat sibi. pōt ēt dici ineq̄lis ordinatus pulsus: qui tñ est cauda foricina finitima: et cauda retortuata. Itaq̄ in cauda foricina finitima p̄ pulsio magna ē et fortis: et minor p̄: et sic graduāli tramite et p̄ portionabiliter tendit paulatim in defectiōe: quousq̄ nō sentiat. Similr cauda retortuata a defectiōe regradie si p̄portionabiliter in magnitudine ordinatio p̄siderari pōt. Itaq̄ tñ spēs ponim⁹ sub eq̄liter ordinato: qz lz fiāt qñqz fm p̄siderationē ordinis et babitudinē: raro tñ nec in ea pmanens: sed frequēti⁹ sunt fm indiscrētaz p̄futionē: et extra ordinatū tumultū inordinatiōis ineq̄lis. Inordinatus qui trāsit ad oppōnē differētiarū extra ordinariū: nullo babitudinis ordine p̄seruato: nec idiferētā p̄futiones. Inequalis inordinat⁹ in oib⁹ generib⁹ p̄dictis iuenit: vt si duo magni vn⁹ parui: alter medi⁹: aut duo parui: vnus medi⁹: alter parui: vn⁹ medi⁹ fm ordines et p̄portiones gradus. Qui nomen. Idest ordinatus. Qui p̄uatiue. Idest denominatur ab ordine fm p̄uatiōez. Precepto vagus. Idest confusus et extra ordinatus.

De speciebus pulsus inordinati et inequalis.
Spargit extremū genus in numero specierū.
Que sibi mendicant peregrina vocabula rerū.
Quas collatiua ratio sibi federis vnit.
Spasmosus: ptisic⁹: fornicāz: vermiculosus.
Ramosus: fluitans: martellin⁹ atqz caprinus.
Serrinus rectas foricinus siue retortus.

Inequale inordinatū diuidit in species suas. et eas mox enumerat: de quibus in sequētib⁹ dice: qñ ipsoz instabit tractat⁹. Has vero spēs denominat a nominib⁹ animalū vel instrumentoz: vel aliarū rerū: cū qbus hñt similitudinē. Dicit aut capricans a capra: et fornicāz a fornicā: et sic de alijs. Rōnes appellationum dicent infra.
Extremū genus. Idest inordinatū ineq̄le. **Spargitur.** Idest sparsū et varie distribuit. **In numero specierum.** Idest in multis spēs: que sub certo nūero clauduntur. **Que.** Scilicet spēs. **Mendicant.** Idest p̄ mediocritatē et penuriā vocabuloz sibi medicāt. Nā lingua latina est in verbis egena. **Peregrina.** Animalis: vel instrumentoz et aliarū rerum non omnī: sed similitū sibi: et bñsmodi. **Quas.** Idest res. **Unit.** Idest assummat sibi et conformat. **Ratio.** Idest proportio. **Collatiua federis.** Idest collatiua similitudinis.

De causis.

Forma crassio: sex⁹: etas: grauidatio somnus.
Et locus et tempus: labor: esca: repletio: pot⁹
Causa genus morbi coitus turbatio mentis.
Corporeiqz situs variant idiomata pulsus.

Forma. Distinctis generib⁹ pulsū: et distinctis eoz p̄prietatib⁹. cōsequēter breuiter hic agit de causis mutationū p̄fusi⁹ eas enūerādo. Immutant itaqz pulsus tripliciter. scilicet a reb⁹ nālib⁹: nō nālib⁹: et p̄tra nām. Sub nālib⁹: cōprehēdit tā res p̄fistētes et regētes: sicut cōplexio: nea: et virtutes q̄ cōadistētes inseparabilr coherētes: velut figura corporis distātia maris: et femine etas: et similia.

Forma. Idest babitudo corporis: q̄ diuidit in tenuitates

crassiciē: et mediocritatē. **Variat pulsus.** In macilēti⁹ maiores sunt pulsus et fortiores q̄ in crassio: et multū repletis. Crassi. n. ex nimia opp̄fide carnis pulsum bñt minoz: et magis debilē: qz calor et spūs in eis lentescūt: et pigritant ex nimia carnositate. sed ineq̄lis est pulsus sp̄fior p̄p debilitatē virtutis. In macilēti⁹ sunt pulsus ap̄ri qz arteria exposita est: vt expoliata: et q̄si nuda. In crassio occulta: qz p̄funda est arteria: et carni inuiscata. vñ p̄bilarēt⁹. In gracilib⁹ multū subiacer tactui pulsus. i. ap̄te sentit indicio tact⁹: qd est p̄p expōnē organi. Quidā tñ male exponūt hāc subiacerā pulsus: vt dicāt pulsum tactui subiacerē: qñ est debilis: que expositio contraria est Constantino. Est autem perquirendum: ytruz macies sit naturalis: aut et ita de crassiciē.

Crassio. Idest complexio cōta a gnātiōe variat pulsus. Nā calida cōplexio facit pulsum fortē et velocē cā attrahendi multū aerē ad refrigerationē: s; frida parū facit et tardū cā necessitas parue refrigeratiōis. humida pulsum facit mollē: sicca dur⁹. Et qz ex ea cōplexiōe fiat pulsus velox: pbat p̄bilarēt⁹. ing. n. qz ē calidū velociter mobile: et oē frigidū tarde mobile: qd de solis aialib⁹ pōt itelligi. Est aut qdā de nā calidū: vt piper: auripigmētū: qd nō est mobile. In calido sigdē corde calidus sanguis ex calore ebulliens cito resoluit in fumū. vñ cito motus cōplet cordis et arteriarū. vnde sunt velociores.

Sexus. Idest differētia iter masculus et feminā mutat pulsum. vt enī ait Constantin⁹ in p̄tegni. Pulsus maior est in masculo et fortior q̄ in femina: et ponit cās. Masculus enī calidior est nā: et fortior: et maioris exercitiy. Et femine pulsus minor: et debilior: et frequēti⁹: et parui⁹: et debilitas sunt: qz mulieres sunt debiliores masculis in virtute: et minoris caliditatis: et exercitiy ad cōparationē masculī frequēti⁹ est pulsus in femina ex debilitate virtutis: vt nā sepe impellat iterādo in femina: qd per magnū pulsum operat⁹ in masculo: vt tñ. s. aeris pro vltimis repetitis attrahat ad refrigerandū in quātū vn⁹ magis vice vna attraheret in manibus. Nā q̄to est maior calor: si virtus est fortis: tāto maior velocitas necessaria est nā: vt multa aeris q̄ntitas in paruo tpe attrahatur ad refrigerationē. Cū aut deficiat virtus opz: vt attrahatur sp̄fior. vñ fit vt feminis sit sp̄fior q̄ masculis: lz ex sup̄ficie littere in p̄tegni possit p̄bari: qz pulsus femine sit veloci⁹: nō tñ est verū. Nā velocitas fit ex fortitudine virtutis: et vehemētia caloris: sed ibi p̄ velocitatē frequētiā itelligimus: vt cū dicit p̄bilarēt⁹: qz frequētia magnitudinē accipiens facit validum. Nota qz si cetera p̄ticularia sexū cōcordāt vt frigida complexio: crassiciē quies: senectus: pulsus debilior est. Si p̄ticularia p̄currant: tria erit maior et fortior. Sic ēt de masculo itellige. vñ opz medicū: qñ ad egrotū accedit: facere collationez de partibus: et omnia accidentia discernere. vt non fallatur in pulsibus iudicandis.

Etas. Mutat pulsus: qz pueri velociores bñt pulsus p̄p calidū refrigerandū: qz multus est in eis: reperate tñ magnitudinis et fortitudinis bñt frequētiā: qz virtus nōdū cōpleta: in cōplexione roboris p̄firmata ad extrahēdū semel multū aerē nō sufficit ad calozē nālem refrigerandum. Iuuenes enī habēt pulsum fortē et magnū: in velocitate reperaturū: qd fit ex cōlitate: ipsozqz virtute. Senes parū et debilē et rari p̄p frigidā eoz: nām quātū ad etatē. vñ nō est necesse multū aerē trahi p̄p refrigerationē: Aliē etates bis affines habēt pulsus vicinātes iuxta q̄litates vel caliditates illarū etatū: qbus affiniores videbunt. qz cū in pueris velox sit pulsus et sp̄fior reperaturus in magnitudinē et paruitate. Pulsus in decrepiti⁹ mini⁹

Egidius de pulsibus.

e z

nitus et tardissimus: rarissimus et defectissimus. In iuneni-
bus perfecte inuictis maximus et fortissimus: in velocita-
te et tarditate temperatus. Videndum est: quod puerorum pulsus
maxime augmetur in velocitate et tarditate minuitur.
Et maiorat quousque ad perfectam magnitudinem deveniat:
ubi pulsus maximus et fortissimus in velocitate et tarditate
temperatus: quod media etas pingat. Cum senectus subeat
paulatim: succedunt predictis tria: donec etas pingat de re
puta in qua pulsus parvus sit rarus et tardus.

Gravidatio

Gravidatio. Id est ipregnatio mulieris mutat pulsum.
Sed distinguendum est: nam ipregnatio aut in medio est:
aut in principio: aut in complemento. In principio pignas habet fortis et ma-
gnus pulsus et velocis: calor fetus auget calore matris.
Arterie secundum arterie fetus sunt piuet: et utique ar-
terie mulieris sunt copiate. Probat hoc ex novitate re-
tentionis menstrui: augmentato calore sunt pulsus magni et
veloces. Fortes autem sunt: quod virtus per se modica quantitate
nondum patitur aliquam oppositionem: sed in potentia perseverat. Unde
sunt pulsus magni et fortes usque ad quatuor menses: vel per
quatuor. Et a quarto veluti per se magis et minus pulsus sunt per
debiles: spissius. Parvi et debiles: quod virtus grauat ex maio-
rata fetus quantitate: et per opatiua circa finem deficit duobus
de causis: quod per defectum sanguinis: et spiritus: quod sanguis ad
nutrimentum fetus est necius: quod spiritus expedit in nutri-
mento fetus: tanto plus membra pignas ex defectu nutriti-
ti: et subtractione magis debilitant. Et deficit ex dilatatio-
ne matris maioris loci occupatis: unde propter ita
virtus opatiua grauat: quod pulsus opat. Spissius autem sunt: et ita
philarer: per iductam necessitatem attrahendi aeris per se: et per
fetus. Unde ista triplex necessitas refrigerationis: tunc ex fetu:
tunc ex fetu: tunc ex retento sanguine. Et cum virtus sit defecta
ut multo attrahat: cum semel attrahi non possit suffici-
ter: ut exposcit necessitas refrigerationis. id sunt spissius.

Sonus

Sonus. Somnus pulsum mutat: sed differenter. Nam in principio soni ca-
lore nati scipiente itus renouari nondum exercere digestionem
pulsus est debilis: et tardus ex precedenti defecatione
vigilanti. Sed calido iam itus per fortato et cibo iam digesto: et
oluius per membra multiplicato sanguine: augmentatis medul-
lis: repatis spiritibus sunt in fine soni et circa medium pulsus
magni: fortes in velocitate et tarditate: mediocres per dige-
stione cibi si sonus plures: ut supfluitatis cibi expulsi per
longe: vel differat pulsus erit parvus: debilis: rarus: tardus. Unde
os per postquam erit cibus digestus dormiens a sono excite-
ad expellendas ei supfluitates. Et gestiones vana: spura per
pura emittotia. Sigs autem excite- a sono subito: ut per voce
sue quilibet passionem: siue vetit ab eo excitetur: quod disturba-
tur nam sit pulsus quicquid magnus et fortis: quicquid velox et spis-
sus: non tremebundus iordnat. Cum vero excitatur: gescit pul-
sus in portu statim regreditur. Quidam seducti sunt a supflui-
cle vobis: philarer dicentibus quod in sono non sunt pulsus nisi
si parvi: debiles: et tardi non distinguentes tempora soni. Dicit
enim philarer: quod in sono sunt pulsus minores et leuiiores
debiliores nati calore penetrare ad profundum. Et ipsi itelli-
gunt: quod in sono natus calor penetrat in profundo in stomacho
et in epate sit diuersus: et ideo relinquat spualia: quod non sunt per
funda: quod supra diaphragma possit: pulsus qui sunt in sono.
Et istos nutritina calefiunt: et spualia infridant. Dispositio vero
spualium disponit pulsus non nutritiuos. Sed certum est quod
in sono spualia calefiunt. Videmus nam quod dormientes: quod non
sunt per aerem respirare tamen naribus: nisi os est apertum teneat:
et vehemenciores et facit ex sufflationes: quod non fit nisi in
magnitudine caloris maioris quantitate aeris attrahentis per
maiori necessitate refrigerationis. Est itaque potius itelli-
gendum finem portu doctrina: ut ipsius somni distinctio fiat.

Locus

Locus. Id est regio imutat pulsus. Unde habitates in cala-

regio: ut in Ethiopia: pulsus habet magnus: velocis sicut est
unus habitates in frida regio: sic in Anglia: pulsus habet al-
similiter hyemal: rari et tardi. Habitates temperata loca: ut
morantes in recta linea pulsus habet temperatum: mediocres: vna-
eque ratione silem. Regiones iter bas posite finem eas: quod sunt
propinquiores in pulsu sunt habende. et quod de regione
dicitur: de aere similiter intelligatur. Regio enim non
habet imitari nisi gratia aeris: et de temporibus similiter.

Tempus

Tempus. Et tempus. Uerum autem sunt respectu temporis temperata
pulsus faciunt temperatos et mediocres. Alia duo. scilicet hyema et
estas faciunt pulsus excedentes: vel finem putat: vel finem ma-
gnitudine veloces et puos. In vere per temperatus caloris
sanguis multiplicat: et spiritus abundans gignit: et multipli-
cant. Unde pulsus magni et fortes in velocitate et tarditate
mediocres sunt ex retentione spirituum: per friditatem precedentis
hiemis: quod virtute robora sunt fortes. In autumno: dicitur
temperamentum: hoc non videtur perungere: cum in autumno cor-
pora tanquam rarefacta per tota estate: et calore dissoluta defa-
tigatas habeant virtutes. Unde cum apertio pororum iam calor et spi-
ritus exalauerit: pulsus magni et fortes non possit esse. Dicitur
tamen: quod in autumno adbus calor viger et spiritus circa cor: et
ex friditate autem retinetur per os clausis. Unde ex caliditate
te vigeret: et spiritus retentione circa cor pulsus sunt magni et
fortes. In estate veloces et festinantes per festinam resolu-
tionem sanguinis in fumum et spiritum: sunt veloces per multa
necessitate attrahendi aeris: per refrigerationem sunt fre-
quentes. In hyeme sunt rari et tardi per causas predictas trias
scilicet per strictionem cordis: per refrigerationem aeris. ex co-
strictione sunt pulsus parvi et tardus rari. Nota tamen quod
nutritina sunt calidiora et hyemal: quod videret byeme et ve-
re et. Spualia tamen fridiora sunt: quod aer: et spiritus frigidus li-
bere ad cor et pulmonem inspirat: non penetrat ad nutriti-
ua per interpositum diaphragma solum spualia disponit: et finem
habitudine spualium pulsus habet disponit. Circa nutritina
retinet calor per strictionem pororum: unde per strictionem fu-
mose et vaporose supfluitates cum non possint exalare: reti-
nent in corpore: ideo calidiora sunt. In estate per causas
trias sunt dispositiones trias spualium: nutritiuorum: et plimdis.

Labor. Id est exercitium corporis mutat pulsus ex temperato
exercitio: quod notia corporis supfluitas dissoluit: et
membra fortant et natus calor augmentat: sunt pulsus ma-
gni: veloces: fortes: in virtute et frequentia mediocres. In
exercitio autem per se intemperato: cum iam dolor et fatigatio
membra inuadit sunt pulsus parvi debiles: vel parvi rari: quod
virtus iam deficit: et calor natus iam minuit: et ex multo exerci-
tio deficiant humores. Unde pulsus duri redduntur. Nota
quod dispersa exercitia in sui principio faciunt pulsus magnos et
fortes: sed in processu sine faciunt puos et debiles: tardos et
raros: et duos. Locus et tempus et exercitium: et alia: quod in
versu continent ad res non nales sunt referenda.

Etia. Id est cibum mutat pulsum quantitate et quantitate. Quantita-
te: quod si multus sit: facit pulsum in principio inordinatum per ag-
grauationem virtutis oppelle ad digestionem: et excitato calore sit
pulsus magnus et fortis cibo per membra digerit scipiente. Et me-
bris ex nutritio fortioris: quod cibum digerit bene: virtus
fortior: calor excitat: pulsus magnificat: et velocis efficiat:
cibum parum cito digerendus: et ad membra dispergendus facit
pulsus minus fortis: minor est mollicie et duricie medio:
cre. Qualitate cibum variat pulsus si fuerit calidus facit pul-
sum velocis spiritum: et frigidus spiritum: humidus molle: sic-
durum: et potes combinare qualitates et pulsum diuersas.

Repleto. Id est dulcis aqua balneum calidum: quod alio note
repleto celestis: quod dupli replet ex aere temperato: quod itus re-
plet: et aqua calida balneum dulcis aqua moderate calidum tem-
perato modo viderat facit pulsus magnus: velocis: fortis: molle
spiritum.

spissum. Nam virtutē augmētāt pp dissolutionē hūdarū
supfluitatū: et calefaciēs corpa pulsus facit velocē: mollē
spissum pp hūctationē. Balneū diuturnū facit pulsum
minorē et debiliōrē magis q̄ pus: pmanētibus velocitā
te: et spissitū: q̄ fit ex virtutē defectiōe hūoris corpis i aug
mēto sui caloris: s; i mollicie et duritie māet mediocritis.
Si autē in balneo trīs q̄s morēt: q̄ virtus dissoluat: et ca
lor minuat: fit pulsus p̄us: obilis: tardus: sicut in nīmū
exercitātibz. Balneū autē aq̄ frīde moderatū fm vsus
in crasso corpe iuuenili facit pulsus magnū: fortē: velocē:
q̄ calor nālis coadunat itus: et virtutē p̄fortat: sed si trīs
morēt quousq̄ nālis calor deficiat: vel fugiat facit pul
sum parū: tardū: rarū: q̄ virtus suffocat. Sed in macro
et tenui facit pulsum defectū et tardū. nā in tali corpe fri
giditas nō bz resistētiā. vñ cito ad interiora penetrās cali
dū cito iterāpit: et exstinguit: et virtutes minuit. vñ fit pul
sus tardus: et rarus. et debilis fit: et durus: q̄ organa frīdi
tate p̄sistant. Sed ex diuturna mora in tali corpe facit
pulsū defectiū: durū: rarū: frīditate mēbra p̄nci
palia p̄uētiēte: calore in interiora fugiēte. Et potus. Im
mutat pulsus q̄tate et q̄tā: put sunt d̄ntes spēs potuū:
sicut de cibo d̄cū est: nisi q̄ cibis magis nutrit et p̄fortat
Et causa morbi. Immutat pulsus: q̄ lz ab auctoribz varie
et multipl̄r distinguat. an duo tñ mēbra possumus p̄iri.
Causa enī morbi alia est: p̄tra nām: q̄ est dissoluēs et dissī
pans nām: alia aggrauās et p̄stringēs. Causa dissoluens et
dispans virtutē est ablatio nutrīmentī: pessimitas quoq̄
morbi. ante ē accidētia: maximī dolores: excessus inani
tionis. Causa aggrauās et p̄stringēs est nimia hūorū mul
tudo: apostema calū et frīgidū: et similia. Prius de dissī
pans virtutē videamus. Et Causa dissoluēs facit pul
sum parū: debile: velocē: spissū: et q̄to plus intendunt
cāe dissoluēs et plangant tāto plus in debilitate: et d̄fe
ctione ampliū intendunt: et formicās et vermiculosos efficiū:
qui iter alios defectiū est: et minimus: et pessimū: cū
subito et dissoluūt virtus sicut in nimio fluxu sanguinis
de vena: vel flōborhōia: vñ de arteria: aut de fluxu san
guinis ex vulnere: vel dissolutione vētris: q̄d fit cū cadit
subito vitalis spūs: sic in sincopi videm. Dic est pulsus
q̄ ex defectione fit virtutis. Et nota: q̄ vermiculosus
neq̄ p̄cedit formiculosus. pessimitas morbi vñt et cō
sumptū facit vermiculosus. De accētibus aīe: lz sint
de causis dissoluētibus et dissīpantibz virtutē: in fine hui
capituli dicem. Dolor si in aliquo mēbro fuerit: pulsus
facit pessimū: vt in epate vel stomacho: si sit maximus
in nō p̄ncipali sicut in manu vel in pede: facit pulsus pes
simū: sicut mediocritis in p̄ncipali dolore: q̄cūq̄ siue in p̄n
cipali siue in nō p̄ncipali facit pulsum velocē: fortē: spīs
sum: q̄ dolor nā remittit: vt dolor expellat: in q̄ virtū
talis: et calor nālis mouet. Sed si dolor p̄māserit: et virtus
evanuerit: pulsus fit debilis: parus: velocē: spissus: et inor
dinatus. Inordinatio fit: q̄ dolor iterdū crescit: iterdū
minuit. Et Causa granātes et p̄stringēs sunt ex hūoribz
abūdātibz nīmū: q̄ si in vno mēbro abūdauerint: faciūt
morbū fm nām hūorū et effectū mēbroz: vñ morbi na
scētes ex plenitudine plures sunt q̄ q̄ nascunt ex inani
tione. Pulsus vñ ex virtutē aggrauātibz morbis: est pul
sus: parus: debilis. Ex defectu virtutis p̄grauāde hūo
ris plenius pp abūdātiā: spissus pp necessitatē refrigerij:
inordinatus: q̄ virtus victa ab hūoribus: sicut ignis ex li
gnis appositis opp̄ssus aliqui sepehē: aliqui emergens re
mittit. An vō virtus grauata est multus: diuersitate ne
cessē est vt faciat: aut in magnitudine: vel velocitate: vel
in duabus: vel in pluribus: vel in paucioribus. Cum autē
virtus equiparat hūoribus: fit pulsus equalis diuersita

tis: q̄ magnos equat minoribz. Si virtus vincat ab hu
moribus: parui et defecti sunt: et plures tales p̄tinuant q̄
fortes. si contra: p̄trariū. Aliquādo virtus ex quibusdāz
mouet nocumētis subito: et repente ferit digitos cū pul
sus quiescit: que percussio superflua videt. Causa est: q̄
cū natura quiescat superuenit aliquod nocumētū. vnde
mouet inuita: vt ab illo nocumēto se defendat. Aliquā
do deficit virtus in tempore motus. vnde vt virtus qui
escat est necesse. Et propter hoc inter duas siue tres vna
percussio minus apparet. Et pulsus particularis veniēs
ex plenitudine est sicut pulsus ex sanguine per totū cor:
pus se effundēte: quia est magnus: velocē: plenius: iter diu
rum et molle mediū. Causa p̄ per se: qui si fit ex colera
rubea: fit: velocē: spissus: calidissimus: durus: inordinatus
ex impetu colere. Similiter de flegmatico pōt prosequi
fm qualitates suas. Et variant pulsus: et intenduntur
fm humores: qui putrefiūt: intendunt: et remittunt. et fm
abundantiā humorum maiorem pulsus faciunt inordi
nationem. P̄out ergo morbus fuerit ex diuersis humo
ribz: et in diuersis membris fundat: et pulsus diuersifi
catur. Deinde de variatione pulsum p̄pter causas mor
borum in sequentibus suo loco dicemus: et de mutatione
pulsus propter genera morborum.

Coitus. Moderatus si puenienter: et ex interuallis fm
cursum suum particularium fiat. pulsum facit velocē
magnū: fortē. Immoderatus: si primo magnus: for
tem: post tamen debilem: paruum facit.

Turbatio mentis. Idest passio anie sicut leticia: ira et.
Ira pulsum facit velocē et spissū p̄pter calores sub
to exterius erumpentē ex nimio desiderio vindicandi. et
fit tēperatus in mollicie et duritie. Leticia facit pulsum
magnū et mediocrē: inter fortē et debilem inter tardū et
velocē: q̄ p̄pter calorem tēperatum nō est necessaria
multa refrigeratio. Tristitia facit pulsum paruum: debi
lem: rarum: quia calor paulatim interiorius reducit: que
si multum moretur: facit pulsum vermiculosū deinde
formiculosū.

Corporisq̄ situs. Positiones corporis: et modi iacendi
vt si aliquis iaceat supra latus sinistrū: et comprimat bra
chij sinistrū ex compressione brachij ad locū p̄strictum
contrahit sanguis. vnde pulsus occultus: et q̄si defectus
apparet. Unde si aliquis improvidus talis compressiōis
tangat huiusmodi pulsum falli pōt: mori patiētem dya
dicans. Oportet ergo medicū pulsum in alio brachio di
scernere: sed si sensat ipsum fortem faciat alium pulsum
esse immutatum ex compressione. Sin aut potest despe
rare. Dec omnia inmutant: siue variant pulsum. idest
vario mō sicut dictum est cōmutat. Et Idiomata. Idest
differentias pulsus ab idos: q̄d est forma. Omnis nanq̄
differentia ex forma confurgit.

Secūda particula de significationibus de
cem generum pulsus.

Rdua ppositi p̄sē exhausta labori.
Altera runc superest: cuius distin
ctio certis.

Prescriptas species studet infor
mare figuris.

Executa p̄ma parte operis sui. In qua egit principaliter
de decem generibus pulsum fm diuersas diffinitiones
et proprias: et eorum diffinitivas assignandōes: aggreditur
secundam partē in qua intendit tractare de significatio
nibus generum: sed anteq̄ incipiat distinguere significa
tione Egidius de pulsibus.

Coitus.

Turbatio.

Corporis si
tus.

tiones generum quedā premittit capitula necessaria ad intelligentiā precedentium: et subsequentium: sicut fecit in prima parte. In primis vitur transiunt in quo dicta dicendis pūnat. ¶ Ardus. Id est difficilis. ¶ Pars ppo/fin. Id est laboriosus operis: qd proposuimus de doctrina pulsus. ¶ Exhausta. Id est completa et mandata executioni. ¶ Altera nunc. Id est paratio. ¶ Superest. Tra/ctanda restat. ¶ Quis. Scilicet pūnis. ¶ Distinctio. Id est distinctionis facie executio. ¶ Trudet. Id est studiose intendit et aperit intentionem huius partitionis et qd studet ostendit. ¶ Informare pūptas spēs. Id est pūcta decē gnā pulsus: et eoz spēs. ¶ Tertio. Id est manifestis et secretis. ¶ Figuris. Id est significationibus.

CIn qb² arterijs est pulsus pūderadus.

Pulsus in arterijs discerni debet honestis.

Expositio: longis: rectis: cordiqz pūpinquis.

Uñ sinistra manus: cū sit contermina cordi.

Iudicio pulsus cognitor esse pbatut

Est ibi certa fides veri constantia motus.

Pulsus veridicus: nature vernula fidus.

¶ Dic docet auctor in quibus arterijs pulsus debet cōst/derari. Cum enī sit pūderadus in arterijs nō tamen in omnibus: sed tantū in arterijs sinistri brachy: que ad in/uestigandū pulsus: et explorandas habitudines corporis specialiter sunt destinate. ¶ Arteriarū alie sunt inferio/ res: vt in longitudine dorsalis pūfundate in carne sicut in corporis: alie offibus operes: sicut in pectore: alie a corde nimis remote vt in plantis pedū: et calcaneis: alie sunt ni/ mis breues: vt in summo nase: et alie tortuose: vt in tēpo/ ribus et auribus: alie indecentes: vt circa pudibūda: et ma/ xime in mulieribus. Alie que quāvis participant aliquā differentiarum precedentium: tamē equivoce sunt et am/ bigue: sicut arterie dextre brachy. Prime reprobant. p/ pter posterioritatem: qz motus caloris viget plus in ante/ riori parte cordis qz in posteriori. Secūde ppter oppres/ sionem carnis: qz nō sunt expositę: s; suppositę: et carni in/ uscate. Alie propter offium suppositiones: unde motus arteriarum ad offium superficiē redire nō pōt. ideo/ qz insensibilis: et occultus later. Alie propter nimiam remo/ tionem a corde: qz motus cordis citius languet et deficit in remotis qz in pūpinquis. et in processu tante peregrina/ tionis lentescit. Vis enim mortificationis citius inuadit in extremas partes qz pūpinquas. Sicut enī calor ignis citius ab actione destruit in extremis angulis domus qz circa partes camino pūpinquas: vel vicinas: ita in calo/ re naturali arbitrandū. Alie pp nimiam breuitatē: qz non pōt recipere appositionē qz quoz digitoz. Et sic impedit in talib² arterijs cognitio magnitudinis: et fortitudinis: que sunt precipue de pulsu differentie: et nō cognoscetur in talibus. vtrū sit pulsus lōgus: vel paruus: vel curtus. Credit tamen vulgus: qz ppter talem pulsum: qui est in summo nase certificetur mortis: vel vite iudiciū. et si nō sentiat ibi pulsus: mortū adiudicat: si conuersio nō di/ spargatur. Alie et si quando tanguant tamē ppter tortuo/ sitatem vitant: qz quattuor digitos ex directo nō pōt re/ cipere. Alie ppter turpitudinē pudendor: et qz esset inde/ cens discoperire pudibūda: et maxime mulierū sunt vi/ tande. Alie et si cōuenienter inuestigari possunt: qz tamē nō sunt adeo fideles et veridice. ppter caloris epatis sup/ positionem: nō adeo frequentant propter fallaciaz equi/ uocationis sibi implicitam: sicut patet in littera. Sed si/ nistri brachy peligunt arterie: qz longe: recte: expositę de

currentes: cordi vicine sunt fideles. ¶ Honestis. Ad vif/ ferentiā earū: que indecētes sunt. ¶ Expositis. Id est nu/ dis et apertis ad differentiā earū: que sunt carne et offib² cooperte. ¶ Longis. Ad differentiā breuiū. ¶ Rectis. Ad differentiā tortuosaz. ¶ Cordiqz pūpinquis. Ad vif/ ferentiā infidelium: et a corde distantium: et decipientū ex fal/ sa opinionē: et hoc totū habent arterie sinistri brachy. vñ dico qz in talib² pūderadū est sicut sunt pūdicte. ¶ Unde. Id est pp hāc cāz pūderare debes in arterijs sinistri bra/ chy. ¶ Sinistre. Id est arterie sinistri brachy: et ostendit cāz. ¶ Cū ibi. Id est in illis arterijs. ¶ Certa fides. Id est certū et fidele iudiciū: et bitudinē cordis pp pūpinquātē: et qz ex calore epatis nullū aufert eis pūindiciū.

CQz in brachio dextro nō bz pulsus pūderat

Dextera pars: qz feruidior: qz plenius illam

Vinificus vapor irradiat. cordisqz lucernam

Liberius recipit: vbi puri sanguinis actor.

Regnat epas: teneri blāus persuasor amoris.

Incentina mali: qua feruet fellea bilis

Equiuocat pulsum: tanto confusa calore

Implicat errores: examen adulterat artis.

¶ In hoc caplo assignat cāz qz in brachio dextro pulsus nō sit pūderadus: et assignat cām. s. multiplex offium ca/ loris. Est enī in dextera parte corporis calor offiatorum pp epas in dextera parte locatū. qd est mēbrū calidū et vi/ tuis nutritiue fundamentus: et pp cisti felis in ea parte māsionē. vñ ois ire estuatio pcedit: tum pp cordis in cā parte exsufflationē: qz lz suus beat domiciliū in sinistra pte insufflat tñ spiritū suū et calozē vitale in dextera pte ¶ Feruidior. Id est in caloris pūdominatione domina/ tor: qd bz ppendi ex fortitudine: et mobilitate: et strenu/ tate defensionis. i. defendendo enī corpus sinistra tanqz feruiliū pūndit scutū dextre tanqz fortis et militis expit gladiū ad ferendū euaginātū. Et qz dixit qz ps dextera sit feruidior p explanationē pū pbanus subdit. ¶ Quia plenius sit dominatio caloris in dextera pte: pūmittit cām que elicit ex vitali spū exsufflatōe in dextera pte. ¶ Vi/ uificus. Id est calor vitalis a corde pcedēs. ¶ Irradiat. Accendit et illuminat tanqz radius a sole pūpens et p/ cedens. ¶ Plenus. Id est pfectus. ¶ Liberi² recipit. Propter exsufflationē eius in dextera parte. ¶ Vbi san/ guinis actor. Ponit alā cām: que trahit exsufflatōe epas tis qz sit calidior. ¶ Actor. Id est fabricator et gnātor. In epate enī sanguis vniuersus gnātur. ¶ Blāus pul/ sus. Quia ex calore iecoris pp tēperantiaz sanguinis. vñ mēbra reficiunt lasciuunt: et iocundant: et amoris ille ce/ bra suggerunt. ¶ Incentina. Assignat tertiā cām quare pars dextera pferat in calozē: que sumit a cisti felis: qz cū sit domiciliū colere: et habitatio ire in dextera pte est pūtu/ tura. ¶ Fellea. Id est cisti felis: que ire amaritudines: et rācorē pūinet. ¶ Equiuocat. Id est ambiguū et suspectū efficit pulsum tangenti in dextro brachio: verum sit talis pulsus ex cordis calozē: vel epatis. iō equuocat. ¶ Impli/ cat error. Id est fallaciā et illusionē. ¶ Adulterat. Id est pp deceptionē adulterinā ifame reddit iudiciū hui² artis.

CQuomodo tangēs pulsus bz tenere manū.

Lena manus medicilenuaz leuet: et regat egri

Sustentantis opem pars imbecilla requirit.

Que si se regerit modico concussa tremore

Falleret artificem: fieretqz examinis error.

¶ Vñ

Chic instruit medicū q̄lter debeat tenere manus egri. Est egdē man^{us} leua egri sinistra manu medici sustentāda: assignat rōnē q̄re. **S**ieretq; ex aminis error. Qz cūz talis tremor in toto corpore sano q̄nq; fiet ex carētia regi mēti et defectu sustentatiōis pp debilitatē neruoz: crede ret medic^{us} nō attēdēs cām: tremorē illū accidere ex defe ctu spūuz: et instātia mortificatiōis: ita seduct^{us} parietem adiudicaret mortū. Sed si sustentato brachio tremor sen tiat: certū ē q; vel corp^{us} ē paralyticū: et neru multū sunt debilitatē: et opilati vel aggrauati: et spūs intercepti vel de fecti: qd est in febribus acutis ipsa perseverante et nā de bili existente mortale. Ut ergo medicus nō scurrat falla ciam in tāgendo pulsum egri semper brachiū sustentet.

CBe instructione medici in tāgendo pulsum.

Sed caue ne digitos in pugni cōprimat eger.

Aut nimis extendar. lateris ne mole lacertus

Compressus fuerit. moderari scomatis ordo

Adfir: vt ambiguam tollat moderatio morū.

Chic instruit medicū q̄z aliā cautela: qz dōz p̄siderare me dicus qū pulsum tāgit: me eger teneat digitos dōctos et ppli catos in pugno: vel extētos in palma. sed videre ne vlla neruis: vel arterijs iferat violentia: vel extēsiōis: vel com pressiōis. Qñ n. lasso et simplici mō teneat: nerui et arterie et spūs liberius suā celebrat discursiōne p cūitate eoz. **C**Lateris. Dic ponit aliā cautela: q̄ vertit circa pōnē ta cendi. canēdū est: ne patēs supra lar^{um} iacent: et brachiū cōpressus tenuerit. Nā si medicus est puidus: et brachio cōpresso pulsum tetigerit: et ip̄s sentire nō possit: adiudica bit eū: q; forte nō san^{us} sit: vel modicū egrotet. iō medic^{us} si pulsum nō sentiat: dōz interrogare: vtz eger supra lar^{um} sinis trū iacuerit: qd si est ita: dōz tāgere dextruz brachiū: qz in mēbro cōpresso nō sentit pulsum. rō ē qz est p attractiōes sanguis ad locū cōpresso. Sic cū man^{us} alici^{us} laqo vel fune pstringit: illico sanguis ex dolore vehemēti^{us} et irri tat: et attrahit in multa q̄ritate. Uñ mor^{us} spūuz ex tāta sanguis pportione suffocat: et pulsum nō sentit. iō et sunt dormitantes in pedib^{us} isensibiles ex vehemētia p̄pressio nis. et iō ne pp cōpressionē impediāt iudiciū. **C**Adfir or do. Ponit p̄sideratōes d moderatō et iordinatō. **C**Scot mania. Id est pōnē mēbroz. Est aut iordinata positiō mē broz. Si eger iaceat supra dextrū lar^{um} frequēti^{us} q̄ supra sinistrū ad recreationē dextrū nullā faciēdo cōpressiones brachy. Et q̄re. **C**Ut moderatio. Id est moderata positiō. **C**Tollat ambiguū morū. i. allusiōes et ābignitates remoueat: q̄ se igitur ex debili et occulta motione in mē bro cōpresso.

CQua manu debet tangi pulsum: et q̄ntum tangi debet: et q̄uo.

Dextra manus: quoniam sensus idagine pollet.

Et sibi viuidior datur experientia tactus.

Applicet arterie digitos. manifesta notent.

Appositis digitis leuiter abscondita pressis.

Nec prius absistat donec centesima fiat

Aditio: qui numerus nature seruit: et būsus

Judicio numeri claret sententia veri.

Chic ostendit aucto: qua manu medic^{us} dōz tāgere pulsum: et dicit q; dextra manu: qz in ea pp multiplicis caloris do minius: sicut est pus oēm viuida sensibilitatis expientia oñat. **C**Applicet arterie digitos. Id est vētricul^{os} quat

tuor digitoz pp lōgitudinē arterie: vt ex tali appōne pos sit pulsum inuestigare p̄z lōgitudinē: latitudinē: et altitu di nē. **C**Manifesta. Dic ponit quādā cautela: q; in corpore macrefacto vel macilēto: vbi est manifesta et exposita ar teria: nec carni iuscata dōz pulsum leuiter tāgi et superficiali tenq; tumida est arteria: nec eget cōpressionē. In crasso corpore: et multuz carnosio: qz molli: carne cōpressa est arte ria: et p̄fundis p̄nib^{us} intricata: dōz pulsum tāgi cū cōpressionē digitoz. aliter. n. nō sentiret: ita in forti et debili faciēdus est: debilis. n. pulsum nō est p̄medus. **C**Nec pus absi stat. Dic ponit aucto: aliud documētuz: q; medicus in di scretione pulsum et pōne digitoz sup arterijs dōz p̄tinuare vsq; ad cētesimā percussionē. Intra. n. hunc numerū oēs pulsum dōz: et diuersitates poterit perpendere: vtrū inci diuus vel decidiuus: vel ordinatus vel iordinatus: et qua lis iordinatus: et sic de alijs. Cētenarius enim p̄cipuus est limes numeri: vel numerorum: et multe p̄fectiōis mi nisterio secundus et grauidus. et in naturalibus et theolo gicis: deoq; alijs p̄celigitur.

CBe signatiōib^{us} magni pulsum fm nām.

Magnus qui numeris nature se moderatur. Quē nec cā mali: nec viā synthomatia vrget. Prodigus instabilis: aure cupidus popularis. Ardua molitur: animi secreta reuelat. Huic comes adiucta est virtus intensa calore. Copia spiritūū species accommoda membris. Ad dilatandum procliuus: et apta moueri.

CIn hac 2^a portione p̄missis q̄busdā vtilibus intelligētie pulsum doctrine multuz necarys. hic aggredit^{ur} p̄ncipale p̄positū incipiēdo tractatū de signatiōib^{us} pulsum. Inci pit a p̄mo: qd fm trinā dimēsiōne attēdit. i. de signatiōi bus magni pulsum. Primo ostendit signatiōes magni fm nām. post magni p̄ter nām. Magni fm nām signifi cat fortitudinē: et abundantiā spūs ipellēis arteriā: et mul tiplex diuūm caloris nālīs: et mollitiē etiā organi: et etiam eius obedientiā et capacitātē dilatiōis. Uñ ois pulsum magni nā mollis est: vel tēpatus in mollitiē et duritiē si gnificat p̄dignitatē: qz motus caloris a cētro ad circūse rentias est: et oia disp̄git. vñ mobilitates animi cōfortan tur motu caloris in rerum dispōne: signat et instabilita tes: et leuitatē mentis. nā omne calidū velociter mobile. **C**Aure p̄pularis. i. inanis glorie captationē. nā calor: in al tum tēdit: et in calido corpore nālīter sanguis ebullit: et spūs estuat. vñ fm motū caloris: et habitudinē cordis: et motio nem spūuz: et q̄ritatē cōplexiōis nā p̄fortat: et suas trahit affectōes. vñ de alijs gloriois et magnificis cogitat: et lau dē: que est de magnis reb^{us} fauorabilr amplectū. Et ex ea dē cā signat multā spem: et maniacā p̄fidentia difficiliū: et ineregabiliū opoz aggressiōne: et secretoz p̄pulationem. Et hoc maxime in corde breuis stature: in quo p̄pter p̄ pinquitatē cordis et cerebri rationē festinus est recursus spiritūū.

CBe signatiōib^{us} magni pulsum p̄ter nām.

Qui naturales peregrinus ab ordine leges Trānuolat: et magis sibi plūs nomē adoptat. Concitat hunc: prauēq; mouet p̄ceptio cause. Spiritūūz feruor: viā: et synthomatica febris. Aut labor: aut coit^{us} vehemēs: aut impetus ire. At rata pars eius magno concordat apertus.

Als vñ and mi mores p̄formant motu caloris i re p̄ di sperione.

C Subiungit de significationibus pulsus preter naturam: que significationes sic sunt perpendende. Si precedente pulsu paruo: vel in magnitudine et paruitate mediocri in sano corpore fieri incipiat magnus pulsus: significat feruiditatem: distemperantiam febilem caloris: quam potes significare per alia accidentia vel quacumque motionem corporis ut ex nimio labore: vel coitus concussione: vel ire impetu sitate. **C** Ab ordine. Id est lege nature. **C** Ut rata. Significationem eandem aperto attribuit: quam magno appropinquat: cum apertus pulsus in magno pulsu tam eius pars contineatur. Sed de significationes fidelius comitantur magnus et integrus potest non apertus esse: et si non magnus.

C De significationibus longi pulsus secundum naturam.

Et quem continui producit linea motus.
Conciliat proprium cui vis geminata calorem
Fertile spirituum regimen: validumque calorem.
Indicat: et valido que sunt adiuncta calori.
Quem nota causa: quibus aliena lacestat.
Lapsus discrasie notat: excessumque caloris.
Sunt adiuncta satis expressa superficialis.
Cui natura suum dat consistentia motum.
Segnities: mens flexibilis: crasis humida cordis.
Falsa superficies: et synthomatica ebrios.
Dissipat arterias: humectat membra: resoluunt.

C Dic agit auctor de significationibus longi pulsus. Et primo longi secundum naturam: que satis concordat significationibus magni: sed magnus pulsus predicta accidentia sola natura significare debet. Longus significat vitium caliditatis: et multitudines spirituum secundum longitudinem arterie porrectorum: significat perigalitates: et propagationem: et alia: et maxime si coniungat alijs differentijs pulsu. Nam si sit longus: et stridens: et occultus: vel mediocri inter apertum et occultum non significat ita plenarie predicta. Vnde auctor non ponit nisi si significat omnes tria: que sunt a longo pulsu inseparabiles. **C** Nota causa. Id est aliene et acute. **C** Trabit. Disponit secundum longitudinem: curto pulsu precedente: vel mediocri inter longitudinem et curritatem ad precedentem pulsum. pulsus non semper respiciendus est ad precuratorem corporis adiuncta. et hoc se habet in omnibus sequentibus. ut amplius non repetat. **C** Latet. Id est commoveat et commutet. **C** Discrasie. Id est febri distemperantie: vel alterius forte ex coitu: labore: ira: fortis ymo: et similibus. **C** Supercialis. Id est altius pulsus lateralis: quod potest perperam si sano existit et equato: nec mutato ex aliquo accidente pleueraverit talis: et talis appareat. talis non latitudo ita probata non est: et ita de alijs differentijs pulsualibus secundum suum modum intelligendum est. **C** Segnities. Ex abundanti humore. Vnde spiritus grauantur qui quia viuidi sunt et agiles nulla humiditate oppressi faciunt membrorum mobilitatem: et agilitatem: et strenuitatem operandi: sed humiditas excedens naturaliter cum frigiditate: vel cum remissione calore pigritiam operatur. Sed si fortis esset calor cum humiditate: non faceret latum tamen: sed longum et apertum. et tunc talis latitudo non designaret pigritiam: sed hic concipimus latitudinem: cum pulsus excedit in latitudine et non in alijs quod latitudo sit ex abundantia humiditatis fuata mediocritate in alijs quantitatibus. **C** Mens flexibilis. Quia cum humiditas sit debilius iter passuas: et ad mutandum habilius: oportet ideo instantia et infidelitatem mentis. unde mulieres cum sunt humide: maxime sunt infideles. **C** Crasis. Id est complexio. **C** Falsa superficies. Id est latus pulsus preter naturam qui fit ex supererectae humiditate sanguinis. **C** Et syn-

thomatica. Id est que ex grauamine et oppressione virtutis: et ex synthomate et repletionem fit latus. **C** Ebrios. Id est significat dissolutionem ebrios: et humectationem: et remollescentiam nervorum et membrorum: et talis debet esse paruos debilis: inordinatus: inequalis ex aggrauatione vitium.

C De significationibus occultis pulsus secundum naturam.

Qui latet occultus: nimis in centro reuoluitur.
De generi natura regit: quem deuia motu
Claudit conceptus animi: secreta sigillat.
Pauperat innati regimen vitale caloris.
Organa spirituum designat: inepta moueri.
Qui latet enormis: genijque characterem fracto.
Spiritus atque vigor breuis est: animusque pusillus
Adergit in centrum: nec preparat inde regressum.
Tendit in eclipsim querens subuere phisim.

C Postquam egit de significationibus magni pulsus et partium eius. scilicet apertum longum latum. consequenter agit de significationibus parui secundum suas partes trias. Et primo de occulto: qui contrarius est aperto. Talis secundum naturam significat imbecillitatem virtutis: et pauperem spirituum: naturalis caloris debilitatem: et duritiem organi: et inobedientiam ad dilatandum: et significat pusillanimitatem et celebrationem secretorum: secundum hoc omnis occultus naturaliter durus est per maiorem partem. **C** Qui latet enormis. Preter normam nature talis significat excecationem caloris naturalis circa cor: defectionem spirituum: imbecillitatem membrorum: et hec que ad sui naturam pertinentia ex his sequuntur. scilicet pusillanimitatem et a difficilioribus et magnis rebus retractionem: animi inuidiam: timiditatem: auaritiam: detractionem. Hec enim sunt a frigiditate cordis: et debilitate spirituum. **C** Phisim. Id est naturam.

C De significationibus curti pulsus naturalis.

Qui mutilo motu ferit organa: sed geniali
Contrahit a magnis animi molimina rebus.
Inuidus et cupidus magni detractor: auarus.
Frigida que cordis complexio: spirituumque
Pauperes vis membrorum imbecilla sequuntur.
C Dic agit de significationibus curti pulsus. significat talis pulsus si fiat debilitatem caloris naturalis circa cor: et defectionem spirituum: et imbecillitatem membrorum: et hec que ad sui naturam pertinentia ex his sequuntur. scilicet pusillanimitatem: et a difficilioribus et magnis rebus retractionem: animi inuidiam: detractionem: timiditatem: auaritiam. hec enim ex frigiditate cordis et defectione spirituum nascuntur. **C** Sed geniali. Id est naturali non est curtus preter naturam: de quo subdit.

C De significationibus curti pulsus preter naturam.

Qui rectum mutilat enormis: et apocopa cursu.
Stans ita continet: subito nec longior adsit.
Aure vitalis studet annulare calorem.

C Dic agit de curto preter naturam. dicit namque quod curtus preter naturam est qui continuatur curritatem: nec regreditur in longitudinem significat defectum nature: defectum spirituum et mortificationem: ideo dixi qui continuatur fit aliqui curtus qui subito in longitudinem regreditur: et talis fit ex non afflicta se habente ut vires suas assumat: et contra morbum post fortius operetur: quod potest

quod potest sciri: quia subito in longitudine cadit: sicut videmus in ariete: qui ut fortius percutiat se contrahit: et vires suas colligit. **C** Enormis. Id est occurtatio facta preter naturam. **C** Mutilat. Amputat rectitudinem et cursu proprio longitudinis: ita quod in longitudine de cunctitate non regreditur. **C** Aure. Id est spiritus vitalis. **C** Annullare. Id est extinguere.

C De pulsu gracili tam secundum naturam quam preter naturam.

In gracili: qui nature priuatus obedit.

Cordis sicca crasis legitur: constantia mentis.

Propositio tenor: atque inconcussa voluntas.

C Ex gracili preter naturam significatur

Corporis ariditas: compactio materiei.

C Exequitur de significatione gracilis secundum naturam: qui significat siccitatem cordis et arterie: constantiam mentis: et stabilitatem. propositi ratione siccitatis: que est tria motui. **C** Sed gracilis preter naturam: qui sic in morbis habet fieri: membrorum ariditatem significat: et compactionem materie morbi: et longitudinem morbi: quod in acuta est pessimum.

C De significationibus pulsus secundum combinationem et oblationem.

Linea si fuerit sociata superficiei.

Regnat: et aeris in vasis militat humor.

C Ducusque egit auctor de significationibus pulsuum plurium: quod disponunt secundum simpliciter et singulare quantitate: nunc agit de illis significationibus pulsuum: quod disponunt secundum oblationem plurium quantitate: sicut longi lati logi stricti: curri et lati: curri et stricti. Dicit itaque quod per has combinationes significant diuersas diuersorum humorum. **C** Linea. Id est longitudo. **C** Superfici. Id est latitudo. pulsus longus et latus significat. **C** Aeris. Scilicet sanguis: qui per quantitates suas quantitatibus aeris pissetur filius aeris. **C** Regnat et militat. Id est dominatur et excedit in venis: que sunt vasa sanguinis. Ex dominio itaque sanguis preter naturam dicitur esse pulsus logus ex caliditate et humiditate: et spiritum quantitate arteria replentium. Et latus ex humiditate et veloci tempore inter durum et molle.

C De longo et stricto pulsu.

Linea stricture nexu vinclata fidei

Nuncia sit colere: cuius vis ignea venas

Incolit: et sedes sibi vendicat interiores.

C Flegma probat breuitas regnare superficiei.

C Imperium quarti breuitas angusta fatetur.

C Sic agit de pulsu signante colera. i. longo et stricto. **C** Linea. Id est longitudo. **C** Vinclata. Id est copulata. **C** Stricture. Id est pulsui longo et stricto. Diante itaque caliditate et supra excedere: dicitur esse pulsus logus ex calore et multa resolutione sanguinis colerici in fumum et spiritum. Et strictus ex siccitate: veloci quique et pulsus ex necessitate refrigerationis. Durus ex ariditate colere: et inordinatus ex mutatione vel ex turbatione nature per ipse motum. ardoris. Dicitur quoque esse multum calidus ex intenso calore in egritudine: ex colera: et in apud colericis debet hec accitua multum esse fortificata. **C** Breuitas. Id est pulsus latus et curvus: curvus ex frigiditate: latus ex humiditate. **C** Probat flegma regnare. Id est significat dominium flegmatis: quod est frigidum et humidum. Dicitur ergo pulsus esse tardum paruum: et mollem. **C** Imperium. Id est diuini. **C** Quarti. Id est melancholic.

C Breuitas angusta. Id est cunctitas copulata cum stricture significat dominium melancholic. Curtus ex frigiditate: strictus ex siccitate: est quoque tardus et durus.

C De forti et debili pulsu.

Si fortis valida membrum virtute repellit.

Atque regitina suum tenet inconcussa vigore.

Spiritus exultat: cuius procliner ictum

Suscipit: et facile membri substantia cedit.

Pergit in oppositum species contraria signum.

C Executus est de significationibus pulsus primi generis qui secundum quantitatem attendit: nunc expedit significationes secundi generis et tertii: que secundum quantitatem motus arterie considerat. Et premitit de significatione tertii: quod ex ratione metrice rationis preposuerat in enumeratione. vbi secundum ordinem enumerationis prosequitur. Dicit itaque quod fortis pulsus significat consilientiam et fortitudinem virtutis: et abundantiam spirituum: et obedientiam organi ad dilatandum: et eius molliem. **C** Species contraria. Id est pulsus debilis: quia significat contrarium. scilicet imbecillitatem virtutis: debilitatem spirituum: et inobedientiam organi et virtutis.

C De veloci pulsu: et eius contrario.

Cor feruens: animusque preceps: ritibusque loquela.

Et verbum mente percurrens verberare vocis.

Actio festina. nullo librata tenore.

Quam non depingit ratio: nec dirimit ordo.

Ponderat euentus: nec certis claudit et arctat

Limitibus: dubij mutabilis alea finis.

Unida spirituum natura: caloris acumen.

Ad nutum cause artificis resolubilis humor.

Nature pulsum velocem rite sequuntur.

C Exequitur significationes secundi. i. velocis pulsus: et eius contrarium: quod tamen ordinat tertium genus ex passionata ratione. Dicit itaque quod veloci pulsus significat fortitudinem et vehementiam caloris diantis: et abundantiam spirituum: et resolutibilitatem humoris obedientis. si sit tamen in naturali dispositione temperantia. Et quod pertinet ad passionem anime significat mobilitatem mentis: et loquelam precipitem: et linguam titubantem: et celerem festinationem in actionibus sine preuentu deliberationis. **C** Cor feruens. Id est feruor cordis. **C** Animus preceps. Talis est qui non curat quicquid dicat: siue bonum siue malum. **C** Titubansque loquela. Ut sunt illi qui antequam sint ad principium sermonis: vel iam principium sermonis tenuerunt: et iam sunt ad finem. **C** Et verbum mente percurrens. Ut sunt illi qui antequam cogitauerint quod proferant: proferunt sua verba. **C** Actio festina. Vbi tales festini sunt in omnibus operationibus suis. **C** Quam non depingit ratio. Isti tales non curant de rethoriciis: non curant verba sua ornare.

C De pulsu veloci preter naturam.

Et quem precipiti pulsus vis discolora raptu

Indicat accendi peregrinum in corde calorem.

Velocem tardus difformi lege refellit.

Distat ab extremis parili quoque lance recedit.

Eucrasie mediis fidus: comesque peramphus.

C Nunc exegitur de significationibus velocis pulsus preter naturam.

dicens: q̄ signat incēssionē exīnei in ālis calozis. ¶ **U**is discolor. Id est mālīs distemperātiōne facit scisma et discorditā in ciuitate corpis hūani. ¶ **R**apui. Id est ppe ra et rapida motione. ¶ **D**ifforui. Tardus pulsus euat fm trias cās et contrarias signatiōes et accidit ei per contrarium. ¶ **D**ifforui. Id est difficili. ¶ **D**istat ab extre mis. Scilicet mediocris inter velocem et tardum.

De duro et molli pulsu.

Asis durities: cordis: rigor: aridus humor.

Adens auster nimis: pulsus mysteria duri.

¶ **P**ostq̄ expedit tractatū de significationib⁹ triū gene rū: que attendunt fm proprietatem motionis arterie. Lō sequenter continuat de significationibus alioz triū: que pertinet ad p̄sistentiā organi. Prius autē de duro pulsu et molli et mediocri. Aut ergo est durus naturaliter: aut pre ter naturam. Durus naturaliter significat siccitatem va sculoz: et duritiem et tensionem arterie ex siccitate natu rali: siccitate cordis: austeritates mentis et pertinaciā. Du rus preter naturā fit ex humoribus sanguinolētiā vel co lericiis in quedā membra p̄sistentibus: et faciētib⁹ in eis ex nimia repletionē tensionem venarum et artenarum: et partium nervosarū. Unde in sufflationibus partū ner uosarum et arteriosarum propter sumi conclusiones: pro pter opilationem porozum: propter tensionem nimiaz et impressiones occurrunt durities: paruitas: debilitas: sp̄s: studo: velocitas: et quandoq; ferrina inordinatio. Durus est extensione: paruus ex duritie organi: ex defectu virtu tis arterie propter duritiem nimiam dilatari nequeūtiis. ideoq; omnis durus: paruus: velox: et sp̄sus ex multa necessitate refrigerij. Luz enim virtus debilis semel fm q̄ opz trahere non possit: necesse est frequenter repetere: qd vno ictu nequit implere. Inordinatio et diuersitas ex angustia virtutis: que valde afflicta et occupata non pōt ordinem seruare: sed modo magis: modo minus dilatat fm motionem et estimationē cause. ¶ **I**n huiusmodi autē apostematibus pro diuersis temporibus eorum pulsus varianē. In principio enim minor est durities: maior for titudo: et maior pulsus est in quātitate: nec tñ est inordina tio. In initio paruum est apostema: et modicam facit ten sionem partium: et virtus adhuc fortis est: et potest vascu la melius dilatare. Calor magnus est. vnde velox pulsus est et sp̄sus. Inordinatio ē pua: qz arterie durities ē mo dica: et v̄tus nō est adeo opp̄ssa. Dec accētia sunt fm p̄ces sus aliquoz tēpoz. i. augmētū et stat⁹ et maiorant: et maxi me intēdi ille q plenitudinē p̄comitat: qz cā duritiē. i. tēssio arteriaz maior est ex maioratione apatis et maiori cōpressionē p̄uiz: et vaporis p̄stipatiōe. In declinationē enī p̄descēdit ap̄a: et p̄dissoluit hūor: et ap̄a finit: pulsus ad sa ni q̄titatē reducitur. ¶ **E**x dissipatiōe aut subtiliū humo rū: et idurationē grossoz ap̄atū duroz et p̄stipatoz: pulsus durior et subtilior efficit: qz organa in latitudinē et p̄fun ditatē ex sua duritie nō dilatant. ¶ **M**in⁹ velox est et sp̄s: sus: qz calor minor est: q̄ tāta refrigeratiōe nō idiget: sicut pus. Un si p̄seueraret tale duz post dissolutionē m̄e p̄ culū signat: qz in indurationē apatis ad dissoluēdū diffici lem: et sic plongationem morbi: et nature defectū signat. ¶ **S**i ap̄a est in mirigis cerebriz: sicut est frenesis: fit pul sus durus: p̄uus: velox: fortis: sp̄sus: durus: qz in nervosis locis fit ap̄a. q̄re p̄uus vel sp̄sus p̄z ex p̄dictis: s̄z aliquā tūlū fortior est q̄ in alijs ap̄atib⁹: qz in his ē fortior v̄tus. Un qdā morbidū i bis morbis cito erigunt: et passiores et garruli fiūt: et vix ab hoib⁹ p̄nt teneri: qz ex collisione vel corruptiōe mētis p̄legit. Inordinatio fit ex incōuenienti

dilatatiōe organi cū duritie effusiois et fortitudine v̄tus. vñ fit vt pars dilatat: ps qd nō minor est durities pulsus ex ap̄ate epis q̄: qd est in locis nervosis: qz bec mēbz nō sunt tāte durities: nec tātas faciunt tēssiones: vt mēbz nervosa et arteriosa. ¶ **I**n locis cordi proximis ap̄ata fa ciūt pulsus siles eis: que fiūt ex ap̄ate facto in locis arte riosis. nā vene ep̄i: et arterie assimilant cordi. ¶ **E**x ap̄ate colerico maxime fundato in mēbro nobili vt cerebz p̄aniculis: vel diafragmate: vel circa cor: qz in corde ap̄a fieri non pōt. vñ si sit in ep̄e vel stōacho fit pulsus valde durus. Si fiat in alijs mēbris: sicut in pede vel in manu nisi in locis arteriosis non tanta est durities. ¶ **E**x ap̄ate melacolicis in eisdē mēbris est in pulsu durities et subtili tas. ¶ **S**ignatiā: qz sit in lacertis gutturis: qz p̄z nervosi et cordosi sunt: facit pulsus: duz et t̄betanosum: et ferratus paruus: debilis: sp̄sus: et q̄re ex p̄dictis p̄z. Si talis pulsus ex tali egitudine augmētē in duritie et t̄betanositate: et in ferrature diuersitate sp̄sum t̄betanūz denuntiat: qz ex ap̄ate crescēte patit̄ nervus: et ex nervis cerebrz p̄z collē gatiā nervoz ad ip̄m. vñ necesse est: vt sp̄sum cōcreet. Qd si eadē p̄manēte duritie vt ex t̄betanositate in raritatē decidat: patit̄ suffocari vel debilitari signat. ¶ **S**ic in talis raritas p̄z gelatiōis calozis nālis. ¶ **P**leurēsis ex colora rubea facit pulsus durū et valde sp̄sum. et talis pul sus in pleurēsi signat colerā rub. esse in cā. Humoz enīz causificū signat valde mobiles: et valde furiosum. vñ aut p̄pleumoniā signat: aut syncopim futurā p̄z in stabilita tem et subtilitatē m̄e p̄pleumonie. si in perip̄leumoniā mutat in syncopi. Si ad cor manā vel defectionē: qd fit ex vicinitate cordis vel pulmōis ad locū morbi. ¶ **E**t si in pleurēsi sit parua sp̄ssitudo: et remissa durities: significat pleurēsim fieri de m̄a flegmatica: et nūtiat futurā aliena tionē mētis: vel apoplexiā nūtiat futurā. Sumus. n. frigidus et humidus ad cerebrū ascendens dos morbos facit. ¶ **E**m pima aū dissolutionē m̄e pulsus facit durum et valde ferrinū: velocē: sp̄sum. Si m̄a in putredinē muta tur: digerat: et emittat nā inde patiente pulsus fit mollis latus: debilis: rar⁹: et mollis et latus p̄z materie humidi tatē in mēbris: debilis ex subita inanitione. rar⁹ ex ma gno desiderio trabēdi aerem. ¶ **I**n p̄ty si sine fiat ex cali do ap̄ate pectoris. vñ hūiditas ex vicinitate cordis exi ca: et arterie et fundamētā pectoris simplr deficiant: si ue ex mala p̄plone calida et sicca in toto corpe: in qua p̄ manēte siccitate p̄pter v̄sum calidoz et frigidoz in frigi ditates mutat: et humiditas subalis corporis defleccatur. ¶ **S**itq; q̄si decrepitū corpus: fit pulsus durus: debilis: par uus: debilis qz deficit ex tpe lōgo virtus: paruus ex defe cione v̄tus in organis dilatadis. Durus ex defectione et defleccatiōe totius corporis. velox sp̄sus p̄pter necessita tem refrigerij. ¶ **A**postema calidum in ore stomachi fa cit pulsus durū: t̄betanosus: sp̄sus: velocē: ferrinū: et fer rinus declarat: posteri⁹ t̄betanosus ex nervositate: debile ex defeziōe v̄tus: que defectio si plongat facit pulsus tardū rar⁹. Apostema stōachi frigidū pulsus facit durū et debile et parū. ¶ **T**ympanites pulsus facit durū: t̄beto nosum sp̄sus: durum ex siccitate: sp̄sum ex defectione virtutis.

De pulsu duro in pleurēsi.

Pulsus durities in pleurēsi pernitiōsa. Arida materies terrestris: cruda probatur. Solui difficilis: ex quo discussio morbi Protrahitur: vis opprimitur: natura fatiscit. Citatq; succumbit longo lassata duello.

¶ **Q**uia

In ap̄a ap̄a
tum.

In ap̄a ap̄a
duris.

In ap̄a ap̄a
cerebrū.

In ap̄a ap̄a
duris
cerebrū
duris
cerebrū
duris
cerebrū

In ap̄a ap̄a
duris

In ap̄a ap̄a
duris

In ap̄a ap̄a
duris

In ap̄a ap̄a
duris

In ap̄a ap̄a
duris

In ap̄a ap̄a
duris

In ap̄a ap̄a
duris

In ap̄a ap̄a
duris

In ap̄a ap̄a
duris

Quia cum possit fieri de sanguine raro de flegmate: et sepe de colera: propter duritiem pulsus: et spissitudines significat: qd sit pleuresis de colera: que de hac materia facta piculosa est: ppter mobilitate materie: et furiositate: et facile puerione in pipleumonia p loci pmitate. Si significat ena durus pulsus nimia tentione organoz ex ariditate et multitudine mae. Unde morbi plicitas de defecctione nature ostendit: ita dico si pscueret in duritie.

C Be signatiōib⁹ pulsus mollis fm nām.

In pulsu cui mollitiem natura ministrat
Cordis et arterie pariter substantia mollis
Corporis innitit crassius: bñda: mēs muliebris.
Cereca: flexibilis: pia: blāda: parūq; fidelis.
C Aduena mollities: quā synthomari⁹ vrget.
Impetus humores dissoluit vasa remollit.

C Sequit de molli pulsu. Adollis itaq; fm naturam significat humiditatem corporis molliem organoz naturalē: que ex humida crassi cordis remollunt: quantus ad mores significat muliebritatē animi: mentem: cereas et flexibilem: et infidelē: qd totum ex humiditate contingit: que maxime iter qutates peior: et pessima: et mutacioni habilior est. C Aduena mollities. Quia significat molliē ppter nām. Pulsus mollis ppter naturā significat humide nature abundantia: et eius dissolutionē ppter naturā. vnde organa humectantur: humectata remollunt. Ex apostematibus q flegmaticis maxime si fiat in locis carnosiss: et nāliter bñdis pulsus fit mollis. Unde in apoplexia et lytargia pulsus est mollis: et etiam tardus rarus: i diuersitate estuofus: quia flegmaticus humor in cerebro abūdat et nascitur. vnde de membris alijs ad ipsū trāsmittitur. Ipsum quoq; cerebrum humidus est de natura: quia humores facti sunt ex multa humiditate: pulsus debilis debz esse tardus: rarus ex debilitate virtutis: cum multa humiditate: diuersitas est estuofa.

C Be pleno pulsu.

Copia spirituum per plenum plena notatur.
Sanguinis elauies vberima vasa replentis.

C Exequit de significationibus gnti generis qd consistētie organi pnter: i. pleni et vacui. Plenus igit multitudine sanguinis in pcanitate cordis recepti significat: quo sanguine in fumū et vaporē resolutio mouet cor et arterie mouent. Et talis apper in parientib⁹ synochū et synochā inflatiua: et laborantib⁹ de repletione bñoz aquoz. C Et nota q ois plen⁹ est latus: cū ex eadē cā ptingat plenitudo et latitudo. Ex abūdatia humiditatis. C Sed sciēdū q si flegmatic⁹ bñoz nimis abūdet in corpore: et maxime extra vasa paucificat sanguis. Ex sanguis idigēna in vasis ppter flegmatis multitudine nō occurrat pulsus plenus.

C Be vacuo pulsu.

In vacuo vene sitiunt. vegetabilis aure
His absorta perit: viui fons sanguinis aret.
Quem bibit ariditas peregrini lima caloriz.

C Agit de significationib⁹ vacui: q per trum rñdet plenitudo: et trys significationibus defenbif. Vacu⁹ itaq; pulsus significat indigētiā sanguis: psumptionē humiditatis: et defecctionē spūs. vñ qñ digiti applicant sup arteriā: statim arteria cedat cōpessionē: et nullā humiditatē intē: delu-

sam supius reddit vel redūdat. sed statim pulsus ppter inanitionē sui organi qñ vacuus euaneſcit. Vacuus aut pulsus: aut est cū caliditate: aut cū friditate. Si cū caliditate vehemēti: signat eūre synthesim et ethycā. Si cū friditate signat extinctionē caloris nālis: qz friditas instanti mortificatiōis: vacuus de pditionē spūs et subalis būiditatis denūciat. In litargico et apper vacuus: qz exuberat a flegmatico humore raptio superius. vnde fit litargia: et diminuto sanguine in venis ppter defecctiones digestiōis ex multiplicatiōe alteri⁹ humoris in arterijs: pulsus vacuus occurrit: non hāgit fm nām de pulsu vacuo: qz ois vacuitas innālis est: cū sit ex defecctione humorū et spūm. C In vacuo pulsu vene. Que sunt vasa sanguinis. C Situt. Id est inanitū: et desiccant ppter indigētiā sanguis et cōsumptionē. C Vegetabilis. Id est vitalis spūs: cuius est adiunare: et vegetare mēbz. C Fons viui sanguis. In quo qñ quodā fonte membra potant: humectant et recreant. C Lima caloriz. Id est cos et irritamēti in cēssionis in būano corpore. Sicut n. p corē ferrū acutū et p limā acutū et magis incisionū reddit: sic p siccitatē caloris inālis feruidior efficit: qd apper in lignis aridis: que magis obediūt incensionē q si cēt viridia. Sēbus et q fit de eo acutior ē q illa: q de alio būore fit. vñ hoc nō fit nisi p limā siccitatis.

C Be calido pulsu et frigido.

Et calidus cuius mor dā punctura perurit
Continue digitos: index est febzis acute.
Si calidus digitos interuallaliter vrens.
Interuallaris atq; induciosa vocatur.
Est ethyce testis calidus vacuo sociatus.

C Exequit de signatione sexti generis: qd est calidū et frigidū: et hoc sūt ad pñtētiā organi pnter cū duobus pcedentib⁹. Calidus itaq; signat caliditatē organi et distēperatiā spūs et humoris fluētis in ipsis arterijs. S3 pulsus calidus: aut est calidus a sanguine: aut a colera: vel ex calore infixo mēbris psumente et bibēte sanguinē in venis. Sñ n. calidus est ex sanguine: qz cōcomitari plenitudinem: mollietate: magnitudo iter velocē et frequentē mediocritas: plenitudo ex vasoz repletione: mollietate ex sanguinis humiditate: magnitudo ex magna sanguinis resoluone in fumū et spū. Inter velocē et frequentē mediocritas ex mediocri necessitate habende refrigerationis. Humiditas nāq; sanguinis est ptemperamentū ardoris: et indigentia refrigeratiōis cōpescit: sed si calidus ex colera sit discernit p gracilitatē et duritiē: p frequentia et alia accētia: que apper in corpore pcomitātia. Si est ex calore infixito mēbris oz esse vacuitas: et ethycā et pñtētiā significat. C Itē alia fit diuīso calidi pulsus. Nā calidus alius pntue calidus vrens et mordēs in appōne digitoz: et signat pñtētiā. Ali⁹ interuallaliter et interpollatiue: et sine pñtione et mordicatione digitoz: et significat interpollatam.

C Be pulsu frigido.

Spirituum probat occasum: viteq; lucernas
Celat: et extinguit gelidus spiramina cordis.

C Exequit de signatiōib⁹ frīdi pulsus. Frigidus signat extinctionē calidi nālis: annulationē spūm: mortificatio nis eminētiā. Nō pñtētiā qz medicus iter circa egrotū: qñ apparet talis pulsus. tunc enī crux et luminaria: et ciuis: et ciliutis: et aq benedicta suū debent habere locū. C Occasum. Id est defectum. C Lucernam. Id est vitales spiritum: q est lucerna microcosmi.

In litargia
pulsus vacu⁹

Incipit tertia particula de significationibus aliorum generum.

Respiciat licet modicum tircula clio. Mulcebris instaurat fessas recreatio vires.

Iam satis est: nunc tolle moras: succinge regressum.

Accipe: sed caueas pedibus ne scandala fiant. Venius est calor: et milia multa supersunt.

Excurbat interius forsan clandestinus hostis.

Innuidie celebrata lues: fornicula fame.

Pessima pro puris spargens zizania granis.

Et sit processus securior: et tibi parcat.

Innidus: et fatui veteris ludibria vulgi.

Verba musandino mancant condita sapore.

Omnibus equiuoci titulum pretende salerni.

Presulis alfani claro signata sigillo.

Aggregat auctor noster tertia distinctione sui operis: in qua exequitur de significationibus aliorum generum: et ponit distinctiones eorum quorundam: quos in secunda partitione non posuerat. Premittit autem prologum: in quo musam suam alloquitur: eamque ex presenti opere fatigatam inuitat ad recreationem quietis. **T**ircula. Id est rudis et nouella. **I**am satis est. Sed quod requies diuturna parit desideria et enervat vigorem: statim iubet eam interrompere quietem antequam opus inceptum aggrediatur. **N**e scandala. Id est cum pedes intendas et veharum pedibus metricae orationis caueas: ne aliquod offendiculum pedibus tuis occurrat. **M**ilia multa supersunt. Id est miliaria multa restant ad peragendum. id est diuersa capitula et diuersae regule: quae restant tandem de generibus pulsum: per quas regulas quasi per certam viam et semitam peragere debet intellectus tractantibus. **E**xcurbat. Hic auctor noster monet musam suam: quod sibi caneat ab adulatozibus et detractoribus: qui bene dicta aliorum dente canino et satyrico corrodunt: et quod scire non possunt: vel facere quadam malignitate animi defraudant: et laudes aliorum in se in fundata tituli mutatione conuertunt. **S**pargunt: et seminant nigellas inuidie: et zizania detractorum: ubi deberet seminare precium laudis et fauoris. **M**usandino sapore. Id est sapidis et sententiosis auctoritatibus Petri musandini qui fuit patronus et supremus opifex huius facultatis: qui alius non habuit parcem: nec habiturus est sequentem. **E**quiuoci salerni. Salernum equiuocum est ad ciuitatem: et ad magistrum huius artis preceptorem. **A**lfani. Id est illius summi magistri et vnicuique physicae scientiae. **P**resulis. Id est archiepiscopi salernitani tantis confusa patronis potes malignis hostibus obuiare.

De signationibus frequentis pulsus.

Qui recollit: replicatque suum sepius ictus. **E**x vi contrahitur fragilis: fortisq; calore. **C**ordis adoprinus vapor: ut possit recreari. **S**ufficiens possit spiramine mulcebris aure. **N**e simul huic detur quantum sibi competit aer. **A**is oppressa negat: igitur perplexa rependit. **M**ultiplici numero: quod iam formauit in vno. **E**rebratque defectum quanti repetito pensat. **E**xequit auctor noster de significationibus aliorum generum:

nerum: quae restant a sex predictis. **E**t primo expedit significationes frequentis et rari pulsus: quod est septimum genus: et perpenditur ex tempore quietis: quod est inter duas dialysoles: sicut in prima partitione dictum est. **F**requens itaque pulsus significat fortitudinem et vehementiam extranei caloris: et innaturalis: et debilitatem: et afflictiones virtutis: quod fortis est calor: et multa indiget aeris attractione et refrigeratione. unde multa instat necessitas humide refrigerationis et euentationis ad temperamentum feruoris. **S**i virtus debilis et afflicta non potest sufficienter aeris quantitates vno ictu attrahere: quod expedit necessitas ardoz: quod necesse est: quod numerosa et frequenter actio restaretur et superpleat quod deficit in quantitate virtutis attractionis. et ideo causis predictis concurrentibus. id est forti calore et debili virtute frequens accidit pulsus. **S**i vero fortis virtus cum forti calore concurrat: iuxta necessitates ardoz fortis virtus trahet sufficientem aeris quantitatem. et tunc non fit frequens pulsus: sed inter raritatem et frequentiam mediocritas. **S**epissimus. Id est sepius iterum motione. **A**doprinus vapor. Id est calor exneus et innaturalis: quod cor adopratur illa sibi violentia ex febre: vel exercitio: vel apace: vel quacumque compressione: vel imutatione. **M**ulcebris aure. Id est aeris: cuius attractione interiora demulcentur. **Q**uod iam formauit in vno. Id est quantitate vni attractionis.

De significationibus rari pulsus.

Debilis in raro calore est: infirmasque virtus.

Quod dicitur casus et significationes rari pulsus et dicitur: quod rarus pulsus significat debilitatem caloris: et infirmitatem virtutis: quod debilis est calor: non restat multa necessitas aeris attrahendi in multa refrigeratione. **C**irca et quoniam infirma sit iuxta debilitatem caloris: aer potest sufficienter administrare ad repandam vna attractione. sed virtus inuenit in patet. **D**icit enim **C**onstantinus: rarus pulsus fieri ex virtute debili et forti calore. **E**t **P**hilaretus dicit: quod rarus pulsus fit ex debili calore et infirmiori virtute. **S**olutio dubij est. **Q**uod dicit **C**onstantinus: rarus pulsum fieri ex debili virtute et calore forti: hoc dicit respectu quorundam sanorum corporum: quae sunt frigida disponuntur complexionem et quod debilitate caloris modica eget refrigeratione. **E**t virtus eorum cum sit fortis: quae sana sunt corpora: et nulla egritudine oppressa vno ictu potest sufficienter attrahere quod calorem debilem possit refrigerare. **V**nde in eis fit rarus pulsus. **Q**uod autem dicit **P**hilaretus: rarus pulsus fieri ex debili calore et infirma virtute: hoc dicit fieri graue egro corporum. **I**n febre te. n. rarus pulsus significat maximam virtutis opationem impedimentum: quod extinctionem caloris naturalis ex consumptione humiditatis et annulatione spirituum. **U**nde si in laborante acuta febre praecedere pulsum multum veloci frequentem et magno nulla facta determinatione subito appareat pulsus rarus sine alienatione mentis patientis significat mortem.

De incidenti et decidenti pulsus.

Adortibus intridui pulsus virtus reparatur. **C**aptiuata salus fit libera. languida fortis. **D**ebilis instaurat vires. oppressa resurgit. **A**ita reformatur: victo synchomate morbus. **E**xultat: capro brauius natura trisphat. **A**t per deciduum vite iam vespere facto. **E**rgit in occasum splendor vegetabilis aure. **E**neruata perit virtus. parceque trahenti. **A**tropos insultat: ut vite syncoper usum.

Circa

C hic auctor agit de octauo genere pulsus: qd incidens & decidens dicitur: & eius significationes ostendit. Incidens itaq; pulsus attenditur fm collationem: & comparationem morarum ad moras occultarum ad apertas: forarum ad debiles: debiliu ad fortes. Aperta mora dicitur: que facit pulsus in dilatatione. occulta que facit in constrictione. In comparatione ergo more dilatationis ad moram constrictiois inciduus vel deciduus dicitur. Nam si breuior sit mora constrictiois: & maior sit mora dilatationis dicitur pulsus inciduus. Si vero breuior sit mora dilatationis: & maior sit mora constrictiois: que est inter duas dyastoles: tunc dicitur deciduus. Si autem equaliter sit inter duas moras: erit pulsus medius inter decedentes et incidentem. Potest etiam hic pulsus attendi fm collationem & comparationem plurium morarum ad moras fm multos pulsus consequentes: & succedentes. Na incidentia quandoq; habent locum in vno pulsus: quandoq; in pluribus. In vno vt si fiat comparatio plurium morarum & constrictiois: & dilatationis sibi per multos pulsus succedentium. Si ergo contingat: qd pulsus continuetur quinq; percussiones fortes: & sexta decurrat debilis: vel aliquantulum deficiens: & postea succedant peres fortes: & sequatur vndecima debilis: & postea occurrant viginti fortes: & sequatur vigesima prima debilis: vel deficiens: & sic procedat pulsus multiplicando percussiones fortes quousq; debiles prius no appareant: talis pulsus dicitur incidens: & significat confortationem virtutis: & conualecentiam: & plenariam crism futuram. Similiter decidens duobus modis potest intelligi: vt dictum est: de incidenti: aut in vno pulsus: aut in pluribus quomodo in vno dictus: quomodo in pluribus fieri debeat: sic stat. Quoniam si precedant decem fortes percussiones: & sequatur vndecim debiles: & post sequantur sex fortes: & septem debiles post quatuor fortes: & quinq; debiles: & post tres fortes: & quatuor debiles: & ita paulatim quousq; multiplicatis debilibus fortes euaneant percussiones. tunc talis pulsus dicitur esse decidens. i. propter minorationem sui a notitia nostri sensus cadens. Et nota qd pulsus incidens comprehendit candam foricinem: retornatiua. decidens vero continere potest caudam foricinas finitiua. Attende qd per decedentem vel deficientem pulsus accidentem in die critico mortis hora potest distingui. et per incidentem hora conualecentie potest signari. Potatur ergo qd aliquis infirmus pulsus habeat decedentem. vtrum debeat enadere ab illa egritudine sic cognoscere. Computandum est ergo a prima defectione pulsus vsq; ad secundam: in qua hora diei fiat: & contingat: & quot ictus in prima deficiet: & quot in secunda. verbi gratia: inter primam & secundam: fortes tibi occurrant triginta percussiones in hora diei tertia: sed cum sit molestum te semper ibi esse: & computare numerum alia die eade hora venias: & numera percussiones eiusdem pulsus inter vnum deficientem & alium. Et si modo deficientem intueris in vndecima percussione. Et si quidam percussiones fortes amissisti: cum prius haberes triginta signum est: qd transactis alijs horis alias quindez percussiones amittet. & in eadem hora morietur. Eodem modo de incidenti facere poteris: & crism ad bonum futura designatur. Siquis habeat pulsus deciduus computa a primo incidenti: & aliquantulum fortiori vsq; ad secundum incidentem: in qua hora hoc fiat: & quot percussiones sint inter primum pulsus incidentem: & fm aliquantulus fortior. Verbi gratia: si inter primum: & secundum incidentem triginta tibi occurrant percussiones: vt in hora diei tertia fiat: post in secunda die eade hora veniens

computa: sicut in prima die: si inter primum incidentem & secundum inuenis quindez motiones: inuenisti incidentem: ita procedendo poteris pronosticari crism futuram fm magnam & paruum horam: & horarum: & ictuum computationem. **C** Incidui. Id est incidentis. **C** Accipio brauius. Affecitio pmo corone pp debilitate egritudinis. **C** Per decidui. Id est decedente. **L** itera plana est.

C De equali & inequali pulsus: ordinato & inordinato.

Iuncta bona pitas boa fit. mala iuncta sinistro. **C** ontrabit ad iuncte compaginis emula forma. **I**mparitas reprobanda boni laudanda sinistro. **N**am tibi propositis: que sunt optada duobus. **E**lige qd firum stabili bonitate morat. **E**t tibi propositis: que sunt fugienda duobus. **E**lige mobilius: fuge qd constantius extat. **Q**ualiter in specie pulsus paritas reperiri. **I**mparitasne potest: sed non equaliter equi. **U**nica solius facit obseruantia pulsus. **S**i magnus se continet: propiusq; renorem. **S**eruet inoffensum cadit a plena paritate. **C**um species aliena subit: non dicitur equus. **S**implr: sed in hoc: cu non sit in oibus equus. **O**cto generibus assignatis: & eorum accidentibus explicatis: & expeditis agit de duobus extremis generibus: que accidentia sunt: & principalibus predictis adiuncta sunt: scz de equali & inequali: ordinato & inordinato: nec tamen de ordinato: & inordinato agitur nisi sz distinctione sua: rum specierum & partium. Est itaq; pulsus equalis: cu percussiones vniformem & consimilem habent ratione: & vniformiter occurrunt in digitorum extremitatibus: vt si percussiones sint magne: & in magnitudine equales non parue: non rare: non spisse: non debiles: nec in aliquo diuerse. et iste pulsus equalis dicitur absolute. **I**nequalis aut est: cuius percussiones diuersantur: siue sit in motu: vt modo sit spissus: modo velox: modo tardus: siue in quantitate dilatationis: vt modo sit magnus: modo paruus. Siue in virtute: vt modo sit fortis: modo debilis. Sicut autem quidaz est equalis pulsus absolute seruans equalitatem in omnibus: ita quidam est inequalis absolutaz seruans inequalitatem in omnibus percussionibus. Et est quidam inequalis in sola quantitate vel virtute: in alijs tamen diuersatur: & ille inequalis dicitur. sed in aliquo equalis nuncupatur. **C** Et nota: qd omnis equalitas in bono est bona: in malo mala: & equalitas in malo bona est: & hanc diuersitatem fm diuisionem auctor insinuat in capitulo presenti. Dec diuiso non tantus habet locus in consideratione pulsus: sed circa meditullum venaz. **C** Paritas. Id est equalitas. **C** Sinistro. Cum sinistro & malis differentijs. **C** Imparitas. Id est inequalis.

C Sequitur de pulsus: qui dicitur cauda retornatiua. & de eo qui dicitur cauda finitiua.

Cauda retornatiua primo molle scit in ictum. **I**n reliquo languet: fit tertia morio leuis. **I**udicio sensus se quarta magis manifestat. **Q**uinta viger: valido firmatur sexta vigore. **D**e tenebris sensus: & de langoris ab ipso. **E**gidius de pulsibus.

Repit in excessum graduali tramite pergens.
 Hoc pulsus solitus natura reciprocatur ictus.
 Finitiva suos motus orditur ab alto.
 Sensim depulmitur: declinat: mollificatur.
 Et de propatulo sensus se mergat in imo.
 Hic vicinantis affert precludia mortis.

Cum agitur de speciebus inaequalis pulsus: et inordinati: cum multae sunt species. scilicet cauda foricina finitima: et cauda retornatua: capriciosa: martellinus: ramosus: fluctuans: spasmus: pythicus: formica: vermiculosus: serinus. Prius exequitur de cauda foricina finitima: et retornatua: quae licet possint esse species ordinati: et equalis: sub inaequali tamen: et inordinato continentur: quia quandoque cauda foricina finitima: et retornatua procedunt in percussionebus suis secundum inordinatam inaequalitatem: et quandoque secundum ordinatam. Ubi namque est perturbatio causarum naturae vi ad plenum consequentis: inaequalitatis ordinatio potest seruari. Constantius tamen in partem has species ordinato: subordinato: et equali: ergo pulsus cauda retornatua quasi ab occultis: et quasi ab insensibilibus percussionebus incipiens paulatim graduali tramite secundum ordinatum modum maiorando procedit de minimis ad parvas: de parvis ad aliquantulum apertas: de aliquantulum apertas ad magis manifestas: et ita continuatur: et ordinatur: praeceps: quousque se recipiat in fortes motiones. **C**um dicitur autem hic pulsus cauda retornatua: cauda foricina: quia sicut cauda foricis in finali extremitate: quae ab animali corpore remotior est: incipit a nimia gracilitate et continuatim procedit secundum grossitudinem: et maiorem corpulentiam: quousque attingat corpus animalis. sic et iste pulsus ratione similitudinis maiorando procedit paulatim de debilibus ad minus debiles: et de minus debilibus ad aliquantulum fortes: de fortibus ad fortiores percussiones. **C**um cauda foricina finitima per contrarium potest intelligi: quia a fortioribus incipiens per minus fortes transit: tertio per debiles: quarto per debiliores: tandem ab eo descendit per gradus debilitatis: quod non sentit: et hoc affirmatur eandem foricine finituae. Nam cauda foricina finitima a parte animali inserta grossior est: et paulatim graciliendo procedit usque ad finem. Cauda retornatua significat confortationem naturae: salutis reversionem: finitima praenuncia est mortis.

Cum de consolatione medici cum eger moritur.

Collectis fuge sarcinulis opifex medicine.
 Nil impensa valent tua: nil suffragia profunt.
 Damna resarciiri nequeunt iam morte propinqua.
 Atropos excludit lachrymum: vitalia rumpit.
 Stamina dissolvit: gumpbos vitasque relegat.
 Salva tibi maneat frontis verecundia. vultu
 Erere: ne pariat tibi mors vicina pudorem.
 Abortiferos tua preveniat sententia casus.
 Officium variis retinens: nomenque prophetae.
 Non semper sanat medicus: rhetorice perorat.
 Sed tamen officium concludit sine supremo.
 Singula que debet: si contingit servare.
 Vitam victuro: vel si mortem morituro
 Iudicio dicet stabili: que culpa medentis.
 Officium commune durum: curatio morbi.

Actio communis viri consumatur ab uno.

Cum forte medicus propter mortem egri praeminentem desperaret: et de vita sua timeret. credens sibi ab amicis suis imputari. ideo auctor ipsum solatur: et amicos eius corroborat: et firmat: ostendens: quod non sit timendum. et cum praenunciaverit mortem egri: potius sibi copulabit gloriam et honorem: quam pudoris ambitionem: et loco prophetae inter homines reputabitur: quia moritur solis pronosticis.

Cum de pulsu capizante.

Descensu saltum geminat caprinus ab uno.
 Alore capre saltens: que bis prius aera pulsat.
 Semel in terram querat defigere cursum.
 Cedit in hac specie progressio prima secunde.
 Si species talis genesi dictante resultat.
 Hoc signo vasis substantia dura: rebellis.
 Aure vitalis vis imbecilla notatur.
 Sensus hebes: sermo praecipit: turbatio mentis.
 Omnis resoluta modis ut verba moneret.
 Mentis conceptum inmutata voce resoluit.
 Si caprinus erit sine lege vel ordine pulsus.
 In causa est mixtura mali: diversa dicta.
 Diffusa materies: resolutio multa vaporis.

Cum hoc capitulo diffinit auctor quid sit pulsus capriciosus et eius significationem exponit. Est enim capriciosus: qui incipiens a velocitate ante digitorum percussione vi detur cadere: et post movetur incompleta dilatazione ad similitudinem capreoli capriciosus dicitur. Cum enim capreolus incipiat esse velox in saltu: quasi saltum videtur facere in aere: et post in complendo cursu: et complendo saltu est velocissimus. Talis veropulsus antequam regrediatur in centrum duas habet dilataciones: primam minorem: secundam maiorem. Sicut etiam facit capra saltans in aere: quae prius extollit vna vice pedes: deinde alia vice iterum se extollit: antequam in terra ponat vestigia. Capriciosus itaque pulsus alius est secundum naturam: alius praeter naturam. Quae autem sunt significationes naturales: quae non naturales auctor in hoc capitulo exprimit.

Cum de martellino pulsu.

Cum ferit incudem bis malleus: et resiliere
 Logitur obiecti massa suadente metalli.
 Et sit dividuus: in se tamen unicus ictus.
 Sic resilit duro membri concussa rigore.
 Et digitos species sic martellina terendit.
 Nec redit in centrum donec geminaverit ictus.
 Ex quo nativo signatur spiritus igneus.
 Cor sicci: discors mentis praesumptio: fastus.
 In febre continua martellino dominante
 Laumate febrili cordis depascitur humor.

Cum sequitur de martellino: qui a martello dicitur. Sicut enim percussio martelli supra incudem in sequentes cadit percussiones plures propter repercussione martelli ex duritie incudis. sic etiam martellinus pulsus in dilatazione sua antequam ad centrum regrediatur ex percussione spiritus: et organi duritie bis digitos percutere videtur: et sunt quasi dilataciones duae: sed praecedens est maior: secunda

ior: secunda minor. Sed in capicante sequens ascensio
maior est pcedere. Martellinus pulsus ex duritie sub
stantie organi contingit. et hoc propter superabundantiam
spiritus: quo spiritu mouetur arteria. et pre duritie ipsius
spiritus repercussus rursus mouetur. et facit secundam ascen
sionem. Unde dicit Philaretus: q martellinus siue bis
pulsans currente violenter spiritu in secundam venit per
cussionem: vt in incude venit malleus. Et est differentia
inter capicantem: et martellinum: quia in capicante non
repercutitur spiritus: vt in martellino: sed ante digitoz
percussionem quasi cadere videtur: et post incompleta vi
lacione vehementer citatur. Martellinus itaqz pulsus
si sit fm naturam significat contumaciam cordis: et per
tinaciam mentis ex siccitate: et superbia ex abundantia
spiritus. Si autem fiat preter nam: significat succensionem
cordis: et humoris defectionem: sicut in acutis contingit.

C De ramo pulsu.

Finditur in ramos ramosus et organa: motu
Quadrifido feriens digitos percurrit in imo.
Biscolor in pulsu: sicut confusa resistit
Dox cythare fidibus vno simul ordine tactis.
Hec species crassius imperio suadente figurat
Mabile propositum: cordis mutabile votuz.
Sitalis cogente mali synthoma fiat.
Morbis materies fit dissona: causa repugnans
Militat: ex equo virtus synthoma retundit.
Vita reformatur: nutrit: natura refurgit.
Espirante mali nebula redit aura salutis.

Hic ponit ramosi pulsus diffinitionem: et significatio
nes eius ostendit. Est itaqz ramosus pulsus: qui primis
digitis tangens apparet alio modo: et reliquis digitis ap
paret inequalis: vt si appareat vni digitorum velox: alij
tardus vni spissus: alij rarus: vni fortis: alteri debilis: vni
incidens et apertus: alteri decidens et occultus. Et atten
ditur fm quantitatem motus: aut motionis virtutis: et
fm motionis numerum. Non enim potest variari iste pul
sus fm magnitudinem. Impossibile enim est: q sub vno
digito in eadem parte organi sit magnus: et in alio digito
vel in alio in paruus mutetur in eadem percussione: aut
in eadem percussione fiat paruus: et etiam magnus. ma
gnus enim ex necessitate quattuor digitos transiit. Simi
liter ramosus non potest attendi fm varietatem latitu
dinis: aut stricture: caliditatis: aut frigiditatis: duricie:
aut mollicie: vacuitatis: aut plenitudinis. Nunquam enim
in eadem percussione potest attendi pulsus in diuersis di
gitis: ramosus: latus: et strictus: calidus et frigidus: mollis:
in quibusdam: durus in alijs: vacuus in vno plenus in alio.
Et similiter paruus et magnus fm velocitatem: tarditatem
debilitatem: et fortitudinem: raritatem: et frequentiam pot
considerari. Ramosus alius fm naturam alius preter
naturam. Secundum naturam factus cordis mutabili
tatem significat. Preter naturam factus in acutis febrili
bus humorum significat contrarietatem: nature conua
lescentiam ex parte significat: et ex parte vite laborem: et
finem morbi declarat. Pulsus ramosus fm philaretus
habet fieri ex aliqua superfuitate in concantate arterie
contenta: que aduenienti spiritui resistit. vnde tota arte
ria propter resistantiam superfuitatis aduenientis spi
ritus non potest totaliter dilatare: sed motus cordis: et mo
tus spiritus transferet deorsum: et finistorsum: ac si essent
diuersificati. C Dio determinatio littera clarescit per se

fm diuersitates easdem teste Constantino in pantegni.
Laudam foricam: et pulsus inclinatum licet inuenire.
Lauda foricina in diuersis digitis inuenitur: cum pulsus
ab vno digito attingenti brachium est grossus: sub digi
to secundo est minor: sub tertio est paruus: sub quarto est
minimus. Similiter hec cauda in forti et debili: veloci et
tardo potest intelligi. Sed hec cauda foricina differt ab
alia: de qua superius cum ipso auctore pertractauimus.

Inclinatus autem pulsus attenditur fm diuersitates
percussionum sub quattuor digitis: vt si sub duobus di
gitis medys grossus: et sub duobus extremis subtilis: aut
in medys apertus: in extremis occultus. Apparet autem
sursum extremitas deorsum inclinari ex defectu virtu
tis substantiam organi ex parte brachij leuare nequeun
tis. Causa arterie grauitatis in extremitate intra manus
ex defectione sola est virtutis illic vix peruenientis. In
clinatus similiter de forti et veloci: et tardo est intelligen
dum. ille inclinatus pulsus: et cauda foricina predica
sub ramo pulsu comprehendendi possunt. nam ramosi
pulsus possunt esse multe species. Sub eadem etiam
specie continetur ferrinus: de quo dicitur in sequentibus.
Qui autem sub vno digito mouetur: sub tribus est quie
tus: aut sub duobus primis mouetur: sub alijs quiescit:
aut sub vno fortis: sub altero debilis: sub tertio debilior:
sub quarto debilissimus: ita q non sentitur. Et hoc est
q pulsus dictus cauda foricina posset intelligi: quando
gradatim debilitando procedit de primo digito ad secu
dum: de secundo ad tertium: de tertio ad quartum. Sed
hic non gradatim procedit in debilitate per quartum di
gitum: vt si ab vno moueatur: sub alijs quiescat: aut sub
duobus primis moueat: sub alijs non dicendus est ferrinus.
Dicit autem a terra: quia terre dentibus assimilatur.

C De fluctuante pulsu.

Clasa procellosus enorimi concurrit ictu.
Fluctuat: exundat: fremit: estuat: et digitales
Centriculos sibi copressos lateraliter ambit.
Pars et sursum: pars et retro: et ante mouet.
Inde probet subitum metis: cordisq tumultu.
Sanguinis vndantis turbato in corpore motu.

In hoc capitulo agit de procelloso pulsu: siue estuoso ie
cundum Constantinum: quem Philaretus fluctuante
appellat: prosequitur: et ostendit quid sit fluctuans pulsus:
et quid habeat significare. Estuosis pulsus est cum orga
ni pars auriculari digito supposito superior ante mouet
sub altero digito inferior: et tardius. Pars autem organi de
trosum: et finistorsum sentitur moueri: quedam pars la
te: quedam pars stricte: vt videmus in tempestate maris.
Fluctuans igitur pulsus habet fieri ex abundantia aquo
si humoris infundentis corpus arterie magis q debeat.
vnde spiritus in arterijs generatus aquolum humorem
in arterijs existentem mouet magis in vno loco arterie
q in alio. et ideo quasi quedam inundationes siue perflui
tus per pulsus sensui subiacent. Et ideo pulsus fluctuans
dicit. Talis pulsus solet reperiri in qda spe hydropicis: que
anasarca dicitur. lequali resolutio carniuz. Significat
pulsus iste quandoqz mentis perturbationem: aut iram in
bitam: aut tristitiam: aut humoris subitam perturbationem.

C De spasmoso pulsu.

Spasmosus: vach: tensi quoq more rigescit
Funiculi: pyficus famulatur: et extenuatus.
Egidius de pulsibus.

De pulsibus

Corporis humorem depascit: sorbet inanitas.
Plenior occurrit species spasmosa replentur
Organa: reumaticus nervus infunditur humor.
Lenia motu viduantur membra vigore.

Chic exequit de spasmoso pulsu: qui aliter physicus appellatur: et eius significationes exponit tam physici quam spasmosi: de repletione puenientis. Spasmosus itaque et physicus habet fieri carne consumpta: et desiccata per calorem febrem: unde non habet arteria ubi collocetur ad modum corde tensa et tenditur: unde digitis compressa transferretur a dextra et sinistra. Unde videtur spasmosus: et ramofus idem esse. Sed differunt propter causas differentes: quia in ramoso corpus arterie diffunditur: sed in spasmoso nervus tenditur: et multum duritiei sentitur. Unde dicitur spasmosus propter tensionem nervi vel arterie: vel quia spasmodum futurum significat. In ramoso autem non fit talis tensio quemadmodum in spasmoso. Spasmosus itaque significat desiccationem corporis: et consumptionem humorum: indurationem arteriarum: et nimiam desiccationem. et significat spasmus de inanitione. Est autem quidam spasmosus de repletione humorum: unde arteria sentitur multum turgida.

CDe formicante et vermiculoso pulsu.

Sunt gemini pulsus formicans: vermiculosus.
Estius potius in febribus: et peracutis.
Abortis precones fidi: referantque sepulchra.
In febre formicans: pulsu vermiculato veredus.
Non redit ad melius: sed vitas morte soporat.
Sapius has species excepto caumate febris.
Non vrgere necis discrimine. syncopis infert.

Chic agit auctor de commixto de duabus speciebus inordinati pulsus. scilicet vermiculoso: et formicante. vermiculosus more estuans movetur: sed estuans maior est et fortior. vermiculosus minor et debilius: tamen velocius et spissior est: quia huius causa virtus est defecta. Et dicitur vermiculosus: quia sentitur sub digitis ut vermium motus. et formiculoso movetur: sicut vermiculosus: sed formiculoso minor est: et defectior: et spissior. Luz enim eius virtus omnino est ablata: et defecta dicitur formiculoso: quia sicut formice sub digito sentiuntur. Sicut itaque formica minorem habet motum quam vermis: sic et formicans pulsus minor est: et defectus significat plusquam vermiculosus: cum eius motus sit minimus: sicut motus formice minor est motibus aliorum animalium. Si pulsus aliquis deficiat usque in formicationem: et hoc fiat ex synthomate acute febris: et ex consumptione spirituum: omnino desperandus est de vita patientis. Si vero deficiat usque in vermiculosus: et ibi maneat: et non progrediatur ad formicantem: non morietur omnino. Et nota quod ante formiculoso necessario venit vermiculosus. si de formicante fiat regressus in vermiculosus: bonum est: sed si e contra de vermiculoso fiat descensus in formiculoso: pessimum est. Formicans et vermiculosus quandoque fiunt ex subita dissolutione virtutis sicut propter multam inanitionem sanguinis: ut in fluxu per emoroidas: vel a naribus: vel a ventris immodera-

to fluxu: vel menstruum in mulieribus. Unde patientes ex tanta virtutis consumptione: vel dissolutione propter defectum spirituum: et nutrimenti subtractionem syn-copare cogitur: et pulsus habet formicantem: vel vermiculosum. De tali autem pulsu non est desperandum: quia ex tali causa habet contingere. Videmus quandoque multos syncopantes: in quibus nec flatum: nec pulsus perpendimus: qui tamen per assumptionem aque frigide: et confortationem ex aromaticis ad priorem statum redeunt. De pulsu ergo ex tali causa mutato non debet despare medicus: nec mortis patientem adiudicare. Habilius namque exemplum ponit de quadam muliere habente suffocationem matricis: in qua nullus sentiebatur pulsus: cuius os lane flosculum apposuit subtiliter carpinare: vel carminare: et lana aliquantulum commota: et calefacta: ex anhelitu eius cognovit eam adhuc vivere: et post operam suam adhibendo: eam ad sanitatem couertit. Quod si pulsus formicans: et vermiculosus fiat in corporibus defectis et desiccatis ex febribus acutis: non propter immutationem nature subitam: tunc desperandum est: et per talem pulsus sententia mortis diffinenda est.

CSequitur de pulsu ferrino.

Occurrit digito species ferrina priori
Debilis: in reliquo fit languida: nulla sequenti.
Ilic trahit a ferra cognata vocabula pulsus.
Cuius cum palmis incisio dentibus acta
Est grauis: in reliquis grauior: funesta supremis.
Corporis hoc pulsu fatalis ferra vigorem
Amputat: et vitam nubes letalis obumbrat.

Chic agit auctor de pulsu ferrino: quod diuersis modis intelligi potest. Nam quandoque sub vno digito movetur: sub tribus est quietus: aut sub duobus primis movetur: sub alijs quiescit: aut sub vno fortius: sub alio debilis: sub tertio velocius: sub quarto tardus. Ferrinus autem vocatur a ferra: quia dentibus ferre assimilatur: quando inequalem facit incisionem. Et hoc clauditur ferrinus. Ferrinus pulsus sub quibusdam speciebus predictorum pulsuum potest contineri. Sit autem ferrinus: quandoque ut in primo digito sentiat debilis: in secundo quasi deficiens: in tertio omnino non sentitur. Secundum autem hanc estimationem quedam cauda foricina finitima erit pulsus ferrinus.

CIlic auctor musam suam alloquitur ut sigillet opus de pulsibus.

Fige tuo metas operi. sat prata biberunt.
Semia luxuriant. prius arida terra colono
Plenus aridet pingui letamine gaudens.
Et fructus nobis exponens diuite vena.
Iam sterilem cultu pbilareti vomeris horret.

Chic finis imponitur tractatulo de cognoscendis vrinis et pulsibus. Doctissimi magistri Egidii cum expositione et commento magistri Bertrandi de Sulgineo. Que omnia nouissime recognita a viro docto fuere: cuiuslibet erroribus castigata.

CIncipit

Incipit tractatus de vrinis Petri leonis spoletani etatis nostre physici excellentissimi.

Problemium:

Atabunt nonnulli cum primū libelli huius scriptio legentur: aut me delirare: vel mihi ad modum nimium arrogari cū de vrinis tractatus a plurimis pclarissimis viris perfectissime editus extet: a me de novo scribat: quibus cū nō addere ad perfectiones quicquid ydoneus sum: verum eorum dicta interpre-

tari vir possis. Presumptionis igitur censetur: aut amen- tie editionē nouā de vrinis cōponere. Quibus ego facile sentiri: si Hypo. et Gal. viri diuini quodā lumine in arte medicine illustrati eorum de eis libellum edidissent. Qui pfecto nihil est de hac materia: quod ad me dicam considerare spectet: quin variis in locis pma- teriei exigentiā plene: et abunde non determinauerint: nihilque pfecto pretermisum comperies: nisi quod in locum vnum: que sparsim tradita sunt: nō collegero. Tā- tum igitur ad perfectionē huius traditionis deficere vi- detur. Quod si plures in vnum tractatus redigere cona- ti sunt: id aut nō fecerunt: si saltem collegerint oīa: ea tamen non in eum ordinem posuerunt: quē natura rei exposulare videtur: aut Gal. foret imitatus. Hoc est igitur: quod nos in hac noua traditiōe pmittimus: ut que ab Hypo. et Gal. diuersis in locis plene et abunde in eis dicta sunt: in vnum colligantur eo ordine et pcedēdi rōne qua ipse Gal. nō fallor processisset. Quod si quis dubitauerit legat opuscula Gal. que de pulsibus edunt. et in eis cō- templetur nō verba: aut particulares sententias dūta- xat: verū artificij magis: et procedendi rōnē. Quod vbi cognouerit: intelliget ea: que de vrinis sparsa a Gal. ac- ta fuerint: ad ipsius Galie. ordinem redisse. Quare hortor: ut qui librum legerint: nō tantū patent in vri- narum cognitione se posse proficere: verum et ad alia multa aditum sibi patere. Hoc fiet: si mentes nō solū ad dicta conuerterint: verum magis ad dicendi rōnē. Quā si quis perceperit: ad Gal. doctrinam aditus sibi facilem se comparasse intelliget: et ad cuiusque termini medicinalis plenam: ac completam indagatiōis rō- nem: ita ut luce clarius videat: quo pacto procedendū sit in cuiusque rei medicinalis cognitiōe. Hoc est igitur mens mea: vnum vniuersale exemplar in medijs po- nere: in quo primū ratio ordinis in doctrinā ad mē- tem Gal. appareat. Dehinc vero particulariter de vri- nis notitia clara: et ordine distincta: et rōne pfecta bea- tur.

Diuisio operis.

Indicatur autem totum opusculum in tres distinctiōes: qua- rum pma ipsius vrine diffinitionem cum eius atinentib⁹ indagabit. Scda vero cu- iuslibet differentie vrine significatiōe de- monstrabit. Tertia et vltima cuiuslibet dispositionis sanabilia corporis: super quā significatio vrine se extē- dere valz ipsius vrinā demonstratiuā describet. Pri- magis distinctiō: que de vrine diffinitione existit: tot

continebit capitula: quot sunt ea: que ad eius cōpletas diffinitionē cognoscendam sunt necessaria. Est autē medico necessarium: nō solū ut diffinitionē vrine per- scrutetur: qua per intellectū percipiat: quibus essentiali- bus differentijs vrina differt ab omni eo: quod nō est vri- na. verū etiam cum sit artifex sensitiuus: et maxime in ea parte: in qua de signis agit: ut diffinitiones colligat qua sensibilibus differentijs cognoscantur: vrina ho- minis ab alijs liquoribus: qui cū ea similitudines ali- quā habere pceptiunt: discrepat. Potest autē hec co- gnitiō nō in mentē diffinitiuā appellari: cum diffinitio ad aliud sit quā cuiusque rei infra ppios limites restri- ctiō: et idē terminus appellat a terminādo: dicta ad si- militudinem terminorum inter agros positorum: di- cente Lōmentatore de senis. Sūnt autem vel diffini- tiones accipiuntur ab illis: qui in agris morantur. Illi vero sine aliquo vtentes agris suis ad semetipsos di- stingunt et discernunt: illi igitur diffinitio et distinctio- ne carent. Diffinitiuā quibus cum porrigitur: aut af- fertur ad id suis metis et terminis scā finibus: nesciūt ab alijs: que non sunt illud fecerere. Mito igitur cognitiō distinctiuā: qua ad sensum medicus vrinā ab alijs liquorib⁹ discernit: potest dici diffinitiuā. Et quo- niam talis commode haberi nequit: nisi prius certifi- cetur eam consistere in sui esse naturali: id prius opus est scire: quo pacto sit colligenda: ac etiam seruanda: ne antequā diffinitio hec est fecerenda ab alijs liquo- ribus occurrat: a sui naturali dispositione permute- tur. Ideo necessarius est aliquod capitulū ante hoc inter- ponere: quod erit de conditionibus seruandis in colle- ctione et conseruatione vinarum. Colligamus igitur tria fore capitula huius prime distinctiōis: quorum primum eius propriam diffinitionem cum eius atti- nentibus colliget. Secundū cōditiones notabit: quas seruare oportet in vinarum assumptione: seruatiōe et impressione: antequam de ea feratur sententia: siue eam ab alijs liquoribus fecerēdo: siue de eius signi- ficationibus iudicando. Tertiū et vltimum differen- tias notabit: quibus discernit vrina hominis ab alijs liquoribus: et aliorum animalium vrinis.

De diffinitione vrine et diffinitionis explanatione. Capitulum.

Accipiamus igitur a diffini- tione: et eius no- minis interpretatione asserentes vrinā: nam ideo dici: aut quia in renibus fiat vrina: aut ab vro vrinis: vel ab vris greco vocabulo: quod demonstrationem sonat latine. Quocūque igitur modo denominationem susci- piat vrina pma sui quidditatiuam diffinitionem: nihil aliud est quā exiēs a sanabili corpore per virgā: aut sibi proportionale instrumentū: a vesica renibus: et epate emissum: ab opere nutritiue in epate generatus: et a san- guine segregatum dispositionum sanabilis signifi- catiō: eorum maxime: que ad nutritiuam virtutem attributionem habent. Mirabuntur forte pluri- mi nouam hanc et inusitatam inspicientes vrine diffi- nitionem: cum ab antiquis doctoribus aliter diffi- niatur: quorum quidam sanguinis colamentum asse- runt: vt Theophrastus: vel sanguinis et aliorum humo- rum: vt Isaac nonnulli sanguinis aquositatem: ceteri sanguinis serositatem: vt Egidius eam describit in si- militudinem serositatis: vel partis serose ad lac: quod vrina non aliter se habeat ad ipsum sanguinem: et alios hu- Petrus leo. de vri.

mores q̄ fertur ad lac: & ceteras eius partes. Que varie diffinitiones & si yzine essentiam quoquomodo bene diffiniant: eius tamen naturā: prout proposito conuenit: nō itegre exprimūt. Quare si quis liuore posthabito rectius intuebitur: cognoscat hanc fore proposito magis accommodatā. ¶ Et ne gratis ita asserere videamur intelligendum nō modo yrinam: verum etiam cetera a medico considerata duplici ratione occurrere posse. Una est si talia cōsiderātur fm̄ id: quod sunt in se & absolute secundum differentias proprias a medico consideratas. Altera est cuius considerantur a medico scdm̄ q̄ ei possunt esse signa alicuius significabilis in corpore sanabili. Secundū quem modū dicimus medicum considerare complexionem. vno modo fm̄ se: & proprias differentias. alio modo fm̄ q̄ consideratur vt hec vel illa. Et complexio est signum medico cognoscendi aliquid circa ipsum corpus sanabile: & talis consideratio habetur de ea in doctrina de humoribus: cum ipsa sit humorū: & maxime masse sanguinee superfluitas: igitur merito aquositas nomen: aut colamenti vel ferositatis vt libet horum quodlibet & cōuenit in tali consideratione. Et hac ratione moti nō inspicientes ylerius: vt puto: sic eam soliti sunt communius diffinire. Altero vero modo prout ipsa est medicum signum dispositionum corporis sanabilis: & sic cum inter genera signorum sit exiens actio: & qualitas. Que si se naturaliter habuerint: signa dicuntur sanitatis: q̄ si a naturali dispositione mutata fuerint: signa egritudinis dicuntur. yrina vero cum non sit actio neq̄ qualitas exigitur exiens. Merito igitur cum in hoc nostro tractatu yrina potius occurrat: prout est signum medico q̄ pro eo: qd̄ est in se & absolute. ideo conuenientius loco generis positum est exiens a corpore sanabili q̄ colamenti: aut superfluitas: aquositas: vel ferositas sanguinis: & aliorum humorū. ¶ Et ne fabulas fingere videamur: Sal. tanq̄ verus & perfectus artifex hanc duplicem tractationē inter actiones de pulsibus nobis ostendit. Primā in lib. de iunamentis pulsuum: vbi si diligenti ratōe animaduertimus: intelligemus pulsum fuisse consideratum ab eo q̄ritum ad id: qd̄ est in se. Secundam vero in libris de differentys pulsuum. & in cōmento pulsuum: in quibus nonnisi quomodo supra dispositiones sanabilis pulsus habeat significare demonstrauit. Et forte hac ratione motus Zuicen. in doctrina tertia. Gen secunda etiam si pretermisit yzine diffinitionem: cognoscens eam quam ex tractatu de humoribus licet colligere in hac sibi consideratione non conuenire.

¶ Dicebatur ylerius ab epate ad renes: & a renib⁹ ad vesicam: & a vesica per virgam: aut sibi proportionale instrumentum emissus: vt per cuius exitus viam differat a sciētū: sudore: & reliquis: que q̄q̄ exētia sunt: per hominis autē membra minime exeunt. Sperma autē q̄q̄ per virgam exeat: non tamen emissum ab epate ad vesicam: & a vesica ad virgā: sed per proprias vias: & vasa seminaria procedit mēstruum. Similiter & si per instrumentum proprie virge exitus habeat: nō tñ ab epate per renes: & vesicam trāsmittitur s̄ a matrice nutritiua: & a sanguine segregatum. Hinc auctores occasionem assumpserunt in diffiniendo yrinam per colamentum sanguinis: cum tamen per sanguinem intelligamus non primum sanguinem ab alijs humoribus separatū: quoniam hoc est falsum. sed intelligamus massam sanguineā in se aggregantē reliquos

humores: & sic intelligebat Theophilus in sua diffinitione: quā de yrina dedit: qd̄ recte intelligēs Isaac hic magis expressit dicens: yrinam fore colamentum sanguinis: & ceterorū humorū de actionibus nature naturam. Efficientis vero & locus sunt calor naturalis seu virtus nutritiua: & epatis materiā chylum fore asseritur. ¶ Sed procedamus igit̄ & pbemus q̄ hoc exiens sit genitum in epate a virtute nutritiua & a sanguine sequestratum: qd̄ facile fiet: si pus intelligatur modus generationis: & locus: & materia profusionis yrilis: & superflui. Utile autē est sanguis & eius massa. superfluum autē est yrina: cum sit elus aquositas vel colamentum. ¶ Sanguinis autē generationis modus talis existit: ab eis eniz & potus masticatus: & dentibus comminutus: & digestionī preparatus in ventrem seu stomachum postmodum virtute attractiua stomachi deductus: & virtute retētiua retentus a calore naturali stomachi cum concursu aliorū membrorū adiacentium maxime epatis digeritur: & in massam pituitariam seu chylum conuertitur: quo digesto & in chylum conuerso portanarius: qui est in fundo stomachi aperitur: & tota massa pituitaria in duodenum descendit primo: de hinc vero ad ieiunum: & inde pars terrestris & feculenta ad inferiora intestina descendit. Portio vō subtilior liquidior: chylosa per meseraicas ad epatis portam seu venam lacteam deducitur virtute expulsiua stomachi. Et horum intestinorū adiunante epatis attractiua & mā per epat dispersa in minimas venas eius & porositates per totū epat cōmunicatur & digestio vt sic in eo perfectior producat: quo fit vt virtus epatis sanguifica cum eius calido naturali suu per huiusmodi chylum conuersa ipsū in sanguines tranmutet & alios humores simul: & in yrinale aquositate: que masse sanguinee cōiuncta gratia penetrationis genita est. Talis est igitur generationis modus locus: agens: materia sanguinis: & aliorū humorū: ac etiam yzine. ¶ Ex his ylerius particulariter & manifeste colligitur yrinā in epate generari a virtute nutritiua: & in eodem a sanguine segregari: q̄q̄ propter eius confusionem cum massa sanguis: & mixtionē falso imaginatas q̄dū in epate & venis cū sanguine mouetur occasionem sumperint hi: qui asserunt yrinam propriū & distinctū esse: ac specificū in ipso epate non habere: & per p̄is: nec in eo generari: & a sanguine segregari: sed in solis renibus propriū: & seorsum esse vendicari. Arguētēs vñ quod q̄ a ceteris separari: & distinctū per actū suū formale: vt Daliabas septio sue theoricę dicens. Ita yrina est sanguinis aquositas: quā renes separant: & ab eo purgāt. Idē Egidius asserēs yrināz iō dicit: q̄ fiat in renibus yrina: hoc est separata distincta & specifica. Quibus rñdemus asserētes yrināz añq̄ ad renes deuenerit: fortiori p̄pū & specificū esse: licet nobis separata non appareat in suo naturali exitu: nisi post transitū per renes. In exitu tñ preternaturali per apertiones vene facto: post sanguinis residentiam seorsum vere apparet: vt dicit scdm̄ elementorū. aquositas yrialis: q̄ p̄cor a medicis appellatur. ¶ Ex quo apparet frustra oportere dici: quēadmodum dicit Zōcliazor duplicē esse formā yzine vnā cēntialē & yram: alterā accidentalē & apparentē: quāz p̄ma dāf ei in epate. scdm̄ vero in renibus. iō subiūgit. Cū hec secunda sit manifesta & sensibilis magis: & medicis sitatitēx sensibilibus hanc scdm̄: & accidentalē p̄siderat medicus: que cū acgrā in renibus: a medicis dici op̄p̄p̄ū esse p̄re in renibus. ¶ Meli⁹ igit̄ dicit: vt p̄p̄o nendo

De yrina gile
tur in epate.

Modus
neratio san
guinis.

De yrina nō
gile in reni
bus: s̄ sepe

De yrina
nō p̄p̄o
nendo

nendo vna forma: illa esse essentialis: illa esse sensibili
lem simul: eas dari in epe. vt signo ostensum est: rone
coprobare pot super eode signo fundata: que talis est.
Renib' egrotantib': r epe: r venis exantib' sanis cotin/
git vna esse digesta. ganteq' ad renes deuenit pus
fuerat digesta. Sz hoc no poterat fieri nisi beret ee p/
prium. ganteq' ad renes quenerit: ebat esse: r hoc no
nisi in epe. ergo in epate gnatur. Et hoc est qd' Aulc. di
cit. vna matura venaz agit sanitatē: qm renū egritu
dines maturatione no pbibet. ¶ Lōfirmat. Ubi r a
quo daf forma humorū iuuatinoabide r ab eodez daf
supfluitati: cū eadē pductioe r digestione pducuntur:
sed humores ab opere nutritiue virtutis in epe gnā/
tur. g r vna cū sit eoz supfluitas: in epe a vntute nutri
tiue: erit in esse pprio gnata. ¶ Idēz argui pot ex indi
gestionē vine. Significat. n. maxime super dispositio
nes ipsi' epatis. vt dicef. g in epate gnatur. Nā id cōse
quētia r qm orta attestatur suis pncipib' r ibidē a san
guine r alijs humoribus submergit: sicut relique sup
fluitates: puta spūosa: que postmodū ad cistis fellis de
ferri: r ps fecalis ad splen. ita aquositas per chilim ve/
nā cū modico sanguinis ad renes dilabit: r inde ad ve
sicā: r a vesica tādem ex pellitur.

¶ Querat vltimūq' in diffinitōe ponebat. Dispositio
nū sanabilis signatua: r maxime earū partiū: quo ad
opus nutritiue attributionē dnt. Et si cetera a corpore
exeuntia cōe hoc bēant: vt sint significatiua earū dispo
sitionū: que sunt in corpemullū ita vlt: r de cā mul
tis membror' dispositioibus est significatiuū. sicut vna
cū reliq' exeuntia vnius sint tm digōnis ostēda: r p pns
supilla mēbra dū taxat: quoz sunt supfluitas: r in quo
rum digestioibus pficiunt: puta feces pme digōnis r
mēbroz: per que cōplent stomachi. f. r intestinoz. Si
dor vō 3' r mēbroz carnisformiū: r musculor' r sub
cutaneorū. ¶ Ducus cerebri: creatus pectoris. Spma
vō r si sit exier: r p eius q'itates aliqui significari pos
set: ppter eius tm finē nobiliores: qui est gnatio magis
meruit dici vtilis supfluitas q' supfluitas significati
ua. iō inter exeuntia sup diffinitiones sanabilis signifi
catia nō annumerat. Sola igitur vna iter dispositio
r exeuntia pnciparū obtinet in vniuersalitate signifi
cationis r ei' certitudine: quēadmodū pulsus inter actio
nesq' ceteris actioibus certius: vltius significat. Si
gnificat. n. vna plurimis modis: puta colore: suba: r re
liga. vt inferi' patebit. vbi reliq' exeuntia lōge pauciori
bus dntys bēant significare. ¶ Signat pterea vna
sup oēs tres digōnes: l3 pncipalibus sup secundā r eius
mēbra: q' hoc forte a nōnullis dubitē: sed hoc pau
lo post rōne patebit: ac ē in eo loco cuz de significatiōe
ppria hypostasis determinabit. ¶ Dicamus igit nūc
vlt vna signare sup dispōnes oium mēbroz: r l3 de
qbula facile itelligat: puta de his: in quibus gnatur:
aut p que emittit r de distatib' nō extrematib' cogni
tu difficile est: qm d' eoz dispōnibus vna certificare
nos possit. Pōt tm si rō diversitatis regionū in vna in
uentaz penset: cū ex dntys color r pctor' in varijs
regionib' de dispōnib' diuersor' mēbrozū sita r nā
varie certificemur. Qd' vt rōne pateat dōs nō indiffe
rēter quālibet ptem vine: aut regionē sup determina
tā pte: r determinatū mēbz signare. ¶ Dumani aut
corpis mēbra seu partes pncipales ponunt a medicis
q' tuor'. Primo a alia: q' in supma pte sunt. Spūalia 2'
3' nālia r 4' gnatiua: q'bus cozzident q' tuor' diuersi si
tus in corpe. Quorū pms est aiatoy situs supremus:
r eozum principale membrum est cerebrum. Secun

dus situs est spiritualum. f. pectoris: r in eo contento
rum. quozum principale est cor. Tertius est naturalū.
quozum principale est epar. Quartus est gnatiuorum
cuz quibus renes: r testicul: r reliqua inferiora mem
bra pnumerant. Dis q' tuor' varijs sitibus membror'
pportionabilr rident in vna q' tuor' situs: q' regiones
appellatur a medicis. Prima igit regio ppportionatur
mēbris aialib' r situi eoz in suis q' litatibus r d' circu
lus. Seda attestat spūalibus: r situi eoz r q' litatibus: r
d' superficies seu corp' aerū. Tertia est ppportionalib' nā
libus: r d' pfectio: seu suba. Quarta gnatiuis seu inferio
ribus r d' fundus. Et hinc b3 fundamētū id qd' cōiter
dnt: q' circulus grossius capitis significat granitatē: r de
2' regio: q' vna in superficie lineaz pectoris signat vi
tium: r de 3' q' vna in suba tenuis cpatis siccitatez r
eius spissitudo būditatē significat. de 4' vō: q' arenu
le litas. i. lapidis vitii portendit. ¶ Et vt simul r se/
mel vlem significatiōez vine sup dispōnes omniuz
mēbroz: r regionū eius ppportionabilitatē ad diuersa
mēbra demonstramus. Supponamus mēbra nri cor
poris quēadmodū in situata in nā r eoz: suba fore di
uersa: r q' p' eoz fluxibilitatē r exiccationē p' tinea fa
ctā a caloze nri corpis indigēt restauratiōe p' tinea ex
sanguine: aut būditatib' scōis ne pereat. Indigēt ergo
nutrimēto diuerso in nā r suba: sicut ipa sunt diuersa:
r l3 cōpleta diuersitas in ipso sanguine nutriente nō sit
nisi cū vltimate ad mēbra nutrienda deferri initiatiue:
tamē op' ē: vt in epate pncipiet. Et postea ps cuilibz p
portionalis: r membro cuilibet similis a ppria virtute
cuiuslibet membri attrahentis iuuatē cōi expulsiua a
vntute cōi trāsmittat: r ab eis tāq' ppriū nutrimētū ac
trahatur. ergo relinquit q' in tota massa sanguinea est
vestigiū: r talis membror' diuersitas initiata. Et cū
aquisitas vinalis cum sanguine reperiat: consequēs
est: vt in vna suo modo aliquāliter sit facta talis im
pressio alteritatis: r horuz membror' ac qualitatum
earum vestigium. ¶ Quod r melius r fortius deduci
tur: sicut aquisitas vinalis per venas cū sanguine de/
currit: vt signoprobatur est supra: r hoc ideo nō occur
rit nisi vt sanguinē facilius ad angusta loca penetrare
faciat. Sertur igit cuz ipso sanguine vq' ad extrema
membra: r cum sanguis sit diuersus fm exigētiā di
uersitatis nutriendoz membrorū: vt iam patuit. ergo
r aquisitas vine sanguinis admixta erit diuersa iuxta
sanguinis diuersitatē. Sz sanguis non modo est diuer
sus in complexione r substantia: sed etiā in reliquis di
stinctioibus: puta situ r corpulētia r alijs f3 q' mēbra
sunt alia r alia. Unde cum cerebruz sit leue r subtilis
substantie inter alia membra: op3 q' sanguis: qui debet
illud nutrire: sit leuis r subtilis substantie: aliter non fo
ret ei ppportionalis: nec posset deferri: aut transmitti
ad loca superiora: cuiusmodi est caput: nisi foret. talis g
aquisitas vinalis secum mixta ad faciendum ipsum
penetrare simili modo etiam est leuis: r subtilis: r con
formis complexionis: r nature cerebro. Et cū expella
tur postea tanquā supfluitas: aut partim per sudorē:
aut per refluxum: r resudationem per venas ad epar:
r ab epate ad renes: r sic ad vesicam: consequēs est: vt
in tota massa vine: que a toto prouēit corpore ea por
tio: que venit per refluxum a cerebro comparatione
aliarum portionum: positionum a ceteris mēbris de/
uenientium habeat situm altum: r supremus: quēad
modū b3 cerebrū iter cetera mēbra: r bēat vestigia in
colore: suba: r cōtēto cerebro ppportionalia in ea ipressa.
¶ Nec valet: qd' multi dnt: talē portionē vine. f. supre

Ab epar
in situ: r r
nā r suba sunt
diuersa: r di
uerso egent
nutrimēto.

Regioes vti
ut ppportio
nant partib'
pncipalibus
nri corporis.

mānūq̃ fuisse in cerebro. et per dñs non posse sup̃ di-
sp̃sionē cerebri significātionem hēre: nec situm sup̃
mum ad eius similitudinem tenere. Nā sicut dñm est
semper aliq̃ portio aquositas trāsit cū sanguine vsq̃
ad membra nutrienda: que cum nō p̃uertat in subam
membri: cū sit de genere superfluitatū: necessario op̃
est vt expellat: aut insensibiliter per sudores et vapores:
aut subtiliter per refluxus ad vias p̃prias vr̃ne. ¶ P̃d̃
etiā taliter p̃bari. Sp̃s in cerebro exiit: si format⁹ for-
ma et proprietate cerebri: p̃git vsq̃ ad epar ibiq̃ secer-
nit p̃tē sanguinis cerebro. p̃portionalē: et cūeniente: et
eā in format alterat: seu imutat ad cerebri nām p̃pter
finē nutritiōis eius: cū tunc certum sit humiditatem
aquosā et sanguini imixtā imutat. Recipit ergo illa
aquositas suo mō talem in p̃pressionē: sicut sanguis: cui
cōmixta est: et sic exiēs postea vestigia sibi retinet cere-
bri a sp̃u sibi impressa: et sic in situ et alijs cerebro. p̃por-
tionalē: et per p̃is circulus: cū sit illa portio: merito bēt
super cerebri disp̃sionē significare. Simili modo intelli-
gendū est de reliquis mēbris. ¶ Membra autē sp̃i-
tualia: et si sint nāliter calida: et cerebro calidiora p̃pter
eaz̃ motū: tñ q̃ sunt dense et grosse sube sanguine idē-
gent grosso: et p̃formi eoz̃ nutrimento: et calido. p̃por-
tionalis ē et disp̃sionis fore op̃: portione vr̃ne corruen-
tem: et tali sanguini cōmixtā. ergo eius locus erit intra
circulum immediate: q̃ calida est maioris caliditatis lo-
cū petēs sup̃iorē. Sed q̃ grosse est sube: ideo sub circu-
lo residet: et signa et impressiones h̃z: quibus eoz̃dem
membrorū disp̃sionem cognoscimus. ¶ Naturalia
vō membra et maxime nutritiua sicut epar: et si calida
sint: minus tñ q̃ sp̃ualia. Suntq̃ eis et būdiora et gros-
siora: p̃pter qd̃ lequē: vt cū sanguis nutritēs ea sit pro-
portionalis. simili mō eius sup̃fluitas op̃: ex cōtrarieta-
te alterutra motus calidi fursum: et grossi deorsum. p̃-
pter eius sube sp̃situdinē: vt locū obtineat medius in
tota vr̃na. ¶ Membra vō inferiora tāq̃ frigida et ter-
restria: cum sanguinē sibi exp̃gat. p̃portionalē: et aquosi-
tatē similē hēre op̃: q̃re portio vr̃ne eis p̃portionalis
locum tenebit infimum propter eius granitatem: et se-
cum in p̃pressionem complexionis et nature talium mem-
brorum seruabit.

¶ Licet ex his clare demonstrat⁹ sit: vr̃nā yle fore si
gnū disp̃sionis oīz̃ mēbrorū: non tñ equaliter de singu-
lis certificat: qm̃ fm̃ magis et minus de diuersis mem-
bris certitudinē facit. Aliqua. n. sunt membra sup̃ que
directe et immediate: et māifeste vr̃ia significat: cuiusmo-
di sunt epar et venter: et maxime gibbus epatis: p̃pterea
q̃ in eo genita vestigiū portat complexionis humoris
ac stutis in eo dñantis. sicut appet in capitulo de sub-
stātia et contento. Idem de venis magnis: et epari. p̃pin-
quis: et de vena cūilis: et poīs vritidibus: et renib⁹: et ve-
sica: et chalamo virge: per que trāsit: inde signus desert
disp̃sionis eoz̃: et maximē equo ad p̃tentus. ¶ Nonnulla
vō sunt mēbra: super que nō ita p̃ncipaliter significat. si-
cut sunt vene minores et capillares: cuius talis aquositas
sit sanguini mixta: et per venas. grāmīssa refudat sepi⁹
ad renes siue fortitudine expulsiue venaz̃: siue v: b̃i-
tate contentiue earūdem: aut a fortitudine attractiua
renum fiat: secum deferens in p̃pressionem illarū. p̃tū
super ip̃as significat: quoq̃ significatio maxime in hy-
postasi h̃z attendi. ¶ Sunt et 3^a quedā membra: super
quorū disp̃sitionibus vltimo et minus directe dicē si-
gnificare: minoresq̃ certitudinē de eis facere: cuiusmo-
di: mēbra extrema sunt p̃p que ingeniati sunt medici
regionum diuersitatē p̃sare: qm̃ et si cetera: que in vr̃i

nis considerātur: de complexionibus quorū daz̃ mem-
brorū: et humorū abundātia in eisdem: ac virtutis actio-
ne significare per hypostasis possint. Sup̃ determinā-
tuz autē mēbz̃ de singulis mēbris minime certitudinē
facere possunt: nisi fm̃ varias dñas coloris: et p̃tenti in
regionib⁹ varijs obseruatas fm̃ q̃ supra dem̃stratū est.

¶ Distinctionis prime in quo cōditiones notātur: quas
seruare oportet in vr̃narum assumptione: seruatiōne
et impressione: anteq̃ de ea feratur sñia: seu quo ad ei⁹
distinctionem ab alijs: seu quo ad eius significatiōes.

Capitulum.

Ant autem conditiōes obseruā-
de in iudicandis vr̃i
nis numero quattuordecim. ¶ Prima p̃-
ma est: q̃ mane sumatur cōpleta digestio
ne. nunc. n. solum verax est vr̃ina in ostē-
dendo quātum valeat calor nālis in digerendo humo-
res: et in demonstrādo alias disp̃sitiones. Nā si in no-
cte vel sero ante completā digestiōem sumeretur. tñ
p̃culdubio in digestiōe significaret: que tamē non p̃-
ueniret ex defectu virtutis caloris nālis. Sed merito
solū breuis more: q̃ nō tā diu retēta est in corpore: vt cō-
pleta susceperet caloris naturalis in p̃pressionē. Simili-
ter si diu post completā digestiōem: et post longum ieli-
nuz sumeretur: ignitiōē p̃re se ferret ac super calefa-
ctiōē: que p̃fecto non ex excessu caloris naturalis p̃-
ueniret. Sed merito defect⁹ obiecti nutrimentalis: cir-
ca quod ageret: et temperaret ipse calor: et ideo iudiciū
vr̃ine fallax foret: et quacūq̃ altera hora sumeretur ab
hora matutina. ¶ Secūda cōditio: q̃ nō sint vltra sex
horas postquā mixta fuerit fm̃ cōem medicorū sentē-
tiā. Auicēna tñ expresse voluit: q̃ etiā nō trāseat horā.
Ratio tñ eius horaz̃ est: qm̃ post illud tempus altera-
tur ab aere circūstāte: siue in colore: siue in substātia:
aut contento: p̃pter qd̃ iudiciū corrumpi⁹: et eius signi-
ficatio debilitat⁹ ex coloris mutatione: aut hypostasis
dissolutione: et in gressatione. ¶ Tertia cōditio: q̃ nō
sit reseruata de nocte. Quia vero ideo est: nō solus q̃
ea hora forte nō esset complete celebrata digestio: sed
ideo potissima ē: q̃ et si completissima fuisset digestio
nihilominus cum nox sit frigida: frigidi vero sit con-
densare: et in crudare: et sequestrationes impedire. ideo
in crudata et sequestratione carena merito in p̃pressionis
nocturni aeris: fallax foret eius iudicium. ¶ Quarta
cōditio: q̃ non sit sumpta ab homine: q̃ die p̃ceden-
te non comederit: aut biberit: quonias subtilitaretur: et
tingeretur ex inflammatione caloris: et sic rectus eius iud-
icium impediretur. Simile per contrarium sentien-
dus est de crapulosis: vt in sexta cōditioe apparebit.
¶ Quinta cōditio: q̃ ille a quo accipitur vr̃ina: non
sumperit prius in abum: vel in potum rem tingentē:
nec etiā cum re tingente: vel cum re habente viz tin-
gendi eam tetigerit: quoniam per huiusmodi colores
per accidens sibi impressum: falsio tunc super disp̃si-
tionem corporis iudicaretur. Sunt autē ista: que vr̃i-
nam tingunt singulariter crocus. cassia fistula: et rubea
tinctorum. quorū quodlibet experientia comproba-
tur: et medicorum sñia firmatur: vr̃inas accidentaliter
tingere. De rubea. n. tinctorum Gal. mentionē fecit: de
cassia Auicēna. expressit. de croco ē et vīno ratiōabili-
ter dici p̃t. de reubarbaro multiq̃ alijs rebus. Ea vō
que perfectā vr̃inā tingūt: sunt sicut alcāna: et hermis:
a quib⁹ etiā suo modo cauere op̃. ¶ Sexta cōditio: q̃
nō solū a cibo et potu. vt dñm est in 4ª cōditione: sed
etiā q̃

et q̄ a nulla ex rebus nō mālīb⁹ pcurrentibus corpori indebite notabiliter sit alteratus: qua vria possit a sua nālī dispositione mutari. et per p̄ns eius rectū iudiciū corūpti. Sūt autē ista beccupata: ira: timor: gaudiū: vigilia: ieiunium: multus motus corporis: et similia. omnia enī hec vrinā tūgūt ad citriū vel rubcū: et eoz contraria discolorāt. Similr ē ludus: balneum: coitus maxime mutāt vrinā: sed inter cetera coitus nō solū vrine colore alterat: sed et subam impinguat: ac etiā contentū notabiliter imutat. Idem etiā iudiciū de notabili euacuatione firmat et vomitu vel flobothomia facta. Quare cū omnia beccudiciū varient vrine: presupponēdū est corpus: a quo vrina assumi: in omnib⁹ istis debite esse rectū.

7^a Septima p̄ditio est. vt tota recipiā vrinā: et seorsum nō ex plurib⁹ vicibus mixta. Si enī ps sumeret: nō fieret debita forma hypostasīs: si mixta sumeret: sequeratio totaliter impediret. ideo iudicari tunc nō recte pōt. Octaua conditio: q̄ tunc nō iudicet a p̄ncipio cū mingit: nisi ad minus p̄ mediū bore expectet: qm̄ in eo tēpore fiet sequeratio hypostasīs. si figurā dēt: fiet et coloris et substantie firma dispositio: quib⁹ iudicari recte poterit. Sin autē forte mutaret suba de subtili in grossam: vel contra. similr de vno colore in alter hypostasīs aut mutari posset. et tūc nulli dubiū q̄ iudiciū de ea a p̄ncipio prolātū fuisset falsum: cū nondum in vrina fuerint ea: que futura erant.

9^a Nonā p̄ditio: q̄ a nulla re exteriori quoad fieri potest alteretur: puta vento: sole: calore: vel frigore: ne in trasparētia perturbet: aut in substantia et hypostasi congelat: seu dissoluat: aut i colore pmutet. et ideo errat q̄ eam ppe ignē referūt: cum ignis sui forti actione hypostasīs disgreget: et subam subleuet: vel ingrosset: et tunc curā prebeat: et cōtra maximū frigus occurrēs. Quo fit vt si quis per h̄mōi dispōnes in ea inuentas post oc cursum alicuius istoz iudicet de dispōnibus coporis suū iudiciū erit erroneus.

10^a Decima conditio est: q̄ accipiat in vase vitreo claro: aut cristallino quicquid: do: puenienter magno: et cum fundo rotūdo. Nā si p̄mi nō fuerit vitru: clarū: sed alū habens colozē turbulētū. tunc colozē similē ipsi vrine tribueret. Similiter si nō foret bene clarū: verus vrine color p̄pi claret non posset. Similiter si eius fundū non foret rotundus: forma hypostasīs et eius pendētia cognosci nō valerent. quare in iudicādo otingeret error. Et ex hoc colligit error eoz: qui iudicare volunt vrinā in vasis terreis vitreatis: aut ciatis: v̄l p̄bialis: et ampullis.

11^a Undecima conditio est: q̄ in loco claro aspiciatur: et nō sub radio solis: aut vbi radius reflectat: seu solis: seu alterius corporis luminosi: cuius reflexio fiat: que mendo sum colozes in vrina representet: qm̄ radio solis vrine dyaphanitas: coloz et suba multo aliter appent q̄ in reitate sint. Ideo cauendū est: et simul mō a reuerberatione rep̄ imprimētū colozē.

12^a Duodecima p̄ditio est: q̄ in vrinis pueroz min⁹ ofidēdū ē q̄ in vrinis aliaz etatuz: et maxime eozum: q̄ lacte vtunt. ideo est: q̄ materia tingēs in eis est gescens et submersa: puta colera et murationis pfectio nondū appet p̄pter lōgissimū somnū: ac humiditatis sup̄abundantiā.

13^a Terriadecima: q̄ de loco ad locū nō permute: et de vase in vas nō transponat: nec agitet: qm̄ hypostasīs rumpitur: et dissipat: cū vrine suba mūcet: impeditq̄ p̄inde verū iudiciū.

14^a Decimaq̄rta et vltima cōditio est vt p̄usq̄ aligs de signatōe vrine sniaz ferat: distingat iter vrinā boīs nō solū ab vrinis alioz: anialū: s̄ et a ceteris liq̄ribus: q̄ cū vrina hominis similitudinē habere videntur

cuiusmodi doctrina in sequenti capitulo per propria signa tradetur.

De assignatōe d̄ntiaz: quibus distingui possint vrine hominū et ceteris liquoribus similitudinē aliquā cū vrina habentib⁹: ac etiā ab vrinis quorūdā anialū.

Capitulum.

III.

Iquores q̄ nō sunt vrina: et cū ea quādā tamē vident habere similitudinē. hi sunt: syrup⁹ acetosus. decoctio ficus: hydromel. seu aq̄ mellis. aq̄ cocta croco tincta. et ius cicernis.

De igit talī rōne ab vrina distingui cognoscunt: qm̄ quāto magis tibi eos appropinquaueris et coniunxeris: tāto clariores appent. q̄to vero a visu magis elongaueris. tāto turbulētiore videbunt. Cōtrariū vō in hominū vrinis p̄tingit: que quāto propinquius inspicunt: grosiores ac turbidiores appent. remotius vō subtiliores et clariores. cuius rei cā talis assignat. In vrina enī hominis magna hamoz portio cōmixta est: que a longe percipi nō pōt. In ceteris vō liquorib⁹ secus euenit: cū in eis nulla sit humoralis suba cōmixta. Et ideo de p̄pe turbulētia et grossities appere nequūt: possunt trī bñ a lōge. Ex quo colligit: q̄ si cū aliquo hōz liquor parū albuminis omī cōquasat: cōmīscat: aut pulueris tenacis terre: ab hominū vrina discerni nō poterunt. Et hec est ofia: que bēri pōt ex pte substantie: aut dyaphanitatis. Preter hāc etiā differentiā sunt alie. nā ex pte coloris: qm̄ nulla est vrina adeo odore priuata: que hōz liquor comparatione nō bēat aliquē: lz paruum fetorē. Et est aliud signum distinctiū exparte contenti: et hoc primo q̄tū ad spumā. In hydromel. le. n. spuma citrina est. in vrina vero nequaq̄: qm̄ aut alba est: aut viridis. sicut in ycteritio. Secundo iterum p̄tentū: qd̄ est sedimen: vrina hominis a ceteris liquoribus seungit. Nā in decoctioe ficum: in q̄ maxime est sediminis apparētia inter alios liquores a lateribus: in vrialis fundū descendens tendit: et non est in medio residens. vt hypostasīs. Habet preterea motum inordinatū. caretq̄ vestigio coloz: que tres cōditiones in vrina hominis cōcurrere simul minime possunt: lz forte nōnūq̄ alterum sine altero facile continet: vt puta lateralis descēsus sedimis: fieri etiā pōt in vrina hominis. Et hec iō: qm̄ a p̄ncipio sue aggragationis a fumis: vel vaporibus ascendētib⁹: vel dispergēte v̄tositate fuit ad latus vrine depulsum sedimen. Quod si fiat motus eius: aut ordinatus erit: aut in ea alicui⁹ coloris vestigium apparebit.

Anialia vō: quoz vrine ab hominū vrinis discernēde occurrūt: hec sunt. asin⁹. equ⁹. bos. sus. ouis. capra. et capōlus. Asini vō vrina silis ē butyro liquefacto in grossitie q̄ ad suba: et turbulētia quo ad dyaphanitatē: et ei⁹ albedine quo ad colozē. In boie vō et suba et dyaphanitas talis cū tali colozē nāq̄ coincidunt. Lā vō p̄p quā in asinis vrina appet ē hec. qm̄ multas pducit i 2^a ei⁹ digōne supfluitates ḡssas p̄ modū sube sui sanguis: q̄ grossissim⁹ est: et fridas p̄p ei⁹ frida p̄plonē: q̄s nō p̄fere a sanguie sequestrat p̄p calozis ei⁹ defectū et viariū vrine amplitudinē: q̄ fit vt vrialis aquositas cū multis grossis supfluitantib⁹ secū mixtis descēdat isen⁹. In homib⁹ at p̄p d̄rias cās subtilior: clarioz: et colozē magis tincta appet. secus autē euēit in gnōne lactis asine: qm̄ meat⁹ ad māmillas agustiores sunt: et ei⁹ māmille fridozēs q̄ māmille mulieris: q̄ fit vt lac aquosius sit: et subtili⁹ lacte mulieris. Equoz vō vrine et muloz: lz bis valde sile sint i suba et dyaphanitas: colozē trī sūt p̄

Propter qd̄ vrine asinoz ḡssiores sunt vrinis hominū. lac vero subalio.

Propter qd̄ equozum vrine et mulozū sūt magis citrine q̄ vrine asinozum.

De

nitus diffiles: quoniam sunt aliquantulum citrine. Sicut et pterea in dyaphana difformes: quoniam in superiori parte videntur clare substatue: in inferiori vero turbidiores sunt et grossiores quam asinorum. Porro autem duorum causa ideo est: quoniam cum hec duo animalia sint asinis longe calidiora: sui calore urinam non modo magis tingunt. verum etiam et melius sequestrant. Quare nimirum si citrine apparerent in colore: et difformes in dyaphanitate. hoc est quod superior pars clarius apparet: cum ab ea grossiores partes sequestrantur: et in fundum descendunt. Inferior vero turbidior: propter grossarum partium descensum. Cuiusmodi autem urine cum quasi mediis tenebre videantur inter predictas asinorum. verum et equorum: pari ratione ab hominum urina distinguende sunt. Cuiusmodi vero urine humanis similiores sunt in odore substantia et dyaphanitate. Sunt enim subcitrine: subtiles: et clarescentes: hoc ideo: quoniam humane complexionis sunt propter quiores et maxime si bonis pascantur herbis: nihilominus in suba sunt magis longe subtiliores: et sedime habent simile amurce olei: quod in urinis hominum non contingit: cum non sint apti tot supfluitates multiplicare humorum. Caprarum vero et capreolorum urine subtiliores sunt in substantia urinis hominum: et clarescentes urinis ovium: et sedimine carent: que omnia ex talium animalium siccitate: et frigiditate personarum: ac meatuum strictura proveniunt.

Propter quod urine omnium sunt similes.

In quo differentie notantur in urinis observande: et earum differentiarum descriptiones: ac significationes colliguntur: cuius tres erunt partes. prima differentias subales notabit. 2^a vero descriptiones earum explicabit. 3^a earum differentiarum significationes demonstrabit.

De assignatione generum: et a quibus sumitur signatio in urina.

In expeditis consequens est ad rem ipsam propius accedere: ut scilicet de urinarum significationibus agatur. hoc autem fieri minime poterit: nisi sciamus genera rerum: a quibus in urinis significatio accipitur: et earum generum differentias: quousque

ad indivisibilia deveniunt: et cuiuslibet differentie nomen imponatur: et per similitudines describatur: et posita earum differentiarum signatio demonstretur. Et hoc tamen cuiuslibet differentie per se seorsum sumpte quod earum cum quacumque: vel quibuslibet ex alijs differentijs coniugatorum.

Inciptentes igitur ex ordine dicamus: quod genera rerum a quibus significatio in urina sumitur octo sunt. scilicet suba: citras: dyaphanitas: odor: sapor: modus mingendi: color: et contentus. Que omnia: aut plura considerari debent in omni exenti a corpore: ut ab eis indicatio certa sumi possit. Unde in egestionem mucus: sicut: sudor: et reliquis hec semper consideranda sunt. Urina autem de genere est exenti. ut supra probatum est: quare et in urina hec sunt contemplanda: ut recta et completa habeatur ex ea significatio super dispositionis membrorum corporis humani. Cuiusmodi vero hoc octo generum ratione sic haberi poterit. Dispositiones quicunque in urina inveniuntur: aut sunt in liquore: aut in preto: seu in urina ratione contenti. Si in ipsa urina: et eius liquore: tunc sunt in eius suba: vel in eius accidentibus: capiendos subas ut inferius dicemus: cum horum terminorum descriptiones assignabimus. Si primo modo: sic est unum genus considerabile: quod suba dicitur. Si vero ratione accidentis: et tunc aut quantitatis eius: aut qualitas: aut habitus: seu bene. Si primo modo: sic est quantitas et est alterum genus. Si ratione quantitas: et tunc aut

quantitas tangibilis et gustabilis: et ista ab observande medici abiciuntur: sed non mei ratione absoluitur. Si vero odorabilis sic est alterum genus: quod odor. Aut visibilis: et illud visibile aut est proprium: et sic alterum genus est: quod est color. Si commune et sic alterum: quod est dyaphanitas. Si vero sit ratione bitus: seu modi se habendi: cum urina non sit aliud quam exitus: sic in ea observabitur modus exeundi: qui constituit alterum genus: quod est modus mingendi. Si vero loco ratione preter consideremus urine dispositionem: sic erit visibilis: seu generum considerandum in urina hypostasi seu preter: cum his: quod ad ipsum reducuntur: sicut circulus ampule: et huiusmodi.

In singulis autem istorum generum ulterius dividendo descendendum est: ut plene ac perfecte omnes urinas digne colligantur. Dicamus igitur: quod urina suba triplex est: tenuis quedam seu subtilis: grossa altera seu pinguis: et reliqua mediocris: et his tribus differentijs hoc genus preter est. Nisi quis has tres differentias parti preter vellet secundum graduum assignationem sic dividendo: tenuis: tenuior: tenuissima: grossa: grossior: grossissima: mediocris a latere tenuis: mediocris a latere grossi: et simpliciter mediocri. secundum quem modum rationabiliter aliter sic dici poterit: spissate: nua: et mediocris: mediocriter spissa: et mediocriter tenuis. Erunt enim generum considerabilis circa quod signatio in urina sumitur: citras: et ipsa sic hoc pacto in ulteriores differentias distribuatur. Citras preter et discreta. Cuiusmodi igitur in multa: paucata: et mediocrem differentias distribuit. hoc est urina: que mingit quo ad eius preter citras: aut multa est: aut paucata: aut mediocrem quantitatem: et hoc intelligendum est copatione habita ad quantitates et citras assumptas. Discreta item ulteriores habet differentias: est: n. que multotiens: frequenter mingit est: illa: que raro et paucis mingit vicibus. Tertium genus ex eius dyaphanitate vel transparentia sumitur: cuius differentie sunt claritas: turbulencia: seu obscuritas: et earum mediocritas. Et harum differentiarum positi gradus assignari: clara magis clara valde: clara turbida: magis turbida: valde turbida: mediocris a latere: clara et simpliciter mediocris. Quartum genus est odor: cuius differentie sunt acris: dulcis: fetidus. et odore carens. Quintum genus est sapor: cuius differentie sunt insipidus: salis: acutus: amarus: acidus et potius: quarum differentiarum etiam ulterius per gradus diversitas assignari poterit: insipidus: remissus: et mediocris. Cognitio tamen: que sapore habet a medico quod ad sensuales experientias: ex natura tamen rei reperitur: scribiturque eius doctrina non pro usu et experientie sensuali: sed pro completa consideranda intelligentia. Sextum est modus emitendi urinam: seu modus mingendi: cuius differentie sunt facilliter: et sine labore: et difficulter: et cum conatu: et voluntarie: sed post differentia ad hoc divisionem suscipiuntur ulteriores differentias. Quoniam id: quod sine labore emititur voluntarie: aut involuntarie: et ulterius quod involuntarie emititur exiunt insensibiliter: aut cum dolore. Pari ratione id: quod cum difficultate et conatu: cum dolore: aut sine dolore emititur potest: ulterius autem descendere in his per differentias non licet. Septimum genus eorum: que consideranda sunt in significationibus ab urina assumendis color est: et ipsius multiplices sunt differentie et cogniti valde difficiles. cum propter eorum multipliciter. tum etiam magis ob doctorum varietatem in assignatione differentiarum colorum: ac etiam in numero eorum. Vary enim doctorum nominant varie urinarum colores: et varij modis assignant eorum differentias: et diversimode eosdem colores in ordine statuunt: eorumque numerum diversimode notant: quare

In singulis

quidre opus est in hac parte vt summa rōne: et procedēdi ordine: vt colorum cognitio clara sit: et doctorū diuer-
sitas ad concordiam redigatur. ¶ Pro quo intelligē-
dum pmo circa numerū ipsoꝝ colorum q ab Egidio
vigenouies. a Mauro vero ponitur. 19. et a Theophi-
lo similiter. Auicē. 10. 32. colores assignat: qui etiaꝝ
plures adhuc indagari pnt: si subtiliter eoz dntie sꝫ
rei nām examinent. vt inferi patebit. quoz omnium
dntia ad pcordiā sic redigē. Egidius enī mauros et
theophilus: qui pauciores posuerūt colores: eos diu-
gat p̄siderauerūt: qui sc̄p̄sibiliter et māfeste a medico
teozum cognosci possunt: cuiꝫ ipse artifex sensitū.
Auicē. 10. et si qui alij plures assignāt rei nās. Egidius
10. mauros atq; theophilus hos enumerāt colores. s. al-
bus. lacteus. glaucus. kopro. pallidus. subpallidus. ci-
trinus. subcitrus. rufus. subrufus. rubeus. subrubeus.
rubicundus. subrubicundus. inopon. chyanon. virides.
liuidus. nigrū. quo duplicato oēs in vigenariū coinci-
dunt numez. Quoz partitio: ac ordi rō: si ab eoz
doctoribus nulla assignet: puto cū hanc et diuisionē et
ordinis rōnem fore. s. vt ab vno extremoz: qd est sim-
pliciter albus: ad alteꝝ extremoz: color niger trāstus
fiat per colores intermedios vsq; ad simplr medius:
qd est rufus: aut subrufus color: et ab eo pcedēdo ver-
sus alteꝝ extremū p̄nuo pcedere: quēadmodū faci-
le patere p̄t cūlibet inuenti. ¶ Sed est altera diui-
sionis rō lōge cōpletior atq; arctior: que rei hām
magis sequit q̄ sensibilē cognitionē: numez: nomina
et gradus: seu dntias colorū sic colligens. Color omnis
vrine vel simplex est: vel compositus. vt in p̄zi Auicē.
diuisione fuerat expressum. Sed vtriusq; membra ali-
ter postmodū: vaneq; assignātur differētie. vnde eiꝫ
coloris: qui est compositus: talis est in eius differētiis
distributio. ¶ Nā omnis color compositus aut est si-
cut lotura carnis: aut oleagine: aut adipinus: aut olea-
gineus compositus cū eo qui est similis loture carnis:
aut est carinus: aut est mixtus ex rubeo cum nigredi-
ne. Sed adipinus triplex est: aut n. tota vrina adipina
appet: aut suprema p̄: vel infima. Similr oleagineꝫ
color triplex est: aut in colore trī cū oleagineo. vt in p̄-
cipio p̄stis: aut in suba trī: aut in vrisq; vt i egritudi-
nibus renū: et p̄stis in fine. Et sic in summa sunt decē
ofice colorū cōpositoz. s. p̄m^o similis loture carnis: post
carinus. Sc̄dus rubeꝫ cū nigredine. Tertius oleagi-
neus cum eo: qui est similis loture carnis quartus de-
inde. Quint^{us} adipinus in tota vrina. Adipinus in pre-
supiori. Sextus adipinus in parte inferiori et septim^{us}.
Octauus vō est oleagineus in colore trī. Nonus olea-
gineꝫ in suba trī. Decimus et vltimus in vrisq; olea-
gineus: et hic est terminatus numerus colorū cōposito-
ruz. ¶ Simplex iteꝝ color suas patē diuisiones: que
tales sunt. Color simplex vrie aut est extremꝫ: aut me-
dius. Et vterq; duplex: aut vere medius: et vere extre-
mus: aut mediꝫ et extremꝫ p̄ appropinquationē. De
dius vero: q in tota latitudine colorū in medio p̄stis
p̄p̄ietas color aureus similis auro Januensi: q est me-
dius inter citrinum ex vno latere: et igneum ex altero.
Color vō extremus simplr et vere aut albus est: aut ni-
ger: et sic bēmus hos tres colores capitales et p̄ncipales
salbus aureus et nigrꝫ. Ceteri colores aut sunt inter al-
bum et aureum medij: aut sunt inter aureum et nigrum
medij. Nā primi qui medij sunt inter album et aureum
inter se adhuc discrepāt: qm̄ alij sunt: q magis sapiūt
nām extremi. salbi et hi sunt cristallinus. mucilagino-
sus. vinctuosus. et albuginosus. lacteus. glaucus. karo-

pos: qui numero sunt septē. Reliqui vō: qui magis ap-
propinquāt medio. s. aureo color: sunt per ordinem hi
ascēdēdo palearis. citrinus. flauus. rufus. citrin^{us}. glau-
cus. alius intēte citrinitatis: et vltimus zaffaranin^{us}. Et
hi sunt oēs colores a latere albedinis: qui numero cuz
reliquis septē supra enumeratis sunt duodecim. Sunt
et alij colores medij ex altero latere inter aureum et ve-
re nigrum. et hi s̄lī sunt duplices sicut et superiores: qm̄
alij magis attinēt auree citrinitati: et reliqui magis ab
hac mediocritate recedendo ad vere nigrum accedūt.
Sed qui propinquiore sunt medio: sunt rubei: ac viri-
des et obscuri: et in rubeo sunt hi. rubeus roseus. rubeꝫ
clarus. rubeus obscurus. purpureus rubeus. puluerulē-
tus rubeus. sicut sanguis rubeꝫ: sic niger rubens. sicut
multū turbidū rubeꝫ. sic lotura carnis rubeꝫ. Postea
vō sequūt virides et obscuri: et sunt hi phisicain^{us}. erugi-
nosus. idicus. porcinus: et vltimo p̄nuus: qui oēs simul
cū superioribꝫ imediate enumeratis sunt. 15. numero.
Sequunt postea reliq; qui magis recedendo a medio
nigredini magis attinēt: et sunt isti: niger attinens qua-
si citrino: niger post fulsan: niger post viridē obscurus:
niger ex indico. pcedens. niger vō nigrꝫ: et hi oēs a citri-
no aureo vsq; ad vere nigrum sunt numero. 20. compū-
tatis extremis. Quoz oīum integrata summa taz sim-
plicium q̄ cōpositoz vsq; ad numez. 42os se extēdit.
et hec sint satis p numero et noibus: ordine et dntijs co-
loꝝ. Reliq; etiā: que ad colores attinēt: postea expedie-
mus: sicut et de ceteris generibus rerum: a quibꝫ signi-
ficatiōes hinc assumunt inferi: describēdo q̄libet ho-
rū geneꝝ ofiam: et eaz p̄p̄iā significationē explicādo.

¶ Octauū et vltimū genus eozum: a quibus significa-
tiones vrine accipiuntur: est contentus largo vocabu-
lo sumptus: sub quo continetur hypostasī: qd inter ce-
tera seruanda in vrina p̄mū est et p̄ncipale: quoniā per
ipsum de dispositionibus humani corporis certius iu-
dicatur. ¶ Sunt autē ipsius contenti differētie pluri-
me: que versibꝫ Egidij colligātur: qui tales sunt. Circus
lus. ampula: granū: nubecula: spuma. Pus pinguedo:
chim^{us} sanguis: arena: pilus. Sulfura: crinoydes: squa-
me: pres arbomose. Sp̄ma: cinis: sedimē sp̄s alta pe-
rens. Sunt igitur hec in altero processu cōtenta: hypo-
stasis: nubes. eneoisma. circulus. ampula. grana. spu-
ma. arenule. calculus. arbomi. sulfura. petala. trumbi.
crinoydes. squame. carnes. sanguis. sperma. flegma et
pinguedo. Sunt tamē quidā: qui nomine contenti hy-
postasim intelligunt: et sic volant hypostasim se exten-
dere tā q̄ cōmune genus ad omnia: seu plura istarū: et
tunc subdividendo dicunt hypostasim quandam esse
naturalem: et alteram innaturalem. Naturalem vero
vocant illam: que alba: equalis: pinealis in fundo pen-
dens apparet. Innaturalem vero appellāt postea are-
nulofam. calculofam. arbomofam. sulfuraceam. petala-
lopydosam. trumbosam et cui sententie visus est Auicē.
consentire. Sed certe prior partitio conueniētiore est: et
melius contentum p. cōmuniore poni q̄ hypostasim.
Ipsa vō hypostasī ponitur pro parte seu specie cōten-
ti. ¶ Sed tamē aduertendū est quālibet harum dif-
ferentiā: in quas diuisus est ipsum contentū: adhuc
vlti^{us} fore diuisibile. Et cuz non sit completa doctri-
na alicuius sc̄ibilis: donec deueniatur ad indiuisibilia
illius generis. Vt igitur completā indicandi in vrinis ra-
tionem habeamus: vlti^{us} opus est quālibet harum
differentiā subdividere: quousq; eo ventū sit in dif-
ferentis: et diuisibilibus: vt vlti^{us} progredi nō liceat
vri supra de coloribus: et alijs p̄fecte expeditū est.

Octauū.

De hypostasi
sive diuina.

Incipiamus igitur primo ab hypostasi tamquam principali. Circa hypostasis vero ad hoc ut medicus possit recte per ea indicare. 7. genera rerum obseruare oportet quod iudicium significationis elicit. Est. n. primum suba eius. 2.º vero quantitas. 3.º qualitas sub quo color principaliter. 4.º est partium situs. 5.º locus eius. 6.º est tempus apparitionis. 7.º vero est mixtio suarum partium. Posset forte addi. 8.º quod est motus. horum. n. generum plures sunt ordine. ¶ Unum sub hypostasi preter omnia: quas supra in suba vrine nominatumus. scilicet subtilitatis grossitiei: et mediocritatis: sunt et alie: que proprius in suba hypostasis attenduntur: et sunt raritas et densitas cum mediocritate: vniuersitas et difformitas: que in vrine suba non reperiuntur. ¶ Ex parte vero quantitate eadem sunt ordine hypostasi: et liquoris vrine. Ex parte vero quantitate est color et forma: vel circumspectio aliquid figura. Sapor. n. et odor: non habent aliam in hypo. considerationem et obseruationem ab ea: que sit de odore et sapore vrine: sed forme ordine be sunt: pyrualis: rotunda: plana: angularis: et similes. ¶ Coloris vero ordine sunt quod eadem cum illis. 20. ordine colorum vrine supra enumeratis. R. d. tñ in dicendi per colore hypo. et colore vrine est altera et altera: sicut patet inferius suo loco: et ut spatium habeantur qui sunt proprii colores hypostasi. hi deservant. Alb.º subalbidus: citrinus: subcitrin.º: rufus: subrufus: glaucus: flauus: rubens: subrubidus: rosens: purpureus: viridis glaucus: viridis obscurus: luidus: indicus: yrin.º: niger et subniger. ¶ Situs vero ordine sunt: primum: di- scortinitas: quibus addi potest raritas et densitas: seu recti.º ppingtas et distantia partium a seinuicem. ¶ Locis vero sunt ordine supremus: medius: et infimus: vel etiam fundus. hoc est: quod hypostasis vrine quantum ad locum: aut est in suprema parte: aut in infima: aut in media regione: vel in fundo vrinale residens. secundum quas loci ordine varia fortuitur hypo. sibi nomia. Unum cum est in supremo: nempe bilis dicitur: in medio enezima: in fundo hypostasi. vere appellatur. ¶ Septimum genus: quod est tempus apparitionis differetias habet: cito: vel tarde: vel in proprio tempore appere. ¶ Octauum vero: quod est partium mixtio differentias habet: vniuersitatem vel difformitatem partium eius adiunctam: be sunt omnes hypo. differentie.

De spume
diuina.

Reliquum est ut et ceterorum preter omnia differentias assignemus. Alterum preter omnia est spuma: a qua et in vrina de humani corporis disponit. iudicium sumit. Cuius differentie attendende sunt non solum ex parte quantitate: sed etiam duratioris: et quantum ad eius qualitatem habet quantitate aggregatioris: cuius ordine sunt multa et pauca: et quantitatem extensionis: in qualibet particula et eius ordine sunt magna et parua. Ex parte vero duratioris differentie sunt spuma facilis rupturæ: et parue durationis. spuma difficilis rupturæ et diuturne duratioris. ¶ Reducitur igitur ad hoc genus contenti granula: cuius differentie sunt in situ et motu. In situ vero: quod vel in superficie sunt: vel in substatia vrine. In motu vero differentie sunt mobiles et stantes. ¶ Ad hoc idem genus reducitur ampulla: et sic possemus spumam aliter diuidere: et sic dicimus quod spuma alia ampullosa: alia granulosa: 3.º vero spumosa.

De circuli
diuina.

Circulus vero est aliud preter omnia: cuius differentie attenduntur in suba et colore: in suba grossus: subtilis: et mediocris. In colore vero aqueus: rubens: citrin.º et viridis.

De arenule
diuina.

Est et alterum preter omnia arenula: cuius etiam differentie sunt penes suba: quantitatem et colore. Penes subam sunt be subiles et grosse. In quantitate vero sunt multe et pauce. In colore vero rubee et albe.

De calculi
diuina.

Connumeratur etiam inter contenta calculus: cuius differentie sunt in quantitate: in colore et infra. In quanti-

tate vero continua: magnus: parvus. In discreta vni.º plurima. In colore differentie sunt albus: rubens. In figura: oblongus: angularis: ovalis: fragibilis: et marmoratus. ¶ Breuiter cetera preter omnia. scilicet. arborum: furfur: perta: la: crinoides: scima: pinguedo: spuma: sanies: et sanguis tribus: flegma. oia hec differentias habent penes suba: quantitatem: et qualitatem: et maxime circa colore: quorum et ordine sunt sube subtilis: grossa: quantitatis magna: parua: coloris itidem quod supra. ¶ Sed inter omnia hec sanguis et pinguedo habent alias proprias differentias. Sanguis. n. aut est vrine mixtus: aut separatus. Pinguedo vero aut supernata: aut est in suba vrine mixta: aut preterea cito apparet: aut tarde: aut diu durans: aut parus. Et sic de simplicibus differentibus omnium ordo supradictorum generum: que in vniuersis obseruantur dicta sufficiat.

De numeratione diuersarum compositarum. hoc est de combinatione vniuersarum differentiarum cum altera. Cap. II.

Figitur sunt differentie simplicis horum generum: que obseruantur de in iudiciis vrinarum traduntur: preter quas etiam addi plurime compositae possunt quod ex combinatione vniuersarum differentiarum cum ceteris alijs: aut pluribus cum pluribus oriuntur: quorum modus multiplex esse reperit. ¶ Primum. n. est: ut diuersi vni.º generis cum differentibus eiusdem generis. sic est vbi ad finem: ut puta vni.º contenti differentia: cum reliquis exempli gratia. circulus subtilis cum oibus alijs contentis. scilicet. arboribus: squamis: spuma: et ceteris. ¶ Secundus vero modus est: ut differentie seu species vniuersarum generis cum speciebus: vel differentibus: vel speciebus alterius generis combinationem: quousque ad oia discursat: ut differentia seu species subtilis sube eius quantitate differentia odoris: coloris: et saporis: quantitate diaphanitatis preter omnia: et aliorum preuenit. Et uterque horum duorum modorum: et maxime secundus fieri potest combinando binariis: ternariis: et quaternariis: et sic de ceteris. Et per hunc modum dicuntur innumerabiles vrinarum differentie: quas nunc aliqui auctores non modo scripsit: verum etiam nec imaginatus est. si cut deo date inferius ostendemus. Licet singulas eas cuare quodammodo impossibile sit eas tamen: quas ab auctoribus antiquis et modernis descriptas et euacuatas innenerimus artificiosiori modo et conuenientiori ordine ne exprimemus: in super et plurimas addemus: de quibus a nemine mentio facta inuenit. Et ut clari.º hec intelligant vno exemplo demonstrandum esse putant antequam ad significationes veniamus: ne vna difficultas: cum altera implicet. Lapiamus igitur exempli gratia. spem vni.º seu diuersam sube: et sic suba: grossa: et ea cum singulis aliorum generum speciebus seu differentibus binatim combinationem. ¶ Dicatur igitur vrina: cuius suba est grossa et i.º quantitate multa grossa i.º quantitate pauca: grossa multoties micta: grossa raro micta. Grossa in dyapba.º clara: grossa turbida: grossa mediocris. Grossa facili micta: grossa difficiliter micta: grossa insensibiliter micta: grossa cum dolore micta. Grossa odore carens: grossa fetida. Grossa dulci: grossa acris: grossa insipida: grossa salia: grossa amara: grossa accida: grossa acuta: grossa cum sapore vrine sani. Grossa alba: cristallia. grossa mucillia: grossa vinctuosa: grossa pallearis. Grossa flaua: grossa rufa: citraglaris: grossa rosea: grossa ru. clara: grossa ru. obscura: grossa purpurea. Grossa ru. puluerulenta: grossa ru. sicut sanguis: grossa ru. q. nigra: grossa ru. sicut multum turbida. Grossa ruti. sicut lotura carnis: grossa fusticina: grossa erugiosa: grossa in dica: grossa porina: grossa yrina: grossa nigra arrenens quasi

Sicut
muc.

quasi citrino: grossa nigra post fucuz: grossa nigra post
vindem obscuri: grossa nigra ex idico cata. Grossa ite
nigra grossa cu circulo subtili: grossa cu circulo spisso:
grossa cu circulo rubeo: grossa cu circulo vizi: grossa
sa cum circulo citrino: grossa cu circulo aqueo. Gros-
sa cum spuma magna: grossa cum parua: grossa cu gra-
nulis in superficie: grossa cum granulis in suba yzine:
grossa cum spuma seu granulis durantiis: grossa cu
cito deficientibus. Grossa cum arenulis multis: gros-
sa cum paucis: grossa cum rubeis: grossa cu albis: gros-
sa cum lapide magno: grossa cum paruo: grossa cu du-
ro: grossa cum frangibili: grossa cum albo: grossa cum
ru: grossa cum qualibet forma lapidis. Grossa cu atbo-
mis: grossa cum pilis: grossa cum pectalis: grossa cum
chrynoydis: grossa cum squamis. Grossa cu pingue-
dine: grossa cum spermate: grossa cu sanie: grossa cum
flegmate: grossa cu sanguine: grossa cu trumbis: grossa
cum hypostati. Et hec grossa cu subtili substantia hypo-
Grossa cu mediocri: grossa cu spissa suba hypo. grossa
cum magna hypo. grossa cu parua: grossa cum medio-
cri. Grossa cu pineali hypo. grossa cu rotunda: grossa
cum plana: grossa cu angulari: grossa cu hypo. in supre-
mo: grossa cu hypo. in medio: grossa cum hypo. in fun-
do: grossa cum alba hypo. grossa cu subalbida: sic de
ceteris coloribus hypo. faciendu est. ¶ Qd igit de hac
sube differentia cu reliquis cobinando fecisti: pari ro-
ne de reliquis oibus differetis siue sube: siue alioz ge-
neru faciendu est. Et q nunc binatim fecisti: potes vt li-
bet ternatim: q quaternatim fieri: sicut aliquando etia
necessitas cogit: vt inferius suis locis ostendemus.

¶ Incipit pars scda distinctionis secundae in qua descri-
pciones ponunt differentiaru seu speciu ia enumerataru.

¶ De descriptione differentiarum omnium generum
preter q coloris et contenti. Lap. I.

Numeratis ad plenuz gene-
ribus et generuz
differentis: a gbus vinaru signifi-
cationes assumede sunt: iam tempus est
vt ad earu descriptiones: aut no-
minis interpretationes: vel forte diffi-
nitiones accedamus qtu pns ma exi-
git. No. n. opus est hic exquiritas formales: et additari-
nas diffinitiones indagare: sed solu similitudinib: aut
figuris: ac descriptionibus genera hec et eoz differen-
tias denotare. Qm noticia ista sensitiua e dntaxat pa-
rum ad modu habens: aut nihil intellectus inter cete-
ras medicine partes. Que qz singule subam no tra-
scendant: hec m inersissima sensui est: ideo eius noti-
tia eas erigit diffinitiones inquisitiones: gbus vinaru
differentie sensui innotescant. ¶ Incipiamus igit: et eo
ordine prosequamur in describendo: que et i partiendo
secuti sumus. Primu genus obseruabiluz in iudicijs
vinaru erat suba. Substantia igit apud medicos non
pro termino pnt sube put ptra alia pnta distingui so-
let accipit: que in mam diuidit formam atqz copositu:
sed pro rei corpulenta. Et sic ad vrinam applicado subaz
esse solu aquositate: et liqnoze yzine: aut moduz se ha-
bendi in eia corpulenta: vel qualitate qda: qua visus
pcipit in vrina in grossitie: subtilitate: et mediocritate:
Et h est qd Theophilus expsserat: vbi dixit. Suba. n.
yzine ipsa hnditas. Et hac aut hnditate multi sapien-
tu medicoz effusioes notaueru. Suba tenuis: seu sub

tilis est liqris dispositio: q facilliter et subito ab acie vi-
sus est penetrabilis: grossa vo est que difficulter: et tar-
de penetrabilis: mediocris vo que medio se mo bz in-
ter ista. Ceteri gradus: qui in his tribus differetis assi-
gnabantur: pari rone describi pnt. f. per accessus:
aut recessus a mediocritate sube: vel alteri? extremo-
rum. ¶ Quantitas yzine nihil aliud est q eius mētura
seu moles: cuius differētie vt dñi est: sunt multitudo
et paucitas pro parte piniuit: frequētia: et raritas mingē-
di ex pte discreti cu suis mediocritatib. Doc qdē ge-
nus et siue dñe alia no indiget descriptione cu ex vi no-
minis ex se intelligantur.

Quid quan-
titas.

Quid qua-
ntitas.

¶ Est tertiu gen? dyaphanitas seu transparentia: q nihil
aliud est q duplex apparitio: vna. in superficie et alte-
ra in pfundo. Dicit. n. dyaphanitas a dya: qd est duo et
fanos: qd est apparitio qsi duplx apparitio. Vel aliter
dyaphanitas est illud: qd p se no est visibile nisi rone colo-
ris in eo reperi. ¶ Claritas vo: q erat eius differētia: nil
aliud est q libera et facilis intus et ex appitio. ¶ Ob-
scuritas vo seu turbulētia est difficultas pns intrinsece
apparentia. ¶ Mediocritas vo est: q medio se mo bz
in facilitate et difficultate apparētie. Reliqui gradus
qui pnt vterius assignari pariformiter describi debet
p maiore vel minore accessum ad altere extremoz: vt
ad mediu: vt dñi est: de suba supra. ¶ Aduerte m: q
claritas et turbulētia no sunt idē: q subtilitas et grossi-
ties: cu sint dñtie diuerfoz generu. Stat. n. vrinā fo-
re subtile: et turbida: et grossam: et clarā: sicut albumen
oui: aut vitru: qd est grossum et claz: et aq turbida: q est
subtile: est tamē est turbida. Ex quibus clare colligit
dyaphanitate esse aliud genus considerandum in vri-
na ab ipsa substantia: cum ipse sint varie et distincte.

¶ Odor vo q litas effumabil: et euaporatio sensu odo-
ratus pceptibilis. ¶ Odoze carens est vrina: vbi talis
effumatio non sentit a corpe sano: et bene disposito in
organo odoratus. ¶ Aeris vo odor seu acrodo est effu-
mabilis illa euaporatio cu quadam acetosa punctio-
ne in organum odoratus. ¶ Dulcis vero est euapora-
tio quedaz minus fetidus odor euaporatio est horribi-
lis seu putredinalis.

Quid odor.

¶ Sapor vo: qd est altere genus attendendu est: q litas
hmd corpore sensum organi gustus afficiēs cu qda
aperitiua punctione seu clausura. ¶ Acutus sapor est
q litas qua lingua pforari videtur ex forti punctione.
¶ Amarus q litas est: que cu boc: q pugit organi sup-
ficiem etiam abraat. ¶ Salsus est: q pungit et abra-
dit minus q amarus. ¶ Dulcis qualitas est gustus
leniens et oblectans. ¶ Acetosus pungit et perforat mi-
nus q acutus.

Quid sapor.

¶ Modus mingēdi est habilitas et forma mingēdi. Sa-
cilliter vo mingit cu sine labore expellit. Difficultas
vo: cu sit conatus et exire libere no valet: vterius q vo-
luntarie: et sine labore emittit spēs est facilliter mingē-
di: qm pot quis sine volūtate facill vrinaz emittere: et
cu inuoluntarie exit facilliter sine dolore. Est alter mo-
dus: cum etiam id cum dolore fieri possit.

Quid mod?
mingendi.

¶ De descriptione coloris et differentiaru ei. Lap. II.

Color et si duplex capiat. s. pro q lita-
te pspici in corpe termi-
nati ad modu: qui sumit de sensu et sensa-
tor: aut pro omni eo: qd pot quocunqz mo
sensu visus papi: et huc modu expst pba
scdo de aia cu dicit. Color est mot? visus fm actu dya-
phani. Tamē hic pmo mo sumēdus ē: qm scdo mo ve-
Petrus leo de yrinis. g

Quid sunt
vina.

Descriptio
colorum fm the
opbilu egri-
natum etc.

rificaret d suba r dyapbanitate: q sunt gnā p se a colo-
re distincta. ¶ In assignatione vo descriptionū differē-
tiarū colorū hoc seruādū puto: vt pus eaz. zo. differen-
tiarū: in qb² Adaur². r Theophilus: r Egidius mō quo
supra exp̄ssimus: pueniunt: qui a Sal. r hypocrate ac-
ceperūt interptationes: ponant: debinc vo colorum ab
Alicē assignatoz: nec nō r eoz: q p alterā supra oisaz
rōnē enūciāt. r sic vndiqz p̄pleta erit doctria. ¶ Su-
mam igit ininū ab albo b̄ pacto. ¶ Albus color sō
dī q̄st tinctura ol p̄uatus. ¶ Lacteus vo dī q̄z lactis
similitudinē hz: vbi nō intelligas lactē p̄ale cū si-
militudinē sube lactis q̄ grossa est r turbida: s̄z solū co-
lorē lactis cū suba tñ vīne sicut seruū p̄propius dici
posset similior sero q̄ lacti. ¶ Blanca vīna seu co-
lor glaucus est color variusq̄ ex albo simplici versus
citrinū tendit: r aliq̄ videt tincturaz suscipere magis
q̄ albus: aut lacteus. r dicit² est glaucus ad similitudi-
nem coloris glauci in cornea tunica oculi: vel ad simi-
litudinē cornu albi subtilis bene terti r trāsp̄rētis cuz
aliq̄li liuiditas. ¶ Karopos color est ab albo magis
recedens: r tincturā magis suscipiēs q̄ glaucus: dictus
karopos ad similitudinē piloz cameli: vel ad similitu-
dine coloris vīne subigaliū. ¶ Pallidus r subpallidus
color similis est iuri carniū semicocctorū. ¶ Subcitrin-
us r citrinus colores sunt ab albo extremo ad vērū
mediū tendentes dicti tales ad similitudinē citri imatū-
ri: aut bene maturi. ¶ Subcitrin². n. filis ponit citro
imaturū. ¶ Citrin² vo filis citro bñ maturo: vbi nō si-
mul cū Theophilo: q̄ hec p̄rō sub reperit apud docto-
res in vtrāqz p̄tē vīstata: ita q̄ iterdum magis signifi-
cet colorē remissum. Nos aut vītimur ea vt nobis de-
notet remissum magis. vñ ibidē ipozat: q̄ sub teli gra-
du p̄stutū. vñ subcitrinū idē est: q̄ color remissior ci-
trino. ¶ Subnigrus r niger colores sunt s̄z Theophi-
lum: ac et Sal. in medio extremoz. s̄z albi r nigri cōsti-
tuti: q̄ paulo intensiores sunt q̄ citrinus: sunt tales: qm̄
citro aliqd plus hñt. s̄z parū rubedinis vestigiū. Vñ
subnigrus filis dī auro claro siue auro gēp̄rēti. ¶ Ruf-
sus at auro magi fuluo filis. r p̄pe auro iannēsi. Theo-
philus vo alyos vocabulis exprimit hos colores duos.
Subnigrum dicit filēm auro origimo. Rufsum vo si-
milē auro iannēsi: qd idē sonat: qd supra explicatū est.
¶ Subrubens r rubens colores sunt a mediocritate
recedentes versus nigrū ruboris magis p̄cipantes.
r est subrubens filis croco ortensi: cui² semē cartham²
dī. ¶ Rube² vo filis croco vo: seu cāpestri. ¶ Sub-
rubicundus r rubicundus colores sunt filis aquose sube
cui mixtū fuit aliqd sanguinis clari: lucidi: r trāsp̄ren-
tis. ¶ Inopos vero color est filis vīno nigro claro: aut
sanguini purpureo: seu scarlatino. ¶ R yanos similis
est sanguini lucido sen putrescētī: aut tincto rubeo fel-
le. ¶ Liuidus vo color est nigredinis plus p̄cipās cū
fuscēdine. ¶ Viridis vo color est adustionis: aut mor-
tificationis color ad similitudinē floris eris dicit². ¶ Ni-
ger vo color ē aut extreme adustionis p̄ vīā caloris: aut
extreme mortificationis per vīam frigoris.

Descriptio
colorum fm
Bateen.

¶ Describunt r alr bi colores in situ: r ordine r multi-
plicatione fm Alii. hoc pacto. Dicebat. n. q̄ colorū qui-
das sunt simplices: r qdā cōpositi. Simplex color ē il-
le: q̄ singulariter r seorsum ab alyis appet. Cōposit² vo
ecōtra q̄ in eadē vīna diligēter intueti nō vñ solus co-
lor appet: s̄z plures r diuersi. Vñ vīna filis loture car-
nis. vel talis cōposit² color dī ille: q̄ cōposit² est ex albo
r rubeo: qd sic itelligi pōt in aq̄ in q̄ lauant² carnes mi-
scēt² ptes sanguinis cū aq̄ in qua postea appet² color

p̄mo aspectu: tñ in rel vītate r bene diligēter itueti ap-
parent duo. vnus. s̄z rubens: q̄ sumit a p̄tibus sanguino
lentis. alius vero albus clarus: qui sumit a partib² aq̄
transp̄rētis. ¶ Pro quo vltērius notādū: q̄ color ru-
beus tripliciter inueniri pōt in vīna. primo q̄ vīna
sit vere rubea: r vnus est in ea tñ color. r iste cātur ex
multa sanguinis: r p̄fecta mīxtione cū suba vīne. Se-
cundo inuenit² color rubens in vīna nō p̄ totū: sed in
vīna ex regionibus suis. s̄z in fundo: sicut p̄tingit in ra-
tura venarū renū: vel vesice. Tercio inuenit² color ru-
beus cum vīna in toto apparet rubea: nō tamē ita est
ex pte rei: s̄z diligēter inspiciat²: qm̄ discernit color ru-
be² r albus in diuisis minutis p̄tibus vīne: r tali mō
dicimus colorē rubeū esse mixtū cū albo in colore cō-
posito simili loture carnis. Unde idē qd de colore ru-
beo r albo hic particulariter est dictum: pōt vlt² dici in
singulis coloribus compositis. ideo vlt² tene: q̄ colores
cōmixti: r cōpositi: aut sunt ita cōpositi: q̄ per totā vī-
naz apparent cōpositi: r vident² facere vñū colorē. Si
tñ diligēter r attente inspiciat²: apparent diuersi colo-
res: tñ pp̄ partū. p̄p̄nquitates appet p̄ma facie vnus
color: aut sint ita cōpositi: q̄ vnus appet in vna regiōe
r alius in alia: qz vnus in superiori r alter in inferiori.
¶ Color oleagineus est color cōpositus: sed dicit² olea-
gineus: idē qz color: r suba: r p̄uicias similis est oleo cō-
muni. Sed cōpositus dicit² duplici rōne p̄mo: qz colo-
ri citrino: r viridi dūro p̄mixtus p̄ totā vīne subam.
vñ p̄ma facie appens duo ē cōpositus dicit²: qm̄ cōpo-
sit² ex colore p̄p̄ie sumpto. s̄z citrino r colore ip̄p̄ie
sumpto. s̄z luciditate r trāsp̄rētia. ¶ Carnū color est
cōpositus: carnis dī eo q̄ est carni similis. Est autē
cōpositus ex citrino r nigro: vel ex citrino r cinerulē-
to. ¶ Pro quo nota: q̄ bi duo colores citrinus r niger
inuicē experiri pōt cōponi am bob² manēntibus in for-
ma p̄p̄ia: s̄z tñ mixti: aut vnus eoz manet sub p̄p̄ia
forma: r alter sub forma cineris: r qz hoc indifferēter
fieri pōt de vtrāqz. idē dī circe² cinerulēt²: vñ niger ci-
nerulēt². ¶ Quartus color cōposit² ē: q̄ cōponit² ex ru-
beo r nigro colorib² p̄ totā vīne subam. ¶ De colorib²
vo simplicib² itelligēdū p̄: q̄ s̄z Alii. ponat multos co-
lores: qm̄ qz tñ ponit capitales. s̄z albi: citrinū: rubeū: vi-
ridē nigrū: ceteros vero min² p̄ncipales: r ad alterum
boz qm̄qz reducibiles: vt est videri inspiciētī p̄cessus.
¶ Secūdo itelligēdū: q̄ bi qm̄qz capitales oupl² capi-
p̄nt. cōmuniter. s̄z large: ac ēz p̄p̄ie r stricte. Cōter. n.
sumpti verificant² de reliquis gradibus eis appropia-
tis: p̄p̄ie vero sumpti de eo tñ verificant²: q̄ vere r p̄-
p̄ie est talis: r quē maxime in medio suoz gradus s̄z
collocari. Et s̄z vlt² de oib² his qm̄qz dicit² tñ p̄cula-
rius r p̄p̄ius de citrino r rubeo dicit². vñ s̄z de albo vi-
ridi r nigro dicit² hoc possit. de citrino tñ r rubeo veri²
dicit². ¶ Quoniam citrinus sumi potest p̄mo mul-
tum large: r si sic: verificatur pro colore tendente ad
glaucum: siue magis participat vel tendat ad albe-
dinem siue ad citrinum. Et hac ratione palcaris citri-
nus appellatur: s̄z multum sapiat albedinis naturam.
Potest r minus large sumi ip̄le citrin² color pro om-
ni vergente magis ad citrinum: siue sit a latere albedi-
nis siue rubedinis. r sic dicimus tam citrinū q̄ igneū
esse citrinū. Potest adhuc tertio. p̄p̄ius r strictius su-
mi color citrinus pro vero citrino colore: qui est simi-
lis pomo citri bene maturi. ¶ Idem suo modo dici
potest de rubeo colore: quoniam p̄mo capitur valde
large pro omni colore infra suos gradus contento: r
ita dicit² rubeus large: qui b̄z rubedine siue cuz aliq̄li
albedine

Color rube-
inuenit² i vi-
na triplic².

Color p̄-
ma.

Color carni-
nos citrinus
vel cinerulē-
tus.

albedine siue cū turbulētia: et tā rubeū q̄ roseū: ac pul
nerulentū dicim⁹ rubeū. Scdo dicimus rubeū pprie
illū: qui notat verū gradum rubedinis qui est similis
scarlato. Tūc duplicē modū innuit Aui. Primū quū
dixit. Gradus rubedinis existit. Scdō cū dicit. Sicut
rubeus ē. Similr de reliquis dici pōt albo: viridi: et ni
gro. Que autē hic dicta sunt de hac multiplici acce
ptiōe colorū: si me deseruiūt nō modo huic parti: vbi
intendimus describere singulos colores: verū et iā
longe magis sequētib⁹ proderūt: q̄si per hō distinctionē
nem ad p̄cordiā redigi poterit plima doctorū diuersi
tas tam in notando hos colores: q̄ in situādo: seu gra
duando: et q̄ magis est in assignādo significatiōes eorū
Unde p̄tingit nōnunq̄: vt vn⁹ et idē color nō mō va
rie noiet a diuersis doctorib⁹. verū et iā ab eodē do
ctore sepius varie noiet. Auicē. n. in diuersis locis vtrū
oibus his acceptionibus: q̄si q̄q̄ dicit gradus citrini
tatis esse plures. et tunc capit citrinū colorē large. vt se
extendat ad oēs: aliquādo vō capit ipsum proprie vt
de eo tunc verificat: qui proprie citrinus dicit⁹.

Dis igitur visis accedamus ad simplicū colorū de
signatiōē scdm seriē Auicē. Et dicamus p̄mo de his
qui ad citrinitatē pertinet. Color palcaris est color
ad similitudinē coloris palee frumētī in agro existen
tis nondū mature dictus: cuius quidē color est partici
pans albedine quadā et viridine. Citrin⁹ color intel
ligendus est similitudine citri bene maturi. Glauus
est color similis capillis iuuenis madefactis: aut sinhi
lis cortici piloso extrinseco castanearū. Ruffus est
color similis auro non perfecte ducto de minera fm
Zeophilum. Citrāgularis est color magis ad rubeū
declinans q̄ ruffus: et est vt color pomici: citri aut arāci
non bene maturi. Aquenus est color similis colori
aque: in qua dissoluit crocus. Croce⁹ est color simi
lis croco puro: pilis: q̄si: et dicit et iā rubeus clar⁹
bi sunt colores: qui in citrinitate graduant⁹ ab Auicē.
S⁹ Zeophilus. Maur⁹: et Egid⁹ graduat solū hos q̄t
tuor in citrinitate. s. subcitrinū: qui sub se h⁹ flauū: et ci
trinū: et citrāgularē subruffum igneū: rubeū clarū.

Colores vō: qui ad rubedinē primē: et hoc argumēto
stuant⁹: et sic suo modo describunt⁹. Rubeus abso
lute est vere rubeus: clarus sine albedine: vt color scar
lati. Rubeus roseus est color rubeus declinans ad
albedinē magis q̄ rubeus absolute: et est similis colo
ri rose subrubee. Rubeus obscurus est color mul
ta obscuritate p̄cipu⁹: s. non in toto. Rubeus pul
nerulent⁹ est color rubeus cū nigredine puluerulēta
q̄si in toto: et aliq̄li claritate in gubdā partib⁹. S⁹ iste
idē color ab alijs vocat⁹ kianos: et ē supra descriptus: q̄
est simil⁹ vino rubeo: q̄ vgit ad nigredinē: velut si pul
uis laterū rubeorū cū aqua misceat⁹: aut sandalus rube⁹.

Colores vō: qui ad viriditatē accedūt et ordinant⁹ de
scribunt hoc pacto. Color fusticalis dictus est ad sili
tudinē fustici. Eruginosus et cinerinus color ad si
militudinē eruginis eris dictus: et est magis viridis et
niger q̄ fusticalis. Lilialis: seu yrinus: seu celestinus
color est similis colori florum lili celestis: et yreos: et h⁹
plus de nigredine q̄ superior: et participat aliquid de
flauo. Indicus v⁹ nigellus est similis colorib⁹ indorū
mediocriter nigrorum: et est celestinus sine flauo cum
maiori nigredine et obscuritate. Porralis color est
ad similitudinē succi foliorum porri: qui ad aliquā ten
dit nigredinē. Plumbe⁹ color ē ad similitudinē vi
ctus picture facte in carta per plumbi confractionē.

Colores ad nigredinē attinētes bi sūt. Inops: fusc⁹: et

vere niger: qui tres colores nō differunt: nisi sicut gra
dus intensus et remissus: et eorū nomia suscipiunt ab ip
sis miscilibus: pro quorū mixtiōe tincturā accipiunt.

Ad qd̄ intelligendū notādū est: q̄ q̄ colera sit citri
na: q̄si tamē est multa et misceat cāt obscuritates: vt p̄
in ycteritia. Ex quo sequit⁹: q̄ ex citrino pōt fieri vri
na nigra: si ei admisceat multum colere: et iā efficitur
p̄mus color niger dictus inops. Secūsus color: scz
fuscus ex admixtiōe fit ips⁹ melācolie: q̄ si multa fue
rit: nō mō fuscum cābit. verum et iā nigredinē. Ter
tius color: et est tertius gradus cātur a mixtione multa
melācolie per viā cōgelatiōis facte: et pprie cāt viridi
tate mixta cum nigredine. Nota tamē: q̄ bec: que
hic de coloribus nigris dicta sunt pro descriptione ip
sorum: sicut inferius loco suo apparebit. Ultimū ge
nus colorum ab Auicē. postquam fuerat color albus: cu
ius plures gradus ponebant. Sed pro genere itellige
duz: q̄ color albus dupliciter sumi pōt. Primo pro oi
translucētia cūz carētia ceterorū colorū: sic hoc pacto
aer dicit⁹ albus. Scdo mō: vt est verus color: albus: et
extremus inter colores. Alba vrina mucilaginosā
dicit⁹: q̄ similis intentionate suba et calore: perulerate
mucilaginis: v⁹ albumini oui. Alba vinctuosa. Alba
similis margarite: aut albule: q̄ est macula in oculi
cōtingens. Fungalis color: seu vrina fungalis est
illa: que similis est fungo: que est alba cum aliquali ru
bedine: seu rubore declināte ad liuiditatem: sicut fungus.

Alba rubea et ad liuidū declinās: veluti cartha: sup
quā plumbum fuerit fricatus. Alba spermatica est
illa: cuius color est similis colori spermatis. Lacteus
est similis sero: vt supra. Alba plumbea ad simili
tudinem coloris plumbi dicta. Albus post citri
num: et post rubeum pari ratione describi pōt: et sic de
ceteris subsequentibus.

Color albus
dupl⁹ sumi
potest.

De descriptiōe p̄tenti: et differētiā ei⁹. Cap. II.

Intentum est oē corpus in vri
na inuentū p̄ter sub
stantiā ei⁹. Sequētes ordinē vscolorū Egi
dy cuiuslibet p̄tenti descriptionē assigna
bimus. si tamen i primis hypostasis diffi
nitiōē ponamus. Est autē hypostasis exiens sede
digestionis sup̄stū cum suba vrine extra missum di
sp̄sitiōnū sanabilis significatiō. Naturalis hypo
stasis est hypostasis eq̄lis lenis res: ac i fundo pendēs
Neorima est hypostasis in medio vriē sita. Neph
philis est hypostasis in sup̄ma pte vriē reperta. Se
dimen est hypostasis fundum attingens vrine. Cir
culus est suba aquea in sumitate vrine rep̄ta: in circū
ferētia vrialis circulariter et reptā. Ampula vō est
parua sperula: seu globulus ex parte viscosa vriē: et vē
tositate interclusa genita. Granula vō est spuma im
mersa: et iuncta in circulo: et per varias partes tā sup
ficiales q̄ profundas immersa. Spuma vero est diuer
sarū: et multarū ampullarū adinuicē p̄geries: vt Hal
li. in cōmēto illius affozit. Strangulatoz et est vere
media inter ampulā et granulā in paucitate et multitu
dine: et in magnitudine: et paruitate: et sita ac p̄glutina
tione. Sunt. n. p̄tres ille ampulose ipsi⁹ spume minores
q̄ in ampula: maiores q̄ in granulis: plures q̄ in am
pula: pauciores q̄ in granula. Non supereminet vt am
pula: nec ita summergit vt granula magis minuit q̄
partes granulose: et minus q̄ ampulose. et sic in omni
bus conditionibus videtur habere medium ipsa spū
ma inter ampulam et granulā. Ex quibus et iā colligit⁹
Petrus leo de vri.

parua ad modum fore inter hec contenta dñam. imo sub nomine spume reliqua duo intelligunt. Unus sicut est apud medicos dici spuma absolute: et spuma ampulosa: et spuma granulosa innuere: quia omnia veniunt nomine spume: ut supra dicebatur. C. Granulosa spuma est aggregatio granularum minutarum circa superficiem vrie: et maxime circa circulum. C. Spuma ampulosa est aggregatio ampularum magnarum: granularum per totam: aut maiorem partem superficiei vrie. Et de hac loquitur Hippo. In quibusdamque in vrinis ampulle supernatant nefreticas significant et longa egritudine. C. Nubes nihil aliud est quam sumofitas eleuata ab vrina: et in ea inspissata. C. Pus seu fames est purredo humoralis digesta: et ad albedinem et grossitatem redacta. C. Pinguedo est pars vinctuosa in vrina reperta. C. Limbus est humor in vrina repertus et maxime flegmaticus. C. Mucillago est suba flegmatica viscosa: et fluida: et tenax. C. Sanguis est humor dulcis: rubicundus: et in vrina piectus. C. Arena est pars minima solida: et granulosa: dura: ad tactum resistens. C. La pillus est quedam suba longa subtilis ad modum capilli per vias resolutionis genita in vrina reperta. C. Petrala sunt corpuscula similia cortici tritico: seu corpora valde tenuia. C. Sursur ps est mebralis superficialis seu corticalis: seu fursura sunt corpora aliquantulum spissiora satis tamen tenuia. C. Crinoides sunt corpora grossiora: ita ut granum tritici mola subleuata in pressu frangit grossiores. C. Squama vero pars corticalis est ad similitudinem squame piscium facta a fursure et petralis parum distans. C. Althomus seu ps arthomalis est: minima ps corpora seorsum ad oculum distinguibilis: et rotunda: ad tactum tamen non resistens. C. Sperma est superfluitas vrilis vltime digestionis: filiosa in vrina inuenta. C. Linis ps terrea est subtilis: et cinerit coloris in fundo vrine residens. C. Sedimentum est hypostasie ps grossa humoralis in vrina inuenta. C. Calculus suba est lapidea in vrina reperta.

C. De quibus vltimis circa differentias ipsas considerandis et de earum causis et regulis quibuscumque. Cap. III.

Ampus est vt ad vltimam huiusmodi distinctionis partem denotamus. s. ad differentiarum significationes in quibus totius fere operis ius atque vtilitas consistit. Et bipartito ea tractabimus vbi pus osum supra enumeratarum differentiarum absolute significationes simpliciter et seorsum non coniungendo vna alteri: vel alijs ex differentijs. ita vt tunc colligamus quid vnaqueque differentia per se et seorsum significet: deinde vero duarum ac plurium simul complexarum: vel combinatarum differentiarum significationes enodabimus: vt puta quid significet vrina grossa: et alba: et sic de ceteris. C. Pro expedire igitur omnes horum promittendum pus: quia ea per que iudicium in significatione vinarum extat non equaliter: sed secundum magis et minus certitudine iudicij efficiunt. Unum hypostasie seu potentum ceteris preest: et antecedit. deinde sube: postea coloris. 4. opaphanitas. 5. odoris. 6. saporis. 7. quantitas: vltimo vero modi mingendi. Sed hoc intelligendum fore vt in pluribus et in his maxime dispositionibus quarum bonitas: aut malitia pedit ex bona et mala digestionis siue in nocitino illa sit: siue in inuatio: cuius ratione haberi potest. Quamto enim aliquid magis ex bonitate: aut malitia: et vltimam qualitate digestionis in esse dependet: tanto magis et vria est significationum disponi a digestionis peditum. Talis vero sunt hypostasie: suba: et color. igitur ista tria inter reliqua principia obtinent in certitudine iudicij in

ter que iterum ordo esse prohibet: quam hypoco subam pedit sit et suba coloris. De hypoco. vbi caplo pprio demonstrabitur: vbi de significatione hypoco. agimus. De suba vero et colore paulo post in hoc caplo fiet clarum. Sed tamen in alijs dispositionibus: que non dependent ex digone sicut in ethica: aut dyabetica: vel straguria: et alia huiusmodi non est incoueniens aliter aliam inter se hinc principatuz quo ad significandam: sic in his dispositionibus. et sibi similibus similiter sentiedum est: quia ab alijs causis magis dependeat in esse quam a bonitate: vel malitia digestionis: puta difficultas mingendi ab altera causa dependet. et id eius rei directius est significatio. Vnde autem omnium particularum significationes: super quam principatum obtinet suis locis: vbi opus fuerit explanabimus. C. Pretermitendum scdo: quod significationes primarum generalium consideratione haberi possunt: si differentiarum in vrina repertarum causas nouerimus: et tunc referendo illas ad suas causas colligemus ipsarum propria significatione: quia quilibet effectus est signum sue cause. Igitur constitutis singulis differentijs in ordine sicut supra egimus tanquam effectibus: vt vniuersumque differentie causa inueniat ad ipsamque referatur: et sic efficiat illius cause proprium signum: quia vbi ita fiat non video: quin hec traditio de significatione vinarum habita sit demonstratione. C. Vbi et tertio aduertendum quod tria sunt in genere principalia: plura forte esse possunt: de quibus locis suis mentionem faciemus. ea. scilicet que pncipaliter esse possunt differentiarum vrine: vel ad que ipse differentie referri valent: puta humores: quantitas digestionis: et qualitas complexionalis mebrorum naturalium: et maxime epatis: et venarum ad que tria differentie vinarum referri possunt: vel sub ratione signi: et ipsa tria supra notata ratione habebunt significationes: aut referri possunt sub ratione effectus: et illa tria ratione cause obtinebunt. sed digestio inter cetera dupli. Differentiarum vrinarum causa esse potest secundum quod ipsa duplex est. vna. scilicet in inuatio et altera in nocitino: quare et non absque ratione inferius. non tamen simplicium differentiarum significationes referuntur: que a digestionis dependent in inuatio: sed et significationes digestionis in nocitino: maxime in acutis febribus dicere Galenus primo de crisi. Cum febris sit egritudo in venis pulsantibus: et vene pulsantes sint ingrederes in germine venarum: vt lucinum illum in quo intendit: est vt consideres vrinam hac ratione edocuit. vt patebit inferius in plurimis locis: aliqui simul aliqui seorsum significationes differentiarum vrine exprimunt in sanis: et egris corporibus in digestionis inuatio et digone nocitino. C. Quarto intelligendum: quod colores: quo ad eorum rationem hanc certam significationem suscipiunt secundum quod ab his tribus cari dicuntur ab humoribus. scilicet qualitate digestionis: et quantitate complexionalis naturalium mebrorum. Et sic soliti sunt dicere medici: quod color tripliciter generatur in vrina. scilicet per primam: per digestionem: et per simplicem alterationem. Nam ab humoribus. hoc est per complexionem ipsorum alteratur aliter vrina tingit secundum quod aliter et aliter humor in corpore dñat: et vrinam aquosam immiscet. Nam si colera vrine miscet: nulli dubium quod colore croceo vrina tingatur. si flegma albo: si sanguis rubeo. Tunc igitur etiam vrinam scdo loco alteratur: et aliter per digestionem variatur: et maxime scdo digone: que fit in epate. Nam ibi capit transformationem et colore dum simul cum humoribus digerit aliquid coloris per ipsam digestionem in epate. Tibi optima igitur digone nulli dubium: quia vrina citrina: aut parum citrina declinans causabitur: vt citrina ruffa et ruffa: et citrina vero digestionem propter frigiditatem coloris in vrina sicut albedini attestantes: vt glaucus: karopus et similes

Tria sunt principalia ad quod differentie referri possunt.

Qualitas digestionis: et quantitas complexionalis mebrorum naturalium: et maxime epatis: et venarum.

Coloris vria a tribus causis generatur.

Coloris vria a tribus causis generatur.

et similes. A digestione vero diminuta propter caloris
excedentis impedimentum causabuntur in urina co-
lores ad rubrum: vel nigrum tendentes. Tunc igitur et ter-
tio urina aliter et aliter secundum varietates qualitatum com-
plexionalium. Unde aliquis color datur aliter a frigida-
te: aliter a caliditate: aliter vero a temperato calore et fri-
gore. A caliditate enim causantur omnes supra medio-
critate colores. scilicet rubedinis: et nigredinis: a frigida-
te omnes infra mediocritate: et citrinitatis color et albe-
dinis: a temperato vero calore color citrinus et sibi pro-
pinquius causantur. Item modus candi colores in ipsa uri-
na complexionales per qualitates reduci valeat ad illud:
qui est de qualitate digestionis: cum illo non ponit quali-
tates complexionales. non ponunt in unum cum qualitate di-
gestionis in numerum: quod est ab eo distinctus: ut colligi
possit ex mente Avice. cum dicitur: non esse duos urina re-
tinenda in corpore: aut urinali: quod tingit. Idem fere expri-
mitur prima quod de signis sumptis ex tenuitate urine.
Cum igitur inuenieris aliquam sufficientiam coloris in urina
reducit ipsam in suam causam. scilicet in humores: qualitates digestio-
nis et qualitatem complexionalem mediorum: et taliter in-
dica de ipsa urina: quod ad coloris. Et intelligendum est
quinto: quod hec que de coloribus iam dicta sunt: idem suo
modo intelligendum de aliis: que in urina attendun-
tur. scilicet subacritate: colore: sapore: et ceteris: ita ut si suas
causas referunt humorum. scilicet digestionum: et qualitatum
complexionalium: et aliarum causarum: si alie sunt reliquo-
rum cause: put locis suis videbimus. Sed de suba-
citate et colore specialiter intelligendum: quod cum quatuor sint quali-
tates complexionales. scilicet caliditas: frigiditas: siccitas: et hu-
miditas: plures tamen due. scilicet actiue: puta caliditas et frigida-
tis habet et clarius significari per colores quam per cetera: cum
colores ipsi magis ab actiuis qualitatibus dependant quam
a passivis. Caliditatis enim est coloris: frigiditatis vero
discoloris seu alchificare. Relique vero due. scilicet passi-
ue: puta siccitas et humiditas per differentias sube pro-
prie significantur: quoniam per ipsas tanquam per proprias
causas maxime fit mutatio in subtilitate urine. Unum he-
c due immutat urine subam. Nam siccitas datur in urina
subtilitate: et humiditas grossitate. siccitatis. nunc est atte-
nuare: humiditatis vero ingrossare. et has faciunt quali-
tates complexionales in urina immutationes. Et ex
gibus istis colligere duas vniuersales regulas cum gibus
datis in iudiciis urinarum summe utiles et necessarie. Prima
regula. Nis urine coloratio a caliditate causatur: et
omnis discoloratio a frigida-
te. Et secunda regula. Nis urine grossities ab hu-
miditate datur: et eiusdem subtilitas a siccitate. Et urina
grossa dominium significat humiditatis: et subtilis
siccitatis dominium ostendit. Et ex gibus ultimo sequitur
quod in urinis mediocritas. scilicet coloris et sube temperamenti
significatur. Ad idem et ulterius altera regula: quod principa-
le et commune agens in vtriusque productione. scilicet coloris
et sube est calor: naturalis. recipitur in urina et maxime in na-
li dispone ab actione caloris naturalis subam et coloris.
Et his preterea bene intellectus ultimo licet soluere
difficultatem: que de primatu inter coloris et subam in signi-
ficando exortitur: necnon et de potentate temporis generationis
eorum: quod mouet Locilior differentia. Et per istos
vincinde obiectionibus veritas dimittatur exprimat
qua non solum dictis supra consona: sed etiam ad men-
tem extat. Sed Tres cum sint cause coloris et sube: nec-
non et hypothesis urine. scilicet quo ad actionem qualitatum et hu-
morum tangentius ab impressione caloris naturalis.

et sic non inconuenit ipsum colorem prius generari in urina: et su-
per simplicem: cuius aquositates fundari antequam aquo-
sitas aliquo modo a calore naturali permute-
tur. et tunc per prius etiam potius significare ipsum colorem super hu-
iusmodi actionem qualitatum: et humorum tangentius. Quod si
vero coloris etiam suba ad actionem referantur caloris
naturalis: et eius decoctionem propriam: et naturalem: nul-
li dubium caloris actionem prius liquoris: hoc est urine
subam producere: debinc vero coloris: et huius digestio-
nis signatio sube magis tribuenda est quam coloris. Sed
intelligendum tamen hanc placuisse etiam colorem precedere
sube digestionem a calore naturali factam et subsequi eadem
sicut colligitur primo de crisi cum dicitur. Urina pallida: vel
sub nigra digestionem esse iam coloris gratia. Sed opus est
grossitudine in tamen segregari ab aquosa: si futura est ad
digestionem. et postea colligendo subiungit. Expleta dige-
stione intendit ea: que coloris: et minus sube: quod exemplo
probans dicit. Et si tamen ampliori custodieris huiusmodi ieiunium
videbis ipsum colorem magis fientes. Satis ergo
ex hoc textu colligitur aperte: quod coloris aliquo modo subam
precedit: et aliquo modo etiam subsequitur.

De significationibus substantiarum urine et differen-
tiarum eius.

Cap. III.

Resuppositio bis tanquam funda-
mentis supra no-
tatu ordinem sequentes significationes oium
ostendamus. Et primo eas que a suba acci-
piuntur secundum suas differentias seorsum sum-
ptas ut diximus. Eius vero differentie erant subtilitas: gros-
sities: et mediocritas.

Subtilitas in urine suba: seu tenuis urina complexio-
nem significat frigidam et siccam: aut huiorem siccum in cor-
pore abundare: aut digestionis puationem: aut opilationem:
nem: aut debilitatem digestionis epatis: aut attractiue re-
num non attrahentius nisi subtile: vel forte attractiuam
renum fortiter: aut expulsiue debilitatem non valentis expel-
lere nisi subtile: aut multam aquam potandam. Nec oia
sic probantur: si tamen prius aduerterimus: quod prima tria supra
nuerata significata talis urina per se significat tanquam
proprie effectus sua causa: reliqua vero significat per acci-
dens: quoniam non sunt cause efficientes: ac males talis urine
nisi per accidens. ergo frigiditatem et siccitatem complexio-
nis: et humorem siccum in corpore dstant et digestionis p-
uationem per se talis urina significat: opilationem vero re-
que sequebantur per accidens. Prima pars huius p-
sionis sic probatur. Tenuis urina illud per se significat a
quo immediate datur. sed a tali complexione: et talis huius-
modi mixtione: et diminuta digestionem datur. ergo signifi-
cat complexione talis: et talis humiditatem et digestionem ta-
les: preuentia non cum maiori: et minor pars per superius
notata. Secunda pars sic deducitur. Et primo de opilatione.
Nam talis urina si non datur ab aliquo de predictis: sed per
predictorum puationem: nunc est signum impermixtionis huius-
modi cum tali urina. et sic significare huiusmodi opilationem: aut di-
gestionis debilitatem: quoniam stante debilitate digestionis non
potest cum urina huiusmodi suba misceri: et sic remanet liquor
aquosus purus et subtilis: aut si virtus sit fortis et huius-
modi mores miscantur tamen per stricturnam viarum et venarum gibbi
epatis partes grosse ad renes transire nequeunt. et sic solum
partes subtiles. et aquose transiunt: et talis inde hoc est te-
nuis remanet urina. Probatur ulterius: quod possit si-
gnificare debilitatem virtutis retentive epatis et attra-
ctiue renum: quoniam stante virtute debili retentiu: urinalis
aquositas non tam diu retinetur: ut possint huiusmodi cum urina
misceri: et si miscantur stante debili attractiuam renum

Petrus leo de ur.

8 3

Qualitates
actiue magis
immutant colo-
rem. passiuę
magis sustin-
entur.

Color an vi-
deat sub magi-
s agnando
in pnderan-
da. Et eo
quod prius tem-
poris gñit.

nō posset per ipsos attrahi. ¶ Significat penultimo renū attractionē forte: aut multe aque potationē. Nā foris attractio renū fit subita aquositate attractio ab epate: nō pmitit tādū in epate residere: vt hūoribus miscet. et sic imixta subtilis attrahit: nec p hoc tollit qn per se significet frigiditatem: vt superius diximus: qm hoc est per accidens. Sed ppter istā fortem attractionē: que fieri maxime cōtingit a caliditate renū: qd facilliter distingui potest: quoniam hec subtilitas a frigiditate est coniuncta cum paucitate. qm vero est a caliditate: est coniuncta cum multitudine. Est et aliud signū distinctiū in colore: quoniam quādo est a frigiditate: est alba et vt plurimum: tincta vero qm est a caliditate. ¶ Significat vltimo loco multam aque potationem: quādo sui q̄ritate relaxat contentiū mēbro: rum. et sui qualitate remittit eorūdem calorem. et sic exiit: sicut habebatur: bibebat autē subtilis. et sic subtilis remanet. ¶ Aduertat tamē talia magis verificari si iuncta sint cum subtili suba: albedo quo ad colorem limpida: quo ad diaphanitatem: qm de tali loquitur fuit Hippo. 4.º affozismoz. Quibuscuq; vrina limpida. ¶ Urina vero grossa horum opposita significat: et maxime trium pmozum. Significat. n. complexionē calidam et humidā: digestiūm fortē et humidā: humores cum ea fore cōmixtos: scilicet flegma: aut sanguinem. Hoc autē probat pari ratione sicut supra: oppositū tamen mō: cum sicut oppositū in opposito. ita positū in proposito.

Urine grosse
signationes.

¶ Urina in substantia mediocri temperatā significat complexionem: perfectam digestionem non diminutam frigiditate: neq; destructā excellentia caloris: et equationem in mā: et humorum mediocriū in corpore congeries. Hoc sic probant. Tenuis: et grossa nō significant ex se nisi indigestionē: sed cum tenuis ingrossatur: aut grossa subtilatur: tunc significant digestiōnem: qz equationem versus medium: cuius ipsa sint extrema. sed mediocri vrina ex ingrossatione subtilis aut subtiliatione: grosse fieri bz. ergo in omnibus mediocritate significat. ¶ Correlarium qd ex hac pbatōne deducitur. Urina subtilis post grossā: aut grossa post subtilem si cum alleviatione fiant: bonus significat. ¶ Correlariū. Urina grossa manens grossa: mixta subtilis si manens subtilis indigestionē significat. probatur vt supra. ¶ Correlariū qd ex principali sequitur. Urina puerorū vsq; ad iuuentutē dē esse grossa. et iuuenū vsq; ad finem vite q̄tum est merito etatis debet esse subtilis. ergo vrina subtilis in pueris est mala: et grossa in iuuenibus. ¶ Probatur tam p̄mū. correlariū q̄ eius consequens. Corpora enim puerorū abundant humoribus humidis. s. flegmate et sanguine. ergo debet esse grossa: et per oppositū aliarum etatū debet esse subtilis. ¶ Probat scdō scdm correlariū. pueri et adolēscētes indigent magis humiditatibus: et per consequens plures attrahunt q̄ corpora aliarum etatū propter augmentum necessarii requisitū in eis: et plures per consequens multiplicat superfluitates. ergo est grossior. eius cōtrariū est in alijs etatibus. Consequens vero qd ex correlario deducit probatur: qz q̄to vrina remouetur a dispositione naturali: tanto est deterius signus: sed in pueris cuius est subtilis magis remouetur a naturali sua dispositione: cum debeat esse grossa. ergo est deterior. ¶ Si talis vrina appeat in neutris decidentie: significat apostema eius loci: in quo percipitur dolor. vel si dolor nō fuerit in aliquo particulari membro: significat vario-

Uria tenuis
in neutro de
cidentie.

las. Probatur: quoniam illud significat apostema: qd significat materiam retineri in eo membro: in quo catur dolor. sed vrina tenuis est huiusmodi. Eodem mō probatur scdō pars: qz vbi nō fuerit dolor in particulari membro: vrina subtilis cum grauedine totius: significat totius apostemationem cum perueniat a retentione mēbrum in toto. ¶ Tenuis etiaz vrina in neutro conualeſcente significat recidivā. s. si grossam sequitur. Probatur: qz significat humores a sua nāli dispositione multum fore elongatos: et virtuti expulsiue non obediētes: et eorum retentionem: sed retenti cū multa extremitate et virtutis debilitate arguit nām fore vincendā: quare arguit mortem. ¶ Tenuis vrina in principio acutaram apparens si sine alleviatione mutetur in grossa corporis significat dissolutionē. Patet ex eo qz sumus certū: qz nō igrossatur per viā expulsiōnis humorum cum vrina: qz tunc sequeretur alleviatio. ergo necessario est hūiditas substantia mixta cū aquositate humorali. sed talis non venit sine consumptione corporis etc. ¶ Licet tā grossa q̄ subtilis vrina: qz indigestionē signat. et maturationis priuationē: grossa tñ aliquādo significat maturationem grossorū humorum: aut apostematis eruptionē. vt pz in statu putridarum maxime virtute existente. et alijs signis bonis apparentibus. Probatur sic. Tunc enī grossa significat digestionem: quādo per virtutem expulsiuā expellitur mā grossa: que permisceet cum aquositate. et ideo si sequitur requies: et alleviatio cū tali expulsiōne significat bonum: qz significat virtutem esse fortē in euacuādo mām grossam cum aquositate. Et si ista alleviatio non sequitur. et a principio appeat grossa. et continet. tunc significat malum: sicut dictum est superius de tenui. Et breuiter vrina grossa est bonum signus: si sequitur alleviatio. ¶ Correlariū. Deterior ergo est vrina tenuis q̄ grossa in acutis egritudinibus. Probatur: qm grossa vt pbatū est: nō tñ signat indigestionem. subtilis oīno signat indigestionem: ergo etc. ¶ Grossa et spissa vrina in sanis seu neutris decidentie si cū dolore capitis appeat: futurā febrem signat. Probatur: qm si tate dolore capitis arguitur ebullitiō fieri in hūoribus: qm talis dolor nō puenit nisi ex eleuatione vaporū grossorū: s. mā bulliēte catur febris. ergo etc. cetera pbantur. Urina grossa in sanis si sine dolore: et molestia supuenerit expulsiōne signat supfluitatē. Probatur qm nulla p̄cessit egritudo: nec dolor. ergo solū expulsiōne signare potest p̄tā: ex eo qz talis grossities nō puenit nisi ex admixtiōe hūorū: cuius vrina seu supfluitatū: aut hūiditatis substantie: sed in sanis alr admisceri nō potest nisi p viā expulsiōnis. ¶ Eadē vrina apparet post dolorem alicuius particularis mēbri in trinitate diu p̄tinuati. si cū alleviatiōe appeat: apostematis signat eruptionē. Probatur: qz cū dolor ille fixus apostema denūciat. et p vrine grosse appetitōes sequitur alleviatio: alr fieri nō potest nisi apostema sit eruptus. ¶ Urina grossa sine talib' p̄ditiōibus vlcus in vesica: aut colliet. ¶ Quis aliā egritudinē portēdit. Probatur: qz vbi oīa alia signa desint: p q̄ attestat alijs egritudinibus: remanet solū egritudo mēbri vbi residet: s. B est vesica etc. ¶ Urina grossa i acutis passionibus signat corporis liq̄factionē: rō ex supradictis facile colligi potest. ¶ Ad damus et qz vria: q̄ mingit subtilis: manet subtilis ablata qdē māe signat digonē: q̄ vō mingit subtilis: et postea igrossat p̄m signat digonē. ¶ Itē vria q̄ mingit grossa: et manet grossa: nō solū indigestionē: s. nāe turbationē signat. Que vero grossa mingit: et postea subtilat

Uria tenuis
in principio
acutaram.

Uria tenuis
i acutis egritudinibus
deterior est.

Urina
cū
ta
fue
rit
fem
p̄tā
fuit.

Uria grosse
in acutis
passionibus.

tiliaf p^m dñy vntis supra mās signat. Nec pbabunf
in sequenti cap. vbi de turbulētia siles ppōnes ponent.

De significationibus dyapbanitatis. Cap. V.

Equitur

vt ostendamus significatio

nes dñmaz dyapbanita

tis: cui sit sube maxime affinis: adeo q^d pu

tent nōnullū non esse aliud genus dyapba

nitatis a suba: cui⁹ p^rtrariū supra bñ pbaui

mus. Erāt aut ei⁹ dñtie claritas: turbulētia: et medio

critas. Sed intelligidus p^r vñ notitia dyapbani

tatis: nec non et sube: q^d in vrina infirmoz ad intra cor

pussit: in oibus hñoribus agit calor nālis et p^rternā

lis: que postea extē ad eī⁹ defert secū vestigia vtriū

q^d agentis: et fm impressionē maiore vnius vel alteri⁹

sequit postea in vrina altera vel altera dñtia tā sube:

q^d ē dyapbanitatis. vrina q^d turbat ex cōmixtiōe hu

mōz opacoz: vel vaporoz: aut fumositatū. cui suba vri

nali. Ingrosfat vero et inspisat per mixtionē humoz

grosfz: et vicosfz: q^d turbulētia et grosfities non cōin

cidunt: nec subtilitas et claritas. Et hoc expressit Auic.

caplo de significationib⁹ substantie vrine inuens differē

tia inter spissam: et turbidā: et subtilē: et trāslucentē: et aut

sic. Verū tamē inter spissas: trāslucentē: et tenuē super

translucentē existit dñtia: qm spissa translucent cum

motu inundat: nō sunt partes eius inundate multuz

parue: imo magis in ea accidūt. Vñ et eius motus sunt

tardi: cum spumat sit eius spuma multarū ampulla

rum et ipsius ampulle nō cito rumpunt. Sequit ergo

ex his: q^d si calor nālis superet p^rternālem: gradatim

efficiat clarior. Si vō econtra: cōtrariū sit: qm sit cont i

nue turbulētiō. C^o Urina trāslucēs alba: et maxime

si sit cū grosfities significat flegma grosfum: aut vitreuz

in corpore dñari: et egritudines ab eo puenientes. sicut

pringat in epilepsys. Si vō fuerit cū tinctura significat

colerā vitellinā: probat p^ria pars: qm significat mix

tionem humozis albi et grosf. talis autem est tale fleg

ma: ergo. Scdā. pbatur: qm non pōt esse nisi idem hu

mōz tinctus: sed hoc non est nisi colera intestina. q^d rē.

C^o Urina trāsparens: seu trāslucens semper significat

indigestionē siue sit tenuis siue grosfa. In grosfa pba

tum est superius: q^d significat flegma vitreuz: si est al

ba: aut colerā vitellinā. si est tincta et vterq⁹ horum hu

mōz dicit indigest^o. ergo. Similiter probat in subtili

siue sit alba: siue tincta semper suba subtilis significat

indigestionē: cū digestio magis attendat in substantia

q^d in colore. Est. n. digō debita pmixtio humidi cū sic

cos: sed in talibus qualitatibus sit differētia in substā

tia: ergo suba bz supra digestionē significare. subtilis q^d

significat indigestionē: ergo vera reddit ppositio: qua

dicat: q^d trāsluentia significat indigestionem cū qua

cūq⁹ differētia iungat subtilitatis vel grosfities cum

tinctura vel sine tinctura. C^o Urina trāsparens cui di

ueritate coloris adustionē et incendiū significat. p^ro

batur: q^d tinctura nō fit nisi a calido: et varietas tinctu

re arguit caloris multiplicatē: sed talis incendium

cāt: ergo talis vrina incendiū significat. C^o Urina trā

parens cū furfuribus: si egritudo non fuerit in vys vri

neliquefactionem et adustionē flegmētis significat.

Nec alibi probabitur. C^o Turbulētia vrina significat

multitudinē humoz: et maxime opacoz: qui a natura

expelluntur. significat etiam nature laborem in segre

gando et equādo humores. p^ro q^d nō p^rouenit talis tur

bulētia nisi a permixtione talius humoz: aut vapo

rum et fumoz. vt dictum est supra. ergo significat sup

talium humoz expulsiōes. C^o Urina turbulētia in

neutris: aut sanis capitis dolorem significat. Probaf.

sicut supra dictum fuit de substantia grosfa in eisdem

corpozibus. C^o Urina turbida in febrib⁹ acutis humo

rum ebullitionem significat: aut liquefactionē. p^ro

batur: q^d significat partiū opacarū et grosfariū mixtio

nem cum aquositate vinali: et vaporum eleuationem

simul cōmixtorum q^d tum est ex se. ergo vbi non sunt

humores opaci: necesse est alterā humiditates grosfas

imisceri: que potens sit vrinā turbare. nec non est nisi

humiditas nutrimentalis membroz. ergo. Discernit

aut alterū ab altero hac ratione. Illa enī: que est per

liquefactionē: subito congelatur et ingrosfatur. Illa vō

que est per ebullitionē: nō ita cito: nec tñ congelatur.

C^o Urina que turbulētia mingit: et turbulētia pma

net cū fortitudine et permanentia virtutis significat lō

gam egritudinē: et imperfectā digestionem. Et eadem

si cum debilitate virtutis continet: mortē significat.

Primū sic probatur. Talis vrina nō arguit nisi mate

riā multā opacā et grosfam: quā nā nondū superat libe

re. laborat tamē plurimū: a qua eleuātur fumositates

multe: lz cum his appareat fortitudo virtutis: sed talis

mā cui labore virtutis facit egritudinē longam. ergo.

Antecedēs p^ro q^d turbulētia. vt supra dñm est ab alio.

nō cātur q^d a talibus humozibus: et permanentia non

cātur ab alio q^d a multitudine. ergo rē. Scdm probaf

sic: q^d nō p^rouenit nisi a multis: et grosfis humozib⁹ a

multo labore et multis fumositatibus. vt dictum est:

quos virtus non poterit superare: cum sit debilis. ergo

supabit et succubet: et sic pōt ex tali signo mors iudica

ri. C^o Urina trāsparens: seu limpida: et pmanēs in trā

parentia et aquositate significat digestiōis p^ruatiōnē.

Probaf: q^d trāsparentia indigestionē significat. vt su

p^ria pbatū est. q^d si ipsa cōtinuat indigestio p^r p^ris conti

nuat. C^o Urina: que pmo mingit clara: et postea sit tur

bida: vel postq⁹ turbida migat cito clarescat: signat nāz

incipere supare morbu: et digerere mām: lz nō pfecte cū

notiter mingit. adhuc in ea stat opatio et impressio ea

loris nālis: et virtutis agētis: et donec stat talis operatio

agētis stat ipsa clara. Cū aut nō remāet in ea amplius

operatio agentis nālis. i. caloris nālis. tunc derelinqui

tur actioni caloris aeris et medij: aut frigoris: ergo tur

batur ab actiōe caloris extremi. i. medij. ergo si stat cū

alleviatione significat quod dictū est. C^o Urina que

mingitur turbida: et postea efficitur clara: et maxime si

fiat sequestratio grosfz: p^ruū: et i fundo residēt: digō

nem signat maiore: et nāz magis dñante morbo q^d qm

mingit clara: et postea turbat. p^ro q^d nō turbat nisi ex

actiōe medij. q^d si turbida migat et clarescit fortis ē nāe

ipressio i ipsa a q^d medij nō pōt ipsas perturbare. q^d rē.

Dec ē expse snia et mēs Ha. p^r d^r cñsi. c. 3. et talr expsa.

Dec signata p^rcordiā ponūt iter Ha. et Auic. de signab⁹

sbe vñ: q^d videbat p^rentire Ha. Sz bec snia fat pbata

vtrig: accōmodat. vt clare p^r itellnti. C^o Urina igit q^d

nō ē trāspens. vt aq^d lipida: neq⁹ turbida vt subingaliū:

sz i medio p^rstēs: sanitate pōrēdit. Et p^r bec q^d dñt dñr

clari⁹ itelligēs: q^d dicta sunt sup^r in p^ria p^r cap^o de di

gnoscēdis vrinis hominū ab alijs liquoribus: siue vri

nis ceteroz animalū.

C^o De significatione quārtatis in vrina et differētiāz.

C^o Capitulum. VI.

Lterum genus corū: que circa

vrinā considerāda sunt

fuerat quāntitas: cuius differētiarū signi

ficationes iāz ostendemus. Erāt aut eius

differētie p^ruua et discretā: de quibus per

Urina trans

parens ma

nens transpa

rens seu lim

pida.

Urina: nec

transparens:

nec turbida:

sed media.

Calo natura

lis et p^rerna

lis agit i vri

na et secū fcti

vestigia vri

uiz.

Urina trāslu

cēs siue gros

fa siue subti

lis semper in

opāne signi

ficat.

Urina dicitur
multa vel pau-
ca dupli-

Urina pauca
in quantitate co-
tinua in propo-
sitione ad cor-
pus sanum.

Urina pauca
in quantitate co-
tinua in propo-
sitione ad as-
sumpta.

Urina multa
et absoluta
et cognitione
assumptorum.

ordinē dicendum. ¶ Intelligendum tñ prius de ipsa
quantitate absolute tā continua q̄ discreta: q̄ dupliciter
pōt aliq̄ vrina dici multa: aut pauca: siue cōtinua: siue
discrete. Primo mō absolute: scđo in respectu absolu-
te de quantitate alicuius vrine asserimus paucam: aut
multā fore continue vel discrete: que foret talis in re-
spectu corporis sani. Et q̄ sic cōparare ad corp⁹ sa-
num: dicit tamen modus absolutus: q̄ corpori absolu-
te sano. i. simpliciter sano refertur. In relatione vō seu
scđo modo aliqua vrina tāta: vel tanta dicitur. hoc est
multa vel pauca in comparatione eorū: que comedun-
tur et bibuntur: et hoc intelligi debet tā quo ad quantitatē
q̄ etiā quo ad qualitatem ipsorū assumptorū. i. q̄ propor-
tionabiliter quantitas vrine quantitati et qualitati cibi et
potus correspondeat: puta mellones: et eorū semina ac
diuretica omnia: et maxime aspagi vrinā adaugent sui
qualitate: et sic suo modo dicendus de frequentia et ra-
ritate mictus in quantitate discreta. sicut dictum est de
paucitate et multitudine. ¶ Dicamus igitur de quanti-
tate continua: cuius differentie sunt multa et pauca: q̄
vrina pauca in quantitate continua: et absolute pauca:
idest in comparatione ad corpus sanum virtutis debi-
litatem significat tam attractiue renum q̄ expulsiue
aliorum membrorum. Nam foris existente attractiua
membrorum vrinālium multam sugunt aquosita-
tes: quam non sugunt virtute existente debili. Simili-
ter foris existente expulsiua epatis taliorum membro-
rum: multos humorū quantitatē trāsmittunt expurgā-
do se simul cum aquositate vrināli. ergo vtrāq̄ virtute
debili existente quantitas vrine pauca pronenit. q̄ ipsū
significat. i. virtutē vtrāq̄ debilem. ¶ Urina pauca in
quantitate continua in comparatione quantitatē et qua-
litatis assumptorū significat alterū quatuor: aut mul-
tam resolutionem: aut ventris fluxum: aut sudorem in-
mūm: vel futurā hydropisim: que omnia sic probantur.
Aquositas enim: que ex quantitate cibi: aut quantitate ei⁹:
seu virtute cuiuscūq̄ alterius intus assumpti generat⁹
certū est per vias vrine non trāsmitti: ex quo eius quanti-
tas minor sit q̄ que ex illis assumptis generatur: cū sit
dicta pauca comparatione assumptorum: ergo necessa-
rio sequit⁹: q̄ aut per alias vias trāsmittitur: aut in cor-
pore retinetur. Si per alias trāsmittitur: aut sensibili-
ter: aut insensibiliter. Si sensibiliter: aut per sudorem:
aut per egestionē iuxta sententiā affo. Urina multa
noctua micta modicū secessus significat: et ecōtra: et sic
significat: aut fluxus ventris: aut sudoris. Si insensibi-
liter trāsmittit⁹: sic resolutionē significat. Alteri⁹ vō. si
in corpore retinetur: ita q̄ nec sensibiliter: nec insensi-
biliter resoluatur: aut expellatur. sic i aliquo membro
colligitur et seruatur: et sic est causa hydropisim: siue hoc
fiat sui qualitate impediēte digestionē epatis: vel q̄
retenta redeat per mesentericas: et intradat in concauita-
te inter siphac et mirach. ¶ Multa quantitas vrine tam
absolute q̄ comparatione assumptorū significat corpo-
ris liquefactionem: aut euacuationem superfluitatū:
in corpore liquefactarum. Qd̄ sic probat⁹. Maior quan-
titas vrine q̄ exigit nā sanis: aut q̄ quantitas assumpto-
rum fieri et generari non potest: nisi quia humores li-
quantur: et tunc non expelluntur vi nature expellentis
materias humorales ad vias vrine: sicut in crisi bus con-
tingit: aut expelluntur postq̄ liquati sunt vel motu cor-
poris: aut animi: aut calore febrili virtute retētia exi-
stente debili per viam aggrauationis: et sic extant cum
vrina: et sic significant liquationem. Si primo modo
significat euacuationē: et hoc innuebat Aulscen. capi⁹

De

de quantitate vrine dicens. Et nos differentias earū co-
gnosce possumus fm virtutis dispositionem.

¶ Multitudo vrine i acutis febrib⁹: aut febris solutio-
nes significat: aut conuersionem in ethicam: aut spasmus
ex inanitione. Probatur: quoniam aut talis abundan-
tia est cum alluuatione: et sic a fortitudine virtutis ex-
pellentis: et sic significat solutionē febris: aut sit vehe-
mentia caloris: et cum debilitate virtutis: et sic perseue-
rante tali causa multum exsiccat corpus. quare indu-
cet ipsum in ethicam: aut spasmus de inanitione vel
vtrūq̄. ¶ Urina ergo in quantitate proportionata sani-
tati: et nature: et quantitati assumptorum sanitati signi-
ficat. Probatur per supradicta.

¶ Differentiarū quantitatē discrete significatio certa ha-
beri non potest nisi presupponatur prius discretum eē
ex diuisione continui. ergo presupponitur certa quanti-
tas continua ipsi discrete quantitati per separationes
notande. Ex quo sequitur: q̄ significationes adinuices
debent distingui: computanda ergo est tota summa vrine:
que in die mingitur: siue multis: aut paucis minga-
tur vicibus: eius summe iudicia ferre oportet fm re-
gulas suprapositas. Deinde observandum in paucis:
aut multis vicibus mingatur et super huiusmodi dif-
ferentis iudicatur. ¶ Dicitur igitur. q̄ vrina frequē-
ter micta demptis iudicijs quantitatē continue signi-
ficat virtutis contentiue debilitatem: aut vrine acui-
tatem: vel vesice lēSIONES. Probatur. Nam virtute re-
tentiua existente forti: et non stimulat a qualitate vrine:
vel ab egritudine vesice referuat vrinā ad debitas
vices: debito tempore: et spatio proportionatas expellē-
da: ergo si frequentius debito expellatur: ab altero isto-
rum prouenit: ergo alterum ipsorum significat. Distin-
ctua vero q̄ significat inter ista facile haberi possunt.
¶ Urina citius micta: quā exigit natura hominis sa-
ni: aut qualitas assumptorum virtutis retentiue signi-
tudinem significat: aut vesice insensibilitatem: aut men-
tis alienationem et diuersionē. Probatur. Illud quod
facit retinere vrinam preter debitum est id: quod signi-
ficatur per verum mictum: cuius rarus mictus non pro-
ueniat nisi ex tali retentione. Sed membri insensibi-
litas: vel mentis diuersio facit huiusmodi. ergo ipse ra-
rus mictus significat alterum istorū. pñtia nota: et ma-
ior: et minor probatur. Quoniam virtute nō sentiente ob-
iectum contrarium vel aggrauans retinet vrinam pre-
ter debitum: et rarius excitatur ad eius expulsionem:
sed virtute membri obfusa: aut virtute sensitiua inter-
rior: diuersa non sentitur obiectum contrarium vel ag-
grauans. ergo membri insensibilitas et mentis diuer-
sio est cā rari mictus.

¶ De significationibus modi mingendi et differentia-
rum eius. VII.

Añciamus tunc significationes
ad mō mingendi sum-
ptas cum magnam habeant cum signifi-
cationibus sumptis a quantitate discreta con-
uenientiam. Dicamus igitur pro bonitate
doctrine hoc in loco de ipsis. ¶ Urina: que facili-
ter impetuosa: sine labore mingitur sanitatem postēdit.
Illa enim vrina ostendit sanitatem quantum est me-
rito modi mingendi: que seruat conditiones sani. sed
talis est huiusmodi. ergo et. emittit enim sanus cum
facilitate: et impetu: et sine aliquo labore teporibus con-
gruis. ¶ Urina guttatim micta cum tristi sensatione
ardorem vrine potendit: et per sequens stranguariam
vel dysurias: probatur sic. Talis enī sensatio tristis:
aut prouenit

Urina multa
in febribus
acutis.

Urina in qua
tate ppono-
nata.

Urina frequē-
ter micta.

Urina
in m

Urina
in m
fili
in
colo:

Urina
et fili
ne in

Urina
care

Urina facili-
ter micta.

aut prouenit ex vrine acuitate: et multa sensibilitate vesice: aut lesione in vesica quemadmodum in excoziatione vesice contingit vel vlcere: sed quocumque horum modorum facit: ardorem significat. ergo. ¶ Eadem vrina in acutis egritudinibus inuoluntarie micta non precedentibus signis digestionis desipientiam significat: et metis corruptione. Probatur sic. talis. n. vrina non puenit nisi quia materia redit ad superiora: hoc est ad cerebrum et nervos. ob cuius pntiam nervi lesi sunt simul cum cerebro. et ideo virtus sensitiua vesice sopita est et lesa. ideo vrina non sentit in vesica: sed hoc fieri non potest sine corruptione operationum sensus interioris: cum sit lesum organum eius etc. ¶ Talis vrina apparet in febribus non multum acutis et precedentibus signis digestionis fluxum sanguinis narium futurum pnuuntiat. phatur sic. Inuoluntaria emissio vrine arguit nocumetur musculorum: seruitium virtuti retentive. g. significat nocumetur cerebri et partium superiorum. vt deum est q. tale nocumetur sit cum signis digestionis: vt supponit. g. fiet expulsiue partes ubi sit stimulatio. Sed stimulatio fit in partibus superioribus: inter ipsas nulla comodior est via ad expellendum quam nares. g. fiet per exitum sanguinis narium. Si cuius aut fieret: si virtus non mitteret: et signa digestionis non apparuissent: quasi desipientias significaret. vt supra deum est. talis. n. vrina guttatum micta vt plurimum est alba. ¶ Urina que debilitate mingit: et longo spatio sine impetu carens cum tristi sensatio: et maxime si diu referuari non valet: virtutis expulsiue debilitate significat: et vesice relaxatione: et maxime collicio. ¶ Pro tanto: quod si virtus retentiva esset fortis expelleret cum impetu et subito: et si membrum non foret relaxatum referuaret ad ipsam congruam: et nulla est in vrina mala qualitas: nec in membro altera lesio: cum nulla sit tristi sensatio. g. solum a debili virtute et vesice relaxatione puenit. g. solum ipsum cum tali relaxatione significat. ¶ Urina guttata micta absque dolore: et acuta egritudine vrine grossitatem si significat: aut opilatione tolli vesice lapide: vel callositate: vel mucilaginositate factas per salsas: ac etiam signa discernentia.

De significatione differentiarum odorum vrine.

Capitulum.

VIII.

Empus est: vt ad significationes differentiarum odorum vrine deueniamus. ¶ Ubi prius intelligendum est non fore inconueniens aliquando ptingere vrinam infirmam esse similem vrini sani in odore. Et hoc in tribus casibus: aut. scilicet. cum egritudo est imialis: aut si est malis: manifestat ad alias vias quam ad vias vrine: siue illud pueniat ex opilatione viarum vrine: siue quod non repit ex se in expellendo per alias vias: aut si colericus a natura reprimine pmutatio pmutet ad frigidum. Deinde intrinsece a calore pternali supercaleat: vt quantum aurea fuerit sua naturali complexionem: certum est quod vrina erit eiusdem odoris: sicut prius fuerat: sed prius fuerat sanus et nunc infirmus. g. vrina infirmi est similis sano in odore: potest hoc dici de colore suo modo. ¶ Intelligendum est etiam non fore inconueniens et contra. vt vrina sani fiat similis vrine infirmorum. sicut contingit in his: que sparagos comedunt: in quibus vrina efficitur fetida multum: et tamen nulla est ibi egritudo. ¶ Urina odore carens. humorum cruditate significat: et complexionis frigiditate. Probatur. Odor est quicquid est in fumali euaporatio fundata. vt deum est supra de diffinitionibus: aut saltem non fit sine tali fumali euaporatio. ubi ergo nullus est odor: nulla est fumalis euaporatio: ibi summa frigiditas: cum ena-

poratio fumalis a calido fiat. ergo vrina carens odore cruditatem innuit. ¶ Eadem vrina si in acutis egritudinibus: et maxime febribus appareat: mortem significat: capnisi ad alias vias pmutatio facta fuerit et a deductio. talis enim febris acuta vt plurimum est ex materia calida. ergo merito febribus et merito materie cum debet fieri illa effusio. Si illa non fit aliunde: continere non potest nisi propter mortificationem caloris naturalis per vias resolutionis ac suffocationis: et quocumque modo calor naturalis sit consumptus: mortem denuntiat. ergo. ¶ Urina fetida cum signis digestionis vel maturationis scabiem significat vel vlceram in viis vrine: quorum distinctionis cognitio habetur per squamas in sanem. squame enim scabiem significant: sanies vero vlceram. Probatur ergo utraque pars propositionis: et primo prima. signa enim digestionis arguunt humorum bonam decoctionem: et aliorum membrorum sanationem demptis vesica et renibus. ergo ex ipsis humoribus: aut aliorum membrorum qualitatibus nullus fetor in vrina causatur. relinquitur vt solum causetur ex aliquo nocumetur in viis vrine: sed hoc nocumetur causans fetorem non potest esse aliud quam scabies: aut vlceram: quia reliqua nocumetur non causaret fetorem. ergo. ¶ Eadem sine signis digestionis significat: aut apostema in viis vrine: aut nigredinem in alijs membris dispersam. hec ex superioribus deducuntur facile. ¶ Urina fetida in febribus acutis cum sanitate viarum vrine periculum minatur. quod enim prouenit nisi ex mala putredine: periculum affert. Sed talis fetor est huiusmodi. ergo. ubi enim est magna putredine: de difficili digeritur: et cum tempore: sed morbus est brevis: cum sit acutus non prebens indutias. ergo etc. ¶ Urina acris odoris significat putrefactionem humorum frigidorum. Probatur. Odor acetosus in vrina non fit nisi ex presentia humoris acetosi effusio: sed humor acetosus est frigidus. ergo humorem frigidum significat: sed quod sit putridus. probatur ex eo: quia effusio ab eo euaporatio illa fetida: et iste est odor: qui maxime apparet in febribus flegmaticis. ¶ Eadem in acutis egritudinibus mortem significat. probatur ex eo: quod in talibus non prouenit acetosus mentio: cum sit calida: nec merito caloris febrilis. ergo solus prouenit ex extractione caloris naturalis: et dominio pternaturalis: sed hec mortem significat. ergo. ¶ Urina fetens dulcis odoris dominium sanguinis significat non putrefacti. probatur: quoniam talis odor non fit nisi per admixtionem rei dulcis: sed in corpore nihil est dulcius sanguine. ergo. ¶ Urina fetida cum amaritudine colere dominium significat: probatur vt altera. ¶ Urina fetida magis acris in sanis melancolie dominium significat. ¶ Item vt supra hoc addit: quod dicitur magis fetida. est enim magis fetida propter adustionem: sed per magis fetidam intelligimus quasi habentem odorem magis extraneum. i. magis acutum in fetore: quoniam absolute sanguinee vrine sunt magis fetentes: sed fetor ille non sit ita horrendus iuxta mentem. Hal. s. terra pentice. ¶ Urina fetida perseverans in sanis: aut futuram febrem significat: aut nature expulsiue et expugnationem: quod almentatione succedente dignoscitur. probatur utrumque. fetor enim non absoluitur a putredine. ergo significat presentem materiam putridam: que si non expellatur febris erit putrida. ergo. ¶ Si ab vrina fetida in acutis egritudinibus fetor subito remoueatur sine crisi laudabili moris significat. probatur: quoniam fetor cum fiat a putredine non sepat ab vrina

Urina fetida

Urina acris odoris.

Urina fetida

Canon

Urina infirma in tribus casibus potest esse simile vrini sani in odore et colore.

Urina fana quod et nullo fit vrini infirmi.

Urina odore carens.

nisi sepeatur putredo ab yrina. Sed non pōt putredo se parari ab yrina nisi putredo expellat ē: aut a yrio yri ne diuertat. S; extra nō pōt p casum. g intra retine tur: nō nisi pp virtutis debilitatē: r ipsa nō cessat si malarē: g virtus succumbet: r p pns mors sequetur. Secus autē foret: si expelleretur extra: vt iuuamētuz alieuatio sequeretur: seu nō significaret virtutes pua/ luisse: r per consequens salutis signum fore.

De significatiōibus dñtiaz saporis. Cap. VII.

Dret pns: vt de signatiōe dñtiaz sa/ poris agerem. S; qm talis spe/ culatio: r in se pulcherrima sit bñsqz pluri/ mas cōsiderationes notabiles ad multas/ medicinales mās plurimuz deseruiētes: r/ inter alias maxime deseruit cognitiōi ba/

bēde de complexionato: r in hac pñti mā ēt ad plenas/ yrine cognitiōne iuuamentuz pñter: tñ q in practicā r/ expñtiaz ducēda nō est: qñ ad hāc spectat tractatio/ nē: idco ad locuz referemus conuēniētiōrē: vbi plene/ r exquiste mā ista tractabit. Dic ēt satis sit suas dñ/ tias enumerasse: quādamodū supra egim. Poterit. n. quīsqz de se facile p eas indicare de significatiōibus il/ laruz dñtiaz: odoris: qñ eedē fere sunt differētiē r si/ gnificationes: aut parum admoduz differētes fm me/ dici cōsiderationē.

De significatiōib⁹ dñtiaz coloris. Cap. VIII.

Iam ad significatiōes colorz accedē/ dum est. Intelligēdū tñ pus/ nō fore nostre intētiōis fm illā triplicē assi/ gnationē multiplicatis coloruz: significa/ tiōes dñtiaz colorz ostēdere. Qm nugato/ rium foret r inutile: cū satis sit numex intelligere co/ loz: r rōnē multiplicationis ipsoz: ac modū ēt concor/ die in diuersitate assignādi varios colores: put in par/ titione coloruz supra fuit clare ostēsum. Nunc autē sat/ erit omñū colorz: qui ex 3ª illa partitione colliguntur/ significatiōes ostēdere: cum in ea omnes colorz dñ/ tie: q in alijs notantē apparent. Nec sit colorz: de quo ibi/ rō nō bēat: r sic reliqui modi assignandi colores in ea/ inclusi implicite q extāt: ideo sine repetitione aliaruz/ 3ª assignationis ordines sequemur. Si tñ prius ad me/ moriā reuocauerimus: que ylr de significatiōib⁹ oñz/ supra diximus: r particulariter de colorib⁹: quoz si/ gnificatiōe sup tria fieri asseruimus quēdamodū a tri/ b⁹ cāri: r depēdere in yrina dñtiaz. qñtate digestiōis/ abundātia humoz: r qñtate cōplexiōali. Et qñq: qñli/ bet hoz trium p ipsum colorē significari valeat: prin/ cipalius tamē complexionalis qñtate. scōdo vō humoz/ copia qui in corpore dominātur: r 3ª qualitas digestiō/ nis representat fm q primo colores in yrina depēdēt/ ab actione qualitātū complexionalū: in ipsa aquosita/ te yrinall. Et scōdo causantur a cōmixtione humoz tin/ genium: seu ab humozibus aquositati cōmixtis: r id si/ gnificat scōdo loco sup humozes: r 3^a minus principalr/ cāntur a digestiōne. r ideo ipsi minus principalr signifi/ cant sup qualitate digestiōis. Substātia vō r si eadē/ tria significare bēat: que r color: principalis tamē si/ gnificat humoz naturā r dominū: cum ipsa substātia/ yrine ab humoz natura: corū dēq substantia imedia/ te r principaliter generet. Secundario vō significat su/ per qualitatē digestiōis tāq id: a quo scōdo loco causa/ tur. B est a digestiōne. Ultimo vō r minus principalr/ signat sup qñtates pñtonales tanq eas: a qb min⁹ pñ/ cipalr depēdet. Hypostasis vō principalr significat sup/ digestiōne: scōdo sup humoz abundantiā: r qualitates.

Quid princ/
palr signifi/
cet colō r qd
sba vrie r qd
hypostasis.

tertio sup qualitates complexionales mēbroz: quēad/ moduz suo loco dicemus: r serua hoc: quoniā ad iudi/ cia yrinarum certificāda plurimuz valēt. Erat autē/ 3ª pñtonis assignatio talis colorz: quidā simplex. alter/ vō compositus. De simplici igit agēdus prius cum vt/ plurimū compositoz cognitio ex simpliciū cognitioē/ depēdeat: qñ sicut res se bz ad esse: ita se bz ad cogno/ sci. Sūt autē compositi ex simplicibus vt plurimū cau/ sati. colores vō simplices bac ratione partiebant. Nā/ omnis color: vel extremus est: vt medius: r vterqz sub/ diuidebatur: quoniā aut est vere medius aut medius/ p appropinquationes. Et similr extremus: aut est vere/ extremus: aut extremus p appropinquationē ad ipm/ vere extremū: r vltiores assignationes: que iterū se/ quunt supra satis explicuimus. Ad significatiōes/ igit occurrentes dicamus in pñtis gnāl: q color: g est/ vere medius: vere est significatoz sanitatis r tempera/ mēti in qñtatiōibus humozibus: r digestiōe: extremus/ vō egritudinis r distēperamenti in eisdē fm ipsius ex/ tremi nām. Nam color albus: qui vere est vnus extre/ morum egritudines frigiditas: ac frigiditatē cōplexiō/ nalē: r frigiditas humiditates: r digestiōis ablationes/ significat. Niger vō qui est alterū extremum egritudi/ nes adustionis: intēsiōis caloz: r humozes acutos: r/ adustos: r corruptā digestiōne significat. Itē etiam/ r egritudines mortificatiōis ipse color niger significa/ re pōt vbi p viā congelationis fiat. Colores autē q sunt/ tales p appropinquationē: siue medij siue extremi in si/ gnificatione coincidunt: cum bis: gbus appropinquāt/ fm magis r minus. vñ qui appropinquāt albedini cū/ ipso colore albo in significando cōcurrunt: r qui nigre/ dini cū nigro: r qui medio cū ipso medio colore coinci/ dunt: magis tñ aut minus fm maiores: aut minores/ appropinquationē. vt dñ ēt. Spālius tamē de se/ cōdo dicimus: q color alb⁹: r oēs qui ad ipsum appro/ pinquant: g p illam tertiā rationē diuisionis colorz: bi sunt. cristallīn⁹: mūcillaginosis. vncuosus. albugi/ nosus. lacteus. glaucus. karopos. Dēs igitur bi colores/ digōnis debilitatē significat: r humoz crudoz abun/ dantiā r frigiditatis dominū: r maxime in membris/ nālibus. Probatur hoc pro tāto: quoniā tales colores/ aliunde cāri nequeunt: nisi fuerit opulatio: vel ad alias/ vias diuersio: aut multe aque potatio: vt quodcūqz ex/ rebus nō nālīb⁹ copoz indebite occurrēs potēs in yri/ na illuz colorē efficere. Et nota bñ: q hoc qd nunc/ dico de coloribus albis: ita r in alijs suo mō intelligēdū/ sit: hoc est: q nulla res occurrat copoz potēs asr imu/ tare yrinā: vt supra in pñtiōib⁹ obseruādis in iudicijs/ yrine clare fuit expñsum. Et ex his pz: yrinā fore al/ bam. r tñ pñtonē calidā r humozes calidos in corpore/ dñari: r eōtra yrinā rubēā: r pñtonē frigidā: r humo/ res frigidos. sicut pz in colica. Pz ēt idē vbi flegma in/ vyo yrine putrefieret: q yrina pp putredinē tingeret: tñ humozes eēt frigidi. Urina alba cristallina fri/ giditatis dñum r digōnis debilitatē ab eodē frigidita/ te proueniētē significat. Ratio huius est: qñ vbi sum/ ma trāspāretia: ibi summa indigestiō: r nullius humo/ ris cōmixtiō: cū digestiō: r humoz cōmixtiō bñt pulsa/ tem impedire p partū terrestriū cōmixtiōne cūz oya/ pbano. sz in tali albedine cristallina r hmōi trāspāren/ tia: cū iō cristallina dicat. g rē. Urina alba mūcilla/ ginosa flegmatis crudi mīxtiōne significat. pz quia ex/ admixtione talis flegmatis cātur talis yrina. ergo rē. Urina alba vncuosa seu margaritalis flegmatis li/ quefactiones fieri significat eadem ratione que supra.

Et singulis

Canon quid
color: medius
albus r niger
significat.

Urina alba:
ad ipsam ppo
pinqua quid
significat.

Urina alba
cristallina.

Urina sanguinea. C Sanguis urina alterum trium significat sanie: aut mās flegmatica crudā urine admixta: aut lapidē. Rō bñus est ex eo: qd ad hoc vt sit talis: fieri nō pōt nisi p admixtionē alicuius corporis. Illud autē est: vī sanies: aut mā flātica: talis at est māter q lapis gnātur. § 2c.

Urina lactea. C Signa autē distincta iter ista hec sunt: qm sanies residet in fundo: et fetore facit. mā autē flegmatica residet in fundo: et fetores nō facit. In calculosa vō alique pres lapidis in fundo appent. Aduerte tñ: qd aliqui posset sanies ēt fore mixta cum tota suba urine: et maxime quādo sanies pueniret a toto vel a mēbris multū longinquis: qz tunc misceat: qd nō fit: cū venit a renib⁹ vel vesica. C Urina lactea: que vere similis lacti significat mortē: aut pñsim cū significet nālīs calorīs extinctionē. Aduerte tñ: qd urina lactea similis lacti: seu pñ sane pōt puenire ex debilitate digestiue epīs: sicut aliquādo in decrepitis vidi propter debilitatem calorīs nālīs signūz māifestū: qd confortato cpe de lactea subtilior ac colorata magis efficitur. C Plumbea calorīs mortificationis pñcipū significat ex frigiditate proueniens: aut veneni potu. Probat: qm in quātū est merito albedinis: calorīs defectio denotat. Quātū vero merito fuscedinis: qd pñlū beitate expñim: nō solū debilitas: vep ēt et extinctio ac mortificatio signat. C Sequit etia vt urine albedinē ad alios dispōnes referamus: sicut supra de suba et dyapbanitate: ac etiā de reliquis egimus: vt tādē oēs eius significationes explicemus. C Dicamus igit: qd urina alba in acutis febrib⁹: aut lactea post eius tincturā appens significat prez colericā ad alia loca diuertisse qd per vias urine: et sic aut ad intestina deferret: vbi fluxū faciet ad caput: et frenesim cābit: aut ad aliqod aliud membrū: et ibi apostema cābit: et per pñs alterū istoz necessario talis urina significabit. Nā acuta egritudo et maxime febris non nisi ab humoribus calidis: aut saltem a forti caliditate dependet: ergo quātū est merito presentis ipsius urina deberet tingi: et tñ non tingit. ergo mā illa calida alio tendit longe a vīs urine. C Urina alba in febribus continuata absq fluxu frenesi: vel quotis alio apostemate permutationē in qñtā significat: colligi aut pōt ex supra assignata rōne. C Itē pbari pōt: qm talis pmutatio nō fit nisi per mēi subtilis resolutionē et mēi grosse et melācolice multiplicationē: et maxime si fuerit in suba subtilis. C Urina alba in ycteritia apprens calorīs epīs debilitat: ac etiā virtutis expulsiue eiusdem significat: et per pñs hydropisim minatur. pñ: qm colerica mā: que ycteritiaz cāt in epate retineri contingit. C Urina alba in sanitate perseverans digestionis puationē significat: et maxime si alie differēte coniungātur. Probat: qm calor est debilis. C Urina alba in sanitate pñerāsim lta et lumiosa: et cū sedimine grosso fridos viscosos et flegmatis būores in corpe multiplicari significat. C Urina alba in sanitate pñerās subtilis: clara: humores melācolicos in corpe multiplicari pñendit. Has oēs pñositiones ex supradictis facile quisq ex se pbare poterit: ideo pretereo earum pñationem. C Urina alba multa et fusca colere occultationē significat. C Urina alba in principio febriz: que postea nigrescit: sicut in continua humoris expulsiōne per vias urine signat. C Urina lactea similis sero: de quo butiz est extra tum mortis significat: aut pñsim. pñ ex eo: qd calorīs extinctionē signat. C Omnes colores qui accedunt ad mediū a latere albedinis post eos: qui nominati sunt: ac ēt qui accedunt ad eundē mediū a latere rubedinis: calorīs actionē: et

digōnis forūificationē: et calidoz humorū pñiaz significat: diuerso tamē mō ab eis sumit significationē: qm oēs qui sunt post citrinū signant caliditatē magis ex presse: ex quo vestigiū eius in eis magis et clari⁹ appet. Et sic citrin⁹ et palearis vt sic ppariōe alioz nō signant caliditatē: et cōpatione alioz bene significēt illaz: et iō cōiter dñ: qd palearis signat frigiditatē: et citrinus tepamentū ad hunc intellectū: qz in paleari nō est vestigiū domini calorīs supra frigiditatē: sicut appet i citrino. Et ideo citrinū dñ significare caliditatē: et hā pmo de crisi cap. 13. dicat colorē optimū fore citrinū cōmixtū cū rubedine: et ideo in cōmē. 21. pñolicoz: et Theophrastus. Optim⁹ color urine est citrinus: et ēt signū optime sanitatis. Et B ideo: qm vult urina sani declinari ex citrino ad rubedine magis qd ad paleare. et hoc māifeste appet in verbis eius dicēis: qd declinat ad citrinū tinctū et rubet claz. C Sz tñ qd ita sit: nō tñ corripdet sumit iudiciū absolute de intētiōe maioris caliditatis: qz vltimus gradus citrinitatis. f. rubē maiorē significat calorē qd alij duo gradus citrinitatis ipm imediate pcedētes: qm sicut colores rubedinis minorē significat caliditatē: vt est declaratū: qd colores citrinitatis sup flauū: et ēt qd color rubē clarus. vt Hal. placuit pmo de crisi eodē caplo. 13. et sic medi⁹ iter colorē nālē sanguis et nālē colorē colere. Quare vñ inuere: qd talis color intēsiore signat caliditatē qd color rubē absolute: et remissiore qd color purus coleric⁹: et in itit buic rōn: qm ille fit p admixtionē pñi sanguis. iste aut per admixtionē pñi colere et sanguis sua mixtiōe rubetū efficit et claz. colera vō citrinū. C Itelligēdū pñerea: qd l3 oēs colores citrinitati affines tepamentū et mediocritatē significant: nō tñ lemp essentialē et intrinsecas mediocritatē pōtēdunt: sed aliqui extrinsecas et accidentales: qm nō solū a tepurato calore nālī pducunt hi colores: sz et a calore aucto ieiunioz et abstinentia: nec nō a motu forti corporis et animi. similiter et a dolore. Quare semper ante iudiciū certitudinē faciendā examinandum: an laborauerunt labore animi vel corporis: ieiunauerunt: aut dolores passus fuerit: et postmodum indicandum. C Urina igitur palearis in colore pñcipiū actionis calorīs significat et diminutam digestionem. C Citrina flaua aliquantulum magis aucta digestiōnem. C Urina citrina intense citrinitatis: et citrina citrangularis quasi perfectam denotat et completas calorīs naturalis actionem et digestionem. C Urina aurea vere temperamentus digestionis et humorū equalitatem: et complexionis temperamentum quātū est merito coloris significat: omnes be pñositiones ex supradictis apparet. C Urina zaffarano similis in colore: colere rubee dominiū significat. C Urina ignea seu zaffarano igneo similis colere: incendium et acutā febrem significat: et maxime si substantia sit subtilis. C Urina citrina in pñcipio egritudinis: si intendēdo procedat vsq ad igneitaris terminū: signū est calorē febris continuo: et incessanter augeri: et in hoc stat terminus citrinitatis. C Colores vero: qui citrino sunt propinqui ex alio latere: et ab eo recedendo procedunt versus nigris: sunt colores rubei: qui omnes secundū gradus suos quātū est ex se dominiū significat sanguinis in toto corpore ex pñtis his casibus. f. debilitate epatis: hydropis et ruptura veneris: in dilatatione colatoz: in quibus rubea urina apparere potest stante paucitate sanguinis in toto. Arguatur enīz sic. Colores sunt vel admixtio ne humorū: vel dominiū caliditatis: aut fortitudine

Urina palea
ria.

Colores ru
bei qd signi
ficant.

digestionis: sed color rubens vt sic non sit dominio caliditatis. vt supra probatum est: nec ex forti digestionē. ergo rubei humoris mixtum. hic autem non est nisi sanguinis. ergo sanguinis abundantiam significat quantum est ex se. vt dixi. ¶ Urina tamen rubea q̄ si sanguinea securior est q̄ rubea colerica: quoniam maius significat incendium. vt supra probatum est. ¶ Particulariter vō per singulos gradus rubedinis discurre do dicamus: q̄ vrina rubea quasi sanguis sine apertura vene in acutis egritudinibus repletionē superflua & maxime sanguis significat. ¶ Urina rubea p̄dicta in eodem casu si puritatem mingendo emittit: & cum multo odore raptum seu cursum malorum humorum malignorum ad loca suffocantia significat: & maxime si sit subtilis. ¶ Probat p̄ t̄m̄: q̄ cum subtilis sit indigestione significat: & per p̄ns nō pōt ex nālī crisi fieri nisi ex vi symptomatis: quo recurrunt illi mali humores ab extrinsecis ad intrinseca mēbra: quia sunt vene. Dixi autē nō tantum non posse fieri ex nālī crisi: qm̄ vbi esset multa & grossa: & in die critica cū p̄fessione signorum digōnis si gnus esset terminacionis egritudinis: sicut patere pōt intelligenti. ¶ Urina p̄dicta: & in p̄dicto casu enas si mingat multa & grossa in principio: & postea subito attenuat: nūq̄ sit bona crisis: crisis signat imperfectiōes: & per p̄ns recidiam p̄s satis. vt supra notata ratione. ¶ Urina rubea facta & ceteris: parue tñ rubedis: & ceteris tñ in sua dispoñe manēre debilitatē significat calores epatis & eius suffocationē. & per p̄ns hydropisminat. ¶ Urina rubea valde in corporib⁹ sanis possibile est ea significare longum ieiunium p̄cessisse & maxime in corpore calido: cū multū ex fame calor acuat: & per p̄ns vrina inflamat. ¶ Urina rubea i egritudinibus renū hoc est cū grauedine eorū: apostema calidus in renibus signat. ¶ Urina rubea in capitis dolorib⁹ desipientia signat: qm̄ p̄mixtionē humorū & spirituum portedit. ¶ Urina rubea in acutis rubescere incipiens: & sic permanēs & nō facies epas: apostema renū difficultas nāe signat seu malignū. ¶ De eadē sit p̄dictis fuerit turbida signat. idē tñ epas debilitatē. ¶ Quē iā dicta sunt de signatiōibus dictorum colorū ruborum p̄t ex dictis probata vident: p̄t p̄bri p̄nt ex eo q̄ ois calor. vt sepius dēxi est ex vrina fit: aut p̄ viā digestionis: aut q̄litate p̄marū: aut mixtionis humorū. Quātū autē ad digōnē certū est rubeū colorē a digōne impedita per nimia caliditatem p̄uenire. ¶ Quantum vō ad actionē qualitatum p̄maz nulli dubium oēs colores rubei a caliditate depēdere: & inter eos rubens obscurus a sanguinis ebullitione fit: & rubens puluerulent⁹ a sanguinis putredine: p̄pterea q̄ p̄tes inclinante miscetur cū vrina. ¶ Quātū vō ad mixtionē certū est coleras misceri: aut sanguinē. si vō colera miscet: sic efficitur rubens igneus: q̄ maiore signat caliditate q̄ ceteri rubei. vt supra diximus: cū fiat mixtionē colere: qm̄ humor est ceteris calidior. Si vero sanguis miscet: cū sanguis sit duplex. arterialis. s. & venalis. sic rubens absolute fit p̄ mixtionē sanguinis venalis. rubens vō rōseus per mixtionē sanguinis arterialis.

¶ De oīs coloribus virides frigiditatem extremā signant cū ab ea depēdeat. & maxime si sint cū suba subtili. Si vō fuerit cū suba grossa: nō signat: vlt̄ frigiditatem. Qm̄ eruginosus & porralis aduersionē plurimā signat: & viridis porralis nō tā vehemens signat aduersionē: sicut eruginosus. Et breuiter oēs mali sunt: & maxime si sine hypostasi appareat: nec opus est de coloribus viridibus plura in spālī describere: cū bec satis sufficere videan

tur. ¶ Pro gnālī & spālī notitia. si tñ addamus hunc colorem: nōnūq̄ venenī potatidē significare. Ceterū si cū hypostasi hāt nature vero victoriam supra materiam tādē portendant.

¶ Colores nigri omnes incendium grande significant: aut mortificationē magnā coloris inani: aut postuiaz congelationē eiusdē. Significat ēt & mixtionē colere aduste: aut melancolicē aduste. & per p̄ns alterius liquoris diuini in corpore: vel & significat futurā: aut p̄ntem crīsim fm̄ q̄ spālīus de singulis patebit: l3 p̄bri possunt ex dictis supra de significationibus in cōi: qm̄ b̄mōi colores: aut ab actiōe qualitatum dependent: aut mixtionē humorū nigroꝝ: aut nature expurgatiōe post digestionē: & per p̄ns alterū horū: aut duo: aut simul oīa tria tales vrine signant. ¶ Urina nigra p̄cedens fm̄ viā croci coloris: sicut in ycteritia spīritudines colere signat: aut p̄ncipiū aduersionis eius tādē ycteritiā portendit. ¶ Urina nigra ex fulco. p̄cedens colere nigre diuini signat. ¶ Urina nigra ex viriditate: aut indico. p̄cedēs nigra colera & adusta in corpore signat. ¶ Urina nigra: quā p̄cessit viriditas: aut liuida cū pauco sedimine diuini signat frigiditatis postuiaz. & nām succubere: & maxime si fuerit odore carens. ¶ Urina nigra quā antecedit rubea: aut citrina cū virtutis dissolutiōe mortificationē signat caloris inani: & frigiditatem putuiaz. ¶ Urina nigra in p̄ncipio febriū si nō sint signa bone crisis signat morbus superare nām: & mām maligne: & caloris nālīs defectionem. ¶ Urina nigra vel rubea obscura in acutis febribus. si tenuis mingitur paulatim: & in longo tempore: & odor eius acutus: & citra tempora crisis p̄uenit: euaporationē mae ad caput significat. & p̄ p̄ns oīnos: aut sonitū in auribus & desipientia in sensu signat: aut crīsim per fluxū nariū futurā. ¶ Urina nigra in fine egritudinū melancolicorū: quā p̄cessit vrina grossa & aquosa: quā sequit̄ allectuatio & maxime. si ei⁹ q̄ritas multa fuerit: aut in die crisis: oīminiū nāe crīsim faciēs signat: & illaz egritudinum terminationes: cuiusmodi sunt q̄trana: dolor dorsū: dolor matricis spleneticā egritudinis: que sequunt̄ retentiones emorroydaz & menstruoꝝ. ¶ Urina nigra in acutis febribus: que nō est in aliquo dictorum calidum: & signa critica nō p̄cesserunt: & maxime si sit pauca & grossa: diuini signat penitus aduersionis: & mām morbi naturā superare: & humidi radicalis cōsumptionē. ¶ Urina nigra: aut rubea obscura q̄ntq̄ vini nigri multas portationē signat: & maxime diu potat cū relaxationē viarū vrine: qm̄ vrina in ea nihil operata est. ideo colores ei nullū abstulit. ¶ Urina nigra q̄ntq̄ ēt calores in renibus signat: aut humorē grossū in eis dē p̄tētū. ¶ Urina nigra in senibus: & sili in mulieribus corruptiones signat innati caloris. ¶ De oīs facile rōne mōstrant. si supradicta cōmode ad particularia applicent: & bec d

¶ Sequit̄ videre significatiōes colorū compositorum. ¶ Color vrine sicut lotura carnis recentis similis sanguini in aq̄ dissoluto debilitatē epīs: aut sanguis multitudine signat siue illa debilitas sit a dissolutiōe substantie epīs: siue a malitia complexiōis: & maxime calidē. Sanguis ēt multitudo: que signat: dupl̄ fieri pōt: aut a multitudine granatē & exuberantē virtutis nālīs p̄tentū sui multie: dīne: aut p̄pter p̄tentū & vitē: tūe debilitatē nō potētis sanguinē retinere: & ab aqua sitate segregare. ¶ Urina oleaginea: cui miscet̄ color sicile est admodū olei p̄p̄ sube viscositate & crassitudine: & b̄ns nitore adipinū: signat p̄sumptionē & liquationē humoris

Urina rubea
i acutis egritudinibus.

Urina ru. cū
grauedine
nū. Uria ru.
in doloribus
capitis. Uria
ru. in acutis.

Colores virides
q̄d signi
ficant.

Colores nigri
q̄d significant.

Urina nigra

Urina
causa
membr
bū fin
dē a p̄
p̄tētū
habita

Uryp
p̄ncipat
in indic
re.

Colores
p̄ntē
ētia signa
cura carnis

humoris substantialis aut creticam expulsionem: cuiusmodi signum discretum est precesio signorum digestiois: et sequella alleviatiois. **U**rina oleaginea cuius vinctio sita setet: et maxime si pauca, mingatur consumptione: et liquatione penitus significat. **U**rina oleaginea permixta sicut lotura carnis: consumptio nem: et epatis: et eius substantie liquationes significat et maxime bydropisim: aut. primum: vel parentiam cor porales passionem. **U**rina oleaginea: qua precesit nigra: si sequitur alleviatio: mundificationem adufo rum humorum significat. **U**rina oleaginea si in quarta appareat in egritudinibus peracutis: caloris febrilis victoriam significat: infirmi preparationem ad mortem in septima. **U**rina simplex oleaginea pncipium consumptionis: et pncipis signat pncipia. **U**rina oleaginea in colore et substantia breuiter significat renum liquationem completam: aut primum completam et eius statum. **U**rina coloris canini vtriusque colore simul aduisiones significat. **U**rina rubra: in qua concurrit nigredo composita: significat febres: aut grossitatem putrefactum humorum. **U**rina nigra et rubea: eius nigredo si ad summum declinauerit: lateris apostema significat. **C**omune est omnibus compositis coloribus fere consumptiones et humiditatis substantie liquefactiones significare. Sed iter se ita differunt: quoniam qui coloris epatis assimilatur: eius consumptionem: et liquefactionem significat: qui coloris renum tantundem: qui pulmonis itidem significat. et suo modo. Et breuiter cuiusque membri coloris urine color similitur illius membri consumptiones: et siue substantie humiditatis liquefactiones significat. Et hec de significationibus differentiarum colorum dicta sufficiant.

De significationibus contentorum ubi prius de hypostasi agitur: et eius dictis differentis. Lap. IX.

Significationibus contentorum tractaturi prius de laudabili: et illaudabili hypostasi significationes exponamus. debinc vero de reliquis contentis. **H**ypostasis inter reliqua: que in urina iudicanda pcurrunt principatum tenet. ideo eius significationes exquisitis indegemus: quod optime fit si ad memoriam reuocauerimus: que a principio huius distinctionis vlti diximus: et ea ad hypostasim specialiter accomodemus. Tria fore supra notauimus: ea que principaliter vrinarum differentie significant ex eo: quia ab ipsis tanquam a causis propriis dependent: qualitates: scilicet complexionales: humores: qui in corpore dominantur et digestionis qualitate. Quibus et nunc quartum addere possumus egritudinis terminum. sed hoc quartum veluti pnotificando designat reliqua tria quasi demonstrando. Inter illa autem tria qualitas digestionis magis examinanda est: cum eius dispositio bona: aut mala magis proprie dispositioni nostri corporis magis proportionetur: et certitudo: que de digestionis habetur: ceteris alijs antecellat. Efficit autem hanc inter cetera hypostasis cognitio: quoniam colores magis actioni qualitatibus: et liquor seu substantia domino humorum: sola hypostasis digestionis equatur: et maxime tertia: que est membrorum: licet enim vt supra diximus tria hec: scilicet qualitates: et humores: ac digestionem significare possint. Vnus tamen ipsorum alteri magis est proportionatus: hypostasis igitur cum digestionis proportionetur magis: licet et cetera significare possit: maiorem ef

ficit de dispositionibus nostri corporis certitudinem. Ideo eius significationi diligentius intendatur: et eaz nos ceteris diligentius examinabimus. **A**dditur etiam secundo: quod et hypostasis materia iuxta communem sententiam est portio humorum: seu sanguinis digesta tertia digestionis: et apta iam nutrire membra: quam tanquam superfluum respiciens: nam cum liquore vrinæ ad epas quasi per refluxum transmittit. et inde per vesicam: et renes ad extra corpus. Ex quo licet elucere quod licet color et substantia significant aliquo modo digestionis qualitatem: tamen magis digestionis secundum certius qualitatem significant: hypostasis magis tertia digestionis qualitates ostendit. **D**icamus igitur prius de hypostasi. deinde vero de reliquis contentis: et primo de laudabili et naturali hypostasi. igitur naturalis in suis conditionibus: scilicet quo ad colorem alba: quo ad substantiam et quantitatem mediocriorem: quo ad mixturam partium equalis: lenis: quo ad situm partium continua: cito apparens: et diu durans: in fundo residens seu descendens: quo ad situm rotunda: seu pinealis quo ad formam. Talis igitur hypostasis digestionis significat: que fit in toto: et maxime tertiam fore completam et perfectam. potest hoc facile deduci ex presupposito. vt patet intuenti. Sicut autem adhuc naturalis hypostasis significatio manifestior. si conditionum ipsius necessitatem ostendimus: quoniam ex eius conditionibus arguitur completa digestio in toto corpore: quoniam talis hypostasis. causatur ex victoria caloris naturalis super materiam resistentem conuersioni: ergo est alba equalis etc. Consequentia clara est: cum calor naturalis regulans et disponens materiam inducit omnes modum preparationis: in quem possit illam in substantiam membrorum conuertere: quas si conuertere in nutrimentum penitus non valeat: saltem disponit vt si miles proprie nutrimento membrorum radicalium: que sunt alba: lenia: equalia: et forme pinealis: cum non calidi sit ascendere in huius figura. Anis pncipium de se est notum: quoniam aliter hypostasis non foret naturalis: et naturalis calor non vinceret materiam resistentem. Necessitas est ex quodam similitudine appetit: quam ha. primo de crisi notat: et ea replicat Ysaac. scilicet hypostasis non alter se habet in humoribus et sanguine quam se habet in dispositionibus naturalibus sperma pro generatione: et lac pro nutritione et in dispositionibus innaturalibus sicut se habet sanies albi apostematis ad sanguines et humores. Sed sperma lac et sanies fiunt a natura alba: leuia: equalia in partibus forme rotunde: licet figura pyramidalis non appareat: tamen globositas et rotunditas descendens ad inferiora et similia. Que ratione probantur. et primo quod sit alba probatur. nam cum natura in sui decoctione dominatur: humidum bene coctum efficitur coloris albi: odoris boni sube mediocri in partibus: et sitia. Si vero deficiat a decoctione: hoc esse non potest nisi putredine et diminutione caloris naturalis: aut perennalis diuio. et sic aut crudum et in indigestum reddit humidum: aut aduritur. et sic horribilis fit in odore: difformis in partibus: in colore aut alba mucillaginosa: aut cineritia. Nec tamen curandum: si hypostasis p colore sibi laudabili exeat albedine: cum urina alba significet cruditatem. Sed dicendum cum Ysaac: quod hypostasis cum sit pars superflua inutilis: quam reuertit natura ex nutrimento vltime digestionis opus suscepisse colorem membrorum forme. Item etiam et cum sanguis secundo decoctus: qui post complementum ruborem amittit: et cum nullus sit color: aut membrum similior: aut ad recipiendum membrorum colores aptior quam albedo. ideo ei albedo tribuitur: sicut sanies et sperma: et lac. Urina vero

Petrus leo de yrimo.

b

Hypostasis
i forma simi-
lari cordis: licet
et hio fuddu
videatur.

Hypostasis
illaudabilis.

seu liquor: cum solum suscipiat primam: aut secundam
caloris actionem: tamen priuatur colore aquositate: et
incipit in ea postmodum ex actione caloris remissus
color apparere. Ideo a principio cum nullus color ap-
pareat digestionem dicitur priuata maxime prima: aut
secunda. Ad inferius tendit cum inter vine partes sit
corpulentior: sed tamen ideo pendens: et non totaliter
descendens: quia naturalis caloris impressionem seruans
leuigatur: cuius grossior sit pars totius vine. ¶ Sit etiam
pilealis: et rotunda: quoniam haec forma valde natura-
lis existit: et que naturaliter mouentur sursum sicut
ignis hanc figuram sibi sumunt: quoniam forma est
subtilitatem et leuitatem arguens. Vniusmodi est etiam
forma cordis: ubi sedes est naturalis caloris. ergo ubi
libera est eius actio: non solus qualitates alias imprime-
ret secundum formas: quod si situs videatur alienus: quoniam
cordis basis in parte appetit superiorem: et pyramis in in-
feriorem. In hypostasi vero contrarium: cum basis infe-
rius: et pyramis superius appareat. Sed haec difficultas
facile tollitur: si dominem arborescens etiam fore in-
telligamus. ¶ Sit etiam equalis et ynfiformis: ut ap-
pareat humores equaliter obediens et natura equa-
liter disposita ad actiones. ¶ Et est vltimo leuis et fa-
cile mobilis ad superiora et ad inferiora: ut sit obediens
nature: et natura eam regulans absque immixtione cuius
substantia vine conferret. Ex quibus omnibus faci-
le conuincitur: quod ubi omnia haec in hypostasi reperian-
tur: quod completam et perfectam arguant digestionem et
maxime tertiam. Si vero omnia desint: imperfectissi-
mam. Si vero aliqua sunt magis et minus fiet innatu-
ralis hypostasis. et ideo indigestionis significatio.
¶ De hypostasi illauidabili. Iam ostendimus: quod cum illa il-
laudabilis sit hypostasis: cui altera vel plures istarum con-
ditionum deficiunt: et unicuique tanto erit deterius quanto
plures ex his deficiunt conditiones: vniuersaliter di-
camus in primis omnem illauidabilem hypostasis di-
minutionem significare actionis caloris naturae: et maxi-
me quo ad actiones tertie digestionis. ¶ De singulis
vero particulariter discurrere dicamus primo loco
quantitatem ad colores hypostasis. licet recipiat illas. 20. dif-
ferentias supra enumeratas: nobis tamen satis erit de
principalibus significationibus exponere: quoniam
ex his relique fient manifeste. Sunt autem. 5. nigra: rubra
citrina: alba: et viridis. Et in primis imponendo gradua-
tiones inter ipsas: alba minus mala ceteris. deinde ru-
bra: postea citrina: postea illa: que est viridis: vltimo ni-
gra horum omnium ratio ex ordine defectus nature in
caliditate adurere: aut in frigiditate: et accessu: et appro-
pinqvatione ad mediocritatem deduci potest. ¶ Hy-
postasis non eo modo alba quo supra de naturali diximus: sed
alba mucilaginosa: ac spumosa cruditerat significat:
aut vehementer vinctuositas mixtiones. ¶ Hypost.
nigra eadem fere significat: que et vina nigra: dempto
quod hypost. nigra sine nigredine vine melior est quam et co-
ra. ¶ Hypost. viridis cum via sit in nigredine ideo
significat: sed non ita fortiter. ¶ Hypost. citrina ardenti-
simam significat calorem. ¶ Hypost. rubra sanguinis
abundantiam: ac fastidium significat. ¶ Significatio-
nes differentiarum substantie hypost. illauidabilis eadem
sunt significationibus substantie vine. ¶ Iudicia quae
erant hypostasis similia iudiciis quantitatibus vine sunt.
¶ Iudicia difformitatis materiam arguit etheroge-
neam: et calorem non ynfiformiter applicatum. Sed tri-
intelligendus: quod in hypost. illauidabili minus est mala
difformitas quam ynfiformitas. ¶ Simile est iudicium

de continuitate et discontinuitate partium: quoniam licet
illauidabilis et naturali hypost. continuitas sit conueniens
illauidabilis: quanto in magis continuatur: tanto magis ma-
la. ¶ Tempus vero apparitionis hypost. tarditatem: vel
breuitatem arguit digestionis. Quanto enim tardius
apparuit: tanto debiliorem significat naturam: inobe-
dientioris materiam: et conuersio suo modo. ¶ Si-
tus significatio de hypost. talis habetur: quoniam cum
est natans in summitate: dicitur nubes principium signat
digestionis: si cum reliquis conditionibus bone vine
concurrat: et ideo tantum deficit a bonitate digestionis
quantum situs ille a fundo. In medio vero pendens aug-
mentum in digestionem signat. cum vero ad fundum de-
scenderit: digestionis complementum. ¶ Contra vero
intelligere oportet: et contrario modo de his tribus su-
tibus: si cum malis conditionibus vine coincident: quoniam
quando est natans: et dicitur nebulis principium significat
dominium morbi: cum vero est in medio dicta nebuli-
ma: augmentum significat. Locus vero residens penitus
est: tunc nature defectum: et morbi victoriam significat.
¶ Probantur haec propones: quoniam nam humores: excoquens
quos recipere facere hypostasis humores in primo dis-
soluit in quadam ventositatem grossam: quam cum mo-
uerit in altum subleuat tanquam ad locum proprium: ut
ibi cum ascenderit vine liquorem turbidum reddat:
et ipsam ingrossat: et grossas partes et fecales humores
secum deferens: virtute sui motus quadam quasi ne-
bulam efficit. Cum vero ulterius natura in opere de-
coctionis progreditur: ventositatem magis subtiliat: qua
subtiliata pars terrestris non potest ita in altum ferri:
et sic in medio remanet: et ibi in hypostasi condensa-
tur. Completa vero actio et decoctione ulterius per
aerea: et ventosa integre resoluta euolat: pars grossa et ter-
restris in fundum manet: ubi hypostasis efficit rema-
nente clara reliqua vine substantia. Contrario vero modo
fieri contingit: quando morbi malitia naturam super-
auerit: et ideo dicebatur ad hoc: ut tales situs bonum
significent: ut esset cum eis concursus reliquorum si-
gnorum bonorum. Quoniam locus hypost. finis quoque locus:
aut finis quoque talis locus ex se bonum: aut malum signifi-
care non habet. Ideo hypost. natans licet in principio si-
gnificet digestionis initium cum concursu reliquorum
signorum bonorum: tamen aliquando principium de-
signat victorie morbi: et in medio residens augmentum
et in fundo residens vltimum morbi dominium: si cum
alijs signis concurrat malis.

¶ De significationibus reliquorum pretemporum. Cap. X.

Questio. Significationes hypostasis illauidabilis
illauidabilis quam illauidabilis est
nodauius: tempus est ut ad reliqua con-
tenta accedamus: iter que primo circulus
occurrit. deinde vero ampula. et sic deinceps.
¶ De circulo igitur dicamus in primis: quod ipse su-
per cerebri dispositiones significationem habet finem quod
in prima distinctione satis clare probatum est. ¶ Cir-
culus qui totus spumosus apparet. hoc est quando to-
ta substantia circuli spumosa est: sensus interioris signi-
ficat turbationem: quoniam talis spumositas viscosi-
tatem: et ventositatem arguit in ventriculis cerebri: ex
quibus cerebri operationes obtunduntur: cuiusmodi
sunt sensus interioris: et omnes. ¶ Circulus plumbeus
epilepsiam significat: patet pro tanto: quoniam melas-
colia: aut flegma in meatibus cerebri signatur: cuius vias
opilans: et sensus ingrossans. ¶ Circulus viridis etiam
melancolia signatur: quoniam calor cerebri modificatur arguit
lux et aca:

iuxta earque dicta sunt supra de colore vfridi. **C**ir-
culus rubeus sanguis fluxu e naribus signat: et maxi-
me si reliq signa cōcurrant. arguit. n. in partibus capi-
tis diuini esse sanguinis. **C**irculus tremulus parali-
sim et spasmū ex repletōe signat. ex eo qd flegma mul-
tum fluxibile in cerebro reperiri arguit.

Significatiōes spume sūt oēs suas differētiās iā col-
ligende sunt. et pmo coloris spume. Spuma cui color
niger. citrinus. aut rufus est. ycteritā signat. nigrā. seu
splenetica. aut citrinā. aut viridē. **C** Spuma in vrina
repta sūm qd spuma ab alijs differētijs vōsitatem
signat cū viscositate. Quā id ipsas pstructionem duo
bec ex pre mē ne cū sūp. puta mā būda vel viscosa. et
vapor. seu vōsitas inclusa pcurrente calore mouen-
te tanq agens. **M**odus vero partes agit humidas et
viscosas. et aereas ventosas sub humido aqueo. vel vi-
scoso concludit. Saliditas etiā subtilitādo partes humi-
das. et in vaporē pueriendo spumā pdacit. nōnunquā
vero vtrūq simul pcurrit mortis. et calor. quē ad mo-
dum in currentibus equis ore spumantibus apparet.

C Spuma vō ampulosa. et diu pmanens opilationes
signat. maxime cū ampule magnę sunt. etiam mate-
rias viscosas in corpore dñari. et ventositatem in vijs
vrine reperiri. **P**robatur. qm opilatio prohibet caloris
nālis euentationem. quo nō euentato ventositas exin-
de gnatur. si mām reperiat vōsabilez. talis postmo-
dum ventositas cū vrina trāsmittit ampulas pcrept.

C Ampulosa spuma iuxta sententiā. **H**ypocratis ne-
fresim significat ratione. quoniam multitudinem ma-
terie crude cum eius viscositate arguit. quā duratē in
corpore calor naturalis debilis respectu tāte materie.
licet nō sit potens materiam totam digerere. aut re-
soluere aliquam tamen eius prem in ventositatē sub-
lenabit. que inclusa in materia illa viscosa et facile in-
dilatabilis magnas procreabit ampulas. quibus appa-
rentibus continuo in vrina materiaz arguit in vijs vrine
fore proximam. Quoniam si bec ventositas a lon-
ginquis partibus proueniret in minima diuideretur.
et sic nō magnas efficeret ampulas. s; granulofas. **I**gi-
tur ampullis magnis diu durantibus crudam mate-
riam in vijs vrine existentē significat. et ideo nefresis
portendit. **C** Spuma vero granulosa catarrū signifi-
cat cōiter. sed diuersimode ipm ad diuersa mēbra ten-
dere significat. sūm qd in diuersis vrine partib; et regio-
nibus apparuerit. **N**āz in superficie manens mām de-
notat catarralem ad mēbra inferiora nō descende-
re. Si vero in pte aerea vrine. hoc est in secūda regio-
ne māserit. ad mēbra spūalia. Si vero descenderit. ad
mēbra nālia. Si vero ad fundum. ad mēbra iunctu-
ralia. horum. n. ratio facile ex oleis in pma distinctio-
ne colligi potest. etiam ex dicendis in tertia. Sed inter
bec intelligendum. qd granule in quacūq; parte vtrū-
ne reperiantur. si nigre. aut rubee fuerint. acutū deno-
tant catarrū et in mēbris pportionabilibus illi regio-
ni aduersionē denotāt. **C** Spuma que proprie media
est inter ampulofam et granulofam. caliditatē forte si
significat. aut caloris debilitatem. probatur. qd eius cā
aut est fortis caliditas euaporare faciens subtilians. et
humidum rarefaciens. et in vaporē pueriens includēs
ipsum in viscosas mām spumā efficiat. aut ecōtra a de-
bili calore ventositas eleuat. et in mām viscosa interclu-
sa spuma cātū. Sed signa distinctiua inter has duas
causas a colore spume sumuntur. Nam si spuma ad ci-
trinum vergat. a forti calore cā produci arguit. Si ad
album. a frigiditate. et caloris debilitate. **C** Urina cor-

tialis magnozū petalozū alborū. et si vlcus signi-
ficet vtrūq; tamen est eiusdem bonū signū. cuius
ratio est. qd significat eius mūdationes. sicut p3 de illo
qui fumpfit cantarides vt dixit **A**llibas. 7. sue practi-
ce. **C** Urina squamosa. cuius squame sunt rubee egri-
tudinem signat renū cū sit signū qd decidant a mē-
bro carnofo. **C** Urina squamosa. cuius squame sunt al-
be vesice significat egritudinē. cū orta attestentur suis
pncipijs. **C** Urina squamosa. cuius squame sunt fuci.
aut obscuri coloris. aut similes squamis piscum est si-
gnū malū. Ratio est. qd significat vltimam diso-
lutionem in corpore. et mēbris radicalibus. aut etiā in
venis et arterijs. **C** Urina. cuius hypostasis est orobia.
que nō recipit fractiones. rubee. vel ad citrinum decli-
nans. vel depressa. aut obscura signat vstionēz mēbro-
rum superiorū. **C** Urina cuius hypostasis est furfu-
rea cum puritū capitis virge item fetore et admixtio-
ne puris. siue vinctuositas mēbrozū superiorū. cū sa-
nitate vel fortitudine scabiē signat in vesica. **C** Urina
cuius hypo. est fursurea sine fetore et pure. cum debili-
tate virtutis mēbrozū superiorū. et difficultate mingen-
di. cum inflāmationē et vinctuositate et color fursuris sit
fuscus. signat liquationē mēbrozū supiorū sicut supra.
C Urina. cuius hypo. est simulaginea ad modū simu-
laginei orde vel frumenti diuisi in ptes grossas. si tra-
bit ad rubedinem significat aduersionē in sanguine. et
si trahit ad nigredinem significat aduersionem in sple-
ne. si ad albedinem aduersionem in vesica. **C** Correla-
rius. **O**mnēs vrine. in quibus apparent squame. aut re-
solutiones. seu fursure. si non fuerint ex causis in vesti-
ca. renibus. aut canalibus vrine in acutis egritudinib;
malum significat. **P**robatur. quoniam nō possunt fieri
nisi ex sanguinis aduersione. aut mēbrozū carnofoz
mūz. **C** Hypost. carnofo vt plurimum est ex renibus
et aliquando est ex epate. **C** Urina adipina. et vinctuo-
sa supernatans sperata. in qūitate multa significat li-
quefactionem adipis renū. Eadem si fuerit eius vn-
ctuositas citrina pelus est. quoniam significat dissolutio-
nem pinguedinis antiquę. que est citrina. et nō noue tā-
tum. Eadem si fuerit in qūitate pauca. et multū mix-
ta liquozū substantie carnis. renū dissolutiones signi-
ficat. **C** Hypost. saniosa seu vrinā. in qua appet sanies
significat apertionem vlcis. tamen si fuerint eius bo-
na substantia vrine. et ipsa sunt itidem bone qualitatia
significat vlcus fore in vijs vrine. et breuiter vbi cū-
q; precesserit dolor superueniente sanie. ibi significat
eruptiones. **C** Grastula signat debilitatem digestiue
stomachi et mēsericarum. probatur. quoniam propter
talium debilitatem aliquę partes kalo se sunt. que faci-
liter dissoluantur. et maxime in cōestione lactis et calci.
C Hypost. arenosa in fundo residēs signat lapides in
renibus. aut vesica gnari. aut dissolui. Eadē nō residēs
in fundo. sed cum parte aquosa vrine admixta signat
aduersionem in epate si ad rubedinem declinet. in sple-
ne si ad citrinitatem. probatur vt supra de simulagi-
nea. **C** Hypost. mucillaginosa ab idētiā significat cru-
dorū humorū. aut crism sciaticę. aut uncturarū.
aut egritudinū flegmaticarū. aut complexionis fri-
giditatem. Sed differētiā est inter saniosa et mucilla-
ginosa. quoniam saniosa fetet. alterā vero minime sa-
niosam precesserunt signa. alterā vero non mucilla-
ginosa non facit separatur. nec coniungitur. est tur-
bida et spissa. saniosa vero facit cōiungē et separā.
faciliter. **C** Hypost. capillaria seu vrinā qd capilli ap-
paret signat humoris occulti solidationē a calore agē

Corices si-
ue petala.

Squame ru-
bee.

Hypostasis
orobia.

Hypostasis
fursurea.

Hypostasis
simulagica.

Hypostasis
car nofo.
Urina adipi-
na et vinctuo-
sa.

Hypostasis
saniosa.

Hypostasis
arenosa.

Hypostasis
mucillagino-
sa.

Hypostasis
capillaria.

Petrus leo de vrinis.

b z

De spuma.

Spuma fm
q.

Spuma am-
pulosa.

Spuma gra-
nulosa.

Spuma me-
dia inter illas

te in ipm l renib⁹. ¶ Hypost. fermentalis: seu in q^o ptine
tur suba: veluti fermentū debilitatē significat sōachi
et intestinorum: et eius malitiā digestionis: ac frequēte
ysus lacticioz. ¶ Hypost. cineritia: seu yrina in qua
in fundo residet vt eius flegma adustum: et in minima
sectū ppter diuturnatē caloris extranei actionē signi
ficat. ¶ Hypost. sanguifugalis: seu yrina: in q^o sanguis
apparet: debilitatē significat epatis: siue hementer est
mixta: aut vultus in canalibus yrine. Si vero non sit
multū mixta yrine: solutionē ptinui in vesica signifi
cat: si sit paucus: aut in splene si sit mult⁹: et caloris san
guifuge: et fit imixt⁹. ¶ Hypost. qualis seu yria: in qua
pellicula ad similitudinez vesice plene aqua et similis
ouo: flegma viscosum: aut vitreus seu mucilaginosus
cum multa ventositatē: yriarum yrine apertionez si
gnificat. ¶ Calculosa hypost. seu yria: in qua lapis ap
paret: calculosam significat dispositionem presentem
aut preteritam: necnō et materiam viscosā in vys yri
ne: et fortē calorem in eisdem mēbris ex se. Hoc facile
psideo satis sit significatiōe sine pbatōne possuisse.

¶ De signatōib⁹ ofiariū cōbinatāz. Cap. XI.

Rinarum significatiōib⁹ fm sim
pliciter differentias de
monstratis: iam fm compositas declaran
de occurrunt. Si tamē prius intelligamus
q^o licet vt plurimum ex significatiōibus
simplicium colligi possint compositarum significatiō
nes: sepius tamen aliter occurrit esse indicandū. Vñ
in primis: licet extremum vnius generis cum medio
alterius generis compositam significatiōem habere
videatur: nihilominus non est: quoniam aut remanet
simplex significatiō extremi: aut refracta significatiō
eiusdē. Exempla vtriusq^o subiūgenda sunt. Subtilis
yrina in substantia: que est extremū vnius generis cū
libero modo mingendū: q^o est medium alterius: suum
simplex significatum sibi retinet: nō refractū: neq^o cū
altero tertium faciens. Eadez cum colore citrino non
simplex suum significatum retinet: sed cum altero cō
positū: aut ab altero refractū accipit. Unde digestio
nem aliquatitē diminutam significat: et sic refractū
habet significatum: aut epatis: et renū supercalefa
ctionem euz crudis humorib⁹ denotat. Licet ergo ita
sit: q^o aliqui alteretur nōnq^o vero cōponatur: sepius
tamen remanet sibi simplex suum significatū. Ideo
cum combinatorum differentiaz significatiōes ostē
suri sumus: sepius cōbinatiōem extremi vnius gene
ris cum medio alterius non sine ratione preteriemus.
¶ Intelligendū est scō: q^o nullius generis ofia cū al
tera ofia sui generis est cōbinabilis: pterq^o in hyposta
si: qm hypost. ofie sunt inter se pbinabiles: et id ei⁹ spāle
caplm faciemus. ¶ Tertio iterū aduertēdū: q^o lz qdā
ex bis cōbinatiōibus: que binatiz vt ita loquar sunt
significatiōes habeāt cōpletas: oēs tñ iposibile est cō
pletā bfe significatiōez: nisi addat tertia ofia: aut q^o ita
et q^oto plures coniungunt: tātō pfectius et certius est iudi
ciū. Vñ discursus: qui hic fit de significatiōib⁹ ofiarū
ofiarū seorsum absq^o aliarū obseruatōe nō iō vt ita
in indicādo sit semp pcedendū: sed ad artis plenitudi
nem et cōplementū ostēdēdū: vt si aliqui inter cetera
que obseruant in signatōib⁹ yrine: due aut plures no
biliores appent ofies: sciat q^o ille pres simul significet.
Nā quēadmodū ostendimus simplicium ofiarū signifi
cata seorsum pro artis cōplemento: ac ēt vt qm vna ofi
taxat valde notabilis inter ceteras ofia occurrit: sciat
qd ipsa sola significet: et ipsaz inter ceteras pōderet in

iudicādo: et sibi eas yrine significatiōi palma tribua
tur. Magis aut aut minus fm q^o cetera cōsentiet: aut
dissentient: ita et de cōbinatis eodē mō intelligendum
q^o illud solū pfectū. et vnde quaq^o cōpletū est iudiciū
q^o ex p̄sideratione eliciat oīum differentiarū in yrina
reperarū. Reliqua vero magis aut minus certa: et ar
tificiosa fm q^o plures ex predictis differentis ob
seruant: et maxime eas: que in significando sunt potio
res iuxta doctrinā superius traditā. Nam cū semp in
yrina necesse sit et alteram adesse sube differentia et q^o
titatis: et coloris: et dyapbanitatis: et odoris: et modi min
gendi: et p̄tenti. Iō semp in signando inspicendū q^olis
sube: qualis differentie: et q^olis q̄titatis: et qualis coloris
et modi mingendi: et contenti: et demus videre singula
rium per se significatiōem: postea duarum simul de
inde trium et quattuor et quinq^o: et tandē oīum octo. et
octo semp reperiant in q^olibet yrina differentie. ¶ Te
rum vltimo intelligendū: q^o lz ille sit artificiosissim⁹
et cōpletissimus iudicādi modus: auctores nō iō ei⁹ se
quuti sunt: qm dum tres aut quattuor ex p̄ncipalioz
bus differentis notant: puta sube: coloris: dyapbanitatis:
q̄titatis: satis p̄fectū est iudiciū: ceterarū differen
tiarū significatiōes obūbrant: et ipsis intendūz. Et lz
absolute hec quattuor. i. q̄titas: color: et suba: et hypost.
sint p̄ncipaliora. In multis aut dispositiōibus modus
mingendi sicut in passionibus vesice: in nō nullis dya
pbanitas. in alijs color: et q^o dispositiō magis cālitatē
bz supra vnum genus q^o alterum p̄ncipatiz in signi
ficādo sibi vendicat: et in talibus casibus bis p̄ncipa
liter est inintendū.

¶ Exequamur igit pbinatarū differentiaz significatiō
nes: et iuxta seriē p̄me p̄is b̄mōi distinctionis dicam⁹.
q^o yrina: cuius suba est alba: grossa b̄uoz vt plurimū
crudum: grossum: aut viscosū abūdare in vasis signi
ficat. et per p̄is lapidē in vesica futurum. ¶ Grossa al
ba in die cretica: et maxime in quarta a dolore artenico
et apostemate post auriculas: liberationem significat.
¶ Eadem si post crism appareat: egreditur reditus
demonstrat. ¶ Eadem in acutis: angustiam et tremo
rem significat. ¶ Eadez sicut sanies in frenesit: aut incē
sius febribus: mortē significat. Vnius vero probatio
nalis est: qm b̄mōi yrina materierum calidarū diuer
sionem a vys ducturum: et raptum ad caput arguit. Itē
et huiusmodi yrina cum disproportionata sit febribus
ardentissimis: aut apostematis eruptionem significat:
aut materiei febris occultationes. ¶ Grossa lactea la
pidem vesice significat. ¶ Eadem in principio acuto
rum mortalis. ¶ Eadez in vomitu eruginoso: et lingue
siccitate mortalis. ¶ Grossa charoposī clara: multos
malos humores significat. sed turbida capitis dolo
rem presentem vel futurum. Eadez in acutis trūbos
significat esse: et si eaz sequatur multitudo subtilis: se
terminatiōem significat. ¶ Grossa et subzubea ton
gas egreditur: securas tamē significat. ¶ Grossa ru
bea sanguinis dominium significat. ¶ Eadem si pau
latim mingatur in acutis periculum significat. ¶ Eadez
si turbida et paulatim micta fuerit cū capitis dolo
re: et hypocoīdrioz yteritiā in septima signat. ¶ Bros
sa nigrā si cū allectatiōe purgatiōis b̄uoz melacoli
ci: et solutionē egritūdinū melacolicarū. i. quas supra
nominauimus: significat. Ratio vō qm b̄uoz melacoli
cus niger est: et grossus et vias yrine expulsus nāz ab
eo exonerat: et per consequens solutiones egreditur
nisi cum fetore fuerit: quoniam si fetor fuerit sine vito
vesice adustionem: et putrefactionem: et perinde mor
tis periculū

Principalio
reo dicit q^o
immi de
mus in iud
cio vniu

Yrina alba
grossa.

Yrina
sa cū
gros
culo

Yrina
sa cū

Yrina
sa cū
bus.

Yrina gros
sa lactea.

Yrina gros
sa karopos.

Yrina gros
sa subzubea.

Yrina gros
sa nigra.

tis periculum significat. Sufficiat discurre de grossam substantiam cum his coloribus: quoniam de reliquis pari ratione iudicari potest cum his: aut cum his coincident significacionibus: aut parum ab eis discrepent. (¶) Grossa odore carens gipsi: aut vitreū flegma significat. (¶) Grossa acuti odoris salis flegma. (¶) Grossa dulcis odoris domini sanguinis proprium signum et adequatum. (¶) Grossa acris odoris flegma grossum putrefactum significat: et ideo flegmatica febrem propriam ostendit. (¶) Grossa fetidi odoris in viis urinae lesionem: aut scabiem significat. (¶) Eadem in acutis cum signis digestionis febris diminutionem significat. (¶) Eadem si ne signis digestionis mortis periculum significat. Probari hec omnia facile possunt per ea: que de significacionibus grosse substantie de per se et differentiarum colorum de per se. ut patet intuenti. (¶) Urina grossa cum hypostasi laudabili in omnibus suis conditionibus expulsiorem criticam significat: et maxime si multa fuerit. (¶) Grossa cum hypostasi illa laudabili: et si malum significat: variatur tamen eius significatio secundum variatam conditionem deficientium laudabili hypostasi. (¶) Unde grossa cum hypostasi mucilaginosa signum grosse substantie adaugere: et ultra hec ventositates addit: significat ergo crudos et grossos humores in corde dominari: ac etiam ventositates: per consequens egrotudines: que ab his efficiuntur humoribus. (¶) Grossa cum hypostasi rubea egrotudines sanguineas. (¶) Grossa cum hypostasi nigra melancolicarum egrotudinum terminationem significat: aut coloris defectum: et virtutis extremum. et hoc plurimum: secundum quod cetera signa attestabuntur. (¶) Grossa cum multa hypostasi exuberantia crudorum: et grossorum humorum signat. (¶) Grossa cum pauca hypostasi defectum virtutis expulsiue significat. (¶) Grossa cum discontinua hypostasi virtutem succumbere significat. (¶) Grossa cum nube grossos humores: et grossas ventositates: et principium domini morbi significat. (¶) Grossa cum residentia et maxime nigra virtutis prastrationes et aduersionem in membris et humoribus facit et denunciat. (¶) Grossa cum circulo grosso ventositatem in capite: et spirituum conturbationem significat. (¶) Grossa cum circulo plumbeo humores melancolicos in cerebro dominari signat. (¶) Grossa cum spuma seu ampulis opilationes magnas ab humoribus crudis factas denunciat: et maxime si sit alba. (¶) Grossa cum spuma absolute fortiter aduersionem: aut fortiter denunciat cruditatem secundum quod cetera attestant. (¶) Grossa cum hypostasi corticali: et undificationem: vlcerum excoriationem: seu membralis humidi consumptionem: aut maximam putredinem: et maxime si fetida fuerit: et de his: aut plus: aut minus affirmatiue et negatiue iudicandum secundum quod cetera: que supra dicta sunt de simplicibus contentis vnum: vel alterum attestantur. (¶) Grossa vinctuosa et carnosa seu adipina: aut oleagina: et si de similibus membrorum consumptionem significat: et eorum cuius coloris vnum similior fuerit: ut satis ex supra dictis probari potest. (¶) Et ut concludamus has combinationes contentorum cum grossa substantia: quod quidem ex se significat species contenti et grossa substantia de per se. Sed simul iuncta significant solus observando: quod nonnunquam species contenti attestatur aduersionem: sic grossities significabit: ac si ab aduersione prodederetur: nonnunquam vero attestatur crudis humoribus pari ratione putandum de grossitie. (¶) In qua notantur urinae particulariter demonstrantes dispositiones naturales: non naturales et per naturam. Dist. III.

De urinis rerum naturalium

Xpeditio

Cap. I. bis: que de simplicibus significacionibus ac compositis vinarum ab his: relatione ad aliquam terminatam dispositionem: sed absolute put ex se quolibet differentia seorsum sumpta: aut cum altera complicata de dispositionibus corporis significare habeat. Jam tempus est ut ultimo loco: deueniamus ad notandas determinatarum dispositionum: vinas put naturam: non naturam: et per naturam. Incipietes in primis a naturalibus: que cum diuidantur ad diuisiones ipsarum rerum naturalium eorum ordinem sequentes ab elementis initium sumendum foret: sed quoniam elementorum significatio proprie nulla est nisi ipsamet: que est complexionum: et humorum ac et virtutum et operationum urinae specificent: per quas etiam erit notum vane elementorum: que omnia: et eisdem differentis notentur ex coloribus magis super complexionum: et ex liquoribus seu suba magis super humores et elementa: ex vrisque vero supra virtutes: aut operationes: significaciones accipimus. ut statim patere apparebit. Si cum pus sanorum corporum vinas describamus: quoniam ab ea tanquam a forma ceterarum iudicium reliquarum puenientius eligenus: cum rectum index sit sui obliquum. (¶) Est igitur vrina sanorum: ut placet Gal. primo de crisi. et in cometo primo pnoti. illa que est mediocris in suba inter tenuem sicut aqua: et spissas sicut vrina asini: et in colore citrino declinat ad tincturam seu rubedinem claram: et hypostasi in fundo sedentes albi: leues: equalis pineale: et durans: similis hypostasi aqua rosate in quantitate mediocris inter multum et paucum secundum proportionem assumptorum odor: ac fetore non oino extincta: sed aliquantulum acuta claritate habens non superflua et spuma carens. (¶) Nec est igitur vrina: que simpliciter optime sana corpora et meliora formaturum pnuent. Que postea ab hac variat: varias corporis dispositiones in suis lapsibus naturalibus: aut etatiis: et sexui: et aliorum secundum quod paulo post demonstrabimus. (¶) Ite pductiones urinae sanorum corporum sic per ordinem deduci possunt. Et primo de suba: que id mediocris esse pbiat: quoniam bonitatem sequitur digestionis sanguinis in epate: et venis: et mixtionem ex humoribus competentem et proportionalem: sicut enim ex chilo et fecibus optime depurato fit in nobis sanguis temperatus: qui in huiusmodi opus vrinam: que ab eo de coloris suo modo esse meliorem inter vinas ceterorum aialium et per prius magis pnuere in mediocritate in suba: ac et in claritate. Sed cum se habeat bene temperatus ad ceteros humores: veluti bene ad ceteras species aialium: necesse est suam vrinam suo modo se habere ad vnam aliorum hominum: sicut vrina hominis ad vrinam aliorum aialium: ipsa autem ut dictum est: inter illas mediocritate tenet: ergo et vrina sani inter vinas aliorum hominum mediocritatem tenet in suba: nec non et in aliis conditionibus maxime: quo ad dyaphanitatem. (¶) Color vero id talis esse perhibet: qualis expressus est: quoniam huiusmodi color sanguinis temperamento absolute magis attestat: cum a sanguine sequestretur et ab eo merito tinctura accipiat: que in impressioni sanguinis proportionata sit. (¶) Quantitas vero ideo mediocris: quia digestionem existente completa: superfluitas ex eo remanens et expulsa proportionatur assumptioni assumpta autem in mediocritate esse supponuntur cum a corporibus sanis assumuntur: que non nisi quantum conueniens est assumunt. (¶) Odor etiam talis esse debet: ut dicebatur: quoniam si oio fetore careret: caloris extinctionem: aut mortificationem id fieret. Si vero minus fetida ex putredine proveniret: sic sola mediocritas redditur ei pueniens. (¶) Clara vero ideo

Petrus leo de vris.

b 3

Urina sani corporis.

Urina grossa cum hypostasi laudabili: et cum hypostasi illa laudabili.

Urina grossa cum circulo grosso cum circulo plumbeo.

Urina grossa cum spuma.

Urina grossa cum coactibus.

Urina grossa vinctuosa.

est: qz obtoz sequestratione fieri opz vine ab hūozib⁹ z in suba vine mictionem perfectam. ideo pñs est: vt optime visum terminet. ¶ Sine spuma ponit: cū san guis: a quo decidit sine viscositate z vicositate sit: a q⁹ bus spuma catur: vt satis bñ supra pbatū est. ¶ Dy post. vō ponitur alba eq̄lis in fundo pēdens: ac pinea lis: qm̄ omnia hec digestionis cōplementū ostendunt sicut supra: vbi de significatis hypostasios ageba^t par ticulariter de oibus demonstratū est. Que oia si simul in hypo. coincidunt: perfectā vndiqz ac completā nāe actionē arguunt. z per pñs temperamentū cōplexio nis: z corporis sanitate optimā. ¶ Cum ergo aliq⁹ ba rum proprietatum hypostasi defecerit: actionis cōple mentū tollit: pmo qto plures defecerint: tanto dete rior coctio fiet. Oibus vero ablati z tertia penit⁹ au fertur digestio a mēbris: iō non inmerito Hippocrates volens bonā vinā describere: post habitis pñtōib⁹ sube: coloris: q̄tatis: ac reliquoz pñtiones dūtaxat bone hypo. supra enumeratas adiecit. ¶ Nec obstat qd dicit Gal. in pñme sanis corporib⁹: que sunt tēpe rate cōplexionis: z perfecta in virtutibus suis: cum nō plus capiunt ciboz nisi q̄tum eoz nā digerant: z per cō sequens nō fieri hypostasim ppter mēbroz fortitudi nem superfluitates sui nutrimenti per poros resoluen tium: z per pñs nō reddi superfluitatē tertie digestio nis a mēbris ipsi epati: z in renibus cū sanguinis co lamēto exire. z per pñs hypo. nullā apparere. ¶ Dōz verum esse in sanis corporibus: z robustis mēbris: in tertie digestionis: ac expulsionis perfectis: aut nō appa rere hypostasim: aut si apparet illam esse illarūz dispo sitionum: que supra dicta sunt.

¶ De vñis cōplexionū z humorū.

Lap. II.

Post descriptionē vine sano rum simpli citeriam pñs est reliquoz corporū vñas demōstrare. z pmo quo ad cōplexiōes. De inde quo ad humores: z sic deinceps: de qui bus aut in primis simpliciu cōplexionū vine ostēda tur: z tandem cōpositaz. ¶ Calide cōplexionis simpli cis vina q̄tum ad colorē tincturā habere opz. ¶ Sri gide cōplexionis simplicis alba est vina: vl colore ca rens. ¶ Sicce complexionis simplicis tenues in sub stantia vinā fore opz. ¶ Humide cōplexionis simpli cis vina est in suba grossa: Darū q̄tuor descriptionū ratio ex alteratione: aut actione pumarys q̄litarū im pressione pban^t: relique vero ex humorū admixtio ne. Ex istis eliciuntur vine compositarū cōplexionū hoc ordine. ¶ Calide cōplexionis z humide vina est tincta: aut colorata: z in substantia pinguis colorata: seu tincta: qz calida pinguis: seu grossa qz humida. ¶ Cali de z sicce complexionis vina tincta est z subtilis z ita qz calida: subtilis qz sicca. ¶ Srigide z humide com plexionis vina alba est z subtilis: alba est qz frigida. B est a frigideitate pueniēs: subtilis qz sicca. Et hoc est: qz a sicco humore puenit. ¶ Ex bis ppositionibus cū suis probationibus facile est etiam humorū vñas intelligere: cum quilibet ex humoribus quattuor alte ratur: ex quattuor compositis complexionibus sibi vē dicet: ergo eadem erit vina compositae complexionis z humoris sibi proportionati: puta calide z humide cō plexionis vina erit eadem cum vina sanguinis. calide z sicce cum vina colere: frigide z humide cum vi na flegmatis. frigide z sicce cum vina melancolie. ¶ Sed vt clarioratqz manifestior sit doctrina: scōz lūz cuiuslibet humoris explicatione est vina. ¶ San

guinis vina rubea est in colore z subrubea: aut rubi cunda in substantia pinguis z grossa: multa in q̄tate nec multum clara. ¶ Colere naturalis vina in colo re citrina: vel rubea subtilis in substantia: z nō multa in q̄tate: z clara i dyaphanitate feridi: z amari odoris. ¶ Colere citrine vina in colore citrina: vel subzuffa: z remissa: z in substantia mediocri comparatiōe sub stantie vñe colere naturalis. ¶ Colere vitelline vñe in colore subcitria: in dyaphanitate aliquatūlū remis sa: in substantia mediocri magis tamen ad subtilitatē tendens qz vina colere citrine. ¶ Slegmatis natura lis vina in colore pallida: z subpallida: karopos: glau ca: lactea: vel alba: in substantia equaliter per totum grossa in q̄tate multa. ¶ Slegmatis acetosi in colo re item pallida: vl subpallida: karopos: glauca: lactea: vel alba: in substantia vero mediocriter tenuis cōpa ratione sube flegmatis naturalis: acris odore. ¶ Sleg matis dulcis vina est in colore citrina: minoris tamē citrinitatis qz vina cuiuscuqz colere in substantia per totum spissa sine liuiditate. ¶ Slegmatis salis vina in colore citrina: in substantia mediocriter tenuis: hoc est ad mediocritatem accedens. ¶ Melacolie natu ralis vina in colore pallida: charopos: glauca: lactea: vl alba in substantia mediocriter tenuis. hoc est ad me diocritates accedens. ¶ Melacolie innālis vina in colore subcitria: in substantia vero tenuis. ¶ Darum autem conditionum probationes pari rōne ex actiōis impressione q̄litarū primarū: z mictione humorū probari debent: sicut superius clare ostensum est. nec opus est iterum replicare. ¶ Item reliquorum humo rum non nālum: cum etiā per viā mictionis superius alterius humoris in ipsum: aut actionis caloris fiat: pa ri via z indagari: aut probari possunt. Sed quonā co rum dispositio potius corpus ponit in latitudine egri tudinis qz sanitatis: ideo hoc in loco pretereūda est cō sideratio. ¶ Ex bis etiā licet vltius colligere expel se vñas elementorum: quonā vine elementorum: aut ad actiones q̄litarū in ipsis repertarum propor tionatur: z sic sunt eadem vñis complexionū eis p portionatarum: aut ex commixtione substantie ipso rum elementorum fieri oportet. z sic eadem sunt vñis humorū eis proportionatarum.

¶ De vñis virtutum z operationum.

Lap. III.

Vine virtutum z operationum eisdes fere differentys notantur: quib⁹ notabantur superius vine elementoz cō plexionum: z humorū. Inter quas color licet magis complexionibus atteste^r: z sub stantia humoribus. Color autē z substantia simul sum pta z addita hypostasi: virtuti magis: ac etiā operati onibus attestantur: inter quas id solum q̄tum ad hanc attinet partem: hoc est de virtute naturali z eius ope ratione: que est digestio dicendum. Reliquarūz vero virtutum z operationum dispositiones parum aut ni bil per vñas dignosci possunt: sed per signa eis ma gis proportionata: puta virtus vitalis: z eius operati ones per pulsū: z banelitū. Animalis z eius opera tiones per sensum z motum. ideo de vñis eozūz mē tio nulla pacto fiet. ¶ Ut autē certa sit noticia de vñis virtutis naturalis: z eius operationis: que est dige stio intelligendum: qz virtus digestiua cū z calore vñe tur nāli pro eius proprio instrumēto mēsurāda est for titudo: aut debilitas digestiue virtutis z pfectio: seu im perfectio: seu complementum: z diminutio digestiōis fm fortitudine: aut debilitatē caloris nālis. Quonā digestio

Urine cōple xionū simpli cum,

Urine cōple xionū cōposi tarum,

Urine humo rā propozio nātū vñis pñonā cōpo sitarum,

Urine flegma no nālis z nō naturalis.

Urine citrina

Urine citrina

Urine melancolie nālis z nō nālis.

Urine rubra

Urine humo rā

Urine

Urine dige stiva calore nāli vñe p eius mēsurāda.

Digestio non fit nisi actio caloris naturalis supra nutrimentum. ideo tota ratio nostre considerationis quoad urinas virtutum spectat ad ipsum referri oportet. Potest autem calor naturalis dupliciter debilitari: aut frigiditate remittente ipsum: aut caliditate preternaturali ipsum resoluente: Et hoc ergo colligitur: quod debilitas virtutis digestivae: aut imperfecte digestionis ab altera duarum causarum provenire potest. una est frigiditas superans. altera vero est fortis caliditas preternaturalis. Que vero inter istas media est temperata est et naturalis caliditas: que digestionem perficit. ponamus igitur urinas significantes indigestionem ex frigidityte provenientem: ac etiam que significant indigestionem: que ex caliditate provenit. Sed quoniam rectum est iudex sui et obliqui: intelligenda est urina complete digestionis: cuius per lapsum ab ipsa cetera sine lapsu maiorem: aut minorem. Est ergo urina complete digestionis: urina sanorum simpliciter: quam supra descripsimus. illa igitur significat digestionem et virtutem naturalem: nec non et naturalem calorem esse fortes. Urina vero alba ut aqua purissima glauca: aut lactea ut serum caprinum cum suba subtili: aut multum grossa sine hypostasi: aut cum hypostasi flegmatica multa indigestionem significat. Urina karopos ut pili camelini: sub pallida ut palea noua: aut palearia: aut pallida ut aqua carnis subcoctae: cum hypostasi alba vel rubra: natans in superficie urinae: cum substantia versus mediocritatem declinata principium significant digestionis. Urina inopos ut vinum nigrum: limida ut plumbum: seu viridis: aut nigra: et chyanos in substantia multum subtilis: aut grossa in dyaphanitate turbida sine hypostasi. mortificationem significat caloris naturalis. Urina chyanos ut vinum nigerrimum: nigra ut carbo subtilis: vel grossa in quantitate parva cum hypostasi ad fundum descendenti aduersionem: indigestionis defectum: atque corruptionem ex superabundantia caloris preternaturali significat. Spirituum urinae alias differentias non habent a predictis quare non est conueniens eorum urinas describere.

De urinis annexorum rebus naturalibus etiam scilicet et sexuum.

Cap. III.

Ultimo loco post urinas rerum naturalium principalium urinas annexorum puta etatum: ac etiam sexuum describere incipiamus. et primo etatum: deinde sexuum. Puerorum urina ad album declinat in colore: hoc est palearis seu karopos in suba pinguedinis in quantitate multa. Ad albedinem vero declinat per digestionem et coctionis imperfectionem ex abundantia humiditatis contingentem. et non ex defectu naturalis caloris cum in eis calor naturalis sit fortis. Grossa vero in substantia ideo est per multam superfluitatem mixturem cuius urina: aut propter dominium flegmatis: aut sanguinis in corporibus ipsorum. Multa vero est propter eorum gulositatem et cibi et potus multitudinem: et maxime cum in eis pauca admodum fiat resolutio humiditatum per alias vias: cum exercitio careant: cum et eorum calor non sit acutus. Iuuenum urina in colore magis est tinctora in substantia magis tenuis: et in quantitate pauca propter oppositas causas: et maxime propter acuitatem caloris: et multiplicia exercitia: que tingunt: subtiliant et resoluendo partem urinae dimittunt. Senum urina est subtilissima: et in colore remissa versus album in quantitate pauca. Cause vero in promptu sunt. Est enim subtilis propter humoris melancholici dominium. Remissa in colore propter caloris naturalis debilitatem pauca propter abstinentiam cibi et potus.

Mulierum urina alba est: et grossa: clara: et ampulosa comparatione urinae virorum. alba propter abundantiam frigiditatis. et coctionis defectionem. Grossa propter amplitudinem viarum. ampulosa propter humorum viscositates. Clara propter perfectionem: ac compactiorem mixturem humorum in suba urinae mulierum magis quam in suba urinae virorum. Et ideo signum optime distinctum inter virosque urinas est quod si urina mulierum coquassent: vel moueant parum aut nihil turbant: urina vero virorum conuassate turbi de fiunt: et maxime in parte superiori propter caliditatem. Uirorum urinae his omnibus in omnibus differentis propter oppositas causas sunt oppositae. Est tamen differentia non pertinet inter iuuenes mulieres et senes: quoniam urinae iuuenum sunt pulchriores et lucidiores. Senum vero non modo crudiores. verum etiam grossiores et luidiores: virulifera ratio est: quoniam et si ex fessu ambe habeant defectam caliditatem: senes tamen longe magis: cuius extinctione sui caloris ex decursu etatis sunt propinquiores. ideo minus digeste: et minus lucide: ac magis luidae: cuius contrarium est in iuuenibus. Virgultus urina clara est et lucida valde subtilis propter non esse factam in sanguine ebullitionem: vel per coitum: orificiorum amplificationem. vel tertio propter menstruum carentiam et eorum permixtionem cum substantia urinae. Et ob id ubi ventium urina grossior est in substantia et turbida in dyaphanitate. et in ea sepe spermatis fila apparet. Menstruorum urina est quasi sanguinea in colore et subtilis et turbida in dyaphanitate. ratio satis in promptu est: cum illud ex permixtione sanguinis menstrui fiat cum suba urinae. Pregnantium urina in primo seculo et tertio mense sunt plurimum albe subtiles clare cum quidam nebula colore quodam tenui simili preos: vel arcui pyridis: et est color viridis. Est etiam in ea aliquid sicut cotum carminatum: vel diuilla hypostasis: in qua sunt grana: que ascendunt et descendunt. hoc ultimum est melius. Ratio horum sic colligi potest. et primo caloris sube et claritatis. nam in principio impregnationis calor naturalis multum reuocatus est et virtus ad concipiendum matricis pro generatione perfruenda: superfluitates enim: que solite fuerant cum urina misceri et expelli ideo retinentur: quare ex defectu huius superfluitatum clara remanet et subtilis urina: et ex caloris reuocatione ad matricem et diuisione a viis urinae remanet alba. Sed aduerte quod hoc veritatem: quoniam non fiat commotio in menstruis. et tunc quanto impregnatio fuerit propinquior: tanto in ea distinctius apparebunt talia signa. Secundo vero de nebula sic probatur: quoniam calor agit in parte subtili superfluitatum: que miscentur cum urina: que cum pauca sit et sine grossitie illa actio sui ad partem superiorem urinae eleuat et in nebula condensat. reliquam urinam sicut puram aquam dimittendo. Tertio vero de pyride intelligendum est quod non unica apparitione diuersi concurrunt colores in modum pyridis. ita quod simul et semel appareat color pyridis viridis et rubens sicut in pyride apparet: quoniam hoc falsissimum est. Sed sunt variae actiones caloris in matrem: ex qua nutritur fetus in processu impregnationis variatur color illius arcus: incipiendo ab primo procedendo ad viridem visquo peruenit ad rubrum quod est prope partum. Quarto et ultimo dicebatur: quod est in ea sicut cotum carminatum vel diuilla hypostasis: in qua grana apparent ascendentia et descendenda. Ratio huius ideo est: quoniam cum in mulieribus tempore quo non sunt pregnantes propter multam superfluitatem commixtionem cum urina: et coloris debilitatem non valentis sequi are grossum a subtili: ut plurimum non apparet hypostasis in eis.

Petrus leo de urinis.

b 4

Urine mulierum.

Urine viro-
rum iter vi-
nas mulierum
iuuenum et se-
num.

Urine signa
eius in primo
mensis.

Urina copule
et digonit.

Urine idig-
ne significantes

Urine puero-
rum.

Urine iuue-
num.

Urine senum.

cum vero impregnatur propter retentionem illarum superfluitatum: cum partes grosse pance admodum sunt: calor potes est subtilis a grossis sequestrare: in vnum colligere et congregare. et sic simul congregare sunt totum carminatum quod in eis appere asserit. Hanc vero ascendentia et descendencia lo apparent: quoniam partes grosse: que a natura derelicta fundum petere solent: caloris actionem suscipientes leuigant: et motui caloris naturalis obediunt magis. ¶ Pnegnantibus in fine inpregnationis vrina similis est substantie et coloris aque cicerie: aut aque in qua coquuntur pedes animalium. Ratio talis est vtriusque: quoniam natura superfluitatum multitudine grauata dispositione: aut preparationem ad partum intendens incipit emittere aliquas in matre ex superfluitatibus retentis: et vrine commiscere: quibus commixta vrina tingitur et grossatur. ¶ Parturientium vrine sunt nigre similes atramento: grosse turbide: multe propter superfluitatum commixtionem.

De vrinis rerum non naturalium. Cap. V.

Roclariori notitia vrinarum significationem supra res non naturales habenda: intelligenda prius: res non naturales ita ab vrinis sibi proportionatio signari: sicut causa a suo effectu significatur. Sunt enim res non naturales aliter et aliter in quantitate: qualitate: et tempore cordi occurrentes esse mutationis substantie: quantitate: et qualitate: ac etiam hypostasis vrie. Id ex vrinis tanquam ex effectibus in signationem ipsarum deuenimus: in primis de cibo et potu. pro quibus intelligendum: quod illa que per vrinam de cibo et potu cognosci debent: est quantitas et qualitas. ideo ponende sunt vrine differentie et quantitates. Quantitatis vero differentie sunt multum: paucum: et mediocriter. Qualitatis vero sunt in primis qualitativus: quibus calidus: frigidus: siccus: et humidus.

¶ Urina igitur multa in quantitate grossa: in substantia turbida: versus album declinans: et cruda arguit multum cibi assumptionem. ¶ Urina pauca in quantitate subtilis in substantia: tincta in colore arguit paucum cibi vsum. ¶ Urina vero mediocriter mediocritatem significat. ¶ Probat per primam propositionem. Multitudo cibi et potus multiplicat in corpore humiditatem omnem: et per consequens vrinalem. Similiter multiplicatur flegma: flegmatici vero sanguinis superfluitas ut plurimum est grossa: tertio est cruda: quia multitudo cibi et potus naturalis calor grauatur: et in digerendo impeditur propter disproportionem obiecti. Libo vero non perfecte digesto sanguis non perfecte decoquitur. Ex quo necessario sequitur in vrina tincture defectus: et hoc est vrina crapulosa et gulosorum: et hoc est quod Galenus dicit. Urina secundum quantitatem diuersificatur iuxta. Quid si multum liquor vrine crescit: minuitur. Hypo. Minuatur tinctura vrine: et ad albedinem appropinquat maxime. ¶ Secunda probat per oppositum. Minuit humiditatem: et per consequens acuitur calor: et tingit vrinam: et minuit quantitate. Similiter colera multiplicat: et superfluitas fit subtilis et clara. Tertio vero calor non solum supra obiectum vigen: verum inflammatur ex quo sequitur: quod supra tincturam citrinitatis vrinam colorat: et hoc est vrina seivnantium. Gal. Si sit paucum liquorem paucum facit: hypostasis multum: et maiorem tincturam. ¶ Tertia vero suo modo probari potest. ¶ Urina que habet ciborum qualitatem significare sic cognoscitur. ¶ Urina tincta et rubra vsum signat

calidum: sicut aromatus et acriminum. Probat. Per inmodum cibaria epas calefaciunt: et calefacto sanguis tingitur: et rubet sanguis. et similiter vrinam cum ipso. ¶ Urina discolorata et cruda vsum signat frigidum ciborum: quoniam talia per oppositam caliditatem epas extinguunt. ¶ Urina multa: turbida et grossa cum albe: humidum ciborum vsum designat. Probat: quoniam tales cibi humiditatem adaugent et multiplicant: calorem suffocant: et eius subtilitatem et sequestrationem tollunt: ideo turbida erit nisi opilatione aliter ea disponatur. ¶ Urina subtilis: et clara: et pauca: siccum ciborum vsum signat. Probat: quia siccitas exsiccat et turbulentiam remouet: colorata vero vel discolorata erit secundum quod cum siccitate fuerit iuncta caliditas vel frigiditas. ¶ Attende tamen: quod et preter primas qualitates: et abaria habent secundas: et tertias: que etiam variare possunt vrinam: videat quod de eis pos sit fieri doctrina: tamen quod locus eius non est iste: ideo pro nunc pretereatur: talia enim cibaria corpora ut plurimum in egritudines inducunt. et ideo eadem erant illorum ciborum et egritudinum ab eis productarum. verbi gratia. si sint cibi opilativi: vrina opilationis erit vrinam horum ciborum aperitiui. Similiter eandem habebunt vrinam cum egritudinibus: que ex nimia fuerit apertione: sicut nonnulla cibaria odorem etiam impingunt in vrinis: et maxime de aperitiuis: quemadmodum sparagi: qui non solum aperiunt et aperiendo multum faciunt vrinam: verum etiam et grossam: ac fectam efficiunt. Et sic suo modo de reliquis intelligi potest: vnde de cibis venenosis: qui si sint iuncti cum frigiditate mortificantur: ex frigiditate vrinam efficiunt: et caliditate consumptorum et inflammatorum vrinam efficiunt. ¶ Urina pauca in quantitate: subtilis in substantia: in colore tincta: micta forte pungens laboriosum exercitum signat nisi motus sit immediate post cibum prima pars proprii intellectus: enim labor et motus corporis: epas et totum corpus calefacit et siccit superfluitates insensibiliter resoluendo: quo fit ut humiditas vrinalem minoretur: fiat clara: et subtilis: et colore tingatur. Dixi secundo nisi motus fuerit immediatus: quoniam talis digestionem impedit: et sic crudas transire facit humiditatem vrinalem: ut sic crudas: turbida: et maioris sit quantitate. Aut clara alba et aquosa sicut in habentibus vias latas: et epas: et renes calidos. ¶ Urina multa grossa ociositatem significat: probatur per oppositum ut supra. ¶ Urina mediocriter in his differentibus mediocritatem in exercitio et ocio portendit. ¶ Idem ut supra: probatur hoc de inanitione: et repletionem: et similibus probationibus.

¶ Urina multa in quantitate: mediocriter in substantia: et claritate et colore letitiam significat. Probat. Calor enim temperatus digestionem perficit et humiditatem non exsiccat: ergo calor substantia et dyapbanitas erit laudabiles et quantitas maior: ex quo humiditatem non exsiccat: ergo. ¶ Urina intensa et subtilis iracundiam: et angustiam: et tristitiam: et timorem significat. Probat. Quoniam per iram inflammatur sanguis: per sollicitudinem mouet humores: et calefacit cor: et sic tingitur vrina. Idem fit ex angustia: sed differunt: quia calor in angustia minus acuitur et pungitius cum veniat subito ad cor et rece dit subito antequam sua complexio mute. Calor ex tristitia est longe acutior: quia in corde moratur quousque eius expediatur. Ex quo eius complexio calefit. ¶ Urina pauca in quantitate: tincta in colore: subtilis in substantia cruda vigiliam significat multam: probat quoniam

Urine pgnat
na in fine.

Urine pgnat
na in fine.

Urine color
et potum in
quantitate.

Urine ciborum
et potum in
qualitate.

Urine mor
et genes: acce
ptiois et ma
nuentia.

Urine acci
nu animi.

Urine formi
et vigilie.

quonia vigilis calefacit spiritum animatum: et inflam-
mat totum corpus. Item diuertit calorem natura-
lem a digestionem: et sic digestionem impedit per contra-
rium dici debet de somno multo.

Urine regio-
num accipio
rum anni.

Urina aeris: aut teporis anni calidi: et regionis calide
tincta est pauca: et subtilis. Probat: quonia calor re-
soluit per poros: aut fumum: aut sudorem: et sic exsiccat
et sanguinem inflammat et urinam minuit: et colorat. Uri-
na vero cruda: alba: et multa aeris frigiditatem: aut tem-
poris: et regionis significat. Probat: quia foris frigiditas
ad interiora penetrat in corpore debilibus calorem
extinguit: et per hunc eius coactionem impedit: debilis vo-
luntas ad interiora claudens humiditatem multiplicat: ipsa et
calore obtundit. Aduerte tamen: quod sepe per accidens prius
tingere potest. Estate enim vehementia caloris aeris in-
natus calor dissoluitur: et exteriora petit: interiora frigi-
da dimittens: eius operationes diminuit: et maxi-
me decoctio chylis et chymis: ex quibus urina percreatur.
Contingit etiam per accidens humores frigidos in
estate multiplicari propter ipsam multarum rerum frigi-
ditarum. Contra in hyeme fit humorum calido-
rum multiplicatio propter ciborum calidorum usum:
et propter caloris fortificationem fit per accidens: non
numquam urina multa grossa et colorata. Ideo in iudican-
do semper aduertendum est ad id: quod fit per accidens
ne iudicium corumpatur. De regionibus huiusmodi
eadem feratur sententia.

Urina vero in colore mediocri signum est veris: et autu-
ni. Probat: prima pars. In hyeme, temporibus caloris
et frigoris sunt temperata: ergo earum actio etiam tempera-
ta. Humidi autem urinam etiam coctio et tinctura vri-
ne cum alijs erit temperata: igitur merito caloris huius
temporum urina etiam in colore mediocri. Probat:
secunda pars. In autumno viget siccitas: et in vere humiditas:
in autumno siccitas et minorat: in vere vero ingros-
sat et maiorat. Galias probata est in hoc eodem tractatu.

Urine anni-
xop reb? no
nābus vt ar-
tis: cuius ac.

Simile iudicium fieri potest de urinis reliquarum re-
rum non naturalium non principalium: scilicet artium ludis coitis.
balnei: et fricationum. Unde urine fabrorum simi-
les sunt urinis corporum multum exercitatorum. Urine
banchariorum eque similiter piscatorum: et eorum
qui iuxta aquas se exercent. Urine coenuntius sunt
similes inanis: dempto quod in contento vulturum ap-
paret substantia spermatica pilosa. Sed aduerte: quod
multum interest inter urinas coenuntius: quoniam qui de ppe
coierit: urinam magis facit tinctam: et cuius illa superfluita-
te tincta propter concussione et inflammationem spirituum
cum superfluitate propter eius admixtionem cum urina.
Sed urina eorum: qui multo vultur coitu: vel mi-
nus de ppe non coierunt: erit subtilis: clara: et pauca pro-
pter caloris naturalis resolutionem: ac etiam humiditatis con-
sumptionem. Urine balneatorum sunt varie secundum bal-
neorum varietatem. Qui enim balneatur in aquis frigi-
dis: virtualiter eorum urina multipliciter discoloratur et
ingrosatur. Si vero in aquis sulphureis tingit: paucifica-
tur: et subtiliatur. Seruiunt vero in stufis urine
sunt pauca et crude propter caloris diuersionem ad ex-
tra: et digestionis imperfectionem et humiditatis con-
sumptionem. Intelligendum tamen: quod quicquid di-
cuntur de urinis istarum rerum: non naturalium veri-
ficatur quantum est merito illius duntaxat: ita quod in usu
reliquarum non fit excessus: aut defectus: idem etiam in
reliquis iudicijs sentire oportet: ut in prima parte dicebatur: ita
quod nullus abusus pcurat. In his reb? vel si coinciderit
poterit cum alijs: et compatione facta iudicet.

De urinis rerum contra naturam.

Cap. VI.

Es contra

naturam tres esse perhiben-
tur. scilicet morbus. et mor-
bi. accedens morbi: et he sunt principales
quibus addit vnum annexum: quod est tem-
pus morbi. Inter res autem principales de for-
lis morbis urine ponende sunt. De causis autem morbi cum
non sint nisi cause efficientes conseruantes: ille sunt res
non naturales debite applicate. Cause sunt alij morbi: qui
sunt causa alterius: vel sunt cause dispositione: que non sunt
nisi res naturales. Urinas designare non est opus: cum tas
de rebus non naturalibus quod de rebus naturalibus proprijs lo-
cis urinas explicuerim. Quare inter omnes res contra na-
turam principales satis erit nobis morborum duntaxat vri-
nas describere: nec etiam accidentium separatim efficere in-
dagationem: oportet pro eo quod accidentia: aut sunt morbi:
et sic de eis descripti erit satis: ubi de morbis urinas posue-
rimus: aut sunt pure accidentia: que cum dependeat a
morbis: pari etiam ratione significari poterunt per urinas si-
gnificantes morbos: cum id quod est signum cause: etiam si
gnus effectus aliquo modo dici pene possit. Addeamus
insuper et urinas tempus morbi: ut plenius habeat no-
tia morborum: non solus quo ad essentiam: sed etiam quo ad
successione eius. Dicamus igitur incipientes a capite.

Urina srenae-
tica.

Srenetici urina alba est in colore: tenuis in substantia: lim-
pida in dyaphanitate: pauca in quantitate: et maxime si
in acutis febribus appareat: postquam fuerit prius tincta
multa grossa: et non ita limpida: et sic sine alleviatione
permutata: insensibiliter. Ratio huius talis esse potest:
ex quo prius multa erat: et tincta: et grossa: et obscura ar-
guunt humores multos acutos in corpore reperi: et cum
non ad extra expulsus cretice sint. Et cum urine iam non
miscetur: sicut prius eos alio loco reperiisse. et quia tales
sunt calidi. et per hunc leues facile coiecturari potest supe-
riora petuisse: et collecti in regionibus cerebri apostema
causasse. Letargici urina in colore alba: vel subrubea:
in substantia spissa per totum: sed a media regione supe-
rius liuida circulum huius grossum. vulturum insensi-
biliter: aut cum conatu micra. Epilentici urina sub-
tilis: in substantia multa: in quantitate alba: in colore ob-
scura: in dyaphanitate circuli habens grossus et plum-
beum. Plenretici urina subtilis: in substantia mul-
ta rubea: aut rubicunda: spissa per totum: sed circa me-
dia regionem liuida: vel obscura. Perispleum oice vri-
na in colore ruffa vel subruffa: in substantia spissa: in me-
dia regione distincte liuida. Quouslibet male dispo-
sitionis spiritualium membrorum vniuersaliter urina ruffa
vel subruffa: citrina vel subcitrina: pallida vel subpal-
lida: glauca: lactea: vel alba: in substantia tenuis: vel me-
diocri: si sine granulis fuerit. Epatis aposteatatis urina
in colore rubea: aut in opo a medio infra. superius vero
viridis liuida nigra vel subnigra in substantia per totum
grossa. Yeterici urina nigra: que fit a vehementi in-
cendio: et infirma patitur vehementes ardorem: et ea
precessit urina citrina: aut rubea: et eius hypostasis est
diuisa inaequalis et incontinua et non est vehementia ni-
gredinis: imo tendit ad citrinum et croceum: et in dyapha-
nitate est fusca. Urina in colore ruffa vel subruffa: in
substantia mediocriter spissa: cuius spuma crocea supe-
rius crocea ycteritiam significat. Urina rubea vel sub-
rubea: vel in opo: seu substantia spissa et spuma viridi vi-
ridem significat ycteritiam. Urina in opo: in substantia
spissa cum spuma nigra: nigram significat ycteritiam.
Epatici aut splenetici urina in colore citrina: vel sub-

Urina letar-
gica.

Urina cuiusli-
bet male di-
spōis spūa-
lium.

Urina ycter-
ica.

citrina in substantia tenuis: imo tenuissima: et quasi virgulata longo tempore durans. ¶ Opilationis epatis: aut splenis vrina a frigida causa proveniente: in colore alba in suba subtilis per totum limpida: et quasi virgulata: et longo tempore durans. ¶ Hydropisis hypoparce vrina in colore pallida: vel subpallida: karopos: glauca lactea: vel alba in substantia per totum spissa: quantitate pauca: tempore longo in hac dispositione durans et maxime in autumno hyeme: aut principio veris. ¶ Hydropisis asclitio vrina in colore ruffa vel subruffa: in substantia mediocriter spissa: vel spissa in quantitate pauca superius obumbrata et luens: et talis longo tempore apparet. ¶ Hydropisis tympanites vrina in colore ruffa in substantia tenuis: vel mediocriter spissa: longo tempore durans: et precipue autumno. hyeme autem principio veris. ¶ Dyabetici aut resoluti corporis vrina alba: seu subpallida: tenuis et multa: frequenter micta: et cum resolutionibus atque sitis: etiam diu perseverans. ¶ Lapidis vrina multiplex esse potest: scilicet quod multiplex est lapidis differentia tam ex parte loci: in quo generatur: quam ex parte dispositionis eius. Ex parte loci quidam generatur in vesica: et quidam in renibus. Ex parte vero dispositionis sue: quidam est in via generationis et confirmatus: quidam iam complete genitus et confirmatus: et quidam in via dissolutionis breviter: omnibus igitur his seruatis vrina notanda est. In primis lapidis in renibus sunt omnes tres differentias. generandi: geniti atque dissolendi. Dehinc vero lapidis vesicalis sunt suas differentias. ¶ Lapidis generandi in renibus vrina: in substantia tenuis cum augmentatione grauedinis et doloris circa partes renium: et diminutione arenularum rubearum. Lapidis iam geniti et confirmati vrina predicta discolorata et tenuis sine arenulis: cum dolore et grauedine: et difficultate urinandi: maxime si postea tandem cum copia arenularum precedente apparuerit. ¶ Lapidis dissolendi: aut qui minuitur et dissoluitur vrina discolorata grossa multa turbida cum apparentia multarum arenularum rubearum: et alienatione doloris: et grauedinis circa partes renium: et cum remotio ne difficultatis urinandi et maxime si post tenues et subtilem et sine arenulis: et cum grauedine: et difficultate apparuerit. ¶ Lapidis in vesica vrina sunt omnes differentias generandi: geniti: atque dissolendi est eadem cum supradictis de primis arenulis rubens atque grauedine renium: quoniam in lapide vesice arenule sunt albe: et grauedo apparet in vesica tibi: et difficultas urinandi in ea est maior. ¶ Nephritici vrina alba est: et spissa cum multo sedimine et albo mucilloginoso in quantitate pauca: et frequenter micta. ¶ Stragurie vrina eadem penitus cum supradicta. ¶ Excoziationis vesice: aut renis: squamosa cum dolore renium: aut vesice: cuius squame si fuerint albe excoziationem vesice: si rubee renium significat. ¶ Uterus renium et vesice vrine cum sanie et difficultate mingendi: que si rubea fuerit: et multa: renus significat vlcus: si vero alba et pauca vesice. ¶ Podagre seu artence vrina ruffa vel subruffa: citrina vel subcitrina: pallida vel subpallida: in substantia tenuis: et maxime quo ad partes eius inferiores: si rubee granule apparuerint: artencia: aut podagra ex humoribus calidis significat. ¶ Vrina alba pallida vel glauca: subtilis cum granulis albis: artenciam a frigida materia prouenientes significat. ¶ Et hinc vrina prime speciei in colore ruffa vel subruffa citrina vel subcitrina in substantia mediocriter cum resolutionibus petaloicis nisi vitio fierent vesice: et hoc si post aliam febrem fiat: et maxi-

me humoralem. Si vero post effimieraz: aut ex se fiat incipiens: non est inconueniens ipsam esse similem naturali in colore et substantia. Sed in contento differt ab ea: quoniam plurimum petaloyses in ea apparere necesse est. Et in superficie vrine vinctuositas que da ac si oleum erit esset appositum. ¶ Et hinc tertie speciei vrina in colore ruffa vel citrina in substantia aliquantulum spissa: et quasi per totum oleaginea: in superficie habens tela super-natantes: et vrinam adherentem: ita quod si vrinale inclinetur ad alteram partem: tela adhibere parti apposite. habet etiam predicta vrina crynoidales resolutiones. ¶ Ex his facile est intelligere vrinam scilicet speciei cum interistas sit media: sic et vrina suo modo proportionaliter se habet: habens tamen pro contento surfures ubi alie habent petaloyses: aut crynoides. ¶ Febus colericis simplicis vrina in colore ruffa: in substantia grossa: in quantitate multa in dyapbanitate aliquantulum obfusca. ¶ Febus tertiane continue vrina in colore ruffa vel subruffa in substantia tenuis. ¶ Vrina in colore citrina in substantia mediocriter tenuis: tertiana de colera citrina significat. ¶ Vrina viridis vel nigra in acutis febribus: generationem colere pallue et eriginose significat. ¶ Quotidianae febuis ex flegmate naturali vrina in colore subpallida: citrina: vel subcitrina in substantia equaliter per totum spissa sine liuiditate. ¶ Vrina in colore subcitrina vel pallida viridiana substantia mediocriter quotidiana de flegmate acetoso significat. ¶ Vrina in colore ruffa vel subruffa in substantia per totum spissa: sine liuiditate quotidiana de flegmate bilio significat. ¶ Vrina in colore ruffa vel subruffa in substantia mediocriter tenuis: quotidiana de flegmate salio significat. ¶ Quartane vrina in colore citrina in substantia tenuis: et hoc in die sequenti paroxysmi: in alijs vero diebus pallida vel subpallida colore apparet: nisi fuerit in eius terminatione quoniam in fine quartane. si multa nigra: et grossa apparuerit: quartane terminationem significat. ex quo quod arguitur humorem melancolicum grossum et nigrum per vias vrine expelli et expurgari. ¶ Vrina in colore subcitrina intensam substantiam per totum spissa: duplicem significat quotidianam. ¶ Vrina in colore rubea vel subrubea: in substantia mediocriter tenuis: superius obumbrata: in iuvene et colerico duplicem significat tertianam. secus esset in senes et melancolico: vel muliere flegmatica sola vrina ruffa vel subruffa significat duplicem tertianam. ¶ Vrina in colore inferius rubicunda: vel subrubicunda: superius inopos in substantia per totum spissa: et aliquantulum superius luens homorem significat. ¶ Vrina prius rubicunda vel subrubea: postmodum inopos: et in substantia per totum spissa et luens manifeste superius: vel appositam manu augmentum significat. ¶ Vrina in colore rubea: sicut sanguis aquosus vel subrubea: aut rubicunda: sicut crocus orientalis in substantia per totum spissa: et inaequaliter sine liuiditate cum quadam gleba sanguinis sinobam in flatibus significat. ¶ Vrina in colore citrina vel subcitrina intensam substantiam spissa per totum: si ne manifesta liuiditate: cum manu appositam luens: quotidiana continuam significat. ¶ Vrina in colore rub. vel subrub. in substantia mediocriter tenuis ad tenuitatem magis accedens sine liuiditate manifesta: manu tamen appositam luens cum quadam spuma continuam tertianam significat. ¶ Intelligendus est: quod in multis alijs compositis febribus: ac et simplicibus: ad eadem significationes per vrinam haberi non possunt cum vrina et eadem

Vrina hydro-
pisis hypo-
parce.

Vrina dy-
abetici: aut re-
soluti.

Vrina neph-
ritici.

Vrina arten-
cie et podagre

Vrina feb-
colericæ.

Vrina feb-
tertiane.

Vrina quart-
ane.

urina sepius diuersas simplices febres significet: non
nūq̃ vna cōpositā. Sz opus est medicū notare diffe-
rentiā corporū: rēt alioz accitium: que apparent circa
egritudines: r fm varietatē illoz varie iudicatur de si-
gnificatione vnius r eiusdē vrine. ¶ Urina in colore
rub. intensa vel flaginea ad similitudinē ignis: in suba
mediocriter tenuis: magis tñ ad tenuitatē declinās si-
ne: in iditate r ymbzatione: supius hīs multā spumā:
que puenit ex nimietate feruoris causonē febres signi-
ficat. ¶ Urina in colore ru. vel subru. i suba mediocri-
ter spissa ad spissitudinē declinās cum aliquātila spu-
ma superius sinocidē signat febze. ¶ Urina in colo-
re rubicūda vel subrubea: in suba mediocriter tenuis:
vel mediocriter subtilis cūz aliquātila spuma supius
causonē febze signat. ¶ Urina in colore ruffa vī an-
rea: in suba mediocriter supius māfeste liuens maiorē
signat emitritē. ¶ Urina in colore ru. vel subrub. in
suba mediocriter tenuis: vel mediocriter spissa supi⁹ di-
stincte liuens mediū signat emitritē. ¶ Urina liuida
vel nigra minorē signat emitritē ppter pncipiū adu-
sionis: r calozis nālis mortificationē. ¶ Reliquariuz
egritudinū vrinās describere minime opus est. per ea-
n. que de his scripta sunt cōprehēdi relique facile pos-
sunt: cum omnes a causis dependant primitiuis: aut
antecedentibus vel iunctis. ¶ Primitiuarū vrine sunt
eodem vrinis rerum non naturalium. antecedentium
sunt eadē vrinis humorum preternaturaliuz: pīr acta
rū vō pāz ab his discrepātes. Et cū de his satis supra
ocm̃ sitū amplius nō repetem⁹. Sint igit̃ hec satis p
vrinis cāruz: ac ē reliquoz morboz ab eis dē penden-
tius: de quibz que dicta sunt: facile omnia pbari pnt de
signatione simpliciū dīarū accōmodata ad hec: que
hic dicunt⁹. Restat igit̃ q̃tum ad hīc prem artinet: vt
vrināstēpoz morbi: ac pcessus eiusdē describamus.
Si tñ antea cap^m addicamus: in quo doctrina tradat
de loco egritudinis cognoscendo.

De cognitiōe loci egritudis p vrinā. Cap. VII.

In cognitiōe loci egritudinis
supponenda pūa occurrunt: que in pma
pte de signatiōibus vliūbus pbara sunt. f.
in quibet vrina esse vestigiū membrorū.
Qm̃ vt supra diximus. oē mēbz remittit ad epaz sup.
fluū sui alimentī: aut salte ad eū redit aquositas: que
cum sanguine ad membra deferrebā: r p renes r ve-
sicā extra mittit: r id supliuz nutrimentī: aut ipsa vri-
na defert secū impressiōē r vestigiū membrorū: a qui-
bus redit. ¶ Scdo est ē pre-supponendū: q̃ diuersis
membris nri corporis cōrident diuerse partes in vri-
na: que regiones a medicis appellātur. Sunt ē mēbra.
vt etiā diximus: q̃tuor genēz. scilicet. spūalia: nālia. r
gnātia: quibz q̃tuor regiones proportionant⁹. f. circu-
li capiti aerea pars: seu suprema vrine spūali⁹. mem-
bra nālia. in sima gnātiis. ¶ Dis pre-suppositis di-
cimus: q̃ circulus fm varias eius dīas coloris spissi-
tudinis: seu magnitudinis r puitatis. f. spume seu granu-
laz: varias capit: aut cerebz passiōes ostidit. ¶ Spū-
aliū vō pūm dispōnes nōscunt in suprema r ae-
rea pte vrine: qm̃ si in ea appuit liuor r obsec. ritas: ar-
guit ibi mām humorālē pūneri: r vbi mā humorālē
pūneri: ibi fumoz: vī vapoꝝ multitudine gnātur. Ds at
fumi ab hūozibus eleuati: r cū vrina trāsmisi eā pte
vrine occupat: que pportionalis est loco humorū: a qui-
bus pcreatur. igit̃ vīa appens in regione pportiona-
ta spūalibus: hūozes seu egritud. nez in spūalibus esse

pūntiat. ¶ Sed aduertendūz tñ: q̃ bi hūozes: qui in
spūalib⁹ pūnent: aut sunt per vīa catarrhi: aut ex reple-
tione pūna: aut ex cōpassione eozundē: que per signa
distinctiua sic dignoscunt⁹. Nā stāte liuor: seu obscuri-
tate in pūcta pte r spuma: aut granulis in circulo cer-
tum est signū catarrhi ad pectus. Sed stāte eodez liuo-
re in eadē pte sine granulis: r cūz granedine circa illas
ptes ex repletiōe pcedere pōtendit. Si vō eadē vri-
na sine granulis r grauitate: s̃ cū cōpassiōe stōi: aut
dyapbragmatis ex cōpassiōe egritudinē in his mēbz
fieri denūciat. ¶ Nāliuz mēbroz dispōnes nōscunt⁹.
In media pte vrine. nā si ibi fuerit liuor in eodez loco
repletiōez arguit: aut leuē opilationē: aut epatis debi-
litate. Pari rōne pbat⁹ de apparitiōe humoris: sicut
supra: r maxime qm̃ ex repletiōe fiat. si ex opilatiōe ap-
paret pma facie pūu. cū ex opilatiōe vrina fiat clara r
subtilis. qd bene vep est: si opilatio sit mltā. Si vō sit
pauca: phibeā exalare fumositates. r id in his mem-
bris reservātur. s̃lt ex debilitate talis liuor appet. De-
bile. n. epaz sufficiens est eleuare va. pōres: s̃ non resol-
uere. ¶ De mēbroz genitaliuz r inferioꝝ. f. intestino-
ruz matricis renū r vesice dispōnes nōscunt⁹ ex liuore
appente in fundo vrine r ex cōtento: liuor. n. seu obscu-
ritas in fundo vrine cātur ex fumositatē eleuata i ma-
trice ab hūozibus m̃ficiis: vel a sanguine mēstruo flue-
te: vel retento: r ipsi vrine cōscata. S̃lt in istis mēbz ex
fumositatē eleuata ab hūozibus. sicut in fluxibus: aut
mā in eis repta: aut ex vtiūbus vel ex fluxu emozorū
daz. pari ē rōne in renibus: aut vesica eleuat fumosi-
tas ab hūozib⁹: vel vlcib⁹ in his repta. Sed i dispō-
nibus renū r vesice certius dignoscunt⁹ ex p̃tentis. vt
satis appuit. ¶ Intelligendū liuorē nōnūq̃ fore vlez
r nō vnius regiōis vrine determinatū: s̃ ind̃ter per
totā vrine subam respiri: s̃ et cū hoc ster aliqñ p̃ortūz
vīr apparere liuorē: s̃ tñ in vna regione magis q̃ in al-
tera. ideo hāz diuersitatū signata demōstrem⁹. Nā
vliū liuor arteticā passiōē signat: diuersitatē hūoz p
turbationē eozundē. Spata interiorū aduersionē: r mem-
broz p̃sumptionē: r vltimo calozis nālis mortificatio-
nē. Daz vō signa distinctiua hec sūt. Vliū liuor cū gra-
nulis arteticā. Vliū liuor cūz dolore iterioꝝ mēbroz
apata r eoz mēbroz: in quoz regione obscurior appz
vria. Vliū liuor cū resolonib⁹: aut crinoydib⁹ aduersionē
signat. Vliū liuor sine altero hōz signoz humorū
turbatiōez: aut eoz diuersitatē denūciat. Dec sūt satis
ad p̃ns: que si supiorib⁹ iungāf multa ex supra dictis.
fient clarioꝝ.

De vrinis diuersoz tempoz morbi. Cap. VIII.

Empora morbi maxie mālis: r si
distigui possint s̃z diuer-
sitatem accidentium: distinctio tamē fm
diuersitatem digestionis materiei eēntia
liter est: quā per maxie ostēdit vria. Ideo
volentes vrinās tempozum describere: tempozā fm
diuersitatē digestionis p eas signare volum⁹. ¶ Pre-
supponēda tñ est in p̃mis vria optie sani: qm̃ fm reuel-
luz ab ea mēfurari hz digō: aut indigō: sicut supra dixi-
m⁹ de lapsib⁹ nālib⁹. Pre-supposito igit̃ vrinā optie sa-
ni fore eā: q̃ in q̃titate s̃ba r dyapbram⁹ ē mediocris
color: citrini: aut rubei: clari: p̃tēti: albi: q̃lis: pinealis:
r i fundo residētis. Ex q̃ fiet: vt q̃ est ab istis recedēs p
colorē: subaz: q̃titate: r p̃tēti erit indigōnis signatiua
fm maiorē: aut minorē hāz p̃tiū recessus a mediocri-
tate. q̃ vrina subtilior aut grossior: albiōz aut rubicū-
dior: obscurior vel lipidior: maioris: aut minoris q̃tita-

Cognitiō di-
spōnū mem-
broz nāliuz.

Cognitiō di-
spōnū mem-
broz ifra nā-
lia exālium.

Urina febr.
cursonidia.

Urina febr.
sinocidē.

Urina maio-
ris emitritē

In qualibet
vrina ē vesti-
giū mēbroz.

cognitiō ma-
teriei in ca-
pitē.

Urina opat
me sani.

his pteci alteri coloris loci figure erit signū indigō-
nis. ¶ Procedamus ulterius oīz tēpōz gradus onde-
do. ¶ Principij. Urina subtilis yf grossa et turbida ma-
nēs talis rubicūda vel ruffa: aut alba yf pallida carēs
p̄tēto: aut ipm bñs in sup̄ma pte vrine. ¶ Augmentij.
Urina: q̄ ad mediocritatē icipit accedere i suba: et in co-
lore: et in claritate: aut si turbida et grossa migat: subito
clarefcit: et hypostasiz appētē bñe icipit. ¶ Star. Urina
vere in oibz mediocris hypostasiz bñs albā lenē cū
ceteris p̄tētibz regit. ¶ Declinatiōis. Urina eadē
nisi qd̄ est p̄fectior in his p̄tētibz: et maxie in q̄titate
hypostasiz: qm̄ aut nulla est hypostasiz: aut ē q̄titate
lōge minoris. Nec oīa credo facile p̄ supradicta posse
deduci: et sunt artificiosissime a Sal. collecta p̄ de crisi.
iō pbādū nō elaboramus. ¶ Antēdas tñqz successio
digōnis in egritudibz mālibus obiqz putredine colligi
pōt ex his: que bñe dīcta sunt: ac et ex his que diceban-
tur caplo de vrinis vntū. si redibis ad id caplm̄: et sun-
ges huic cōpletiorē hēbis doctrinā.

¶ Ultimū et ceteris vtilius de cognoscenda egritu-
dinis terminatione: siue ad bonū: siue ad malū per
vrinam.

¶ Capitulum. IX.

Urinis notitia: que de dispōnibz hu-
mani corpis p̄ vrinā hēri pōt
sūme vtilis est atqz necia: s̄ iter eas illa p̄-
cipue magis exīstī māda est: que egritudis
terminatōez ad bonū vel ad malū ondit:
qm̄ et si ceterē ad egritudis cognitiōez: et ei⁹ regimē re-
gulādū deseruiat. s̄ itqz de statu et cōsistētia egritudis
certificet: et maxie eo rpe: quo sunt. Nec vero p̄ceteris
medicū diuinū quodāmo efficit: magisqz in ope secuz
et sūma laude: atqz bonore dignū. Quare et si cetera: q̄
supra notauimus diligenter satis discussa sunt. nec vto:
que hic de bñs mā tradent diligētē examiatā scribent.
Serueturqz hoc caplz memorie tāqz singulare thesau-
rū. Nec pigeat si plurima hic repies: que supra diuer-
sis locis tradita sunt. cūz. n. magni honoris sint decies
repetita placebūt. ¶ Urina absqz signis digōnis forti-
bus nō est mortale: qm̄ poterit eger liberari cūz lōgitu-
dine et resolu hūor: si vñs tollerent: aut fier crisis p̄ exi-
turas: et p̄prie qm̄ nō fuerit humor vebementis malitie:
aut fortasse liberabit ex eūatione per medicinā: p̄ quā
eūat malignū simul cū benigno. ¶ Urina: que oibus
horis p̄māet in colore vrine sanoz in suba et claritate:
et cū sedimine laudabili p̄nitiosa est et mortalis. signat
n. egrū redere ad mortē: et nāz tāqz desperatā dereligi
sepugnāz. ¶ Urina in colore: et suba: et dyapphanitate: et
sedimine mala et multa in dieb⁹ creticiis: si signa p̄cesse-
runt: digōnis liberatōez signat.

¶ Signa ex q̄titate.

Urina que qñqz pauca: qñqz multa mingit: qñqz
retinet in acutis febribz est malū: qm̄ aut
signat vebementiā pugne egritudinis et nāe: que qñqz
vincit: qñqz vincit: aut labores innati calozis aut nāe:
aut grossitiē mae: et q̄ difficulter suscipiat digōnez. Qd̄
si fuerit in febribz quietis: lōgitudinē indicat egritudi-
nis p̄p̄ grossitiē hūoz.

¶ Signa ex suba et dyapphanitate et cū odore.

Urina tenuis sube qñqz sicut in dyabete: et est
cū ea assiduitas sitis: frequētia mingēdi: et
facilitas egōnis valde malū signat. Sed si fieret p̄p̄
cruditatē: nō foret malū. Si vñ p̄p̄ opilonē impediē-
tē exiit mae grosse malū. Qd̄ si ex debilitate vñtis al-
terariue: et nō est cū facilitate exiit: est minoris malitie
q̄ in dyabete. ¶ Urina tenuis p̄ plures dies pdurans

p̄mixtiōē sensus signat. Qd̄ si p̄mixtiō p̄leueret signū
ficat mortis velocitatē: qz signat q̄ mā repit ad cere-
brum. ¶ Urina tenuis: que p̄mutat in grossas: in acu-
tis sine allenatiōe vplurimū liquefactionē mēbroz
signat. ¶ Urina aquosa: que multiplicat in boza exa-
cerbatōis febzis opa venturū in iferiozibz p̄tibz signat.
In gbus tñ attendendūz est et color: q̄ cū suba iungit:
qm̄ ex his duobz plurima et certior ē signatio. ¶ Urina
tenuis: que p̄uertit in grossam in p̄tinuis acutis cū
signis bonis signat crisis p̄ sudorē. ¶ Urina eadē si
cū signis malis fuerit: est valde mala: qm̄ in corde: aut
epe adustionē signat. ¶ Urina turbida: que aut crisis
clarificat nō bonū signat: qm̄ arguit maei retētiōē et
nāe defectum in expellēdo. ¶ Urina grossa turbida:
que nō residet: cū clarificat: malum signat: qm̄ arguit
ebullitiōē humorū a vebementia caliditatis exner: aut
debilitatē calozis inati. ¶ Urina grossa et p̄prie maxi-
me in q̄ nō assotiat fluxū sanguis nariū malū signat.
¶ Urina alba in acutis malū signat: qm̄ signat mās
esse diuersam a vñs vrine: et quocūqz repitibi opa cau-
sari pōt nisi signa p̄ceserint digōnis: qm̄ tñc crisis per
vomitiū: aut recessum signat. ¶ Urina tenuis alba in
acutis se. cui post aduēit turbulētia et grossitudo cūz al-
bedine sua: spasmiū signat et mortē. ¶ Urina nigra in
acutis: et si sit signū malū: nō tñ absolute est ad mortē:
qm̄ s̄ et cū ea assotient signa mala: qm̄ tñ vñs est for-
tis pōt facere eūatiōes diuersas ex oī genere cui si suc-
cedat allenatiō signū est salutis. ¶ Urina nigra q̄ro
paucior fuerit tāto p̄terior signat. n. hūiditatis solum
ptiōē: et multo magis: si grossior efficiat. ¶ Urina ni-
gra declinās ad subtilitatē cū magno sedimine et odo-
re acuto in acutis febribz: dolorē capitis et sensus per-
mixtiōez signat. Pōt et signare fluxū sanguis nariū:
aut sudorē: et maxime si signa p̄ceserint digōnis: sed tñ
imperfecta erit in vñs crisis: qm̄ qd̄ grossus ē in vñs
qz retinebit: expulso: qd̄ de subtili est. ¶ Urina nigra:
cui assotiat sedimē pedēs q̄ si res nigra rotūda aggre-
gata: cū qua innemī odor malus: est tēsiō in latribz:
et opa in hypocūdryz et sudor signat mortē: qm̄ h̄s ten-
sio spasmiū portēdit: et sudor debilitatem. ¶ Urina te-
nuis aquosa attinēs nigredini: sua subtilitate lōgitudi-
nē et nigredinē: adustionis malitiā signat. ¶ Urina te-
nuis nigra: qm̄ mingit in acutis: et appetit de cibaria
calida mortem signat. ¶ Urina tenuis et nigra: que in
grossam et flauā vel subalbā p̄uertit: et nulla ges suc-
cedit significat egritudinem in epate et p̄prie p̄ceteritiā.
Nā si sequerē allenatiō significaret: diminutiōē ca-
liditatis: et casus digōnis. si q̄ nō est quies: nō est nisi: qz
opilitatio est aucta: et sit apostēa in epate. ¶ Urina te-
nuis nigra: que mingit in febribz acutis paulatim in
tēpore lōgo: et est cū dolore capitis et colli significat de-
structionē rōnis gradatim in mulieribus: tñ nō est ita
malū. ¶ Rubra et subtilis cū signis bonis velocē cri-
sim significat. Eadē cū signis oppositis mortē signifi-
cat velocē: quoniā ex vebementi in flāmatione p̄cedit.
¶ Urina tenuis et rubra in acutis: dolorē capitis et
p̄mixtiōē significat. ¶ Urina grossa rubra in acu-
tis: cui exiit est paulatim et frequenter: et fetet: signi-
ficat caliditatem vebementem: et inquietudinem: et na-
ture defectū: q̄re est timorosa. Si vero eius egressus
foret abundās cūz multo sedimine: significat p̄prie
preparationē: aut separationē. quare est bonū signū.
¶ Sanguis purus: cum mingit in acutis: et significat
vebementē repletiōez sanguinis cum acuitate ebulli-
tionis: et timēda est p̄efocatio: que fit ex repletiōe ven-
culorum

tricolorum cordis: si declinat ad cor: aut apoplexias si declinent ad cerebrum: quare mortale signum est. **Urina** rubea valde: si est in febribus ex lassitudine: et conuertitur ad grossitatem: deinde apparet sedimen plurimum non subsidens: et est dolor capitis: significat longitudo egritudinis. Eadem si cum sedimine bono apparuerit crissim per sudores significat: quoniam materia est declinans ad venas. Sed longitudo causa est: quia materia inobediens: et ideo non ingrossatur: nec subsidet vel lociter: si tamen vitus est potens. **Nota** tri: quod talis urina est similis yrinis ycterico: nisi quod non tigit. **Urina** rubea subtilis in substantia: et in sedimine significat cruditate: et longitudo: et maxime si rubedo non sit vehemens: et declinat ad turbulentiam. **Urina** flaua: vel subalbida in acutis febribus cum conuertitur ad albedinem: aut nigredinem malum significat: quoniam significat raptus ad superiora: et nigredo acutatem qualitatis egritudinis.

Signa ex sedimine.

Sedimen diuersum in substantia et colore maius. significat enim multitudinem diuersorum humorum: idem si sit minorum partium de terius: quoniam significat: quod natura non potest expellere: nisi postquam minoratur partes. **Sedimen** lene aliquando melius est albo. **Sedimen** rubrum si est lene: est bonum: quoniam natura agit in eum. **Sedimen** si ad albedinem declinat: sit diuisum in substantia bene partes grossas mortale: quoniam substantie lenitas vehemens obedit expulsi: quod bonitas coloris: ideo ubi sedimen est lene: non egit in eum. ubi vero album non tantum. **Sedimen** spumulosum et spuma: cuius albedo est per commixtiones aeris cui eo est valde malus. multum enim a natura egreditur. **Sedimen** crudum et non acutum malum. **Sedimen** cuius superiora sunt rotunda: et mouentur melius est sedimen: cuius superiores superior est coagulata. statum enim velocem in acutis significat. **Sedimen** rubrum ad quod non accedit tenuitas et paucitas yrine inuentum a principio multitudinem significat: et non digestionem humorum. arguit enim multa et grossam materiam. **Sedimen** vero rubrum si post aduentum digestionis: et post yrinam subtile: et hypostasis pauca bonum. **Uebementia** tincture yrine ab his sedimine pauca: hoc est multo: aut nullo: et dum non est ita: non significat bonum: quandoque significat bonum et maturationem: quandoque antecedit propter uehementiam caliditatis: quia quod propter famem. nam fames et yrinam tingit et auget sedimen. **Sedimen** rubrum multitudinem sanguinis: et tarditatem digestionis significat. sed buic in febribus associatur angustia et tristitia. Idem si yris ad .40. plorat egritudo: et forte non spera crissis in .60. **Sedimen** rubrum pendens declinat ad superiora cum yrina tenui in acutis significat permixtiones rationis. si perleuerat appropinquatur perditio. **Sedimen** rubrum. quando substantia yrine incipit ingrossari: et incipit sedimen pendens subsidere et albificatur: salutem significat. **Sedimen** enim forma frusta carnis in febribus acutis sine signis digestionis significat: quod est ex resolutionibus membrorum: et non ex renibus. Hoc autem sedimen carni cum non est illius digestionis: aut non est feb. si significat illud: quod scilicet ex renibus. **Sedimen** cuius squamis pisci similibus sine signis digestionis in febribus acutis est ex rasura i neruis: et ossibus: et uenis et ex vesica. **Sedimen** fursureum significat simile illius: et quod feb. incipit radere ex profundo: signum distinctum

quando est ex vesica: est ex signis nocuentis vesice: et signis digestionis et grossitudine. **Oleaginea** in se est mala: sed si est cum alijs signis bonis: non est penitus mala. **Sedimen** oleaginum malum nisi fuerit post yrinam nigram: quoniam tunc est bonum: sed prius si fuerit in principio morbi. **Oleagineum** sedimen in quarta mortem: et in septima significat. **Subita** permixtio yrine ad signa mala in acutis mortem significat: quoniam arguit virtutis casum: vel ex venenositate: vel ex sanitate accidentium. **Oleaginea** yrina potest albi quando ex exiccatione: et significat rationis permixtionem. **Urina** in qua sunt frusta sanguinis congelati in acutis feb. cum siccitate lingue malum. Quod si fuerit lingua nigra deterius. nam non concurrit sanguis in yrinam: nisi aut propter uehementem acuitatem rumpentem vasa: et coagulatur propter uehementem caliditatem. **Urina** alba tenuis cum spuma et nube citrina uehementer est timorosa: quia yrina signat exacerbationem et uehementiam acuitatis materie. **Urina** tenuis: flaua: subalbida in principio acutarum: quando conuertitur ad grossitatem et albedinem: deinde remanet secum lenta: turbida sicut yrina asini: et incipit exire in uoluntarie: et ad sunt vigilie et inquietudo: significat spasmus yrinisq. lateris: cui succedit mors. Nam yrina flaua non subtiliatur nisi propter dominium colerici humoris: et non ingrossatur: et inspisatur nisi per exacerbationem egritudinis et commotiones in dispositionibus materie. **Urina** pauca cum colore sanguinis precipue quando cum infirmo est passio scitica: malus. **Impotentia** mingendi nisi parum: et cum dolore sine vulnere et apostate in instrumentis yrie in feb. acutis: et cum frequenter et debilitate pulsuum: malus. **Retentio** yrine in feb. continua cum uehementia doloris capitis: et multitudine sudoris significat spasmodum. **Urina** que gutta tim. distillatur in feb. quiescit: significat fluxum sanguinis narium. Si autem fuerit in feb. acuta significat malum adueniens in cerebro: et in quiescente feb. significat saltem plenitudinem: et nature debilitatem in expellendo. **Urina** in uoluntaria egritudine in acutis cum debilitate virtutis arguit nocuentum in cerebro: quoniam materia acuta calida ascendit ad cerebrum: quod communicant se cum membris lacertosa. **Urina** aquosa precedens subtilitatis: fetida: nigra: aut etiam grossa malus. **Urina** in qua procedit ex infirmo: riori parte usque ad superiora: sicut fumus: mortalis est omnino: et morti propinquus. **Pigra** yrina: cuius color est. sicut color aque carnis cum fetore: mortalis est. **Licet** multa ex eis: que in hoc capitulo continentur in plerisque locis huius tractatus reperiatur: non tamen in ordinem ad egritudinem tamen cognoscendam posita sunt: quemadmodum hic. Sed ad cognitionem absolutam differentiarum yrine in alijs locis ponebantur. hic vero qualiter per eas egritudinis terminationem ad bonum: aut ad malum cognosceremus. Et hec de yrinis dicta sufficiat. In quibus ut a principio discimus: non tantum: que dicuntur attendenda sunt: que certe non multum digesta putabuntur: sed procedendi rationem magis existimanda putamus: que in exemplo de yrinis particulariter est deducta: et de yrine statu sufficiant.

Explicit tractatus excellentissimi artium et medicine doctoris domini Petri Leonis de yrinis: qui yrinarum totam materiam mirabiliter examinat.

Reptoriū Egidij de vrinis ⁊ pulsib⁹

C^o Repertoriū Egidij de vrinis.

De derivatione nominis vrine.	Car.	2.
De considerandis in iudicio vrine.		2.
De coloribus vrine: ⁊ primo de nigro.		2.
De vrina nigra cum nube nigra.		3.
De suba vrine nigro coloru dueniente.		3.
De colore limido vrine.		3.
De conditionibus quibusdam limidi coloris.		4.
De colore albo vrine cum substantia tenui.		4.
De colore glauco vrine.		5.
De colore lacteo vrine cum mediocri substantia.		5.
De colore lacteo vel karopos cū substantia spissa.		6.
De quatuor regionibus in vrina.		6.
De colore pallido vel subpallido ⁊ subcitrico.		7.
De colore pallido subsequente album: vel lacteus: vel karopos.		7.
De colore citrino.		8.
De colore ruffo ⁊ subruffo.		8.
De colore ruffo regula alia.		9.
De colore ruffo cum substantia mediocriter spissa.		9.
De colore rubeo.		10.
De colore rubeo cum substantia mediocriter spissa.		11.
De colore inopos ⁊ kianos.		12.
De colore viridi.		12.
De contentis vrine.		13.
De numero contentorum: ⁊ que sint.		13.
De circulo spisso ⁊ aquoso.		13.
De circulo purpureo ⁊ spisso ⁊ de pallido ⁊ tenui.		13.
De circulo rubeo ⁊ tenui.		13.
De circulo plumbeo.		13.
De circulo rubeo post limidum apparente.		13.
De circulo viridi.		13.
De circulo tremulo.		13.
De ampulla.		14.
De granulis.		14.
De nubecula.		14.
De sanie.		14.
De pinguedine.		14.
De crudo humore.		14.
De vrina sanguinea.		15.
De arenis.		15.
De pilis.		15.
De squamis ⁊ furfuribus.		15.
De crinoidibus.		16.
De atromorum resolutionibus ⁊ albis minutis.		16.
De signis conceptionis.		16.
De signis conceptionis masculi.		16.
De spermaticis resolutionibus.		17.
De pulueris resolutionibus.		17.
De hypostasi.		17.
De sedimine quod deficit in differētib⁹ bonis.		18.
De sedimine rubeo ⁊ subrubeo.		18.
De sedimine nigro.		18.
De sigillatione opis.		19.
De modo iudicandi vrinas.		19.
De contentis colore ⁊ substantia vrine.		19.
De sufficientia colorum vrine.		20.

C^o Repertoriū Egidij de pulsibus.

Prefatio

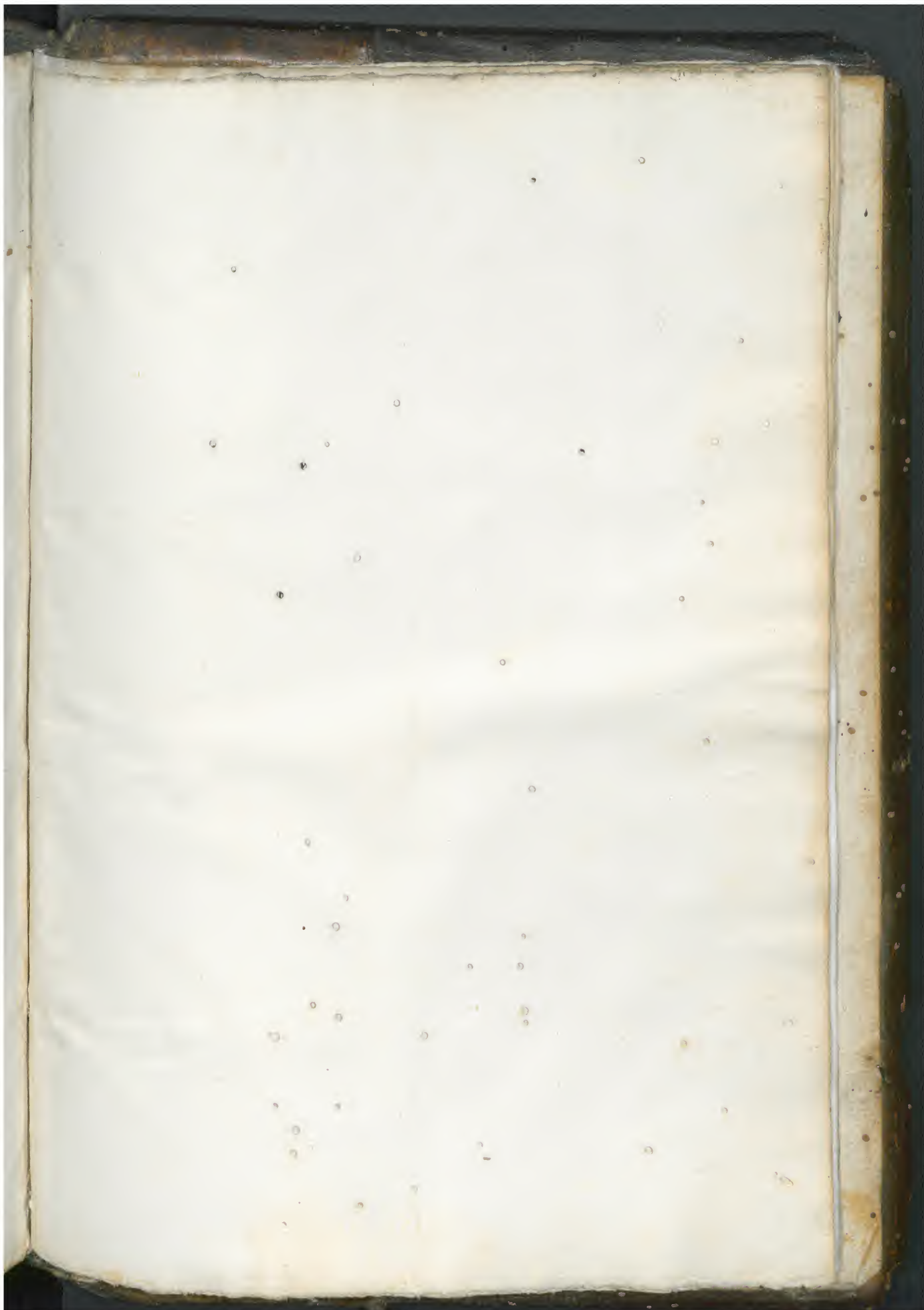
Commentatoris.	Car.	20.
Prohemium Egidij.		21.
De cōplexione forma cōpositiōe ⁊ officio cordis.		21.
De motu cordis.		21.

De causis motus cordis.	22.
De descriptione pulsus.	22.
De decem generibus pulsuum.	23.
De pulsu magno paruo ⁊ mediocri.	24.
De pulsu longo ⁊ breui: lato ⁊ stricto: alto ⁊ profundo.	24.
De pulsu debili ⁊ forti.	24.
De pulsu veloci ⁊ tardo: de duro ⁊ molli.	25.
De pulsu pleno ⁊ vacuo.	25.
De modis ⁊ pulsibus.	25.
De pulsu frequenti ⁊ raro.	25.
De pulsu incidenti ⁊ decedenti.	25.
De pulsu equali.	25.
De pulsu inequali.	25.
De pulsu ordinato ⁊ iordinato ⁊ de priuato.	25.
De speciebus pulsus inordinati ⁊ inequalis.	26.
De causis mutationum pulsus.	26.
De significationibus decem generum pulsus.	27.
De arterijs considerandis in pulsu.	27.
De brachio considerando in pulsu.	27.
De modo tangendi pulsuum.	27.
De instructione medici in tāgendo pulsuum.	28.
De modo ⁊ quomodo ⁊ quātū debeat tāgi pulsus.	28.
De significationibus magni pulsus fm nām.	28.
De significationibus magni pulsus preter nām.	28.
De significationibus longi pulsus fm naturam.	28.
De significationibus occulti pulsus fm nām.	28.
De significationibus curti pulsus nālis.	28.
De significationibus curti pulsus preter nām.	28.
De pulsu gracili tam: fm naturā q̄ preter nām.	29.
De signatōib⁹ pulsus f3 pbinatōez ⁊ obuiatōez.	29.
De pulsu longo ⁊ stricto.	29.
De pulsu forti ⁊ debili.	29.
De pulsu veloci ⁊ eius contrario.	29.
De pulsu veloci preter naturam.	29.
De pulsu duro ⁊ molli.	29.
De pulsu duro in pleuresi.	29.
De significationibus pulsus mollis fm naturā.	30.
De pulsu pleno.	30.
De pulsu vacuo.	30.
De pulsu calido ⁊ frigido.	30.
De pulsu frigido.	30.
De significationibus aliorū generum.	30.
De significationibus frequentis pulsus.	30.
De significationibus rari pulsus.	30.
De significationib⁹ incidentis ⁊ decedētis pulsus.	30.
De pulsu eq̄li ⁊ ineq̄li: ⁊ de ordinato ⁊ iordinato.	31.
De pulsu: cauda retō: natia: ⁊ cauda finitiua.	31.
De consolatione medici cum eger moritur.	31.
De pulsu capitante.	31.
De pulsu martellino.	31.
De pulsu ramoso.	32.
De pulsu fluctuante.	32.
De pulsu spasmoso.	32.
De pulsu fornicante ⁊ vermiculoso.	32.
De pulsu ferrino.	32.
De sigillatione operis.	32.

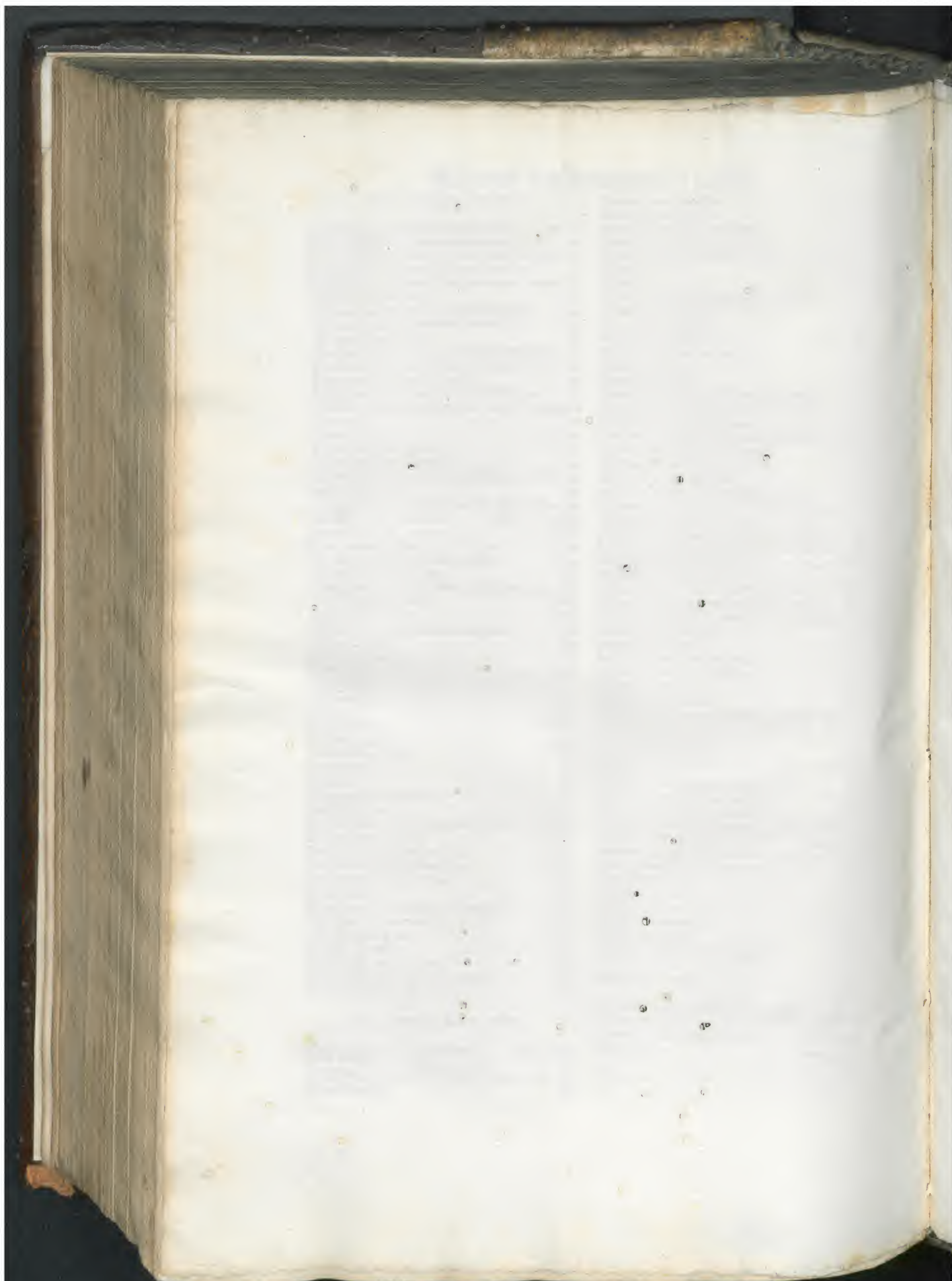
C^o Explicat reptoriū pfundissimi medici ⁊ optimi praecit. d. Egidij de vrinis ⁊ pulsib⁹ nouiter excogitatu: et iuxta timolozum ordinem optime dispositu castigatē impressus.

C^o Repertoriū

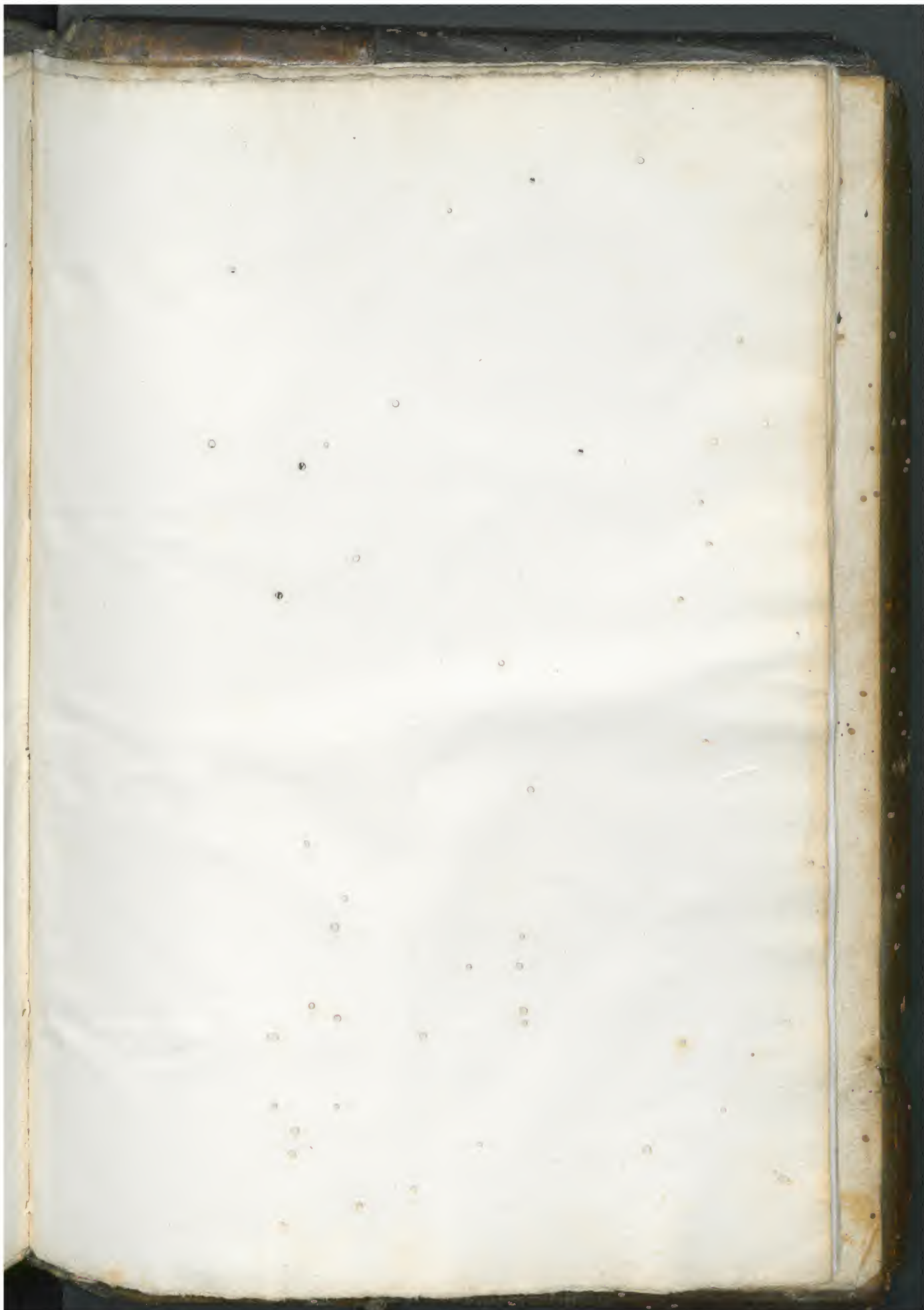

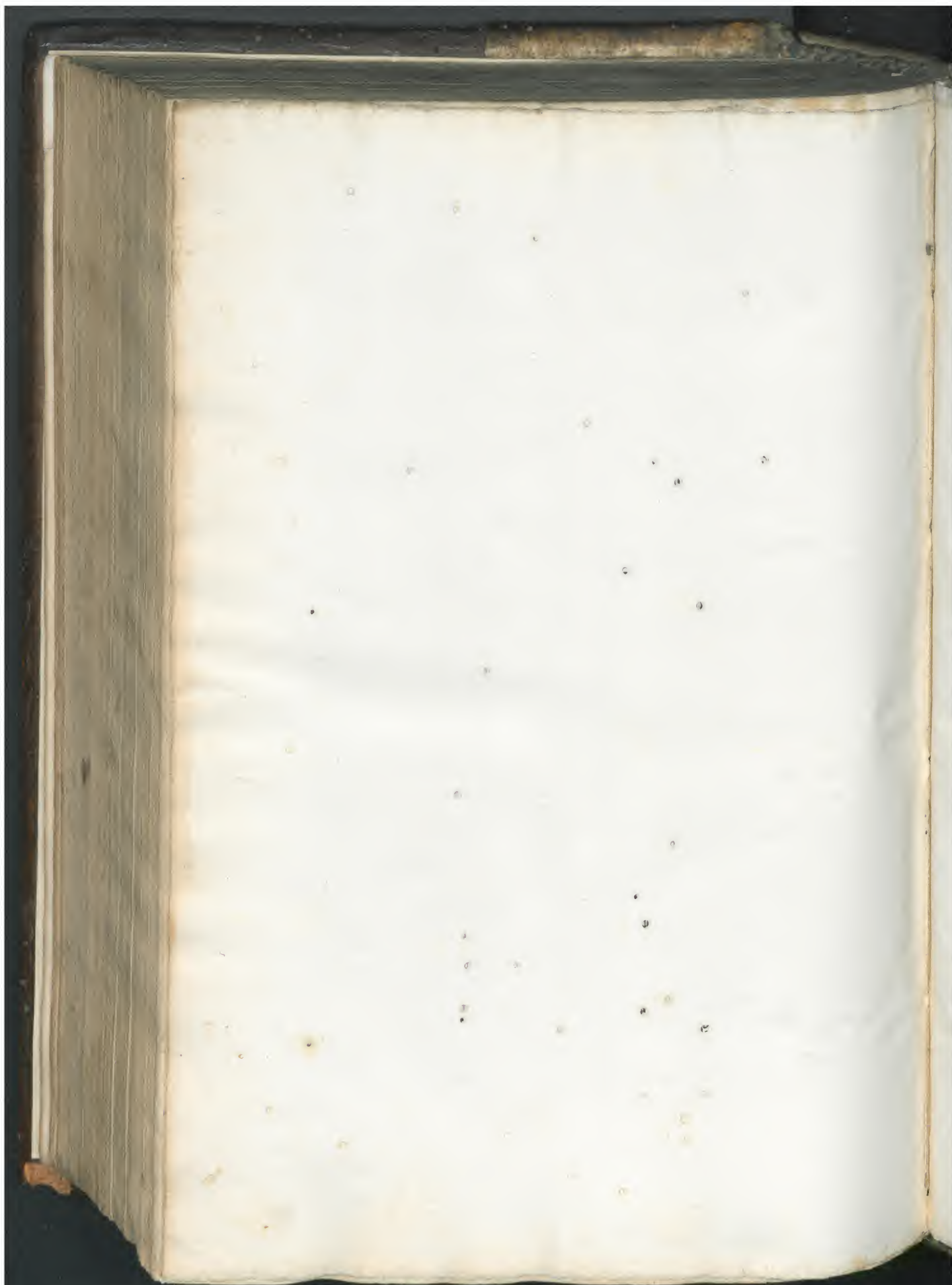

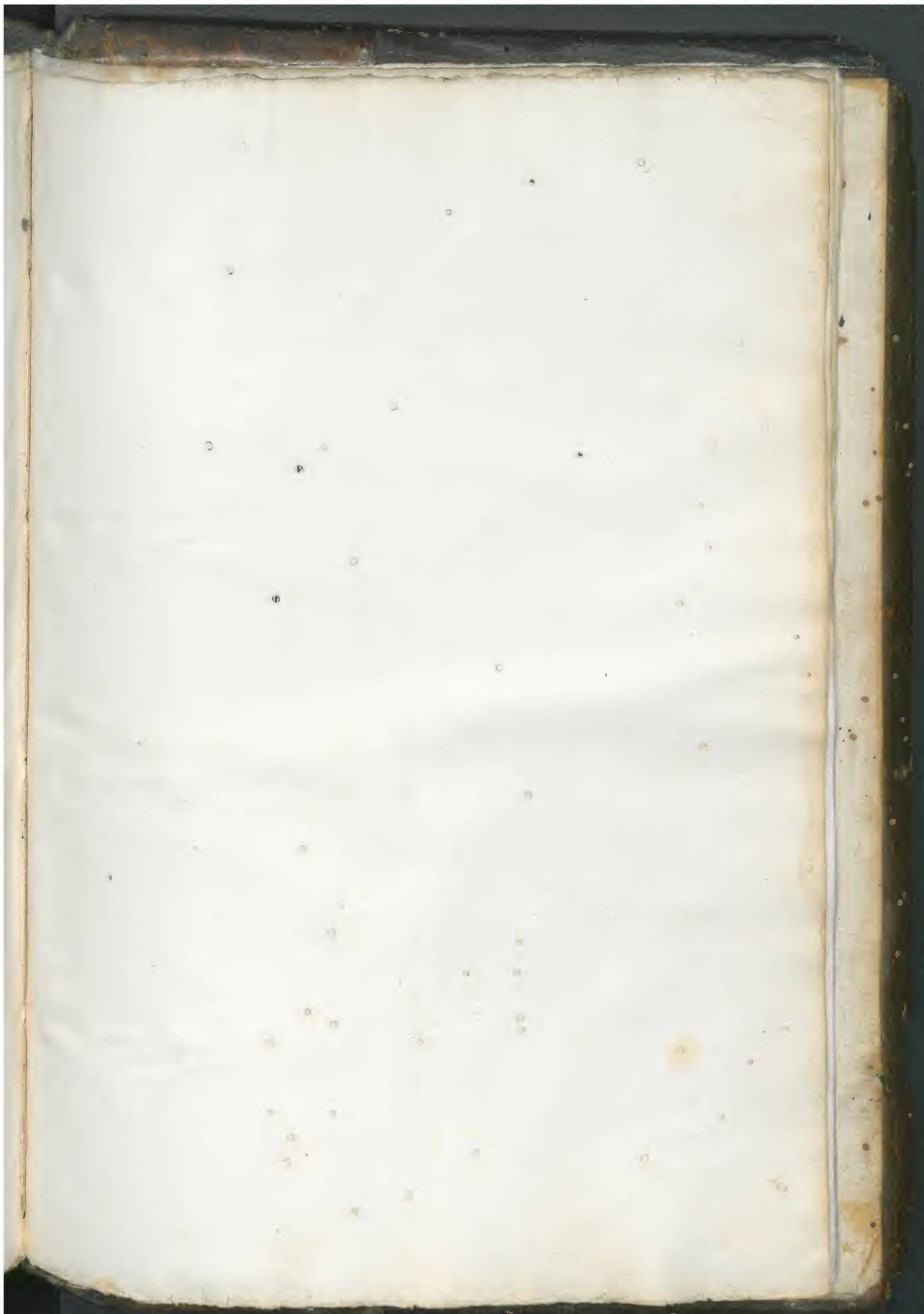

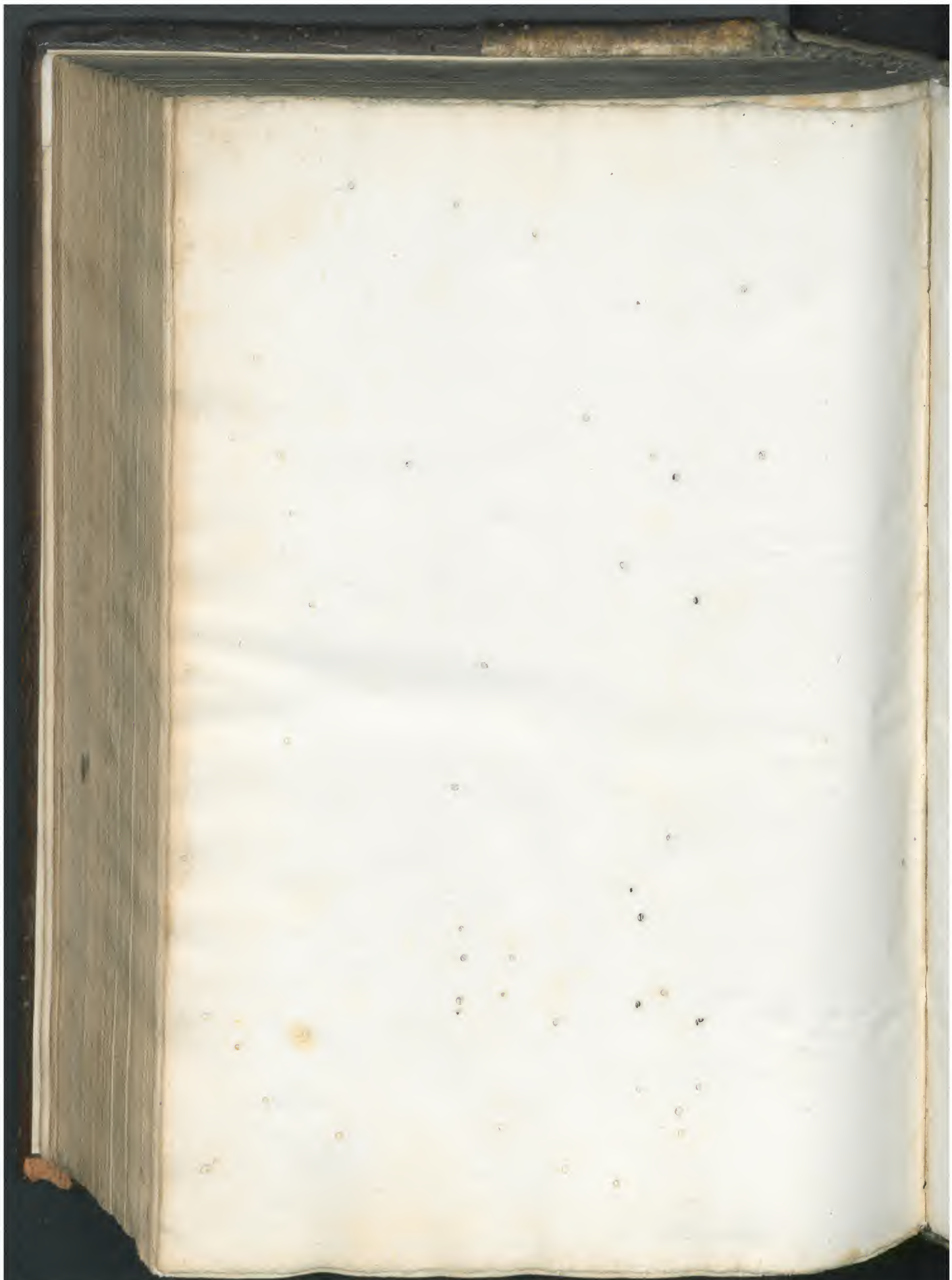

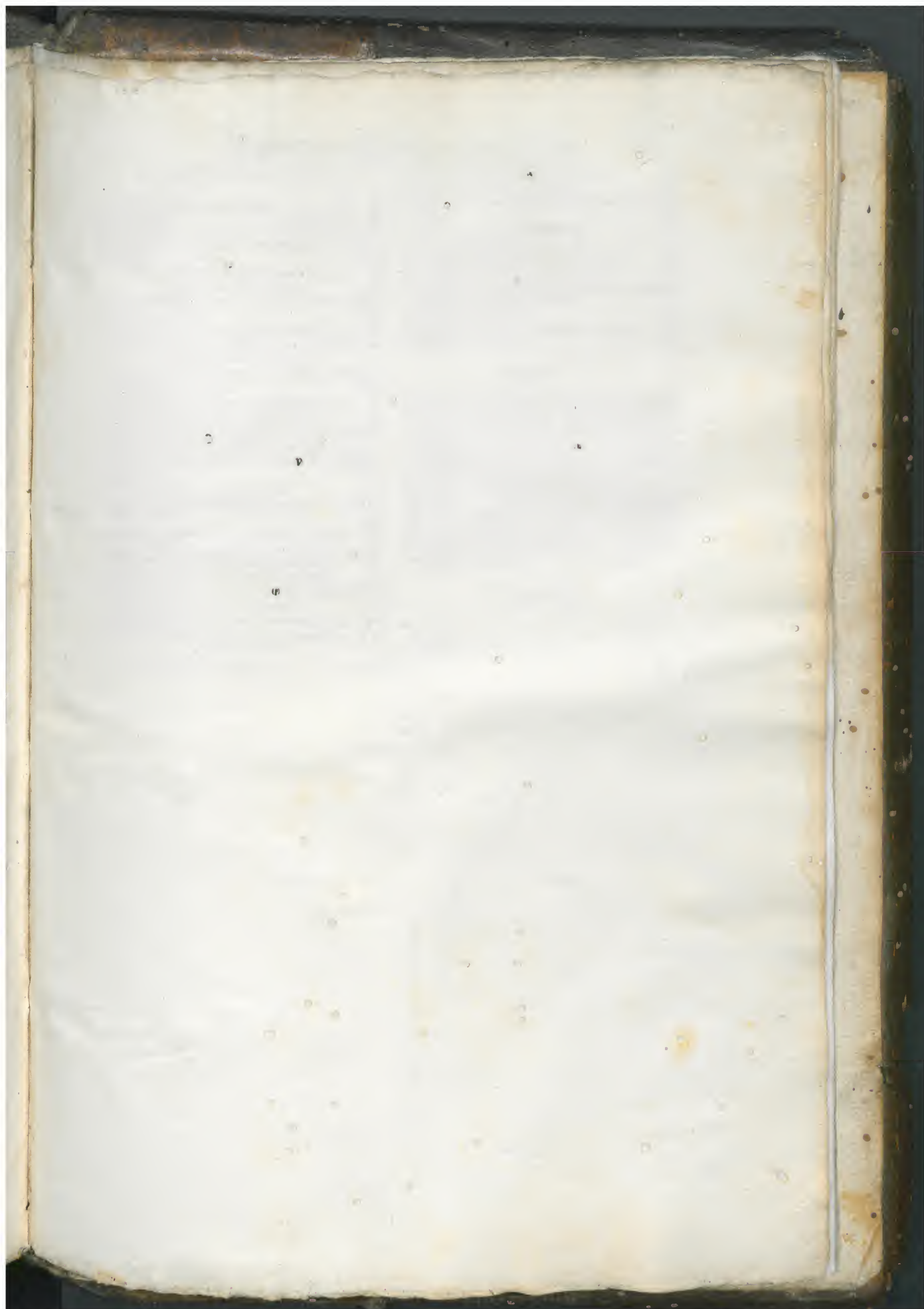

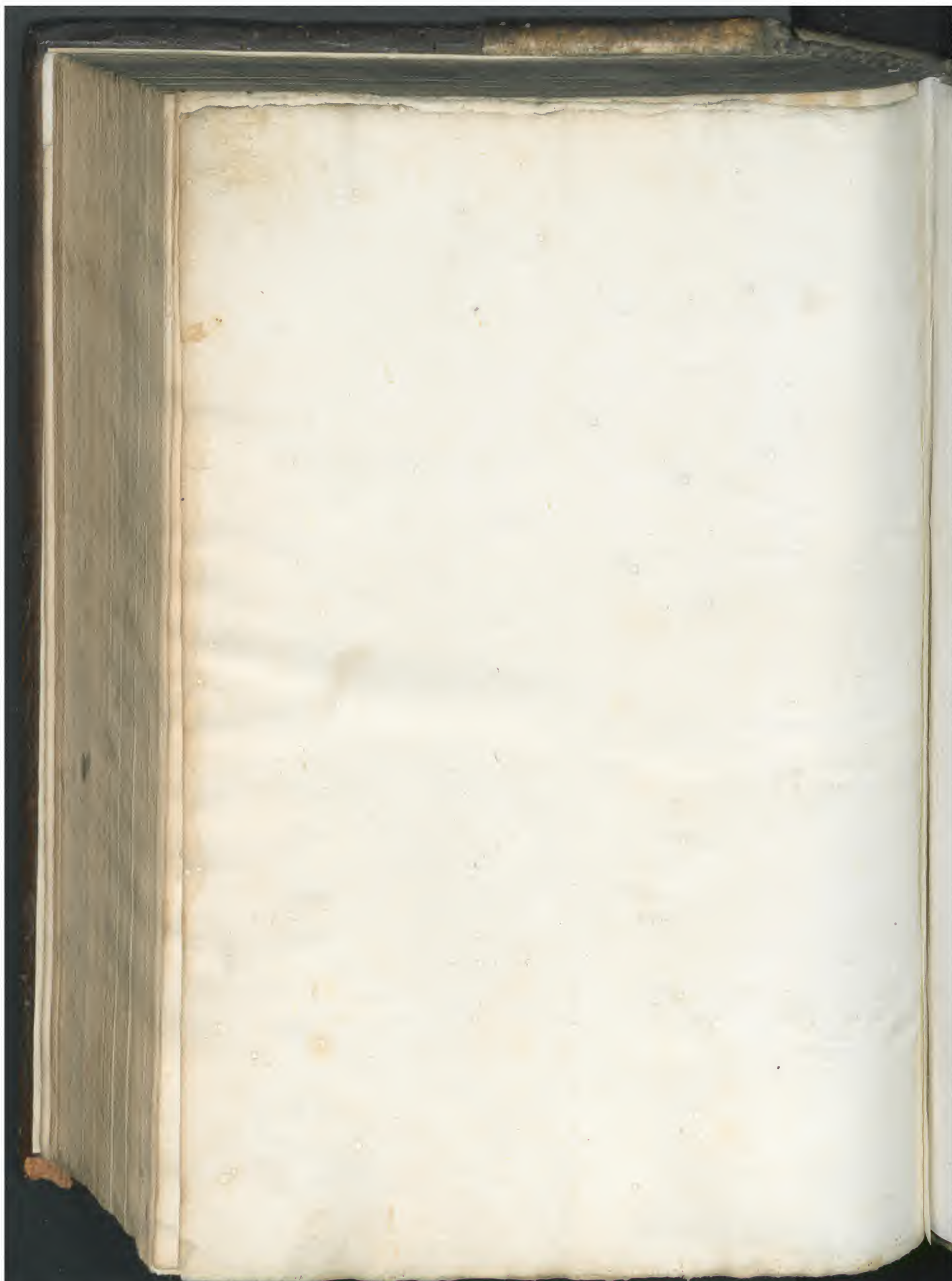

Repertoriū Petri Leonis de vrinis

50

¶ Repertoriū Petri Leonis de vrinis.

Robemium

Lar. 33.

Diuisio opis. 33.

De diffinitione vrine et eius explanatione. 33.

De conditionibus obseruandis in iudican-
dis vrinis. 34.

De diffinitione vrine hōis ab alijs vrinis et liquorib⁹. 35.

¶ Distinctionis secunde.

De assignatione generum rerum: a quibus sumitur si-
gnificatio in vrina. 35.

De enumeratione differentiarum compositarum: hoc
est de combinatione vnius differentie cum altera. 36.

¶ Distinctionis 2^e partis 2^e.

De descriptione differentiarum omnium generū pre-
ter q̃ coloris et contenti. 37.

De descriptione coloris et differentiarum eius. 37.

De descriptione contenti et differentiarum eius. 38.

De quibusdam vniuersalibus circa differentias ipsas
considerandis: et de earū causis: et regulis q̃busdā. 38.

De significationibus substantiarum v. in e et differen-
tijs eius. 39.

De significationibus dyaphanitatjs. 40.

De significationibus quantitatis in vrina et differen-
tiarum eius. 40.

De significationib⁹ modi mingendi: et vrinarū eius. 40.

De significationibus differentiarū odorū vrine. 41.

De significationibus differentiarum saporis. 41.

De significationibus differentiarum coloris. 41.

De significationibus contentorum. vbi prius de hypo-
stasi agetur et eius dictis differentijs. 43.

De significationibus reliquorum contentorum. 43.

De significationibus differentiarū contentorū. 44.

¶ Distinctionis 3^e.

De vrinis rerum naturalium. 45.

De vrinis complexionis et humorum. 45.

De vrinis virtutum operationum. 45.

De vrinis anæxorum rebus naturalibus etatum. scz et
sexuum. 46.

De vrinis rerum non naturalium. 46.

De vrinis rerum contra naturam. 47.

De cognitione loci egritudinis per vrinam. 48.

De vrinis diuersorum temporum morbi. 48.

De cognoscenda egritudinis terminatione siue ad bo-
num siue ad malum per vrinam. 48.

De signis ex quantitate. 48.

De signis ex suba cū dyaphanitate cū odore. 48.

De signis ex sedimine. 49.

¶ Finis.

¶ Expliciūt aurei et singularissimi tractatus de vrinis
et pulsibus metricè cōpositi cū cōmentarijs eiusdem
medici profundissimi domini Egidij. Una cū insigni
tractatu de vrinis excellentissimi arriū et medicine do-
ctoris domini Petri Leonis Spoletani nuncp̃mum
in lucē edito: optime recogniti cunctisq; erroribus ca-
stigati. Addita eleganti tabula: que omnes principales
questiones miro ordine demonstrat. Mandato et im-
pensis heredum nobilis viri domini Octauiani Scoti
cuius Modoetensis et sociorū summa diligentia im-
pressi Venetys per Georgium Arriabenuz. Anno re-
conciliatē natiuitatis. i. 4 i 4. Die. 22. nouemb.

Registrum

a b c d e f g h Omnes sunt termini
preter h qui est quaternus.

Robertus de cano de vniuers

De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari

De vniuersali

De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari

De vniuersali

De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari

Robertus de cano de vniuers

De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari
De vniuersali et particulari

